

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 341

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

64. évfolyam

2021. augusztus 24.

Tartalom

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 561. plenáris ülése – JDE62 – Interactio, 2021. 06. 09. – 2021. 06. 10.

2021/C 341/01

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hozzájárulása az Európai Bizottság 2022. évi munkaprogramjához „Az EGSZB hozzájárulása az Európai Bizottság 2022. évi munkaprogramjához” ad hoc csoport munkája alapján

1

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 561. plenáris ülése – JDE62 – Interactio, 2021. 06. 09. – 2021. 06. 10.

2021/C 341/02

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Úton a körforgásos közbeszerzés felé (saját kezdeményezésű vélemény)

16

2021/C 341/03

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Nincs zöld megállapodás társadalmi megállapodás nélkül (saját kezdeményezésű vélemény)

23

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 561. plenáris ülése – JDE62 – Interactio, 2021. 06. 09. – 2021. 06. 10.

2021/C 341/04

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a közös vállalkozásoknak a Horizont Európa keretében történő létrehozásáról (COM(2021) 87 final – 2021/0048-(NLE))

29

HU

2021/C 341/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és a tanácsi határozatra az Uniónak a több tagállam által közösen indított európai metrológiai partnerségben való részvételéről (COM(2021) 89 <i>final</i> – 2021/0049 [COD])	34
2021/C 341/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Covid19-válság hatásainak kezelése érdekében az (EU) 2016/1628 rendeletnek az egyes, 56 kW és 130 kW közötti, valamint 300 kW-nál nagyobb teljesítményű motorral felszerelt gépekre vonatkozó átmeneti rendelkezések tekintetében történő módosításáról (COM(2021) 254 <i>final</i> – 2021/0129 [COD])	39
2021/C 341/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az európai gazdasági és pénzügyi rendszer: a nyitottság, az erő és a reziliencia előmozdítása (COM(2021) 32 <i>final</i>)	41
2021/C 341/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az Alapjogi Charta EU-n belüli alkalmazásának megerősítésére irányuló stratégia (COM(2020) 711 <i>final</i>)	50
2021/C 341/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervről (COM(2020) 790 <i>final</i>)	56
2021/C 341/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2016/794 rendeletnek az Europol magánfelekkel folytatott együttműködése, a személyes adatoknak az Europol által a nyomozások támogatása érdekében végzett kezelése, valamint az Europol kutatásban és innovációban betöltött szerepe tekintetében történő módosításáról (COM(2020) 796 <i>final</i> – 2020/349 [COD])	66
2021/C 341/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégia (COM(2020) 605 <i>final</i>); A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU terrorizmus elleni programja: előrejelzés, megelőzés, védelem, reagálás (COM(2020) 795 <i>final</i>)	71
2021/C 341/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Európai rákellenes terv (COM(2021) 44 <i>final</i>)	76
2021/C 341/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a férfiak és nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazása elve alkalmazásának a bérek átláthatósága és végrehajtási mechanizmusok révén történő megerősítéséről (COM(2021) 93 <i>final</i> – 2021/0050 [COD])	84
2021/C 341/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Bizottsági szolgálati munkadokumentum – Az „Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé” című fehér könyv értékelése (SWD(2020) 410 <i>final</i>)	100
2021/C 341/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Indiai-óceáni Tonhalbizottság (IOTC) illetékességi területén alkalmazandó állománygazdálkodási, állományvédelmi és ellenőrzési intézkedések megállapításáról, valamint az 1936/2001/EK, az 1984/2003/EK és az 520/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról (COM(2021) 113 <i>final</i> – 2021/0058 (COD))	106

2021/C 341/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2017/625 rendeletnek az antimikrobiális szerek bizonyos felhasználásaira vonatkozó tilalomnak való megfelelés biztosítása érdekében a harmadik országokból az Unióba behozott állatokra és állati eredetű termékekre vonatkozó hatósági ellenőrzések tekintetében történő módosításáról (COM(2021) 108 <i>final</i> – 2021/0055 (COD))	107
2021/C 341/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Nyugat- és Közép-csendes-óceáni Halászati Egyezmény hatálya alá tartozó területen alkalmazandó állományvédelmi és -gazdálkodási intézkedések megállapításáról, valamint az 520/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról (COM(2021) 198 <i>final</i> – 2021/0103 (COD))	108

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 561. PLENÁRIS ÜLÉSE – JDE62 –
INTERACTIO, 2021. 06. 09. – 2021. 06. 10.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hozzájárulása az Európai Bizottság 2022. évi munkaprogramjához „Az EGSZB hozzájárulása az Európai Bizottság 2022. évi munkaprogramjához” ad hoc csoport munkája alapján

(2021/C 341/01)

Előadók: **Mariya MINCHEVA**

Stefano PALMIERI

Jan DIRX

A 2021. június 09–10-i plenáris ülésén (a június 09-i ülésnapon) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 175 szavazattal, 2 tartózkodás mellett fogadta az alábbi állásfoglalást.

1. Bevezetés

1.1. Az EGSZB megjegyezte, hogy az Európai Bizottság 2021. évi munkaprogramja arról árulkodik, hogy az általa meghatározott hat fő cél (európai zöld megállapodás, a digitális korra felkészült Európa, emberközpontú gazdaság, Európa globális szerepének erősítése, az európai életmód előmozdítása, valamint az európai demokrácia megerősítése) erőteljes keretet biztosít a munkaprogramok kidolgozásához. Éppen ezért az EGSZB ezt az állásfoglalást és az Európai Bizottság 2022. évi munkaprogramjához nyújtott hozzájárulását ismét e hat fő cél köré építette.

1.2. Az EGSZB abból indul ki, hogy a Covid19-világjárvány időtartamára tekintettel a következő néhány évben az EU legfőbb gazdaságpolitikai prioritásai között továbbra is annak kell szerepelnie, hogy az európai gazdaságot a fenntartható átállás, a növekedés és a foglalkoztatás helyes pályájára állítsuk, az európaiak számára jólétet teremtsünk, és fellendítsük az európai szervezeteket és vállalatokat. Ezért a világjárványt követő helyreállítás és újjáépítés szükségességét ismét teljeskörűen és kézzelfogható módon ki kell bontani az Európai Bizottság 2022-es munkaprogramjában.

1.3. A világjárvány jellemezte jelenlegi európai helyzet fokozza a szegénységet és az egyenlőtlenséget, ennél fogva a lehetőségek biztosítása, a minőségi foglalkoztatás megteremtése, a szegénység és a kirekesztés csökkentése, a vállalkozói tevékenység, illetve a tovább- és átképzés előmozdítása, valamint a színvonalas szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása érdekében a forrásokat oda kell irányítani, ahol a legnagyobb szükség van rájuk. Ahogy azt az uniós intézmények, a szociális partnerek, a civil társadalmi szervezetek és a tagállamok a 2021 májusában Portóban megrendezett szociális csúcstalálkozón kijelentették, a gazdasági és szociális válságból való kilábaláshoz beruházásokra és reformokra egyaránt szükség lesz, az inkluzív és fenntartható növekedés, a tisztességes munka és a társadalmi igazságosság alapján megerősítve ezáltal Európa jövőbeli sokkhatásokkal szembeni rezilienciáját.

1.4. Az EGSZB éppen ebben az időszakban kívánja hangsúlyozni, hogy az EU – és így minden uniós szakpolitika – a Lisszaboni Szerződésben és az Európai Unió Alapjogi Chartájában meghatározott uniós célokra és értékekre épül, és kell, hogy épüljön. Ez a következő értékeket jelenti: emberi méltóság, szabadság, demokrácia, egyenlőség, jogállamiság és emberi

jogok. Az EGSZB szerint a munkaprogramnak gazdaságunk és társadalmunk átszervezésére és fejlesztésére kell összpontosítania a következő értékekre támaszkodva: az egységes piacon rejlő lehetőségek teljeskörű kiaknázása; a fenntartható fejlődési célok elérése; körforgásos gazdaság létrehozása és az Unió klímasemlegességének legkésőbb 2050-ig való elérése; továbbá a jó kormányzás és a demokratikus elszámoltathatóság biztosítása.

1.5. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy csak a polgárok és szervezeteik tevőleges bevonásával lehet sikeresen kezelni a mindannyiunk előtt álló nagy kihívásokat, valamint a gazdaságunkban, a természettel és a környezettel szemben tanúsított magatartásunkban és saját életünkben végbemenő mélyreható átalakulásokat, amelyek elengedhetetlenek a valóban fenntartható világ megvalósításához.

1.6. Az EGSZB sajnálattal állapítja meg a szervezett civil társadalom nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe való bevonásáról szóló állásfoglalásában, hogy a nemzeti közigazgatási szervek csak kismértékben vonták be a szervezett civil társadalmat a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveik kidolgozásába. A civil társadalmi szervezetek szakpolitikákban és a szakpolitikák végrehajtásában való aktív részvételének fontossága és hasznossága az EGSZB által „The response of civil society organisations to face the COVID-19 pandemic and the consequent restrictive measures adopted in Europe” [A civil társadalmi szervezetek válasza a Covid19-világjárványra és az ennek következtében Európában elfogadott korlátozó intézkedésekre] címmel idén tavasszal közzétett tanulmányból ⁽¹⁾, valamint a civil szereplők világjárvány alatti munkájáért odaítélt civil társadalmi díjból ⁽²⁾ is kitűnik.

1.7. Ezért megismételjük az Európai Bizottsághoz intézett felhívásunkat, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtási és értékelési szakaszában a valódi egyeztetéseket elősegítő, formálisabb eljárások bevezetésével orvosolják ezeket a hiányosságokat. Az EGSZB ezért azt várja az Európai Bizottságtól, hogy a jövő évi munkaprogramjában ismerje el, hogy a vállalkozások, a munkavállalók és a civil társadalmi szervezetek kulcsfontosságú szerepet töltenek be a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásában, valamint azok felülvizsgálati folyamatában és nyomon követésében. Ennek kapcsán feltételezzük, hogy a szociális jogok európai pillérének az uniós szociálpolitikát vezérlő 20 elve szintén a helyreállítási stratégia középpontjába kerül majd annak biztosítása érdekében, hogy a digitális és a zöld átállás igazságos és méltányos legyen. A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek az Európa jövőjéről szóló konferencián kiemelt szerepet játszanak, hiszen velük közösen formáljuk Európa jövőjét, és ennek az Európai Bizottság tevékenységeiben is tükröződnie kell.

1.8. Az egységes piac továbbra is a versenyképes uniós gazdaság fő hajtóereje, és eképpen mind az egyes tagállamok, mind az egész EU gazdaságának helyreállításához és újjáépítéséhez elengedhetetlen. Az EGSZB rámutat arra, hogy minden akadályt meg kell szüntetni, és biztosítani kell az áruk, a szolgáltatások, a tőke, az adatok és az emberek zavartalan határokon átnyúló áramlását. Döntő jelentősége van annak, hogy az egységes piacon a lehető leghamarabb visszaállítsuk a szabad mozgást a Covid-világjárvány előtti állapotokra, továbbá hogy azt minden területen elmélyítsük, és arra összpontosítsunk, hogy a vállalkozások által vezérelt diverzifikáció révén hogyan kellene még jobban megszilárdítani az ellátási és értékláncokat.

1.9. Az EGSZB üdvözi a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz elfogadását. A gyakorlati megvalósítása azonban bizonyos kockázatokkal jár. Máris késedelmek vannak a saját forrásokról szóló határozat ⁽³⁾ ratifikációs eljárásában, amely lehetővé teszi majd az EU számára, hogy a tőkepiacokról kölcsönözze a szükséges forrásokat. Az EGSZB aggodalmának ad hangot amiatt, hogy nem állnak rendelkezésre megfelelő információk a mechanizmus finanszírozásához szükséges kötvények kibocsátásának gyakorlati szabályairól ⁽⁴⁾. Szorosan figyelemmel kell kísérni az Európai Bizottság által ajánlott kiemelt területek és a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tényleges tematikus tartalma közötti összhangot is. Kihívást jelent, hogy nem minden tagállam fog ugyanolyan ütemben talpra állni. Az Európai Bizottságnak gondoskodnia kell a bemutatott tervek gyors jóváhagyásáról, ügyelve arra, hogy bármilyen késedelem a tagállamok közötti és az egyes nemzetgazdaságok szegmensein belüli szakadék növekedéséhez vezethet.

1.10. Az EGSZB támogatja a koronavírus-világjárványra adott fiskális politikai válaszlól szóló európai bizottsági közleményt ⁽⁵⁾, amelyben az Európai Bizottság kinyilvánítja azon szándékát, hogy a gazdaság állapotának mennyiségi kritériumokra – azaz az euróövezetben a válság előtti szintekhez (2019) viszonyított gazdasági aktivitás szintjére – épülő átfogó értékelése alapján dönteni fog a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezésének jövőbeli deaktiválásáról. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az általános mentesítési rendelkezést 2022-ben is alkalmazni kell, valamint el kell kerülni a költségvetési támogatás idő előtti visszavonását is.

1.11. Az EGSZB sürgeti, hogy az uniós helyreállítási terv hosszú távú előnyeinek fokozása érdekében mihamarabb folytassák az EU gazdasági kormányzati keretének felülvizsgálatát. A szokott ügymenethez való visszatérés helyett fordulatot követelünk, mégpedig egy felülvizsgált, kiegyensúlyozott és jólétorientált gazdaságirányítási keretrendszer felé, amely azonos súllyal kezel számos kulcsfontosságú szakpolitikai célkitűzést, például a fenntartható és inkluzív növekedést,

⁽¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-02-21-011-en-n.pdf>.

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/agenda/our-events/events/civil-solidarity-prize#>

⁽³⁾ A Tanács (EU, Euratom) 2020/2053 határozata (2020. december 14.) az Európai Unió saját forrásainak rendszeréről és a 2014/335/EU, Euratom határozat hatályon kívül helyezéséről.

⁽⁴⁾ 2021. április 30-ig csupán 14 tagállam nyújtotta be nemzeti tervét.

⁽⁵⁾ Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak – Egy évvel a Covid19-járvány kitörése után: a fiskális politikai válasz (COM(2021) 105 final), Brüsszel, 2021.3.3.

a teljes foglalkoztatást és a tisztességes munkát, az uniós termelékenység fellendítését, a versengő szociális piacgazdaságot és a stabil államháztartást. E keretrendszernek emellett kerülnie kell a tagállamokon belüli aszimmetrikus hatásokat és ösztönöznie kell a termelőberuházásokat, például egy kiegyensúlyozott költségvetési egyensúlyi szabály végrehajtása révén.

1.12. Az Európai Bizottságnak azt is meg kellene fontolnia, hogy 2022 végéig meghosszabbítja az állami támogatásokra vonatkozó ideiglenes keretet. Ez lehetővé fogja tenni a tagállamok számára, hogy továbbra is kihasználják az állami támogatási szabályok alapján biztosított teljes rugalmasságot a gazdaság Covid19-világjárvánnyal összefüggésben történő támogatására, miközben az egységes piacon belüli torzulások elkerülése érdekében tiszteletben tartják a versenyszabályokat. Az EGSZB azonban rendkívülinek és ideiglenesnek tekinti ezt a rendszert, valamint úgy véli, hogy ezt a tagállamok államháztartási helyzetének javítása érdekében költségvetési konszolidációs folyamatnak kell követnie.

1.13. Az EGSZB megjegyzi, hogy a beruházások nem tartoznak az Európai Bizottságnak a 2024-ig tartó hivataltal idejére meghatározott szakpolitikai célkitűzései közé. Ahhoz, hogy optimálisan kihasználjuk az EU történelmi jelentőségű pénzügyi erőfeszítését és kilábaljunk ebből az egyedülálló válságból, sürgősen szükségünk van egy jól megfogalmazott európai gazdasági menetrendre és hatékony minőségi jogalkotási politikákra, valamint fel kell gyorsítanunk az oltóanyagok bevezetését, az EU belső határain pedig csökkentenünk kell a korlátozásokat. Az EGSZB azt javasolja, hogy a 2022. évi munkaprogramjába foglaljanak bele beruházásokon alapuló kezdeményezéseket, beleértve az EU jövőbeli fenntartható gazdasági fejlődése érdekében tett magánberuházások mobilizálására irányuló erőfeszítéseket is ⁽⁶⁾.

1.14. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy a pillér szélesebb körű lefedése érdekében vizsgálják felül a szociális eredménytáblát, amely az európai szemeszter keretében használt kulcsfontosságú nyomonkövetési eszközként szolgál. E célból az EGSZB azt javasolja, hogy vonjanak be új, továbbfejlesztett, mérhető és kiegészítő jellegű társadalmi, gazdasági és környezeti mutatókat. Ezek hozzájárulnak majd a pillér alapelveinek megvalósítása terén elért eredmények átfogóbb nyomon követéséhez és a szakpolitikai intézkedések végrehajtásának nyomon követéséhez.

1.15. Alapesetnek kell tekinteni a tisztességes munkát. A Covid19 jelentette kihívás rávilágított szociális rendszerünk gyengeségére, súlyosbította az egyenlőtlenségeket és a szegénységet, és az összeomlás szélére sodorta egészségügyi és szociális rendszereinket. Az EGSZB azt ajánlja, hogy Európa jobb jövőjének megteremtése, a jelenlegi válság kezelésének elősegítése és a világjárvány hatásait súlyosbító rendszerszintű problémák kiigazítása érdekében határozottan lépjenek fel a szegénység leküzdése és a tisztességes munka előmozdítása érdekében. Ha jól megragadjuk a lehetőséget, a digitális és a zöld átállással több és jobb munkahelyre nyílik esély, amennyiben bevonjuk a szociális partnereket, tiszteletben tartjuk és megerősítjük a kollektív tárgyalásokat, folyamat során pedig tiszteletben tartjuk a munkavállalók véleményét (tájékoztatás, konzultáció és részvétel).

1.16. Az EGSZB elérkezettnek látja a pillanatot arra is, hogy levonjuk a tanulságokat a világjárványból, és gondoskodjunk arról, hogy a jövőbeli hasonló sokkhatásokra való felkészülés céljából szakpolitikai intézkedések lépjenek életbe, valamint az ipar megújulásának támogatása érdekében megragadjuk az új lehetőségeket. A válság egyértelműen rámutatott az európai iparágak – köztük az erős feldolgozóipar – jelentőségére az EU gazdasági alapjainak megerősítésében, valamint a külső beszállítóktól való túlzott és kritikus függőségének csökkentésében. Ezért az uniós helyreállítási program középpontjában továbbra is a hatékony ipari stratégiának kell állnia. Megfelelő figyelmet kell fordítani az EU stratégiai eszközeinek és beruházásainak védelmére is (egyes harmadik országokkal szemben), mivel a Covid-válságot követően a tulajdonosi szerkezetben alapvető változások várhatóak.

2. Az európai zöld megállapodás

2.1. A Covid19 jelentette globális kihíváshoz kapcsolódó zavarok ellenére folytatódni fognak, és kell, hogy folytatódjanak a fenntarthatóbb és társadalmi szempontból inkluzívabb gazdasági modellre, a fenntartható fejlődési célok megvalósítására és különösen a zöld növekedési modellre való átállás irányába tett erőfeszítések. Az európai zöld megállapodás szerinti átállás rendkívül jó alkalmat kínál a szociális gazdasági modellen alapuló vállalkozások fejlesztésére. Az innovatív és vállalkozó szellemű vállalkozások kulcsszerepet játszanak abban, hogy sikeres és intelligens megoldásokat dolgozzunk ki az éghajlatváltozás jelentette egzisztenciális kihívásra.

2.2. Bár a foglalkoztatás és a készségek előmozdítása, a zökkenőmentes átállás és a dinamikus szociális párbeszéd is fontos elemek, a társadalmi megállapodás – amely az új zöld megállapodás alapvető eleme – természetesen nem csak a „munkára” vonatkozik. Egyaránt érintené a jövedelmeket, a szociális biztonságot és a mindazok számára nyújtott adótámogatást, akiknek szükségük van rá, beleértve azokat is, akik egyáltalán nem jutnak munkához. Ezért a civil társadalom valamennyi szereplőjének bevonását közös ügynek és közös érdeknek kell tekinteni (azaz fontolóra kell venni a legkiszolgáltatottabb csoportok bevonását).

⁽⁶⁾ Állásfoglalás – Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hozzájárulása az Európai Bizottság 2021. évi munkaprogramjához „Az EGSZB hozzájárulása az Európai Bizottság 2021. évi munkaprogramjához” ad hoc csoport munkája alapján HL C 364., 2020.10.28., 1. o..

2.3. Az EU csak akkor mutathat példát a világnak az éghajlatvédelemben, ha a zöld átállást a versenyképes értékláncok, munkahelyek és vállalatok fenntartása mellett sikerül véghezvinni. A vállalatokat támogatni kell az átalakulásuk során, nemcsak pénzügyi eszközökkel, hanem új, fenntartható üzleti modellek lehetővé tételével is – különben elveszítik versenyképességüket. Az innováció ösztönzése, a további adminisztratív terhek minimálisra csökkentése és az esetleges piaci torzulások elkerülése érdekében meg kell találni az egyensúlyt a vállalkozói szabadság és a szigorúbb szabályozás között.

2.4. A fenntarthatóbb és reziliensebb gazdaságra való átállás fontosabb, mint valaha. A szükséges pénzügyi forrásokat át kell irányítani a hosszú távú szemléletet képviselő fenntartható beruházások felé, amelyek figyelembe veszik a gazdasági, környezeti, társadalmi és irányítási szempontokat. A már elvégzett munkára, valamint az Európai Bizottság által az európai zöld megállapodás keretében bejelentett és 2021 első felében elfogadandó, a fenntartható finanszírozásra vonatkozó megújított stratégiára építve folytatni kell az erőfeszítéseket az EU fenntartható finanszírozási keretének harmonizált módon történő létrehozása és megerősítése érdekében, amelyet minden szereplő támogat, köztük a pénzügyi intézmények, a vállalatok, a polgárok és a hatóságok is. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy gazdaságunk „fenntartható átalakulását” is finanszírozzuk. Az ösztönzőket nyújtó pozitív megközelítés lehetővé teszi, hogy minden ágazat és iparág átalakuláson menjen át és hozzájáruljon az átálláshoz. Azt is figyelembe kell venni, hogy a vállalatok, az ágazatok és a régiók eltérő kiindulási helyzetben vannak és eltérő kihívásokkal szembesülnek az átalakulás során.

2.5. A zöld megállapodás termelési és fogyasztási célkitűzéseinek elérése érdekében az Európai Bizottságnak 2022-ben folytatnia kell a 2020-as cselekvési terve keretében a körforgásos gazdaságra való átállással kapcsolatban végzett értékes munkáját, különösen a következő területeken:

- fenntartható termékek tervezése Európa újraiparosítása érdekében;
- támogató környezet teremtése a vállalkozások számára, hogy átalakítsák üzleti modelljeiket, és javítsák a beruházások kiszámíthatóságát;
- a fogyasztók és a közbeszerzők pozíciójának erősítése, különösen a körforgásos közbeszerzés megerősítésével;
- a legfontosabb termékláncok körforgásossá tétele;
- a másodlagos nyersanyagok uniós piacának továbbfejlesztése;
- a körforgásos gazdaság nyomon követésének folytatása az európai szemeszteren és a nyomonkövetési kereten keresztül, valamint az erőforrás-felhasználásra vonatkozó mutatók újraértékelése;
- a hulladékokra vonatkozó uniós jogszabályok tagállami végrehajtásának javítása.

Az EGSZB-nek és az Európai Bizottságnak továbbra is a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformjával kapcsolatban végzett közös munkájuk sikerére kell támaszkodnia, amely összesíti az érdekelt felek bevált gyakorlatait, a levont tanulságokat, valamint az igazságos és méltányos átállásra irányuló kutatásokat és stratégiákat.

Az Európai Bizottságnak 2022-ben tovább kell fejlesztenie az európai éghajlati paktumot annak biztosítása érdekében, hogy a paktum a helyi éghajlat-politikai szereplők valódi részvételén és felelősségvállalásán alapuljon, és eszközként szolgáljon az EU éghajlat-politikai törekvéseinek megvalósításához. Az EGSZB egy olyan platform létrehozását is szorgalmazta, amely az európai éghajlati paktum érdekelt feleit tömörítene, és az inkluzivitás és az átláthatóság elvére, valamint az összes szinten működő éghajlat-politikai szereplők érdemi részvételére és felelősségvállalására épülne. Ha a paktum részeként létrehoznának egy uniós klímafinanszírozási fórumot, akkor azzal ösztönözni lehetne az egymástól való tanulást, valamint elő lehetne segíteni a finanszírozáshoz való hozzáférést és az akadályok lebontását.

2.6. Ezenkívül az éghajlattal és a fenntarthatósággal kapcsolatos ifjúsági szerepvállalási mechanizmusnak – az EGSZB által javasolt ifjúsági éghajlati és fenntarthatósági kerekasztalokhoz hasonlóan – szerves részét kell képeznie ennek az ifjúsági szervezetek által támogatott paktumnak.

2.7. Az Európai Bizottság azon döntése, hogy 55 %-ra növelte az üvegházhatásúgáz-kibocsátás 2030-ig történő csökkentésére vonatkozó célértéket, nagyrészt összhangban van az EGSZB véleményeivel. A köztes célértékekből kiindulva nettó nulla kibocsátással dolgozni csak azzal a feltétellel lehetséges, hogy garantált a rendszer integritása, beleértve a kibocsátás és a szén-dioxid-elnyelés pontos kiszámítását. Az EGSZB nagyon fontosnak tartja, hogy a polgároknak és a szociális partnereknek módjuk legyen megismerni, hogy e kibocsátási célok hogyan valósíthatók meg, és hogy ez mit jelent

munkájukra és életükre nézve. Ez alapvető az összes jövőbeli intézkedés támogatása szempontjából. Ezért olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek garantálják, hogy a biztonság és a stabilitás megteremtése érdekében mindenki egyenlően osztozzon a kockázatokban és lehetőségekben, Az EU-nak biztosítani kell, hogy kereskedelempolitikája és kereskedelmi megállapodásai összhangban legyenek éghajlat-politikai törekvéseivel; az Európai Bizottságnak ezért különös figyelmet kell fordítani a harmadik országok alacsony jövedelmű állampolgárait érintő lehetséges következményekre.

2.8. Az Európai Bizottság „termelőtől a fogyasztóig” stratégiája és biodiverzitási stratégiája az európai zöld megállapodás központi eleme. Kulcsfontosságú feladat most, hogy ezen stratégiák nyomán érdemi és időszzerű fellépések szülessenek. Biztosítani kell a civil társadalom strukturált és széles körű részvételét e stratégiák végrehajtásában, például az EGSZB által szorgalmazott európai élelmiszerpolitikai tanácson keresztül.

2.9. Az Európai Bizottságnak 2022-ben meg kell kezdenie a fenntartható élelmiszerrendszerekkel kapcsolatos, várhatóan 2023-ban közzéteendő jogszabályi keretre irányuló javaslatának előkészítését. A jogalkotási keretnek átfogó megközelítést kell biztosítani, valamint világos célokat és mutatókat és megbízható nyomonkövetési mechanizmust kell tartalmaznia. Az EGSZB javaslatot tett olyan uniós fenntartható élelmészeti eredménytábla kidolgozására, amely lehetővé teszi az élelmiszerrendszerrel kapcsolatos kihívások többéves megközelítés útján történő kezelését, és így előmozdítja a szakpolitikák különböző kormányzási szinteken történő kiigazítását. Az eredménytábla mutatókat tartalmazna, és ezzel ösztönözné és nyomon követné a meghatározott célkitűzések elérésének folyamatát.

2.10. A közös agrárpolitikának (KAP) és a közös halászati politikának (KHP) is jelentős mértékben hozzá kell járulnia az európai zöld megállapodáshoz, különösen „a termelőtől a fogyasztóig” és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégia tekintetében, és ambiciózusabb környezetvédelmi és éghajlat-politikai célokat kell kitűznie, a fenntarthatóbb és reziliensebb élelmiszerrendszerekre kell törekednie, valamint gondoskodnia kell a szociális dimenzió megfelelő figyelembevételéről. Globális szinten – látva mindenekelőtt a Covid19-válság által okozott gazdasági és kereskedelmi zavarokat – egyenlő feltételeket kell biztosítani valamennyi agrár- és tengeri élelmiszeripari ágazat számára, hogy a kevésbé szigorú környezetvédelmi, szociális, egészségügyi és minőségi normákkal rendelkező országokból származó behozatal ne externalizálja és ne érintse hátrányosan az EU fenntartható termelését. Hasonlóképpen a társadalmi fenntarthatóságnak a KAP-ban is kulcsszerepet kell játszania, és fontolóra kell venni egy szociális feltételrendszer bevezetését annak biztosítása érdekében, hogy a munkajog és az emberi jogok megsértése esetén ne lehessen európai pénzeszközöket felhasználni, valamint a mezőgazdasági munkavállalók a legmagasabb szintű munkaügyi és szociális védelemben részesüljenek.

2.11. Az EGSZB támogatja az uniós szennyező anyag-mentességi célkitűzést, amely arra irányul, hogy egészséges ökoszisztémákat és egészséges életkörülményeket biztosítsanak az európaiak számára. E célból az Európai Bizottság 2021-ben elfogadja a „Towards a Zero Pollution Ambition for air, water and soil – building a Healthier Planet for Healthier People” [A levegő, a víz és a talaj kapcsán a szennyező anyag-mentességi célkitűzés megvalósítása felé – Egészségesebb bolygó az egészségesebb emberekért] című cselekvési tervet. Az EGSZB várakozással tekint az e cselekvési terv végrehajtása kapcsán javasolt eszközök és ütemterv feltérképezése elé.

2.12. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a sikeres átállás érdekében vezessen be konkrét támogató intézkedéseket a zöld acél vezető piaci, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású folyamatok ideiglenes pénzügyi támogatása, valamint a hidrogénbe, illetve a szén-dioxid-leválasztási, -tárolási és -felhasználási infrastruktúrába történő beruházások formájában, valamint az állami támogatási és versenyszabályok ennek megfelelő teljes átgondolása révén. Támogatni kell a banki és pénzügyi ágazat átállítását is, hogy nagyobb mértékben összpontosítsanak a fenntartható és innovatív projektek támogatására.

2.13. Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság új közlekedési stratégiája a fenntartható és intelligens mobilitásra összpontosít, és beépül az európai zöld megállapodásba. Mivel azonban az egységes piac és a szociális kérdések kulcsfontosságú eszközök a fenntarthatóbb és intelligens mobilitásra való átállás lehetővé tétele szempontjából, az EGSZB azt szeretné, ha a jövőbeli intézkedésekben megerősítenék ezeket.

2.14. Az EGSZB támogatja valamennyi közlekedési mód fenntarthatóbbá tételét és egy olyan fenntartható multimodális közlekedési rendszer előmozdítását, amely a közlekedési módok közötti együttműködésen, optimalizált környezeti jellemzőkön és az egyes közlekedési módok társadalmi fenntarthatóságán alapul. Ugyanakkor átfogó megközelítésre van szükség azzal kapcsolatban, hogy ez miként valósítható meg. A sikeres uniós mobilitási stratégiának együtt kell járnia a közlekedési ágazat egésze versenyképességének és az EU kapcsolódó ipari bázisának megerősítésével. Miközben a példa nélküli Covid19-világjárvány rávilágított a jól működő egységes közlekedési piac és a fenntartható ellátási láncok létfontosságú szerepére, az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy a Covid19-válság megköveteli, hogy világos különbséget tegyünk a légi közlekedési ágazat rövid távú kilábalási szakasza, illetve aközött, hogy az ágazatnak hozzá kell járulnia az üvegházhatásúgáz-kibocsátás-csökkentési célkitűzésekhez, valamint közép- és hosszú távon biztosítani kell az ágazat nemzetközi versenyképességét és az egyenlő versenyfeltételeket.

2.15. Az Európai Bizottságnak az energiaunió helyzetéről szóló éves jelentések útján, valamint a tagállamok nemzeti energia- és klímatervek végrehajtásában való támogatása révén folytatnia kell az energiaunió fejlesztését. Nagyobb figyelmet kell fordítani arra, hogyan lehet az energetikai átállás középpontjába állítani a polgárokat. A közösségi energia támogatása, a fogyasztók szerepének erősítése, a helyi felelősségvállalás és a regionális fejlődés kibontakoztatása, valamint a méltányos átállási stratégiák megfelelőségének értékelése kiemelt helyet kell, hogy kapjon az Európai Bizottság szakpolitikai prioritásai között.

2.16. Az Európai Bizottság már 2021-ben egy fajsúlyos és ambiciózus programot terjeszt elő, amely jogalkotási kezdeményezéseket tartalmaz az energiaágazat dekarbonizációjára, különösen az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag keretében. 2022-ben az Európai Bizottságnak tovább kell folytatnia az energiarendszer integrációját, tisztázva, hogyan érhető el az ellátás biztonsága alacsony szén-dioxid-kibocsátású vagy karbonmentes energiaforrások felhasználásával, figyelembe véve a közsféra szerepét is. A zöld átálláshoz vállalkozásbarát szemléletre van szükség, amely hiteles iparstratégiával támasztja alá a zöld megállapodást és annak új célkitűzéseit, hogy az a növekedés valódi hajtóerejévé váljon, biztosítva, hogy a fenntartható finanszírozási menetrend – az ipari versenyképességet figyelembe véve – lehetővé tegye az átálláshoz kapcsolódó technológiák, infrastruktúra és tevékenységek finanszírozását is.

2.17. Európának nem lesz könnyű elérnie a klímasemlegességet. Az ipar dekarbonizációja a magas energiaköltségeken keresztül terheket ró az energiaigényes vállalatokra (acélipar, cementgyártás, vegyipar), ugyanakkor az ipari ágazatokban, a közlekedési ágazatban és az energiaágazatban egyúttal átfogó szerkezetátalakítást tesz szükségessé, ami gazdasági hátrányt jelenthet a versenyközpontú globális piacon. A versenyképesség megőrzése érdekében átfogó energetikai fordulatra van szükség, amely az árak emelkedése nélkül biztosítja az ellátás biztonságát a vállalkozások és a háztartások számára, miközben növeli mind a hálózati összeköttetést, mind a tárolási kapacitást. A hidrogénre kiemelt szerep hárul ebben a folyamatban. A megfelelő alkalmazások fejlesztése prioritást képez.

2.18. Az EGSZB nagyon fontosnak tartja az energiafüggőség csökkentését. Ezért intézkedéseket kell hozni az energiainport csökkentése és az éghajlatra és a környezetre káros energiaforrások támogatásának megszüntetése érdekében, az Európai Uniónak pedig vezető szerepet kell vállalnia a megújuló energiaforrások, az energiahatékonyság és az e-mobilitás terén. A társadalmi konszenzusnak mindenesetre prioritásnak kell lennie, különösen azért, mert egyes olyan uniós régiók, amelyek még mindig a széntermeléstől vagy a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásától függenek, igen messze állnak a fenntarthatóságra való áttérés maradéktalan megvalósításától, az ott élő lakosoknak pedig más uniós tagállamokhoz viszonyítva alacsonyabbak a bevételeik és kevesebb a gazdasági lehetőségük. Ha nem reagálunk megfelelően az energetikai átállásnak a polgárokra és a vállalkozásokra (főleg a kkv-kra) gyakorolt negatív hatásaira, és ha nem tudunk megfelelő támogatást biztosítani azok számára, akiket e hatások a legkeményebben sújtanak, erős politikai és társadalmi ellenállás alakulhat ki, és lelassulhat a nemzeti energia- és klímatervek átfogó megvalósításának általános folyamata.

2.19. Az EGSZB rámutat arra, hogy a tisztahidrogén-alapú európai gazdaság létrehozása csupán egy eleme annak a stratégiának, amelynek célja az EU különböző energetikai ágazatainak hatékonyabb összekapcsolása. A magas termelési és szállítási költségei miatt a tiszta hidrogént csak olyan esetekben szabad használni, amikor más meglévő szén-dioxid-mentesítési lehetőségek nem jöhetnek szóba, például azokban az ágazatokban, ahol a kibocsátás nehezen csökkenthető vagy a közlekedési és építőipari ágazatban alkalmazott nagyon specifikus alkalmazások esetében. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tiszta hidrogén terjedésének lehetővé tétele érdekében az uniós alapoknak nem szabad fosszilis tüzelőanyagokat támogatniuk, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az MFF+, az InvestEU, az uniós helyreállítási alap és az állami támogatások keretében nyújtott valamennyi közfinanszírozásra alkalmazza a „ne árts” elvet,

2.20. Az EGSZB úgy véli, hogy az épületkorszerűsítési programot – sajátos jellegére és 2050-ig tartó pályájára tekintettel – világos, állandó és testre szabott jogi és pénzügyi keretbe kell foglalni. Az Európai Bizottságnak ösztönzőket kell bevezetnie az energiahatékonysági felújítási folyamatok iparosításának és tömeges bevezetésének helyi szintű fejlesztésére.

2.21. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a Nyugat-Balkán rendkívül érzékeny az éghajlatváltozás hatásaira, amelyek károsak az általános egészségi állapotra és a gazdaságra nézve, és sürgős fellépésre van szükség a polgárok, különösen pedig a gyermekek és a fiatalok életminőségének javítása érdekében. Ez egy zöldebb modellre történő méltányos átállás révén valósulhat meg, szem előtt tartva azt az elvet, hogy senkit sem szabad magára hagyni. Az EGSZB támogatja a Nyugat-Balkánra vonatkozó zöld menetrendet, és kéri, hogy a Nyugat-Balkán zöldebbé tételére irányuló jövőbeni fellépések igazodjanak a régió sajátos kihívásaihoz és szükségleteihez, ideértve egy megfelelő szabályozási keretet, a határokon átnyúló tevékenységeket, az innovatív technológiai megoldásokat, az energia helyben történő termelését és fogyasztását és az energiahatékonyságot, a fenntartható városi közlekedést, a közúti és vasúti hálózatokat, a köz- és a magánszféra szerepvállalását, az IKT-t és a gyors internet kiépítését, az agrár-élelmiszeripari intézkedéseket stb.

2.22. Az EGSZB teljes meggyőződéssel támogatja az Európai Bizottságot abban, hogy az uniós tagállamokkal együttműködve előmozdítsa az egész életen át tartó tanulást elősegítő kulcskompetenciákat, ismereteket és kilátásokat. A minőségi munkahelyeket és a jó munkakörülményeket kell az uniós stratégia középpontjába helyezni, növelve a know-how jelentőségét és annak folyamatos megvalósítását az oktatás, a képzés és az egész életen át tartó tanuláshoz való jog rendszerén keresztül, amelyet a hozzáférési lehetőségek biztosításán, valamint a lehetséges egyéni tanulási számlák konkrét példáin keresztül kell megvalósítani. Ez lehetővé teszi, hogy az emberek megbirkózhassanak a digitális és a zöld átállással összefüggésben szükséges változásokkal, biztosítandó, hogy senki ne maradjon ki. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy kezdeményezzen társadalmi párbeszédet az egyéni tanulási számlákról, és az európai zöld megállapodással összhangban dolgozzon ki egy zöld készségekre és kompetenciákra vonatkozó uniós szintű stratégiát.

3. A digitális korra felkészült Európa

3.1. A koronavírus-válság azt mutatja, hogy a digitális forradalom fontos szerepet játszik társadalmaink válságállóságának fokozásában. Kiemelkedő fontosságú az alapvető szolgáltatások digitalizálásába történő beruházás, valamint a kormányok, a jogalkotók és a közintézmények azon képességének javítása, hogy válság idején is képesek legyenek szolgáltatásaik nyújtására. Ugyanakkor látnunk kell, hogy a digitális technológia eszköz, nem pedig önmagában vett cél. Hatékony európai keretre van szükségünk ahhoz, hogy minden uniós polgár számára teljeskörű hozzáférést, illetve mindenki számára egyenlő esélyeket biztosíthassunk, valamint e keretet a magas fenntarthatósági normák irányába terelhessük, ideértve az erős demokratikus és technológiai biztosítékok bevezetését, amelyet olyan költség- és tudástámogató intézkedések kísérnek, amelyek biztosítják, hogy senki se maradjon ki.

3.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy az EU digitális élvonalhoz való felzárkózása megköveteli, hogy jelentős pénzeszközöket fordítson a kutatásra és az innovációra, valamint elősegítse a vállalkozások, a kutatók, a közzsféra és más érdekelt felek közötti együttműködést.

3.3. A világiárvány felgyorsította a digitális átállást, rávilágítva arra, hogy olyan kihívásokkal kell foglalkozni, mint a munka és a magánélet közötti egyensúly, valamint a munkavállalók egészsége és biztonsága. Az európai, nemzeti és ágazati szintű szociális párbeszéd hasznos eszközt kínál annak vizsgálatára, hogy a mindenütt jelen lévő digitális mobilkommunikáció korában a munkavállalók egészsége és magánélete igényel-e további védelmet, és ha igen, milyen mértékben, és hogy mely intézkedések alkalmasak erre, beleértve az úgynevezett „lecsatlakozáshoz való jog” uniós szintű értékelését is.

3.4. Az Európai Bizottságnak együtt kell működnie a tagállamokkal, hogy megszüntessenek minden különbséget a rendes munkavállalók és az atipikus munkavállalók között, egyértelműen különbséget téve a valódi és a színlelt önfoglalkoztatók között. A nemzeti jog és az EUB ítélkezési gyakorlata által munkavállalóként meghatározott minden személynek ugyanolyan védelemben kell részesülnie, függetlenül attól, hogy digitális platformnak dolgozik vagy sem. El kell ismerni továbbá a kollektív tárgyaláshoz és a képviselethez, valamint a munkakörülményeik megőrzéséhez és egészségük védelméhez való jogukat, tiszteletben tartva ugyanakkor a munkaügyi kapcsolatok különböző rendszereit.

3.5. A digitális átállásnak elő kell mozdítania a termelékenység növelését, valamint a színvonalasabb oktatást és az EU-ban élő valamennyi polgár politikai, társadalmi és kulturális részvételét is. Az EGSZB kéri, hogy a digitális szakadék elkerülése érdekében fordítsanak különös figyelmet az idősekre, a fogyatékkal élőkre, a társadalmi kirekesztés által fenyegetett személyekre és más veszélyeztetett csoportokra. Ezért a digitális átállás céljai között annak is szerepelnie kell, hogy az EU valamennyi lakosa egyetemesen hozzáférjen az ingyenes közszolgáltatásnak tekintendő széles sávú internethez, különösen, ha figyelembe vesszük azt a tényt, hogy jelenleg nagyon egyenetlen a lefedettség, és ez különösen káros a vidéki területekre (a kkv-kra és a polgárookra) nézve.

3.6. Az emberek a tudásukkal, készségeikkel és kompetenciáikkal döntő szerepet játszanak a globális versenyben. A demográfiai helyzet akadályozza a munkaerő rendelkezésre állását, ráadásul a jó minőségű szakképzett munkaerő hiánya is egyre nagyobb. Az EGSZB az oktatás és a képzés fejlesztését sürgeti, hogy az megfeleljen a mesterséges intelligencia korszaka által támasztott követelményeknek, többek között azáltal, hogy szilárd alapot teremtsen az alapkészségek és a STEM-kompetenciák terén. A továbbképzés, az átképzés és a folyamatos tanulás – az alkalmazkodóképességgel és rezilienciával kiegészítve – elengedhetetlen ahhoz, hogy mindenki képes legyen reagálni a munkaerőpiac és a mindennapi élet változásaira.

3.7. Az Unión kívüli gyors technológiai fejlődés fényében az EU-nak fokoznia kell erőfeszítéseit saját versenyképességének javítása érdekében. Ez a technológiák széles körére érvényes, amelyek közül sok társadalmi igényeket elégít ki, mint amilyen az élelmiszer, a víz, az energia, a mobilitás és a lakhatás. A mesterséges intelligencia és más digitális technológiák fejlődése és elterjedése a legszemléletesebb példa erre, mivel ezek a technológiák átalakítják a gazdaság és társadalom egészét.

3.8. Fontos megőrizni a jogok, a szabványok és a fogyasztóvédelmi politikák európai modelljét. Ez teszi az EU-t egyedülállónak. Például a digitalizáció terén az MI-re vonatkozó uniós etikai kódex más térségek álláspontjától eltérően az „emberi vezérlés” (human-in-command) alapelve mellett teszi le a voksot. Ez az alapvető jogokon és szabadságokon alapuló megközelítés (például biztosítani kell, hogy a nem, faji hovatartozás stb. ne befolyásolja a mesterséges intelligencia által hozott döntéseket) az uniós modell részét képezi, és azt az EGSZB szerint annak ellenére meg kell őrizni, hogy jelenleg keményebb versenykörnyezet van kialakulóban.

3.9. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy jövőben is a versenyképességet és a munkavállalók érdekeit állítsa a digitális átállás középpontjába azáltal, hogy továbbra is nagy hangsúlyt helyez a munkaügyi kapcsolatokra és az ipari munkahelyek jövőjére, továbbá kéri, hogy támogassa a méltányos átállást és e változások emberközpontú megközelítését. A kettős – zöld és digitális – átállás sikerében elengedhetetlen szerepe van az ambiciózus iparstratégiának. Gazdaságaink és társadalmaink digitális átalakulását ösztönző beruházási környezettel és az új technológiák biztonságos bevezetéséhez és használatához szükséges megbízható feltételek kialakításával kell támogatni.

3.10. Az EGSZB megjegyzi, hogy a szociálpolitikának ösztönöznie kellene a készségekkel kapcsolatos beruházásokat, jobban támogatva a nemzeti munkaerőpiaci és szociális biztonsági reformokat, és biztosítani kell, hogy a szociális jogok európai pillére előmozdítsa a gazdasági növekedést és a munkahelyteremtést.

3.11. Az EGSZB szerint az európai szabályozási keretnek biztosítani kell az online tranzakciók előtt álló akadályok felszámolását, ugyanakkor garantálnia kell a magánélet és a személyes adatok védelmét és a kiberbiztonságot. Emellett továbbra is a prioritások közé tartozik a digitális egységes piac széttagozottságának kezelése, különös tekintettel a kkv-kra és a mikrovállalkozásokra.

3.12. Az EGSZB szerint a mesterséges intelligenciára vonatkozó szabályozási keret megvalósításának és nyomon követésének prioritást kell élveznie. A civil társadalomnak részesévé kell válnia ennek a folyamatnak, és fel kell hívnia a szakpolitikai döntéshozók figyelmét az ezzel összefüggésben esetlegesen felmerülő új kérdésekre. Ide tartozik például a lehetséges technológiai váltások korlátozása, a kirekesztés kockázata és az EU digitális óriásvállalatoktól való függősége. A digitális egységes piacból senkit sem szabad kihagyni. Ez egyrészt a digitális eszközök jobb hozzáférhetőségét, megértését és használatát, másrészt a digitális technológiákkal kapcsolatos készségek és képzések javítását jelenti.

3.13. Az EGSZB üdvözlözi az Új Transzatlanti Cselekvési Programot és az e program keretében a transzatlanti partnerség megerősítésére tett erőfeszítéseket. A Covid19 által kiváltott példátlan helyzet világosan megmutatta, hogy a digitális gazdaság átalakítja társadalmainkat és gazdaságainkat, és hogy a technológiának kiemelt prioritást kell kapnia az EU és az USA közötti megújult együttműködésben. Az EGSZB ezért támogatja a Kereskedelmi és Technológiai Tanács (TTC) létrehozását, és kéri, hogy szorosan vonják be a civil társadalmat a szakpolitikai és szabályozási elvekre vonatkozó strukturált transzatlanti keret létrehozására irányuló jövőbeli erőfeszítésekbe, beleértve az EU és az USA közötti, a digitális kereskedelemről szóló jövőbeli megállapodás alapjait is.

3.14. A digitalizáció továbbra is kihívások és lehetőségek elé állítja az európai pénzügyi rendszert. 2021-ben az EGSZB támogatta az Európai Bizottság digitális pénzügyi stratégiáját és az abból eredő jogalkotási javaslatokat. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy 2022-ben folytassa ezeket az erőfeszítéseket a kihívások megfelelő kezelése és a digitális finanszírozásban rejlő lehetőségek valamennyi érdekelt fél javára történő kiaknázása érdekében. Ez támogatná az európai gazdaság digitális átalakulását azáltal, hogy hozzájárul az innovációbarát és versenyképes pénzügyi piacokhoz.

3.15. Az EGSZB üdvözlözi, hogy a digitalizáció és az automatizálás érdemben hozzájárulhat a fenntarthatóbb („zöld”) közlekedéshez, ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa az automatizációra és a digitalizációra való méltányos átállást, amelyből senki nem marad ki. Az Európai Bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy az ágazat kettős – zöld és digitális – átállása zökkenőmentesen, gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból kiegyensúlyozott módon menjen végbe.

4. Emberközpontú gazdaság

4.1. A Covid19-világjárvány megtépázta az európai gazdaságot, és nagy pusztítást vitt végbe a társadalomban, aminek következménye a munkanélküliség és az egyenlőtlenségek növekedése lett. Az erős gazdasági alap és az értékteremtés kulcsfontosságú szereppel bír a fenntartható fejlődés megerősítésében és az ambiciózus európai szociális modell fenntartásában. A szociálpolitikai intézkedéseknek együtt kell járniuk a gazdasági fejlődést ösztönző szakpolitikákkal, felismerve, hogy ezek kölcsönösen a közjót szolgálják. A munkahelyteremtés, a készségfejlesztés és az inkluzív munkaerőpiacok jelentik a legjobb receptet az egyenlőtlenségek és a kirekesztés megelőzésére és a társadalmi stabilitás

fokozására. A gazdasági és társadalmi fejlődés tehát szorosan összefonódik. Alapvető szerepe van a gazdasági teljesítménynek és jólétnek. A gyors fellendülés érdekében minden releváns (kölségvetési, monetáris, strukturális, beruházást támogató, szabályozási és pénzügyi) eszközt mozgósítani kell. A helyreállítási folyamatnak tiszteletben kell tartania a társadalmi igényeket, és regionális szempontból kiegyenlítettnek és kiegyensúlyozottnak kell lennie.

4.2. A gazdasági és környezetvédelmi kérdéseken túl a szociális menetrendnek is irányt kell mutatnia az EU 2022-es munkaprogramja számára. Ez azt jelenti, hogy az Európai Bizottság szociális és fenntartható Európa iránti elkötelezettségének prioritást kell élveznie, ugyanakkor figyelembe kell venni a GDP-n túlmutató, lehetséges új gazdasági fejlettségi mutatókat, például az életminőséget, a környezeti fenntarthatóságot, a társadalmi kohéziót, valamint a jelenlegi és jövőbeli nemzedékek egészségét és általános jólétét. A civil társadalmi szervezetek jelentős szerepet töltenek be e téren. Nagy lehetőségek rejlenek abban, hogy a társadalmi innovációt a közös alkotás, közös tervezés és közös előállítás révén történő helyreállítás modelljeként mozdítsuk elő. Egy hatalmas társadalmi kihívások jellemezte komplex társadalmi környezetben a sikeres helyreállításhoz az egyetlen lehetőséget a társadalom összes erőforrásának mozgósítása kínálja, több ágazatot átfogó és multidiszciplináris módon dolgozva a közös kihívásokra adott közös megoldások azonosításán. A szervezett civil társadalom a szociális innováció katalizátora.

4.3. Az EGSZB üdvözlözi a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési tervet, és úgy véli, hogy 2022-ben a fenntartható fejlődéssel és a társadalmi kohézióval kapcsolatban kézzelfogható intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy az európai polgárok hozzá tudjanak férni a jó minőségű alapvető szolgáltatásokhoz. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy mérlegelje az európai minimáljövedelem kérdésével kapcsolatos különböző lehetőségeket, hogy minél jobban tudjon reagálni az európai helyzetére. Ez különösen fontos most, amikor a vilájárvány és annak utóhatásai folytán borúsak a gazdasági kilátások.

4.4. Az Európai Bizottságnak a helyreállítási folyamat során a munkahelyek visszaszerzésére, valamint az egyenlőtlenség és a szegénység elleni küzdelemre kell összpontosítania, és különös figyelmet kell fordítania a kiszolgáltatott csoportok, például az atipikus munkavállalók, a szegénységben élő gyermekek, a fogyatékkal élő személyek, a marginalizált területeken élők, valamint a migráns vagy etnikai kisebbségi háttérrel rendelkező személyek aktív és inkluzív politikák révén történő támogatására. Általában véve a szegénység és a dolgozói szegénység még mindig jelentős problémát jelent számos tagállamban. Következésképpen a megfelelő munka- és életkörülmények biztosításához elengedhetetlen, hogy a munkahelyeken megfelelő bért fizessenek. Ezen aggályok kezeléséhez uniós és nemzeti szinten egyaránt átfogó megközelítésre van szükség. Többek között támogatni kell az olyan hatékony aktív befogadási rendszereket, amelyekhez alapvető és támogató szociális szolgáltatások társulnak.

4.5. A vilájárvány még nehezebbé tette a nők által ellátott nem fizetett háztartási és gondozási munkát, és tovább súlyosbította az ellenük elkövetett családon belüli erőszakot. Az Európai Bizottságnak javaslatot kell tennie egy „európai gondozási megállapodásra”, hogy jobban tehermentesítsék a nőket e nem fizetett feladatok alól, és ambiciózus intézkedéseket kell javasolnia az ilyen típusú erőszak ellen.

4.6. Az EGSZB arra törekszik, hogy a partnerországokban erősítse a civil társadalmi szervezetek, különösen a szociális partnerek szerepét minden területen, de különösen a gazdasági és szociális területeken. A válságból való kilábaláshoz elengedhetetlen a stabilitás, a stabilitás pedig nem lehetséges anélkül, hogy bevonják a szociális partnereket a gazdasági döntéshozatali folyamatba, illetve hogy az üzleti szövevények aktívan részt vevnének a jogalkotási eljárásban, a reformokban és azok végrehajtásában. A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek közötti együttműködés a sikeres, fenntartható és inkluzív gazdasági, foglalkoztatási és társadalmi integrációs politikák hajtóereje. Az Európai Bizottságnak el kell ismernie ezt az alapvető szerepet azzal, hogy egyformán fejleszti a szociális és a civil párbeszédet.

4.7. A vállalkozói tevékenység minden formájában és minden ágazatban (beleértve az idegenforgalmat, az ipart, a platformgazdaságot, a szociális gazdaságot és a szabadfoglalkozásúakat is) alapvető fontosságú a gazdasági növekedés, az innováció, a foglalkoztatás és a társadalmi befogadás szempontjából. Ezért fontos azonosítani azokat a nehézségeket, amelyekkel a kkv-k (különösen a nagyon kis, gyakran családi jellegű vállalkozások) szembesülnek az egységes piachoz való hozzáférés során, valamint hatékony és célzottabb válaszokat kell biztosítani számukra. A szociális vállalkozás különös figyelmet érdemel, tekintettel arra a szerepre, amelyet ez a vállalkozási forma játszhat a válság leküzdésében és a tisztességes és fenntartható gazdasági fellendülés biztosításában.

4.8. Európa a klímasemlegesség és a digitalizáció felé tart. Ez a zöld és digitális átalakulás új technológiákat és ezáltal beruházásokat és innovációt von maga után, valamint új típusú munkahelyeket és új készségeket eredményez. Az iparpolitikának ezért erős szociális dimenzióval kell rendelkeznie, mert a jó minőségű munkahelyek, a szociális védelem és a hatékony közszolgáltatások kedvező környezetet teremtenek az ipari tevékenységek fellendüléséhez.

4.9. A korszerű fogyasztóvédelmi politikának biztosítania kell, hogy a fogyasztók élvezhessék a szükséges jogokat és védelmet. Az egységes piac egyszerűbbé teszi az uniós fogyasztók és vállalkozások számára, hogy határokon átvélően árukat és szolgáltatásokat vásároljanak és értékesítsenek, akár online, akár hagyományos módon. Ehhez nélkülözhetetlen, hogy bízunk a piacban, célirányos szabályozás legyen érvényben, és ezt hatékonyan érvényesítsék. A fogyasztók tájékoztatásának és képzésének is segítenie kell őket abban, hogy a zöld és digitális átállás valódi szereplőivé váljanak, valamint felelősségteljesebb és tájékozottabb döntéseket hozzanak.

4.10. Elengedhetetlen, hogy szorosan figyelemmel kísérjük a fogyasztás és a termelés új formáit, figyelembe véve a környezetvédelmi megfontolásokat, a fogyasztó- és munkavédelem, valamint a növekedési és foglalkoztatási szempontok beépítésének szükségességét. A körforgásos gazdaság segíti a fenntarthatóbb termelési és fogyasztási szerkezet felé történő elmozdulást.

4.11. A vállalkozások képezik az életképes Európa pilléreit. Az európai gazdaságnak innovatívabbnak és reziliensebbnek kell lennie. Ez folyamatosan az üzleti környezet továbbfejlesztését igényli. A jó szabályozás a fellendülés támogatásának költséghatékony módja. A minőségi jogalkotás, a versenyképességi vizsgálat, valamint a szociális jogok európai pillére és a környezeti fenntarthatóság elvét minden új szakpolitikai intézkedés bevezetésekor biztosítani kell. A kedvező üzleti környezet iránti igény a szabályozást, az adózást és a közfinanszírozás elosztását egyaránt érinti, szem előtt tartva, hogy az innovációs beruházások alapozzák meg Európa sikerét. A korszerű iparpolitika olyan átfogó megközelítést igényel, amelynek célja az uniós vállalkozások versenyképességének erősítése valamennyi szakpolitikai területen. Az egységes piac működőképességéhez elengedhetetlenek az időálló infrastruktúrába történő beruházások. A kettős adóztatás megszüntetése, valamint az adórendszerek digitalizálása és egyszerűsítése – különösen a hía területén – szintén előmozdítaná a beruházásokat és a kereskedelmet.

4.12. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel szülő rendelet megerősíti annak fontosságát, hogy az európai szemeszter keretében valóban bevonják a civil társadalmat a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek kidolgozásába. Az EGSZB kéri, hogy a többéves pénzügyi keret egyéb eszközei esetében is tegyék kötelező feltétellé az ilyen konzultációt, mégpedig uniós szinten meghatározott minimumszabályok alapján, mivel a részvétel országonként és régióként eltérő.

4.13. Az EGSZB sürgeti, hogy a gazdaság hirtelen kilengéseinek elkerülése, a megszorító intézkedésekhez való visszatérés megakadályozása és az uniós helyreállítási terv hosszú távú előnyeinek fokozása érdekében mihamarabb folytassák az EU gazdasági kormányzási keretének felülvizsgálatát. A „rendes kerékvágásba való visszatérés” helyett „fordulatot” követelünk, mégpedig egy felülvizsgált, kiegyensúlyozott és jólétorientált gazdaságirányítási keretrendszer felé, amelyben azonos súllyal esik latba számos kulcsfontosságú szakpolitikai célkitűzés, például a fenntartható és inkluzív növekedés, a teljes foglalkoztatás és a tisztességes munka, a versenyképes szociális piacgazdaság és a stabil államháztartás. E keretrendszernek emellett kerülnie kell a tagállamokon belüli aszimmetrikus hatásokat és ösztönöznie kell a termelőberuházásokat, például egy kiegyensúlyozott költségvetési egyensúlyi szabály végrehajtása révén. Mindenesetre a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezésének mindaddig érvényben kell maradnia, amíg a munkanélküliség jelentősen vissza nem esik, a növekedés pedig nem kerül határozottan felfelé ívelő pályára, ezt követően pedig korszerűsített költségvetési szabályok lépnek hatályba.

4.14. Az EGSZB kéri, hogy fokozzák az erőfeszítéseket a bankunió régóta esedékes kiteljesítése érdekében. Az európai bankok a gazdaság és a foglalkoztatás támogatásán keresztül továbbra is létfontosságú szerepet játszanak a Covid19-válság utáni gazdasági helyreállításban. Egy teljeskörű bankunió hozzájárulna a társadalmi befogadáshoz és a fenntartható fejlődési célok eléréséhez is, ami elengedhetetlen Európa jövőbeli versenyképességének biztosításához. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy tovább kell növelni a banki szabályok arányosságát anélkül, hogy feláldozzák a prudenciális szabályok hatékonyságát. Az EGSZB döntő fontosságúnak tartja, hogy a bankokra vonatkozó prudenciális szabályok felülvizsgálata során figyelembe vegyék az európai bankszektor sokszínűségét.

4.15. A tőkepiaci uniónak ugyancsak kiemelt helyen kell maradnia a napirenden. Az EGSZB támogatta a tőkepiaci unióra vonatkozó 2020-as cselekvési tervben felvázolt kezdeményezéseket. Az EGSZB kéri, hogy a tagállamok valóban támogassák a tőkepiaci unió céljainak elérését, és hangsúlyozza, hogy különös figyelmet kell fordítani az európai gazdaság finanszírozására, az éghajlatváltozás és a digitális átállás szempontjából stratégiai jelentőségű kezdeményezésekre. Az EGSZB úgy véli, hogy népszerűsíteni kell a bevált nemzeti gyakorlatokat az európaiak pénzügyi jártasságának javítása érdekében, ami az egyik előfeltétele annak, hogy Európában jobban ki lehessen használni a nagymértékű megtakarításokat. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy még inkább figyelembe kell venni a környezeti, társadalmi és irányítási szempontokat, és ezért kiemeli annak szükségességét, hogy a befektetők megbízható környezeti, társadalmi és irányítási adatokhoz jussanak hozzá.

4.16. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy a gazdaság digitalizációja kapcsán minden olyan változást, amely a nyereséghez kapcsolódó adóztatási jogok országok közötti elosztására vonatkozó szabályokat érinti, globálisan össze kell hangolni, ezért üdvözlí az Európai Bizottság, a tagállamok és az OECD/G20-ak közötti, egy nemzetközi megoldás kidolgozását támogató szoros együttműködést. Ha azonban nem sikerül nemzetközi megoldást találni, az EU-nak fontolóra kell vennie, hogy önállóan járjon el. Az adókijátszás és az adócsalás, illetve a pénzmosás és az agresszív adótervezés elleni küzdelemnek továbbra is a kiemelt helyen kell szerepelnie a napirenden.

4.17. A kohéziós politika kulcsfontosságú szerepet fog játszani a kiegyensúlyozott és hatékony helyreállítás biztosításában, ugyanakkor elősegíti a konvergenciát, fellép az egyenlőtlenségekkel szemben, és gondoskodik arról, hogy senki se maradjon hátra. Fontos, hogy a 2021–2027-es programozási időszak kohéziós alapjainak különböző forrásait hatékonyan és időben elköltse, hogy valódi fellendülés valósulhasson meg. A válságból való kilábalás, valamint a reziliencia és a fenntarthatóság fokozása érdekében az egyenlő és igazságos elosztást kell előtérbe helyezni. A területi kohézió egyúttal a kiegyensúlyozottabb és fenntarthatóbb fejlődésre irányul azzal a területtel összhangban, ahol élünk. A 2021–2027-es időszakra vonatkozó uniós kohéziós politikának továbbra is a gazdasági versenyképességre kell összpontosítania a kutatáson és innováción, a digitális átálláson, valamint az európai zöld megállapodás ütemtervén és a fenntartható fejlődési célokon keresztül.

4.18. A közlekedési szektorban a minőségi munkahelyek megőrzése és a megfelelő munkakörülmények kulcsfontosságú követelmények a képzett munkaerő megtartása szempontjából, amely nélkül a fenntartható versenyképesség nem biztosítható. Fenn kell tartani a jó minőségű munkahelyeket és a megfelelő munkakörülményeket, és folytatni kell a képzett munkaerő felvételét és képzését. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság folyamatban lévő kezdeményezéseit a „nők és a közlekedés” témakörében, és még több intézkedést sürget ebben az ágazatban a nemek közötti egyenlőség megvalósítása érdekében.

4.19. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy az épületkorszerűsítési program keretében hozzon létre egy új „Erasmus az energiahatékonysági felújításért 2050” programot, hogy az európai építőiparban vonzóvá tegye a fiatalok számára az új munkahelyeket.

4.20. A szociális eredménytáblának az együttes foglalkoztatási jelentésen és az országjelentéseken belül egyaránt nyomon kellene követnie a pillér megvalósítása terén elért előrehaladást. A tagállamok által kidolgozott, már meglévő foglalkoztatási teljesítményfigyelővel (EPM) és szociális védelmi teljesítményfigyelővel (SPPM) integrálva kell működnie. Az eredménytábla 14 mutatóját és almutatóit (összesen 35) a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek bevonásával folyamatosan felül kell vizsgálni, hogy a szakpolitikai célkitűzésekhez és az európai társadalmi-gazdasági helyzet változásaihoz igazítsák őket.

4.21. Az új európai szemeszter során – a társadalmi egyensúlyhiányt nyomon követve – szociális célkitűzéseket is el kell érni, hogy ellensúlyozzuk a költségvetési és makrogazdasági követelmények túlsúlyát. A szociális eredménytáblának a pillérhez tartozó valamennyi jogot és alapelveit nyomon kell követnie, ezenkívül továbbfejlesztett és új, mérhető mutatókat kell alkalmaznia. Az ilyen mutatók közé tartozhatnak a statisztikákon kívül a minőségi szociális szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférés, az érvényesíthető szociális jogok, a migránsok társadalmi és munkaerőpiaci integrációja, a kollektív tárgyalások érvényességi területe, az érintett szociális szereplők részvétele az európai szemeszter folyamatában, továbbá a gyakornoki programokhoz és a színvonalas felsőoktatáshoz való hozzáférés. Az Európai Bizottságnak a szociális partnerekkel és az érintett civil társadalmi szervezetekkel szoros együttműködésben nyomon kell követnie a nemzeti reformtervek végrehajtását, ily módon támogatva a szociális országspecifikus ajánlások kidolgozását. Kellő számú, megfelelően strukturált ajánlásra van szükség, amelyek nyomon követik, hogy milyen eredményeket sikerült elérni a menetrendben meghatározott prioritásokkal kapcsolatban.

4.22. Az EUMSZ rendelkezéseivel összhangban meg kell erősíteni a szociális partnerek bevonását, lehetővé téve számukra, hogy a nemzeti gyakorlatoknak megfelelően elmondják véleményüket a gazdasági, foglalkoztatási és szociálpolitika kialakításával és végrehajtásával kapcsolatban. A szociális partnereket időben és érdemben be kell vonni, hogy növekedjen a szakpolitikákon belüli szerepvállalásuk, ami a munkavállalói és a munkaadói érdekek összeegyeztetésének köszönhetően megkönnyíti azok sikeres végrehajtását. A szociális partnerek közötti együttműködés a sikeres, fenntartható és inkluzív gazdasági, foglalkoztatási és társadalmi befogadási politikák hajtóereje lehet. A tájékoztatásra, a konzultációra és a részvételre vonatkozó uniós keret megvalósításának javításával meg kell erősíteni a szociális partnerekkel folytatott konzultációt, különösen a szerkezetátalakítási folyamatok során⁽⁷⁾.

5. Európa globális szerepének erősítése

5.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodásból és a fenntartható fejlődési célokból mint előfeltételekből kiindulva a társadalmi kohézió, a felfelé irányuló gazdasági konvergencia, valamint a versenyképesség és az innováció előmozdításának kell lennie annak az alapnak, ahonnan az euróövezet gazdasága lendületet vesz, és amely támogatja az euro erősebb nemzetközi szerepét az elkövetkező időszakban. Ez megköveteli többek között a gazdasági és monetáris unió és a bankunió kiterjesztését, valamint az európai pénzügyi szektor elmélyítését célzó további intézkedéseket, beleértve az erősebb európai pénzügyi infrastruktúrát és a szilárd alapokon nyugvó referencia-kamatlábakat is. Az euro stratégiai szektorokban való szélesebb körű alkalmazásának ösztönzése is döntő szerepet játszik az euro nemzetközi szerepe megerősítésében. Ezért sürgetjük a tagállamokat, hogy alkalmazzanak egységesebb megközelítést a nemzetközi diplomácia terén, valamint képviseljenek proaktívabb álláspontot ezekben az ágazatokban az uniós érdekek előmozdítása céljából, ami így több kereskedelmi lehetőséget eredményezhet.

⁽⁷⁾ Lásd az EGSZB ipari átalakulásról szóló véleményét, HL C 56., 2021.2.16., 10. o. és a „Nincs zöld megállapodás társadalmi megállapodás nélkül” című, INT/903. sz. véleményét.

5.2. A bővítési politikát illetően az EGSZB azt szeretné, hogy a következő országjelentések egyértelmű struktúra szerint épüljenek fel annak figyelemmel kísérése tekintetében, hogy a nyugat-balkáni kormányok miként kezelik a civil társadalmat. Az EGSZB-nek szilárd meggyőződése, hogy az EU-nak be kell ruháznia a horizontális civil társadalmi struktúrák fejlesztésébe is, azáltal, hogy a nyugat-balkáni szociális partnereknek és civil szervezeteknek szaktudást, technikai támogatást, valamint regionális és nemzetközi hálózatépítési lehetőségeket biztosít, nem utolsósorban annak biztosítása érdekében, hogy azok aktívabb szerepet játszhassanak a bővítési folyamatban. A nyugat-balkáni politikai elit átláthatóságának és elszámoltathatóságának ellenőrzése érdekében az EU-nak rendszeresen „árnyékjelentéseket” kell készítenie a demokrácia helyzetéről a régió civil szervezeteivel.

5.3. A bővítés iránti bizalom helyreállítása és az EU régióbeli természetes szövetségeseivel való kapcsolattartási módjainak a megerősítése tekintetében az EGSZB meggyőződése az, hogy az EU-nak lehetővé kell tennie a nyugat-balkáni politikai vezetők és állampolgárok számára, hogy konzultatív alapon csatlakozzanak az Európa jövőjéről szóló konferencia kapcsán folytatott tevékenységekhez és vitákhoz. Az uniós intézmények igénybe vehetik a helyi civil társadalmi erőforrásokat, és élhetnek a régióban működő uniós küldöttségek segítségével ahhoz, hogy mozgósítsák a nyugat-balkáni partnerek állampolgárait, lehetőséget adva számukra, hogy csatlakozzanak azokhoz a platformokhoz, ahol az uniós polgárok az Európa jövőjéről szóló konferencia során eszmecsere-t folytathatnak.

5.4. A keleti partnerséget illetően EGSZB úgy véli, hogy az EU mindenekelőtt az értékek uniója, ezért a szomszédjaihoz fűződő kapcsolatainak is ezeken az értékeken kell alapulniuk, és ezeket a kapcsolatokat feltételekhez kell kötnie. Az EGSZB elkötelezi magát amellett, hogy továbbra is komoly szerepet vállal a szomszédos országok erősebb és demokratikusabb társadalmainak kiépítésében, amelyekben a civil társadalmi szervezetek szabadon működhetnek.

5.5. Az EU és Oroszország közötti romló kapcsolatok fényében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy továbbra is támogassa az orosz civil társadalomhoz fűződő kapcsolatokat.

5.6. A civil társadalom számára a globális szerepvállaláshoz szükséges eszközök megteremtése kapcsán az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy továbbra is gondolkodjon azon, hogyan lehetne megerősíteni a belső tanácsadó csoportok szerepét. Alapvető fontosságú, hogy megfelelő eszközöket és forrásokat biztosítsunk a belső tanácsadó csoportoknak ahhoz, hogy segítsük őket nyomonkövetési és tanácsadási feladataik ellátásában, különösen a belső tanácsadó csoportok új generációjának fényében, amelyek hatóköre sokkal szélesebb lesz. Az EGSZB vállalja a rá eső részt ebből a támogatásból. Arra számítunk, hogy az Európai Bizottság 2022-es munkaprogramja rögzíteni fogja, hogy a Kereskedelmi Főigazgatóságnak végre kell hajtania néhány olyan ajánlást, amelyek az EGSZB-vel és a belső tanácsadó csoportokkal 2021-ben folytatott kiterjesztett konstruktív viták eredményeként születtek. A WTO a közelmúltban az éves nyilvános fórumokon kívül is bővítette kapcsolatát a civil társadalommal, és ezek az erőfeszítések jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy a multilaterális kereskedelmi rendszer hatékonyabbá és demokratikusabbá váljon. Azonban még bőven van mit javítani. Az EGSZB várakozással tekint az Európai Bizottság azon kötelezettségvállalását követő fejleményekre, miszerint támogatja a civil társadalom nagyobb befolyását multilaterális szinten, nevezetesen az Ottawa csoport nemrégiben kidolgozott 6 pontos cselekvési tervének 6. intézkedését.

5.7. Az EU a nemzetközi kereskedelem kiemelt szereplője. Ennek megfelelően kell viselkednie a nemzetközi partnerekkel folytatott kereskedelmi tárgyalások során, ily módon megőrizve vezető szerepét a gazdasági menetrend kialakításában és ennek keretében előmozdítva alapelveit, szociális és munkaügyi normáit és értékeit (jogállamiság, alapvető jogok és demokratikus elvek). A globális lehetőségek kiaknázásához a folyamatban lévő tárgyalások lezárására, a véglegesített megállapodások ratifikálására és végrehajtására, valamint új tárgyalások elindítására egyaránt szükség van. Az EU-nak egyúttal hozzá kell járulnia a multilateralizmus megerősítéséhez és támogatnia kell a WTO szerepét és korszerűsítését.

5.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak önállóvá kell válnia az európai adatinfrastruktúra és az új digitális technológiák fejlesztése terén. Az EU-nak meg kell állnia a helyét Kína és az Egyesült Államok között, és be kell ruháznia a következő generáció technológiájába. Az EU-nak saját jövőképet és stratégiát kell kidolgoznia a digitális szuverenitással kapcsolatban, miközben továbbra is nyitott a szabadkereskedelem előtt és támogatja a multilaterális rendszert. Stratégiai szempontból az infrastruktúra, a kiberbiztonság, a felhőalapú technológia, a kulcsfontosságú alatechnológia és az adatok kiépítésére kell összpontosítani, globális partnereit pedig szabványainak és termékeinek minőségével kell meggyőznie. Az élelmiszerbiztonság, az erős élelmiszer-ellátási lánc és az agrár-élelmiszeripari fenntarthatóság uniós szintű biztosításának továbbra is az Európai Bizottság prioritásai közé kell tartoznia.

5.9. Az EGSZB azt javasolja, hogy az uniós kereskedelmi, beruházási és gazdasági megállapodások:

- építsék be a szociális és munkaügyi normákat és a fenntartható fejlődés normáit a WTO és más, az ENSZ-hez kapcsolódó ügynökségek szabályaiba, és ezáltal fenntartható módon járuljanak hozzá egy új, tisztességes gazdasági és kereskedelmi rend kialakításához, valamint az igazságos és intelligens globalizációhoz;

- egészüljenek ki egy olyan fejezettel, amely az adóbűncselekményekkel, a pénzmosással és az agresszív adótervezéssel, valamint az adóhatóságok közötti együttműködéssel foglalkozó rendelkezéseket tartalmaz;
- tartalmazzanak egy emberi jogi és átvilágítási mechanizmust, amely biztosítja a munkaügyi normák tiszteletben tartását, valamint szankcionálja a munkavállalói jogok megsértését⁽⁸⁾. E mechanizmusnak arányos, hatékony és visszatartó erejű szankciókkal érvényesített, elfogadott normákon kell alapulnia, és azt olyan, kötelező erejű jogszabályokkal kell bevezetni, amelyek egyértelműen meghatározzák a jogokat, valamint arányos jelentéstételi követelményeket tartalmaznak;
- foglalják magukban a civil társadalmi szervezeteknek és a szociális partnereknek a tárgyalási folyamatba, valamint a megállapodások hatásainak nyomon követésével és a megállapodások hatásvizsgálatával foglalkozó következő szakaszokba való teljeskörű és tényleges bevonását (belső tanácsadó csoportok).

5.10. Az EGSZB sürgeti az EU-t, hogy aktívan működjön együtt az Egyesült Államokkal a párizsi klímacélok elérése érdekében, mivel az Egyesült Államok ismét tevőlegesen fellép az éghajlatváltozás területén. Különösen most, hogy a Kínához fűződő kapcsolat a kínai bel- és külpolitika miatt egyre problematikusabbá válik, az EU és az USA közötti erős kötelék nagy jelentőséggel bír, és nem csak az éghajlatváltozás területén.

5.11. Az EGSZB elismeri, hogy az EU–Kína stratégiai partnerségre nyomás nehezedik a súlyosbodó hongkongi helyzet, a civil társadalom szűkülő mozgásterét és a kínai emberi jogi helyzet – különösen az ujgurok helyzete – miatt. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy minden lehetséges diplomáciai és politikai lehetőséget használjon ki a hongkongi polgárok és a kínai kisebbségek helyzetének javítása érdekében. Ezzel összefüggésben az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság mihamarabb tegyen javaslatot egy egyedi uniós stratégia kidolgozására (amely teljes mértékben összhangban van az európai közlekedési, verseny-, beruházási, emberi jogi és munkajogi, biztonsági stb. politikákkal), hogy az Egy övezet, egy út kezdeményezéshez kapcsolódó uniós tagállamokban egy eltérő kezdeményezéssel válaszoljon.

5.12. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, miszerint „fokozni kell az éghajlatváltozással szembeni rezilienciát célzó nemzetközi fellépést”. Ennek során szem előtt kell tartanunk, hogy az EU határain kívül a legkevésbé fejlett országokat és a fejlődő országok közül a kis szigetállamokat sújtja a legkeményebben az éghajlatváltozás hatása. Ezért ragaszkodunk ahhoz, hogy az EU működjön együtt Afrika legveszélyeztetettebb országaival az EU–Afrika partnerségi stratégia keretében, mert – ahogy az Európai Bizottság helyesen idézi a Világbankot – csak a szubszaharai Afrikában az éghajlatváltozás 2050-ig akár 70 millió ember elvándorlását is kiválthatja.

5.13. A földközi-tengeri térségnek ismét – miként az elmúlt évszázadokban – Európa egyik központi kapcsolódási pontjává, az emberek, az áruk és a kultúrák cseréjére szolgáló térséggé kell válnia. Az EGSZB kéri, hogy állítsák vissza a földközi-tengeri térség stratégiai szerepét, ami olyan szomszédságpolitikát tesz lehetővé, amely képes biztosítani a békefolyamatokat és a fenntartható gazdasági, környezeti és társadalmi fejlődést.

6. Az európai életmód előmozdítása

6.1. Az eleven civil társadalom az Európai Unió központi eleme. Életmódunkat a méltányosság, az igazságosság és a solidaritás érzése jellemzi, valamint annak megértése, hogy mindenki javára hozzá kell járulni a közjóhoz. Mivel a Covid19-válság különösen kedvezőtlenül érintett bizonyos társadalmi csoportokat, például a nőket, a fiatalokat és a mobilis uniós polgárokat, akik „kettős lezárást” éltek át, most minden eddiginél fontosabb, hogy a civil társadalmi szervezetek központi szerepet játsszanak ezen életmód megerősítésében, és szövetségesnek kell tekinteni őket a befogadáson és mások tiszteletén alapuló életmódunk védelmében, előmozdításában és megőrzésében. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy nyújtson megfelelő, célzott támogatást és elismerést a civil társadalmi szervezeteknek, és ily módon őrizze meg az életmódunkhoz nélkülözhetetlen civil teret és demokratikus egyesülési jogot.

6.2. A koronavírus-válság egyik fő tanulsága az, hogy szinte minden európai országban meg kell erősíteni az egészségügyi rendszereket, a megelőzésre összpontosítva, és garantálva mindenki számára a közegészségügyi struktúrákhoz, az alapvető egészségügyi szolgáltatásokhoz – többek között az oltóanyagokhoz – és a tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáférést. A gondozási intézményekben élő emberek helyzete különös és sürgős figyelmet igényel. Noha az egészségügyi ellátás feladata nemzeti hatáskör, a vírus terjedését nem korlátozzák országhatárok, és arra európai szinten közös válaszokat kell adni.

⁽⁸⁾ Lásd az EGSZB kötelező átvilágításról szóló véleményét, valamint a kötelező átvilágításról és a vállalatok elszámoltathatóságáról szóló európai parlamenti jogalkotási állásfoglalást HL C 429., 2020.12.11., 136. o..

6.3. Az Európai Bizottságnak a helyreállítási folyamat során a munkahelyek visszaszerzésére, valamint az egyenlőtlenség és a szegénység elleni küzdelemre kell összpontosítania, és különös figyelmet kell fordítania a kiszolgáltatott csoportok, például a szegénységben élő gyermekek, a fogyatékkal élő személyek, az atipikus munkavállalók, a marginalizált területeken élő emberek, valamint a migráns vagy etnikai kisebbségi háttérrel rendelkező személyek aktív és inkluzív politikák révén történő támogatására. Általában véve a szegénység és a dolgozói szegénység még mindig jelentős problémát jelent számos tagállamban. Ezen aggályok kezeléséhez uniós és nemzeti szinten egyaránt átfogó megközelítésre van szükség. Többek között támogatni kell az olyan hatékony aktív befogadási rendszereket, amelyekhez alapvető és támogató szociális szolgáltatások társulnak.

6.4. Különös figyelmet kell fordítani a gyermekekre és a fiatalokra: ez a generáció fogja megfizetni azt a hatalmas államadósságot, amelyet az országok most halmoznak fel a világjárvány következményeinek kezelése érdekében. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a társadalmi és munkaerőpiaci aktív részvételükkel kapcsolatos kihívásokat.

6.5. A migráció az Unió társadalmára és gazdaságára gyakorolt hatása (foglalkoztatás, integráció, határellenőrzés, valamint a rasszizmus, az idegengyűlölet, a populizmus és a megkülönböztetés elleni küzdelem) miatt továbbra is kiemelt kérdés marad. A Covid19-világjárvány a korábbi gazdasági válságokhoz hasonlóan súlyosbítja a migránsok személyes, szociális, helyzeti és strukturális tényezők miatti sebezhetőségét. Fenntarthatóbb és biztonságosabb jogszerű útvonalakat kell kialakítani az EU-ba való belépéshez, és figyelmet kell fordítani a már meglévő mechanizmusok hatékony alkalmazására, egyensúlyt teremtve a jelenlegi menekültügyi rendszerben a biztonság és a szolidaritás között. Emellett kulcsfontosságú az álhírek és téves megítélések leplezése, valamint a gyűlöletbeszéd és a migránsellenes politikai diskurzus elleni küzdelem. Ez segíteni fog a rasszizmus, a radikalizálódás, az idegengyűlölet és a megkülönböztetés elleni küzdelemben is.

6.6. A transzatlanti partnerség történelmünkéből fakadó közös értékeinken alapul. Kulcsszerepe van a globális kihívások kezelésében és a nemzetközi rend megőrzésében. Az EGSZB arra kéri az Európai Uniót, hogy a megújult transzatlanti partnerségre támaszkodva nézzen szembe a jelenlegi, példátlan globális kihívásokkal, beleértve Kína és más olyan globális szereplők felemelkedését is, akik fellépéseik során nem ugyanazokat a demokratikus elveket követik. Emellett szorgalmazza, hogy az EU teljeskörűen vegyen részt a Biden elnök által bejelentett, demokráciáról szóló közelgő csúcstalálkozón, és kéri, hogy szorosan vonják be a civil társadalmat is.

7. Az európai demokrácia megerősítése

7.1. Különös figyelmet érdemel az uniós jogalkotás módja („minőségi jogalkotás”), valamint az, hogy olyan európai joganyagra van szükség, amely jobban tudja szolgálni a polgárokat és a vállalkozásokat. Az uniós jogalkotási folyamatnak átláthatóbbá és érthetőbbé kell válnia, valamint nyitottabbnak kell lennie az érdekelt felek észrevételeire.

7.2. Amennyiben a civil társadalmi szervezeteken, szövetségeken és hálózatokon keresztül minden polgár részt vesz a folyamatban, az valóban demokratikus alapokra helyezi a helyreállítást és Európa jövőjének átalakítását. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a tagállamoknak és az uniós intézményeknek biztosítaniuk kell, hogy ebben az összetett folyamatban senki – és különösen a legkiszolgáltatottabb csoportja – ne maradjon magára. Ez azt jelenti, hogy a civil társadalmi szervezetek kulcsfontosságú és egyenrangú partnerekké válhatnak a döntéshozatalban. Minden eddiginél nagyobb szükség van az EUSZ 11. cikke (2) bekezdésének, azaz a civil párbeszédre vonatkozó rendelkezésének hatékonyabb végrehajtására. Az EGSZB úgy véli, hogy ennek egyik eszköze egy negyedik pillérnek az európai demokráciáról szóló cselekvési tervbe való beépítése lenne, nagy hangsúlyt helyezve az aktív polgári szerepvállalásra és egyértelmű stratégiát dolgozva ki ezzel kapcsolatban.

7.3. A 2. cikkben rögzített európai alapelvek – például a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok, ezen belül a civil tér – szorosan összefüggenek egymással. A jogállamisági jelentésnek és a demokráciáról szóló cselekvési tervnek össze kell fonódnia egymással, és figyelemmel kell kísérnie a civil térrel, többek között a civil társadalom mozgásterével kapcsolatos kérdéseket. Az EGSZB kíváncsúnak tartja, hogy az Európai Bizottság figyelemmel kísérje ezeket a cselekvési terveket, és erőteljesebb mechanizmusokat vezessen be ezen elvek és a civil társadalmi tér védelmére. Ha a nemzeti jogszabályok az uniós jogba ütköznek, kötelezettségszegési eljárást kell indítani.

7.4. Az EGSZB várakozással tekint az Európai Bizottság 2022-re tervezett új „szociális párbeszédre vonatkozó kezdeményezésére”, azonban arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy terjessze ki azt a „civil társadalmi párbeszédre” is, hogy azokban a helyzetekben, amikor ez kívánatos, a hagyományos szociális partnereken túl a civil társadalmi szervezetek is részt vehessenek a párbeszédben. Ezáltal a civil társadalom a szociális partnerekkel egyenlő feltételek mellett vehet részt a szakpolitikai döntéshozatalban.

7.5. A világjárvány által okozott gazdasági visszaesés jelentős hatással van a nemek közötti egyenlőségre, mind a visszaesés, mind az azt követő fellendülés során. Maga a világjárvány súlyosbította a nemek közötti egyenlőtlenségeket. Éppen ezért az EGSZB úgy véli, hogy a nemek közötti egyenlőséggel és a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítésével feltétlenül foglalkozni kell az uniós jogalkotás és végrehajtás minden területén.

7.6. Az alapvető jogok és a jogállamiság a legfontosabb európai értékek közé tartoznak; ezek az EU-ban mindig és mindenhol érvényesek, ezért nem lehet azokat ideiglenesen felfüggeszteni. A jelenlegi válságra gyors választ kell adni, és ez bizonyos kivételes és időben korlátozott intézkedéseket tesz szükségessé. Ezek azonban nem sérthetik a jogállamiságot és nem sodorhatják veszélybe a demokráciát, a hatalmi ágak szétválasztását és az európai polgárok alapvető jogait. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy e tekintetben legyen éber, és szükség esetén aktívan lépjen fel, ha megsértik ezeket az értékeket. Emellett az Európai Bizottságnak a nemzeti és nemzetközi szinten irányított uniós forrásokra is kiterjedően valamennyi uniós finanszírozási programban szerepeltetnie kell az áldozatokra vonatkozó programelemet. Az EGSZB emlékeztet arra a javaslatára, amelyben egy ambiciózus kommunikációs, oktatási és a polgárok figyelmének felkeltését célzó stratégia kidolgozását sürgeti az alapjogok, a jogállamiság és a demokrácia vonatkozásában.

7.7. Az alapvető jogok és a jogállamiság védelmét és előmozdítását célzó új uniós eszközöket, például az új jogállamisági felülvizsgálati ciklust és azt az új mechanizmust, amely az uniós finanszírozást az alapvető jogok és a jogállamiság tiszteletben tartásától teszi függővé, oly módon kell megvalósítani, hogy ezeket az eszközöket gyorsan és hatékonyan lehessen alkalmazni. Emellett az EGSZB szorgalmazza, hogy erősítsék meg a civil társadalom szerepét a jogállamisági felülvizsgálati ciklusban, és jöjjön létre az érdekelt felek fóruma.

7.8. A jótékonyági szervezeteknek és a civil társadalomnak kulcsszerepet kell játszania a kiemelt európai szakpolitikai területek előmozdításában, és még többet is tudnának tenni, ha jobb működési környezetet biztosítanának nekik. A pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni új uniós politikának a kockázatokon kell alapulnia, arányosnak kell lennie az általa kezelni kívánt kockázatokkal, és nem korlátozhatja indokolatlanul a jogszerű közhasznú és jótékonyági munkát.

7.9. Amint azt folyamatosan tapasztaljuk, teljesen nyilvánvaló, hogy további intézkedésekre van szükség – természetesen az Európai Bizottság részéről is – a szabad és plurális média és a minőségi független újságírás megvalósítása, valamint a közösségi média hatékony szabályozása, különösen a dezinformáció elleni küzdelem érdekében, beleértve az online politikai hirdetések és a tartalomért vállalt felelősség szabályozását is.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 561. PLENÁRIS ÜLÉSE – JDE62 –
INTERACTIO, 2021. 06. 09. – 2021. 06. 10.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Úton a körforgásos közbeszerzés felé

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2021/C 341/02)

Előadó: **Ferre WYCKMANS**

Társelőadó: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Közgyűlési határozat:	2020.2.20.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.11.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	187/4/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az átlátható, digitális és versenyképes körforgásos közbeszerzési eszköz az uniós jogszabályok által meghatározott zöld közbeszerzéssel együtt az egységes piac fejlődésének előmozdítására, a polgárok és a fogyasztók számára kiváló minőségű áruk és szolgáltatások nyújtására, valamint az innovatív, intelligens, fenntartható és társadalmilag felelős európai közbeszerzési kultúra kialakítására irányuló szakpolitikák hatálya alá tartozik.

1.2. A közbeszerzés irányítása központi és döntő tényezőt jelent a környezetvédelmi beruházások növelése szempontjából, illetve a klímavédelmi célkitűzéseket tekintve és a Fenntartható Európa beruházási terven belül.

1.3. A zöld közbeszerzésre vonatkozó kötelező minimumkövetelményeket (uniós zöld közbeszerzési kritériumok) magában foglaló közbeszerzés a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervben meghatározott, körforgásos gazdaságra vonatkozó szakpolitikák hatálya alá tartozik.

1.4. A jogalkotás és szabályozás keretében különböző eszközök – többek között közbeszerzési irányelvek és ágazatspecifikus jogszabályok – segítségével lendületet kell adni a körforgásos közbeszerzésnek.

1.5. A körforgásos közbeszerzés bevezetése ösztönzi a körforgásos gazdaság fejlődését. Az új szabályok közül sok még mindig az önkéntes kiigazításon alapul. Az EGSZB további lépéseket szorgalmaz a kötelező megállapodások számának növelése érdekében. Emellett elengedhetetlen, hogy a szabályozási keret egyszerű, egyértelmű és egységes legyen.

1.6. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a zöld közbeszerzésre vonatkozó kötelező minimumkövetelmények bevezetése Európa-szerte növelheti a fenntartható és körforgásos közbeszerzésre vonatkozó alapkövetelmények szintjét.

1.7. Ezek a minimumkövetelmények nem akadályozzák az élen járókat és az innovációt, illetve az ajánlatkérő szervezeteknek sem adnak ürügyet arra, hogy meghaladják a minimumot. Az a legfontosabb, hogy a technológiai fejlődés figyelembevétele érdekében rendszeresen ellenőrizni és aktualizálni kell a kötelező minimumkövetelményeket, és nem szabad korlátozni azokat, akik meghaladják ezeket.

1.8. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a körforgásos közbeszerzés lehetővé fogja tenni a hatóságok számára, hogy a beszerzés során ne kizárólag a legalacsonyabb ár kritériumát vegyék figyelembe, hanem az ajánlatokat a minőség és körforgásos jelleg, valamint a munka minősége szempontjából is értékeljék.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a foglalkoztatás minőségének, amely a szociális jogok európai pillérének egyik alapelve, tükröződnie kell abban a követelményben, hogy olyan vállalatokkal kell közbeszerzési szerződéseket kötni, amelyek kollektív szerződések révén alkalmazzák a munkavállalókat, vagy a nemzeti jogszabályok, illetve a nemzeti szociális partnerek megállapodásaiból következő szabályozások alapján kínálnak magas színvonalú munkahelyeket. Ez megelőzi a szociális dömpinget és biztosítja a tisztességes versenyt.

1.10. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság által már kidolgozott, az életciklusköltség mérésére szolgáló, szabadon hozzáférhető, szabványosított eszközöket. A termék vagy szolgáltatás életciklusköltsége és az áron túlmutató – például a minőségre, a fenntarthatóságra vagy a társadalmi hatásra vonatkozó – kritériumok használata arra ösztönzi és bátorítja a közbeszerzőket, hogy a közbeszerzéssel kedvező társadalmi és etikai hatásokat próbáljanak elérni.

1.11. Elengedhetetlen fokozni a kkv-k és a szociális vállalkozások részvételét a közbeszerzésekben. Ez úgy érhető el, ha segítséget nyújtanak a kkv-knak az ajánlattétel során, valamint ha a kiírási feltételekben megfelelő egyensúlyt teremtenek a minőségi és a mennyiségi kritériumok között.

1.12. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a szociális záradékok ajánlati felhívásban való kötelező szerepeltetésének irányába tett lépések biztosítani fogják, hogy – a gazdasági és környezeti szempontok mellett a fenntartható fejlődés harmadik pillérét alkotó – szociális szempontok értékelése a közbeszerzési eljárások állandó részét képezze.

1.13. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy az ököcímek jó eszközt jelentenek, amennyiben a körforgásos jelleggel kapcsolatos szempontok figyelembevételét is lehetővé teszik, de a jelenlegi irányelvek szükségtelenül megbonyolítják a használatukat a beszerzők számára, mivel arra helyezik a hangsúlyt, hogy a beszerzőknek pontosan ismerniük kell az ököcímke tartalmát.

1.14. A közbeszerzőknek a körforgásos közbeszerzés jogi és technikai vonatkozásaival és az életciklusköltségre vonatkozó megközelítéssel kapcsolatos képzése, valamint a végfelhasználó vevőknek a termékek fenntartható használatával kapcsolatos képzése elengedhetetlen.

1.15. Az EGSZB szerint feltétlenül népszerűsíteni kell a körforgásos közbeszerzést, akár a jó példák és a bevált gyakorlatok szélesebb körű terjesztése, akár népszerűsítő kampányok, illetve adott esetben lakossági és képzési kezdeményezések révén. Olyan partnerségre és iránymutatásra van szükség, amelyen keresztül az EU támogatja egy nagy közbeszerzési hálózattal rendelkező platform kialakítását.

1.16. Az uniós intézményeknek szintén példát kell mutatniuk azáltal, hogy körforgásos közbeszerzéseket alkalmaznak és ezeket esettanulmányokon keresztül bemutatják, hogy felhívják a figyelmet arra, milyen lehetőségeket és előnyöket kínál a körforgásos közbeszerzés minden közbeszerző számára.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az éves kormányzati kiadások az Európai Unió összes bruttó hazai termékének mintegy 14 %-át teszik ki⁽¹⁾: a kormányok tehát Európa legnagyobb fogyasztói, kiadásait pedig a közbeszerzések határozzák meg.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_hu.

2.2. Az átlátható, digitális és versenyképes körforgásos közbeszerzési eszköz az uniós jogszabályok által meghatározott zöld közbeszerzéssel együtt az egységes piac fejlődésének előmozdítására, a polgárok és a fogyasztók számára kiváló minőségű áruk és szolgáltatások nyújtására, valamint az innovatív, intelligens, fenntartható és társadalmilag felelős európai közbeszerzési kultúra kialakítására irányuló szakpolitikák hatálya alá tartozik ⁽²⁾.

2.3. A körforgásos gazdaság fejlődése az EGSZB egyik fő érdeklődési területe. A közbeszerzés irányítása központi és döntő tényezőt jelent a környezetvédelmi beruházások növelése szempontjából, illetve a Fenntartható Európa beruházási terven ⁽³⁾ és a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervről szóló EGSZB-véleményen ⁽⁴⁾ belül.

2.4. A vélemény célja, hogy javaslatot tegyen számos különböző eszköz európai jogszabályokba való beépítésére azzal a céllal, hogy előmozdítsák a körforgásos közbeszerzést, azaz összehangolják a közbeszerzési szerződések fő célját a környezetvédelemmel és a szociális jogok védelmével, valamint olyan gazdasági megoldásokat keressenek és válasszanak, amelyek élettartamuk során kisebb környezeti hatással járnak.

2.5. A jogalkotás és a szabályozás keretében különböző eszközök (a zöld közbeszerzésre vonatkozó minimumkövetelmények, ágazati megközelítés ösztönzése, a környezettudatos tervezés keretének és a környezettudatos tervezésre vonatkozó szabályoknak a megerősítése, kötelező nyomon követés) segítségével lendületet kell adni körforgásos közbeszerzésnek a következők érdekében:

2.5.1. a minőség és az innováció előmozdítása, többek között környezeti és társadalmi szempontból;

2.5.2. a helyi önkormányzatoknál az általuk nyújtott szolgáltatások kapcsán jelenleg felmerülő kiadások csökkentése;

2.5.3. a közbeszerzések intelligensebbé és hatékonyabbá tétele;

2.5.4. a közbeszerzések felhasználása globális kihívások – többek között az éghajlatváltozás, az erőforrások szűkössége és az egyenlőtlenségek – kezelésére, támogatva a szociális politikákat;

2.5.5. a fenntarthatóbb és versenyképesebb logisztikai láncokra és üzleti modellekre való átállás felgyorsítása;

2.5.6. a közbeszerzési keret Covid19-válság okozta szükséghelyzetben történő alkalmazásának irányítása ⁽⁵⁾;

2.5.7. a kkv-k és a szociális vállalkozások nagyobb piaci részesedésének elősegítése, egyben a helyi piacokon való jelenlétük és az európai ipari rendszereken belüli még erőteljesebb jelenlétük előmozdítása, mivel a kedvező körforgás a környezetvédelmi innovációba irányuló beruházások hajtóereje lehet, és fokozhatja a szakosodott és szakképesítést igénylő munkakörök iránti keresletet;

2.5.8. a fogyasztói jogok védelme és bővítése, valamint a szociális jogok európai pillérében meghatározott igazságossági és méltányossági elvek alkalmazásának hatékonyabb előmozdítása.

2.6. A körforgásos közbeszerzés bevezetése ösztönzi a körforgásos gazdaság fejlődését. Az új szabályok közül sok még mindig az önkéntes kiigazításon alapul. Következő lépésként növelni kell a kötelező megállapodások számát. Emellett elengedhetetlen, hogy a szabályozási keret egyszerű, egyértelmű és egységes legyen.

⁽²⁾ Az Európai Bizottság 2017-ben közzétett egy hasznos ismertetőt erről a témáról: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/cp_european_commission_brochure_en.pdf.

⁽³⁾ Lásd az Európai Bizottság körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervét; az EGSZB körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervről szóló véleményét, valamint az Európai Parlament saját kezdeményezései jelentését.

⁽⁴⁾ HL C 364., 2020.10.28., 94. o.

⁽⁵⁾ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0401\(05\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0401(05)&from=HU).

3. A zöld közbeszerzésre vonatkozó kötelező minimumkövetelmények

3.1. A zöld közbeszerzésre vonatkozó kötelező minimumkövetelmények bevezetése Európa-szerte növelheti a fenntartható és körforgásos közbeszerzésre vonatkozó alapkövetelmények szintjét. E minimumkövetelmények segítségével könnyebben megfogalmazhatók a kiírási feltételek. A következőket foglalják magukban: a közigazgatási szervek által teljesítendő kötelezettségek, a környezetvédelmi tanúsítvánnyal rendelkező vállalkozások számára kínált előnyök, a figyelemre méltó ajánlatoknak járó kedvezmények, új ajánlatértékelési kritériumok, valamint az állami kereslet összesítése az ajánlatok minőségi értékelésének elősegítése érdekében. Fontos, hogy ezek a minimumkövetelmények ne akadályozzák az élen járókat és az innovációt, illetve az ajánlatkérő szervezeteknek se adjanak ürügyet arra, hogy meghaladják a minimumot. Az a legfontosabb, hogy a technológiai fejlődés figyelembevétele érdekében rendszeresen ellenőrizni és aktualizálni kell a kötelező minimumkövetelményeket, és nem szabad korlátozni azokat, akik meghaladják ezeket. Egyúttal rugalmas modellek segítségével elő kell mozdítani az innovációt.

3.2. A társadalmilag felelős közbeszerzés arra irányul, hogy a közbeszerzési szerződésekben kedvező társadalmi eredményeket lehessen elérni. A társadalmilag felelős közbeszerzés lehetőséget kínál arra, hogy keresleti és kínálati oldalról egyaránt befolyásolják a tágabb piacot. A közbeszerzők bölcs közbeszerzéssel előmozdíthatják a foglalkoztatási lehetőségeket, a tisztességes munkát, valamint a társadalmi és a munkaerőpiaci integrációt, jobb feltételeket teremthetnek a fogyatékossgal élő és a hátrányos helyzetű személyek számára, valamint biztosíthatják az akadálymentességet és az etikus kereskedelmet⁽⁶⁾.

3.3. A felelős és etikus közbeszerzés az e kérdésekre leginkább ráhangolódó vállalkozókat is keresettebbé teheti, mert felelősségteljesebb és fenntarthatóbb irányításra ösztönzi őket a gyártási folyamat és a munkavállalók foglalkoztatása terén. A társadalmilag felelős közbeszerzés így a szociális és munkaügyi politikák hatékony előmozdítását szolgáló stratégiai eszközzé válik. Fontos lenne olyan aktív szakpolitikák bevezetése, amelyek az ilyen üzleti modelleket előmozdítani kívánó vállalatok, kiváltképp kkv-k támogatására és finanszírozására irányulnak.

3.4. A szociális fenntarthatóság szempontja határozott kötelezettségvállalásokat tesz szükségessé, ami azt jelenti, hogy olyan vállalatokkal kell közbeszerzési szerződéseket kötni, amelyek kollektív szerződések révén alkalmazzák a munkavállalókat, vagy a nemzeti jogszabályok, illetve a nemzeti szociális partnerek megállapodásaiból következő szabályozások alapján kínálnak magas színvonalú munkahelyeket. Ez megelőzi a szociális dömpinget és biztosítja a tisztességes versenyt.

3.5. Az Európai Bizottság elősegítheti a társadalmi felelősséggel kapcsolatos kritériumok elfogadását a közbeszerzés terén, és az egész EU-ban előmozdíthatja azok alkalmazását. Például workshopokat szervezhetne, hogy felhívja a figyelmet a társadalmi szempontból felelős közbeszerzésre vonatkozó új (2021-ben várható) útmutatóra és a szociális kritériumok és záradékok közbeszerzők általi alkalmazására annak érdekében, hogy támogassa a szociális gazdasági szervezeteket, valamint a termékgyártás és a szolgáltatásnyújtás terén maximalizálja a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos lehetőségeket. Aktualizálhatná továbbá a #WeBuySocialEU kampányt, amely eddig 71 összegyűjtött bevált gyakorlat és egy videóorozat terjesztésével⁽⁷⁾ adott ötleteket és ösztönzést a közbeszerzőknek ahhoz, hogy a közbeszerzésekkel kedvező társadalmi és etikai hatást próbáljanak elérni.

3.6. A zöld közbeszerzésre vonatkozó minimumkövetelmények közbeszerzésbe való beépítésére vonatkozó kötelezettségvállalás révén támogatjuk a szociális vállalkozásokat és előmozdítjuk a szociális gazdaságot, ami kedvező hatással jár mind a kkv-kra, mind a fogyasztókra nézve, az érintett szervezetekkel együtt. A közigazgatási szervezeteknek emellett azt is biztosítaniuk kell, hogy a környezetvédelmi kritériumok bevezetése ne vezessen az adminisztratív terhek jelentős növekedéséhez. A beszerzési folyamat során felmerülő ilyen terhek jelentik a kkv-k részvételének egyik fő akadályát.

3.7. A körforgásos közbeszerzés lehetővé fogja tenni a közigazgatási szervek részére, hogy a beszerzéskor túllépjenek a legalacsonyabb ár kritériumán, értékeljék az ajánlatok minőségét és körforgásos jellegét és a termék vagy szolgáltatás életciklusköltségét, valamint az áron túlmutató kritériumokat – például minőség, fenntarthatóság vagy társadalmi hatás – használjanak. Az Európai Bizottság már kidolgozott az életciklusköltség mérésére szolgáló, szabadon hozzáférhető, szabványosított eszközöket⁽⁸⁾, tehát megfelelő helyzetben van ahhoz, hogy olyan átlátható és megbízható eszközökkel szolgáljon, amelyeket a beszerzők bizalommal használhatnak. Ezen eszközöknek arra is lehetőséget kell biztosítaniuk, hogy

⁽⁶⁾ Megemlítik majd az Európai Bizottság társadalmi szempontból felelős közbeszerzésre vonatkozó, jelenleg kidolgozás alatt álló útmutatójában.

⁽⁷⁾ #webuysocialeu – YouTube.

⁽⁸⁾ Életciklusköltség-elemzés – zöld közbeszerzés – környezetvédelem – Európai Bizottság (europa.eu).

ki lehessen számolni és figyelembe lehessen venni a termékek szén-dioxid-kibocsátási költségeit. Az EGSZB kéri, hogy a közbeszerzőket ösztönözzék arra, hogy a közbeszerzések keretében a meglévő eszközöket kihasználva – például innovációs partnerségek vagy versenypárbeszéd révén – segítsék elő az innovatív megoldások kifejlesztését.

3.8. A körforgásos közbeszerzés célja, hogy a szerződéseket egy adott igény kielégítése felé irányítsák ahelyett, hogy csupán megvásárolnak egy adott terméket egy rutin eljárás keretében. Az igények átfogóbb felmérése lehetővé teszi majd egy funkcionális vagy teljesítményalapú megközelítés elfogadását. Ily módon rugalmasabbá lehet tenni a folyamatot, valamint lehetőség nyílik az innovációra és a leghatékonyabb megoldások biztosítására, ezáltal pedig a költségek és az erőforrás-felhasználás csökkentésére. A funkcionális és a teljesítményalapú megközelítések leginkább szolgáltatások, nem pedig termékek beszerzésével valósíthatók meg, ideértve a karbantartási és visszaváltási szolgáltatásokat is. Az ilyen szolgáltatások iránti kereslet helyi szinten új üzleti lehetőségeket fog teremteni.

3.9. A körforgásos közbeszerzés kiterjedhet a termék környezettudatos tervezésének és újrahasznosítást szem előtt tartó tervezésének előmozdítására, a kiterjesztett gyártói felelősségre, a hulladékmegelőzésre, a csomagolóanyagokra, a megosztáson alapuló gazdaságra, az újrahasználatra és a felújításra.

3.10. Az irányelvek nem tartalmazzak külön a kibocsátásra vagy a körforgásos gazdaságra vonatkozó kötelező szabályokat, de lehetővé teszik a közigazgatási szervek számára, hogy

- stratégiai közbeszerzést alkalmazzanak, amely megfelelő és hatékony módja annak, hogy társadalmi, környezeti és gazdasági kihívásokra reagáljanak a köz- és a magánszektor piaci magatartásának alakítása érdekében,
- a közbeszerzési folyamat során közös társadalmi célkitűzéseket kezeljenek a szerződések odaítélésekor alkalmazott szociális megfontolások alapján, a nemek közötti egyenlőség előmozdítására, a foglalkoztatási lehetőségekre és a diszkrimináció elleni küzdelemre összpontosítva ⁽⁹⁾.

[...] Az egyik lehetőség annak megfontolása, hogy a jelenlegi rendszert, amely a stratégiai közbeszerzés alkalmazására vonatkozó döntést nagyrészt a tagállamokra bízta, jobb lenne uniós minimumkövetelményekkel felváltani bizonyos területeken, így a fenntarthatóság és az életciklus-költség kapcsán. Egy ilyen politika ugyanakkor ösztönözheti a körforgásos megoldások létrehozására irányuló K+F-keretrendszer is.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Kkv-k

4.1.1. Az a cél, hogy innovatív körforgásos közbeszerzések és valamennyi érdekelt fél nagyobb mértékű profeszionalizálódása révén fokozzuk a kkv-k és a szociális vállalkozások közbeszerzésekben való részvételét.

4.1.2. Támogatni kell a lehetséges beszállítókat – különösen a kkv-kat és a szociális vállalkozásokat – abban, hogy tegyenek ajánlatot a körforgásos közbeszerzési szerződésekre. Sok kkv-nak továbbra sincs tudomása a piaci lehetőségekről és arról, hogyan találja meg azokat, többek között miként használja a közbeszerzési értesítőt (TED-portált) ⁽¹⁰⁾, vagy hogyan lehet ajánlatokat találni más országokban. Emellett sok kkv-nak nehézséget okoz a beszerzők által az ajánlatok összehasonlítása céljából kért környezeti és szociális adatok benyújtása. A hatékony és eredményes közbeszerzéshez színvonalas ajánlatokra van szükség.

4.1.3. Ezzel összefüggésben a szociális és környezeti kritériumok hatással lehetnek arra, hogy mely kkv-k kínálhatják termékeiket és szolgáltatásaikat. A kkv-knak bármilyen garancia nélkül jelentős beruházásokat kell megvalósítaniuk ahhoz, hogy elegendő tudjanak tenni ezeknek a kritériumoknak. Következésképpen a közigazgatási szerveknek ügyelniük kell arra, hogy ne elsősorban vagy kizárólag a legalacsonyabb ár alapján ítéljenek oda szerződéseket, mivel ez hátrányos lehet a kkv-k számára.

4.1.4. Az erőforrás-hatékonyság növelése és a fenntarthatóságra való törekvés elősegíti az innovációt és a versenyelőny megszerzését a termelési rendszer egy része tekintetében, és ez még inkább igaz a kkv-k esetében.

⁽⁹⁾ Szociális célok elérése közbeszerzés útján | EASME (europa.eu).

⁽¹⁰⁾ <https://ted.europa.eu/TED/browse/browseByMap.do>.

4.1.5. A körforgásos közbeszerzéssel kapcsolatos ezen innovatív megközelítés nemcsak nemzeti vagy regionális szinten működik, hanem kétségkívül helyi szinten is, ahol a kkv-k és a szövetkezetek esetében fejt ki a legerősebb hatást. Az Európai Bizottság körforgásos és fenntartható építőiparra vonatkozó „Big Buyers” kezdeményezése például arra irányul, hogy fokozzák a kibocsátásmentes építési területekre, az elektromos nehézgépjárművekre és a körforgásos építőanyagokra összpontosító innovatív közbeszerzések alkalmazását.

4.1.6. A kereskedelmi innováció nagyobb lendületet fog kapni; várható a nyomon követés észszerűsítése (gazdasági és környezeti eredmények); az eljárások digitalizálása elő fogja segíteni a kis gazdasági egységek ajánlati felhívásokban való részvételét.

4.2. Záradékok és címkék

4.2.1. Az a kötelezettség, hogy a zöld közbeszerzésre vonatkozó minimumkövetelményeket bármilyen összegű közbeszerzés esetében alkalmazni kell (azaz az ajánlat alapján számított érték 100 %-ára, nem pedig az ajánlat meghatározott százalékára), elő fogja segíteni az átállást, és biztosítani fogja, hogy a közbeszerzés egyszerre környezetbarát és fenntartható is legyen.

4.2.2. A koncessziós szerződések, valamint a különböző munkákra, szolgáltatásokra és termékekre – különösen, de nem kizárólag a munkaerő-igényes tevékenységekre (például takarítási, vendéglátóipari és más szolgáltatásokra) – vonatkozó szerződések odaítélése esetében a szociális záradékok ajánlati felhívásban való kötelező szerepeltetése biztosítani fogja, hogy – a gazdasági és környezeti szempontok mellett a fenntartható fejlődés harmadik pillérét alkotó – szociális szempontok értékelése a közbeszerzési eljárások állandó részét képezze.

4.2.3. A szociális záradékok az összes munkavállalóra alkalmazandó kollektív szerződés helyes alkalmazására vonatkoznak. De általános társadalmi érdekeket is szolgálhatnak: pl. a veszélyeztetett csoportok foglalkoztatása vagy szociális gazdasági projektek esetében.

4.2.4. Lehetőség szerint az ajánlatkérő szervnek a kiírási feltételekben ökocímket vagy tanúsítványt kell kérnie. Az ökocímek értékes eszközök lehetnek a beszerzők számára. Jelenleg a beszerzők meghatározhatják, hogy a termékeknek és a szolgáltatásoknak meg kell felelniük valamely ökocímke műszaki leírásának. Kérhetnek egy bizonyos ökocímket, azonban biztosítani kell, hogy az eleget tesz a közbeszerzési irányelvekben meghatározott bizonyos feltételeknek. Ez bonyolult, és a beszerzők sok esetben nem rendelkeznek az ehhez szükséges idővel és erőforrásokkal.

4.2.5. Az ökocímek jó eszköznek tekinthetők, amennyiben lehetővé teszik a körforgásos jelleggel kapcsolatos szempontok figyelembevételét, de a jelenlegi irányelvek szükségtelenül megbonyolítják a használatukat a beszerzők számára, mivel arra helyezik a hangsúlyt, hogy a beszerzőknek pontosan ismerniük kell az ökocímke tartalmát. Az ökocímke célja azonban pontosan az, hogy megkönnyítse a beszerzők dolgát azáltal, hogy nem kell ismerniük az adott termék/szolgáltatás valamennyi műszaki adatát vagy hatását. Fontos, hogy az ökocímke széles körű bizalmat élvezzen, és a hamis állítások és a zöldfestés elkerülése érdekében alaposan ellenőrizzék. Mivel a beszerzők mindinkább a funkcionális és teljesítményalapú megközelítések felé mozdulnak el, növekedni fog a körforgásos gazdaság szolgáltatásai iránti kereslet. Az ökocímeket szolgáltatások is megkaphatják. Ilyen például a közelmúltban létrehozott, takarítási szolgáltatásokra vonatkozó uniós ökocímke.

4.3. Képzés

4.3.1. A közbeszerzőknek a körforgásos közbeszerzés jogi és technikai vonatkozásaival és az életciklus-költségre vonatkozó megközelítéssel kapcsolatos képzése, valamint a végfelhasználó vevőknek a termékek fenntartható használatával kapcsolatos képzése elengedhetetlen. A Helyi Környezetvédelmi Kezdeményezések Nemzetközi Tanácsa (ICLEI)⁽¹¹⁾ más szervezetekkel együtt frissítette az Európai Bizottság zöld közbeszerzésre vonatkozó képzési eszköztárát. Ha az Európai Bizottság létrehozna egy arra irányuló képzési programot, hogy a közbeszerzésekkel foglalkozó alkalmazottak a körforgásos közbeszerzés különböző területein jártas szakemberekké váljanak, az olyan beruházást jelentene, amely végső soron a kiadások csökkenéséhez és ezáltal megtakarításokhoz vezethet. A humán készségek – például a piaci kommunikációs készségek – ugyancsak fontosak. A vevők és a beszállítók közötti együttműködés és párbeszéd segít a vevőknek megismerni, hogy mi érhető el a piacon, a beszállítóknak pedig segít felkészülni a vevők jövőbeli igényeire. A közbeszerzésekkel foglalkozó alkalmazottakat célszerű olyan képzésben részesíteni, melynek révén a körforgásos közbeszerzés különböző területein jártas szakemberekké válnak – ez ugyanis olyan beruházást jelent, amely végső soron a kiadások csökkenéséhez és ezáltal megtakarításokhoz vezethet. Emellett támogatni kell a lehetséges beszállítókat – különösen a kkv-kat és a szociális vállalkozásokat – abban, hogy ajánlatot tegyenek a körforgásos közbeszerzési szerződésekre.

⁽¹¹⁾ Helyi Környezetvédelmi Kezdeményezések Nemzetközi Tanácsa (<https://iclei-europe.org>).

4.4. Ösztönzés

4.4.1. Feltétlenül népszerűsíteni kell a körforgásos közbeszerzést, akár a jó példák és a bevált gyakorlatok szélesebb körű terjesztése, akár lehetőség szerint egyéb irányítási intézkedések, például népszerűsítő kampányok, illetve adott esetben lakossági és képzési kezdeményezések révén, amelyeket az EGSZB támogatathatna és megszervezhetne. A közbeszerzésben járatos munkatársak mellett a körforgásos közbeszerzéshez elkötelezett döntéshozókra, tájékozott felhasználókra, szerződésekkel foglalkozó ügyintézőkre és az új igényeket teljesíteni képes, elkötelezett beszállítókra is szükség van. A kísérleti projektek valódi üzleti lehetőségek biztosítása révén ideális lehetőséget kínálnak a közbeszerzők számára a kapacitás növelésére, a figyelemfelhívásra és a piaci változások előmozdítására. A jövőbeli európai finanszírozási forrásokból továbbra is támogatni kell azokat az innovatív körforgásos közbeszerzési kísérleti projekteket, amelyek előmozdítják a gyakorlati tanulást, valamint továbbfejleszthetők és széles körben elterjeszthetők.

4.4.2. 2010 óta az Európai Bizottság 189 inspiráló példát gyűjtött össze a zöld közbeszerzés témakörében. 2021-ben további 12 példa várható. Ezek közül számos a körforgásos közbeszerzésre is példaként szolgál. Ez felgyorsíthatja az összes tagállamban elterjesztett bevált gyakorlatok népszerűsítésére irányuló erőfeszítéseket ⁽¹²⁾.

4.4.3. A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja az Európai Bizottság és az EGSZB közös kezdeményezéseként 2017 márciusában indult útjára. A platform egybegyűjti a körforgásos gazdaság területén Európában tevékenykedő érdekelt feleket, és lehetővé teszi a körforgásos gazdasággal kapcsolatos bevált gyakorlatok, ismeretek és tanulságok megosztását ⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾.

4.4.4. Néhány országban nemzeti közbeszerzési díjakat osztanak ki, és e díjak rendszerint valamilyen zöld/innovatív/ szociális közbeszerzéshez kapcsolódnak. Az EGSZB egy európai közbeszerzési díj létrehozását javasolja.

4.4.5. Az uniós intézményeknek szintén példát kell mutatniuk azáltal, hogy körforgásos közbeszerzéseket alkalmaznak és ezeket esettanulmányokon keresztül bemutatják, hogy felhívják a figyelmet arra, milyen lehetőségeket és előnyöket kínál a körforgásos közbeszerzés minden közbeszerző számára. Általában minden ajánlati felhívásnak tartalmaznia kell zöld közbeszerzésre vonatkozó kritériumokat.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Lásd: https://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm.

⁽¹³⁾ Lásd: <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/good-practices>.

⁽¹⁴⁾ A helyi közbeszerzési tervek jó példája Amszterdam város körforgásos közbeszerzési menetrendje: https://mk0mraduura-zaaamnh901f.kinstacdn.com/wp-content/uploads/2020/01/MRA_CirculairInkopen_ENGdef01.pdf.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Nincs zöld megállapodás társadalmi megállapodás nélkül**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2021/C 341/03)

Előadó: **Norbert KLUGE**

Közgyűlési határozat:	2020.2.20.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.11.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	213/3/12

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az államoknak, vállalatoknak és polgároknak gyorsan változó és alapvető kihívásokat kell közösen megoldaniuk. Közös felelősséget kell vállalniuk azért, hogy senki se maradjon le. A helyreállításnak a következőkön kell alapulnia: „az emberi és a szociális jogok, a demokratikus értékek és a jogállamiság védelme; az egységes piacon rejlő lehetőségek teljeskörű kiaknázása; a fenntartható fejlődési célok elérése; körforgásos gazdaság létrehozása és az Unió klímasemlegességének legkésőbb 2050-ig való elérése”⁽¹⁾. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Uniónak vezető szerepet kell játszania ebben a folyamatban, globális szinten is.

1.2. A környezetbarátabb és fenntarthatóbb gazdasági paradigmákra való átállás nagy gazdasági költségekkel jár, ami a társadalmi egyenlőtlenség növekedésének és a társadalmi kohézió gyengülésének kockázatát hordozza magában⁽²⁾. Nincs „zöld megállapodás” integrált „társadalmi megállapodás” nélkül. A zöld megállapodás és a társadalmi igazságosság közötti szoros kapcsolat biztosításához számos kulcsfontosságú szakpolitikai elemre van szükség.

1.3. A foglalkoztatás és a készségek előmozdítása, a zökkenőmentes átmenet és a dinamikus szociális párbeszéd egyértelműen fontos elemek. Ugyanakkor az új zöld megállapodás lényeges részét képező társadalmi megállapodás nem csak a „munkához” kapcsolódik. Egyaránt érinti a jövedelmeket, a szociális biztonságot és a mindazok számára nyújtott adótámogatást, akiknek szükségük van rá, beleértve azokat is, akik egyáltalán nem jutnak munkához. A civil társadalom valamennyi szereplőjének bevonását közös kötelességnek és közös érdekű ügynek kell tekinteni, még a vállalati döntéshozatalban is, tehát figyelembe kell venni a legkiszolgáltatottabb csoportok bevonását.

1.4. A vállalatoknak saját képességeik szerint hozzá kell járulniuk a zöld/társadalmi megállapodáshoz. Természetesen meg kell tartaniuk azt a céljukat, hogy nyereségesek és versenyképesek legyenek. Ugyanakkor nagyobb szerepet játszhatnak abban, hogy úgy irányítsák egyedi hozzájárulásait, hogy a zöld megállapodás, a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek, valamint az ipar átalakítása sikeresek és társadalmilag előnyösek legyenek. Ez magában foglalja a vállalkozói szellem ösztönzését és a kkv-k, illetve a szociális vállalkozások különleges szerepét, amelyeket kiegészítő szereplőknek kell tekinteni a regionális és helyi munkaerőpiacok ipari szerkezetváltással való összekapcsolása terén.

1.5. Ennek a megközelítésnek az egyik kulcseleme az erős és előrettekintő szociális párbeszéd⁽³⁾. Ez a nyitottabb és még inkább részvételőrientált vállalatirányítást is támogatni fogja. Bár a hatékony döntéshozatal a vállalatok sikerének egyik kulcsfontosságú előfeltétele, és bár igazgatótanácsaiknak meg kell őrizniük a rugalmasságot az érdekelt felek egyéni érdekei közötti egyensúly megteremtése érdekében, a szociális párbeszéd konstruktív szerepet játszhat a vállalati döntéshozatal

⁽¹⁾ Az EGSZB javaslatai a Covid19 utáni helyreállításra és szerkezetátalakításra: egy új társadalmi modell igénye.

⁽²⁾ HL C 47., 2020.2.11., 30. o.

⁽³⁾ HL C 10., 2021.1.11., 14. o.

minőségének javításában, amint azt számos empirikus tanulmány is megerősítette. A *workers' voice* ⁽⁴⁾ (munkavállalók hangja) arra törekszik, hogy pozitív hosszú távú változást érjen el a vállalaton belül, a vállalati folyamatokkal kapcsolatos belső ismeretekre támaszkodva, ezáltal javítva a kockázatkezelést és a megfelelőség-ellenőrzést. Ez növeli a információk szintjét és vezetőtestületekben meghozandó döntések minőségét.

1.6. Az EGSZB nyugtázza az Európai Bizottságnak a szociális jogok európai pilléréről szóló, 2021. márciusi cselekvési tervben ezzel a kérdéssel kapcsolatban kifejtett álláspontját: Ahogy Európa a válságkezelésről tovább lép a helyreállításra, a „szociális párbeszéd, a tájékoztatás, a munkavállalók és különböző szintű (beleértve a vállalati és az ágazati szintet is) képviselők részvétele fontos szerepet tölt be a gazdasági átállás alakításában és a munkahelyi innováció előmozdításában, különös tekintettel a folyamatban lévő kettős átállásra és a munkaerőpiaci változásokra” ⁽⁵⁾. Az Európai Bizottság azt ajánlja, hogy a nemzeti hatóságok és a szociális partnerek biztosítsák a munkavállalók tájékoztatását és a velük folytatott konzultációt, valamint a munkahelyi innováció ösztönzése érdekében mozdítsák elő a munkavállalók vállalati szintű részvételét.

1.7. Az európai szemeszter és a nemzeti rezilienciatervek reformja során figyelembe kell venni ezt a tényezőt, azaz a *workers' voice* szisztematikus szerepét a munka világában végbemenő szerkezetátalakítással és innovációval kapcsolatos vállalati döntéshozatalban. Továbbá az uniós kereskedelempolitika ezt nagyobb mértékben kihasználhatná a közös kereskedelempolitika kialakítása során.

1.8. Bár a meglévő uniós vállalatirányítási keret iránymutatást nyújt a vállalkozások számára az érdekelt felek különböző érdekeinek figyelembevételéhez, a fenntartható vállalatirányítás a vállalat általános fogalmának szélesebb körű és pluralista értelmezését teszi szükségessé. Bár nem vitatja, hogy a részvényesek alapvető fontossággal bírnak a vállalatok felügyeletében, az EGSZB azt szeretné, hogy az uniós vállalati kereten belül mérlegeljék egy olyan, megfelelőbb és az érdekelt felekre összpontosító társasági jog alkalmazását, amely módszeresen elismeri a *workers' voice* szempontjait. A szélesebb körben megosztott nézeteknek és egy ilyen előzetekintő megközelítésnek az éghajlatváltozás és a digitális változás jelentette óriási kihívások, valamint a Covid19-világjárványból való kilábalás jobb kezelését kellene szolgálniuk.

A jó vállalatirányítást a társadalom szemszögéből kell értelmezni, összeadva a fenntarthatóságból eredő vállalati „költségeket” a fenntarthatóbb vállalatirányításból származó társadalmi előnyökkel. Ez a környezetvédelmi előnyök mellett az inkluzívabb társadalom felé tett előrelépéseket is biztosítaná, mégpedig a sokszínűbb munkaerő felvétele révén.

1.9. Feltétlenül fontos, hogy az összes érdekelt fél, de különösen a munkavállalók mint a vállalatok lényeges elemeinek hangja a jövő fenntartható és versenyképes vállalatának egészséges környezetben történő előmozdítására irányuló erőfeszítések szerves részét képezze. A kkv-k, a szövetkezetek és a szociális gazdaság műveletei fontos szerepet játszanak ebben az elgondolásban.

1.10. Az EGSZB nyitottabb és inkluzívabb gondolkodást szeretne látni a gazdaság területére vonatkozó uniós keretről annak érdekében, hogy erősítsék a proaktív polgárok mint vállalkozók, munkavállalók és fogyasztók/termelő-fogyasztók szerepvállalását, és lehetővé tegyék, hogy demokratikus és reprezentatív szervezeteik felkészülhessenek a változásra és alakíthassák azt ⁽⁶⁾. Emellett a vállalatokat támogatni kell abban a törekvésükben, hogy hozzájáruljanak egy befogadóbb társadalom létrejöttéhez. Ez a leghatékonyabb módja annak, hogy elérjük az EU azon célkitűzését, hogy „senki se maradjon le”.

⁽⁴⁾ A munkavállalók üzemi és vállalati szintű – az üzemi tanácsok és a munkavállalók vezetőtestületen belüli képviselői általi – érdekképviselete a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalási rendszerek funkcionális megfelelőjeként az adott nemzeti környezettől függően mindig eltérően működik. Uniós szinten az Európai Üzemi Tanácsról szóló irányelv alapján meghatároztuk a tájékoztatás és a konzultáció fogalmát. Ami a vállalati vezetőtestületekben való részvételt illeti, az európai részvénytársaságra (SE) vonatkozó uniós jogszabályok csak a már meglévő nemzeti rendelkezésekre vonatkoznak. Ezért a *workers' voice* kifejezést fedő/általános kifejezésként használjuk, hogy megkönnyítsük a vélemény céljának közös értelmezését.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/info/files/european-pillar-social-rights-action-plan_hu.

⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság egy, a fogyasztók zöld szerepvállalásának megerősítésére irányuló kezdeményezést készít elő, amelynek szociális vonatkozásai is lesznek. Ezenkívül lesz egy fenntartható termékekre irányuló kezdeményezés, amely előírja, hogy tájékoztatást kell nyújtani bizonyos termékkategóriák fenntarthatósági kritériumairól, és amely a szociális szempontokra is kitér.

1.11. Az EGSZB úgy véli, hogy az ügyvezető igazgatók kötelességeként ösztönözni kell a hosszú távú értékek teremtését azáltal, hogy a hosszú távú érdekeket tartják szem előtt, és ennél fogva javítják az igazgatóknak a vállalatuk fenntarthatóságával kapcsolatos elszámoltathatóságát. A munkavállalók megfelelő csatornákon keresztül hozzájárulása szintén kedvező hatással lehet a hosszú távú vállalati stratégiákra és beruházásokra. Az olyan módszerek, mint a munkavállalók vezetőtestületi szintű képviselője számos esetben bizonyították, hogy pozitívan járulnak hozzá a hosszú távú vállalati stratégiákhoz és beruházásokhoz ⁽⁷⁾.

1.12. A jövőbeli aktualizált ipari stratégiában el kell ismerni a szociális dimenziót, valamint az uniós iparstratégia 2021 májusában az Európai Bizottság által közzétett aktualizálásába beépítendő fő teljesítménymutatók (KPI-k) kidolgozásakor figyelembe kell venni a társadalmi, gazdasági és ökológiai szempontokat, hogy jobban mérhető legyen az európai ipar átalakulása és a világjárványt követő időszakon belüli rezilienciája. A társadalmi (beleértve a munkavállalói), valamint a gazdasági és ökológiai szempontokat egyenlő mértékben kell figyelembe venni. A vállalatirányítási számviteli rendszerekben és döntéshozatalban a fő teljesítménymutatóknak nemcsak az iparpolitikával és a pénzügyi piacokkal kapcsolatos dimenzióját, hanem környezetvédelmi és szociális dimenzióját is figyelembe kell venni, és a természeti ⁽⁸⁾, társadalmi és emberi tőke értékét is mérni kell, a pénzügyi tőke mellett. Az európai jogszabályoknak olyan európai számviteli standardokat kell támogatniuk, amelyek megfelelően tükrözik a valódi társadalmi és gazdasági költségeket.

1.13. E megfontolásokat figyelembe véve az EGSZB minden szinten politikai vitát kíván nyitni arról, hogy miként lehet létrehozni egy új uniós érdekképviselési keretrendszert. Az Európai Parlamentnek és az Európai Unió Tanácsa soron következő elnökségeinek kell vezetniük a vitát arról, hogy miként lehet feltérképezni az összes érdekcsoport közötti interakciót politikailag, illetve végső soron egy továbbfejlesztett uniós jogi érdekképviselési kereten belül is, amely az éghajlatbarát és reziliens, gazdaságilag sikeres, hosszú távon fenntartható – ugyanakkor társadalmilag felelős – vállalatok egyik alapvető előfeltétele. Ennek során figyelembe kell venni a befektetők és a tőkepiacok magatartását.

1.14. Az európai szintű részvétel lehetővé tétele és a közvetlen tájékoztatás biztosítása érdekében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és az Európai Parlamentet, hogy folytassák a vitát a tájékoztatásra, a konzultációra és – az uniós társasági jogot elfogadó vállalatok esetében – a munkavállalók vezetőtestületi szintű részvételére vonatkozó minimumkövetelményekkel kapcsolatos uniós keretirányelvről.

1.15. A vállalati döntéshozatal magas színvonala valamennyi érdekelt fél, köztük a részvényesek legfőbb érdeke is. Ebben a szellemben, valamint a zöld megállapodás és az Európai Unió Helyreállítási Eszköz/Next Generation EU program keretében megfogalmazott uniós célkitűzésektől vezérelve az EGSZB arra kéri az uniós politikai döntéshozókat, hogy a további javítás érdekében gondolják újra a vállalatirányításra vonatkozó uniós keretet, beleértve a részvényesekről szóló irányelvet is. Az EGSZB azonban hangsúlyozza, hogy az ezzel kapcsolatos esetleges szabályozási intézkedések esetében fontos a hatásvizsgálat, valamint a minőségi jogalkotás elveinek tiszteletben tartása.

1.16. Míg az összes szereplő (vállalatok, hatóságok és civil társadalom) felelősségi körének egyértelműnek kell lennie, az EGSZB azt javasolja, hogy a jó vállalatirányítás jobb uniós keretéről szóló vitában helyezzenek erőteljes hangsúlyt az aktív munkaerőpiaci politikákkal és azok regionális hatásaival való kapcsolatokra, a hatékony állami foglalkoztatási szolgálatokra, a munkaerőpiacok változó mintázataihoz igazított szociális biztonsági rendszerekre, valamint arra, hogy a legkiszolgáltatottabb csoportok számára a minimumjövedelem és a szociális szolgáltatások szempontjából megfelelő biztonsági hálókat hozzanak létre.

1.17. Az inkluzív társadalmi megállapodást magában foglaló zöld megállapodás sikerességét szolgáló jó vállalatirányítás fogalmát követve az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy munkaprogramjába építsen be egy szélesebb körű, érdekelt felekre vonatkozó modellt a fenntartható vállalatirányítás mércéjeként. A vita alapjául az EGSZB és az Európai Parlament által már elfogadott állásfoglalások, vélemények és jelentések szolgálhatnak.

⁽⁷⁾ Ezeket a szempontokat a fenntartható vállalatirányításról szóló európai bizottsági jogalkotási javaslat és különösen az igazgatók feladatait taglaló rész tárgyalja majd. Az Európai Bizottság szerint a szakszervezeteket és az érdekelt feleket már korai szakaszban be kell vonni a fogalmi kérdésekről folytatott vitába.

⁽⁸⁾ Az Európai Bizottság már elkezdte munkáját a környezeti számvitel területén. Mivel különböző módszerek léteznek, a folyamatban lévő munkával megpróbálja összevonni őket, és e célra igyekszik közös szabványokat kidolgozni. A szakszervezeteket és az érdekelt feleket be kell vonni az ilyen standardok kidolgozásába.

2. A zöld megállapodás és a Covid19 utáni helyreállítás: az európai méltányos átállás egyik kérdése

2.1. Az európai szabályozási keret még mindig nem felel meg teljes mértékben a társadalmi, ökológiai és gazdasági céloknak. Jóllehet a *fenntartható növekedés finanszírozásáról szóló cselekvési terv*⁽⁹⁾ – amelynek célja a tőkeáramlások fenntarthatóbb gazdaság felé történő irányítása, a fenntarthatóságnak a kockázatkezelésbe való beépítése, valamint az átláthatóság és a hosszú távú szemlélet előmozdítása – a fenntarthatóság környezeti, gazdasági és társadalmi vonatkozásaira hivatkozik, a fenntartható tevékenységekre vonatkozó egységes osztályozási rendszer (vagy taxonómia) egyelőre csak a környezetvédelmi szempontból fenntartható gazdasági tevékenységek kritériumait határozza meg, elhalasztva a szociális kritérium meghatározását⁽¹⁰⁾. Ebben az összefüggésben az Európai Bizottság a befektetőket (és a munkavállalókat, akik szintén befektetnek a vállalatukba) a fenntartható fejlődés egyik hajtóerejének tekinti, és azt is vizsgálja, hogy miként fokozható a fogyasztók és más érdekelt felek a fenntarthatósági átállásban való szerepvállalása.

2.2. A Covid19-világjárvány munkahelyekre és vállalatokra gyakorolt hatásai példa nélküliek, és hatással vannak az egészségre és a biztonságra, a munkaszervezésre és a vállalatok gazdasági és pénzügyi körülményeire, valamint felgyorsítják a vállalati szerkezetátalakítást és a digitalizációs tendenciákat, valamint a munkaerőpiacainkon belüli polarizációt.

2.3. Ezekben a bizonytalan időkben az európai politikáknak valódi javulást kell hozniuk az emberek életében⁽¹¹⁾. Az inkluzív, pluralista és demokratikus társadalmak szociális modelljének reziliens civil társadalomra, valamint a munkához kapcsolódó nemzeti szakpolitikákra és integráción alapuló, szilárd és fenntartható szociális környezetre van szüksége. Ellenkező esetben a nacionalizmus és a populizmus egyre inkább a demokratikus értékek megdöntésével és a társadalmi és politikai stabilitás aláásával fenyeget.

2.4. A zöld megállapodás támogatása érdekében valóban szükség van a szociális dimenzió olyan átfogó koncepciójának kidolgozására, amely valamennyi érdekelt felet bevonja. Ennek a megközelítésnek ki kell terjednie a kapcsolódó uniós és tagállami szakpolitikákra, például a foglalkoztatásra, a szociális védelemre és jólétre, az egészségügyre, az oktatásra és a szakképzésre, különös tekintettel a társadalom legkiszolgáltatottabb csoportjaira.

2.5. Az uniós tagállamoknak támogatniuk kell a strukturális reformokat – különösen a szociális védelem, a foglalkoztatás, az oktatás és a szakképzés terén – annak érdekében, hogy felkészültebben tudjanak szembenézni a méltányos átállással járó kihívásokkal. Ide tartoznak az aktív munkaerő-piaci intézkedések, a hatékony állami foglalkoztatási szolgáltatások, a munkaerőpiacok változó mintázataihoz igazított szociális biztonsági rendszerek, valamint a legkiszolgáltatottabb csoportok számára a minimumjövedelem és a szociális szolgáltatások szempontjából megfelelő biztonsági hálók létrehozása.

2.6. A fenntartható vállalkozásoknak reziliens helyszíneken és egészséges környezetben erősíteniük kell a versenyképességet, és meg kell teremteniük a tisztességes munka és jövedelem lehetőségét. Ez az európai célkitűzések és értékek egyik kulcsfontosságú előfeltétele az egész civil társadalom számára előnyös, méltányos átállás megteremtése során. Átállás és válság idején fontos a munkavállalók és az érdekelt felek bevonása, ami szilárd alapot teremthet különböző vállalatok és társadalmi csoportok munkavállalóinak támogatásához, előmozdítva ezáltal a biztonságot és a stabilitást. Globális társadalmunkban ez kulcsfontosságú egy vállalat versenyelőnyéhez.

3. Elmozdulás a ökológiai, társadalmi és gazdasági szempontból fenntartható vállalatirányítás felé

3.1. A nemzeti és vállalati különbségek tiszteletben tartása mellett a tájékoztatás, a konzultáció és a vezetőtestületi szintű részvétel olyan kulcsfontosságú szakpolitikai kérdés a fenntartható vállalatok számára, amely támogatja a hosszabb távú szemléletet, és javítja a döntéshozatal minőségét a gazdasági reformprogramokban⁽¹²⁾. Ebben az összefüggésben a vállalat „jó hírneve” versenyelőnyt jelent. A fenntartható vállalatirányításnak hosszú távú és pluralista szemléletet kell előmozdítania a vállalatok döntéseiben, ugyanakkor fenn kell tartania a döntéshozatal pontosságát, minőségét és hatékonyságát. A vállalatoknak a jogi érdekeit, amelyek iránt az igazgatók felelősséggel tartoznak, meg kell különböztetni a részvényesek érdekétől, amely olykor csak a rövid távú nyereségre összpontosít. Egy plurális, hosszú távú és fenntartható megközelítésnek ki kell terjednie a munkavállalók érdekeire és az érdekelt felek egyéb érdekeire is.

⁽⁹⁾ COM(2018) 97 final.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendelete (2020. június 18.) a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról (HL L 198., 2020.6.22., 13. o.).

⁽¹¹⁾ HL C 228., 2019.7.5., 24. o.

⁽¹²⁾ HL C 161., 2013.6.6., 35. o.

3.2. E célból az Európai Bizottság tett néhány előzetes lépést a kötelező átvilágításra vonatkozó esetleges jogalkotási kezdeményezés felé. Az EGSZB határozottan támogatja ezeket a kezdeményezéseket ⁽¹³⁾.

3.3. Ráadásul a költség- és termelékenységi mutatók mellett ugyancsak meg kell vitatni és fejleszteni kell a változásokra való felkészüléssel és azok kezelésével kapcsolatos új paradigmát mint a „jó” vállalatirányítás elemét, amely figyelembe veszi a szervezetátalakítás és a változás társadalmi költségeit, valamint azt is, hogy a vállalat hogyan járul hozzá egy befogadóbb társadalom megvalósításához. Figyelembe kell venni a jövedelemelosztásra, az életkorra és a nemek közötti egyenlőségre, a munkahelyekre, a környezet és foglalkoztatás minőségére és a fenntarthatóságra, valamint a társadalmi befogadásra gyakorolt hatásokat is ⁽¹⁴⁾.

3.4. A pénzügyi elemzések és a vállalati értékelések kulcsfontosságú teljesítménymutatóiban a társadalmi szempontok még nem jelennek meg ugyanilyen módon. Ugyan az Európai Bizottság megbízta az Európai Pénzügyi Beszámolási Tanácsadó Csoportot (EFRAG) egy európai beszámolási standard kidolgozásával, a vállalati tevékenység hatásainak pénzügyi kimutatására és nyilvánosságra hozatalára irányuló globális hatásmérési és értékelési standard még nem létezik. A vállalati hatások mérése, árazása és az azokról való beszámolás megkönnyítené a vállalatok számára, hogy klímasemlegessé váljanak.

3.5. E tekintetben az EGSZB egyértelmű előrelépést szeretne látni a nem pénzügyi információk közzétételéről szóló irányelv közelgő felülvizsgálata során az irányítás szociális és munkaügyi szempontjaira vonatkozó beszámolási standardok terén, ideértve a munkakörülményeket, az igazgatótanácsokban való egyenlőséget és a hátrányos helyzetű vagy fogyatékossgal élő munkavállalók foglalkoztatását. Mélni és pontosan értékelni kell a vállalatok teljeskörű fenntarthatóságát.

3.6. A zöld megállapodás és a helyreállítás célkitűzéseivel összhangban a társadalmi és ökológiai felelősség szemléletével is ki kell egészíteni a vállalatirányítás mindeddig arra irányuló célját, hogy a részvényeseknek nyereséget termeljenek ⁽¹⁵⁾. A vállalati döntéshozatalban ezért elengedhetetlen, hogy rendszeres csatornákat biztosítsunk a *workers' voice* számára.

3.7. Amint azt az EGSZB „Ipari átalakulás a zöld és digitális európai gazdaság felé” című véleményében már kifejtette ⁽¹⁶⁾, sürgeti az Európai Bizottságot, hogy erősítse meg és fejlessze tovább a szociális dimenziót a kiigazított és aktualizált iparstratégiában. Ennek ki kell hatnia a kidolgozandó fő teljesítménymutatókra is, például a szociális mutatók beépítésének kérdésére is válaszolnia kell. Ágazati és vállalati szinten egyaránt lehetőséget kell biztosítani a munkavállalók és a civil társadalom képviselői számára, hogy elmondhassák véleményüket a zöld megállapodás sikerének mérésére szolgáló megfelelő fő teljesítménymutatókról szóló konzultációk során.

3.8. Érdemes megfontolni, hogy az uniós jogi keretnek hozzá kell-e járulnia a kötelező tájékoztatás, konzultáció és munkavállalói részvétel minimális szintjének meghatározásához a megfelelő csatornákon keresztül, például a vállalati igazgatótanácsokban a *workers' voice* ⁽¹⁷⁾ kifejezésre juttatásának érdekében, garantálva a munkavállalók időben történő tájékoztatását és a velük folytatott konzultációt, valamint a változásra való felkészülést. Bár e téren születtek már pozitív eredmények, javítani kell a végrehajtást és az érvényesítést.

3.9. Ugyanakkor növelni kell a nemek közötti egyenlőséget a vállalati vezetőtestületekben és ügyvezetői pozíciókban. Meg kell akadályozni a munkavállalók vezetőtestületi szintű részvételének kikerülését vagy csökkentését, a vállalati jogi konstrukciókat és más olyan mesterséges konstrukciókat, például a postafiókcégeket, amelyeket a munkavállalók részvételének elkerülése céljából hoznak létre. A legalább tizenkét tagállam nemzeti jogában előírt és általában a vezetésben való részvétellként értelmezett munkavállalói vezetőtestületi szintű részvétel esetében ez olyan megközelítést jelent, amely aktívan fejleszti és előmozdítja a részvételi jogok kötelező minimális szintjét a közös európai képviseleti minimumkövetelmények alapján. Az egyik példa erre az európai üzemi tanácsról szóló irányelv, amelynek jobban össze

⁽¹³⁾ HL C 429, 2020.12.11., 136. o.

⁽¹⁴⁾ Például a „Value Balancing Alliance” elnevezésű szövetség megfontolásai segíthetnek abban, hogy a képzett munkaerőbe történő beruházásokat nagyobb mértékben súlyozzák a mérlegben. E szövetség keretében jelenleg számos nagy – német – vállalat vezetőtestülete működik együtt. <https://www.value-balancing.com/>.

⁽¹⁵⁾ HL C 106., 2020.3.31., 1. o.

⁽¹⁶⁾ HL C 56., 2021.2.16., 10. o.

⁽¹⁷⁾ HL C 10., 2021.1.11., 14. o.

kell hangolnia a jelenlegi viszonyokat és a transznacionális szerkezetátalakítás jövőbeli szükségleteit, gondoskodnia kell az európai üzemi tanácsok számára szükséges erőforrások és hatáskörök rendelkezésre állásáról, valamint szankciókat kell kírónia a szabályokat megszegő vállalatokra. Az ágazati konzultációnak szintén aktívabb szerepet kell játszania.

3.10. A szociális Európát közös szabályoknak kell vezérelniük, amelyek biztosítják, hogy a vállalatok és tulajdonosaik a „jó vállalatirányítás” szerint járjanak el. Ez a hatékony társadalmi párbeszéd alapvető eleme ⁽¹⁸⁾. E tekintetben fontos szerepet fog játszani a kellő gondosságra és a felelősségteljes üzleti magatartásra vonatkozó kötelező erejű uniós jogi keret, amely magában foglalja a munkavállalók bevonását is.

3.11. A szociális biztonság és a növekedés előmozdítása érdekében a „részvétel általános érvényesítésének” minden olyan európai jogszabály és kezdeményezés átfogó, strukturális elemévé kell válnia, amely hatással van a munka- és életkörülményekre.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁸⁾ HL C 10., 2021.1.11., 14. o.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 561. PLENÁRIS ÜLÉSE – JDE62 –
INTERACTIO, 2021. 06. 09. – 2021. 06. 10.Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a közös
vállalkozásoknak a Horizont Európa keretében történő létrehozásáról

(COM(2021) 87 final – 2021/0048-(NLE))

(2021/C 341/04)

Főelőadó: **Anastasis YIAPANIS**

Felkérés: az Európai Unió Tanácsa, 2021.5.6.

Jogalap: az Európai Unió működéséről szóló szerződés 187. és 188. cikke

Illetékes szekció: „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció

Elnökségi határozat: 2021.3.23.

Plenáris ülésen történő elfogadás 2021.6.9.
kelte:

Plenáris ülés száma: 561.

A szavazás eredménye:
(mellette/ellene/tartózkodott) 160/0/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) úgy véli, hogy a közös vállalkozások tevékenységének végeredményei rendkívül fontosak az európai gazdaság jövője szempontjából. Jelenleg megvan a lendület az összes lehetséges erőforrás mozgósításához és gazdaságunk átalakításához, ami lehetőséget teremt az áttörést jelentő technológiák és a fenntartható gazdasági modellek bevezetésére.

1.2. A más európai partnerségekkel való kapcsolatépítésnek és együttműködésnek a stratégiai és hatásorientált eredményekre kell összpontosítania. A különböző uniós finanszírozási programok és uniós szakpolitikák közötti szinergiák, valamint a tagállami szinten nyújtott uniós és nemzeti finanszírozással való szinergiák létfontosságúak annak garantálásához, hogy a K+I projektek a lehető legnagyobb hatást fejtsék ki.

1.3. Nem egészen világos, hogy az európai partnerségek valóban a lehető legtöbb érdekelt fél számára nyitottak lesznek-e, és ha igen, ez hogyan fog megvalósulni. Az EGSZB úgy véli, hogy valamennyi közös vállalkozás tevékenységére nézve a nyitott részvétel és az átláthatóság elvének kell irányadónak lennie.

1.4. A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek bevonása – szakértelmet szolgáltató szereplőként és kommunikációs csatornaként egyaránt – kiemelkedően fontos a közös vállalkozások sikeréhez. Az EGSZB állandó civil társadalmi párbeszédet szorgalmaz a közös vállalkozások meglévő tanácsadó csoportjain belül, és kéri az érintett szociális partnerek és civil társadalmi szervezetek felvételét a közös vállalkozások érdekelt feleinek csoportjaiba.

1.5. A különböző közös vállalkozásokra vonatkozó szabályok sokfélesége árt az egyértelműségnek, és az EGSZB lehetőség szerint egységes megközelítést szorgalmaz az egyes közös vállalkozások sajátosságainak tiszteletben tartása mellett.

1.6. Az EGSZB több vállalkozás esetében aggasztónak tartja a magánszektorbeli alapító tagként felkérni kívánt szervezetek korlátozott számát. Egyszersmind nyitottságot és átláthatóságot kér a társult tagok kiválasztása során. A közös vállalkozásoknak a lehető legtöbb tagállam számára vonzóvá kell tenniük a tagságot. Tekintve, hogy a finanszírozás tekintetében a nyílt pályázati felhívások elvét alkalmazzák, a tagság korlátozott előnnyel jár. Ezért növelni kell az irányító testületben a magánszférabeli szereplők által elfoglalt helyek számát, mint például a Tiszta Légi Közlekedés közös vállalkozás esetében.

1.7. A 26. cikk (4) bekezdésének b) pontját a következőképpen kell módosítani: „a tagok és a közreműködő partnerek pénzügyi hozzájárulása a közös vállalkozás működési költségeihez”. Nem világos, hogy a közreműködő partnerek milyen szerepet töltenek be a tevékenységekben való részvétel, az irányításban való részvétel, a pénzügyi hozzájárulás nyújtása stb. szempontjából.

1.8. Lehetőség szerint biztosítani kell az uniós finanszírozás multiplikátorhatását, és elő kell mozdítani a közreműködők kapacitását tükröző magán-hozzájárulásokat. Az EGSZB nagyon örvendetesnek tartja azt a javaslatot, miszerint a kkv-k éves költségeit lényegesen csökkenteni kell, és helyesli, hogy a közös vállalkozások költségvetésének egy részét kkv-tevékenységekre fordítsák.

1.9. Az EGSZB pontos magyarázatot kér az egyes közös vállalkozások munkaprogramjának elkészítésére irányuló eljárással kapcsolatban, és kéri, hogy azt foglalják bele a rendelet I. részébe. A végső kutatási eredményeket valamennyi uniós érdekelt fél számára teljeskörűen elérhetővé kell tenni.

1.10. Az EGSZB nagyra értékeli azt a javaslatot, amelynek értelmében a partnereknek a továbbiakban nem kell jelentést tenniük a nem elszámolható költségekről, valamint üdvözli az egymással átfedésben lévő ellenőrzések elkerülésére irányuló szándékot.

1.11. Az EU saját érdekeit kell érvényre juttatni, és az Európai Kutatási Térséget és Európa innovációs képességét kell erősíteni. Az EGSZB világosan rámutat arra, hogy a közös vállalkozások által végzett kutatás eredményeit az EU-ban kell iparilag hasznosítani, európai technológia alkalmazásával.

1.12. Az európai innovációt és szabadalmakat megfelelően védeni kell az ellenséges szándékokkal és üzleti kémkedéssel szemben. Az egységes hatályú európai szabadalom bevezetése elengedhetetlen, és a szellemi tulajdon és a szabadalmak kulcsfontosságú kérdést jelentenek, ám ezekre az Európai Bizottság jogalkotási javaslata nem tért ki.

1.13. Az EGSZB üdvözli a kkv-k bevonásával, a földrajzi összetétellel és a társfinanszírozási aránnyal kapcsolatos nyomokkövetési kötelezettségeket. Minőségi mutatókat is be kell vezetni; ilyen lehet például az innováció típusa, a civil társadalom számára nyújtott előnyök és az újonnan létrehozott munkahelyek száma.

2. Bevezetés

2.1. Az európai helyreállítási stratégia teljesen egyértelmű: a kettős – zöld és digitális – átállásra összpontosít és a stratégiai függőségek kezelését célozza. E tekintetben a közös vállalkozásoknak nagyon fontos szerepet kell betölteniük a különböző gazdasági ágazatokból származó európai szakértelem egybegyűjtésében, a versenyképesség előmozdításában, a készségek javításában és az iparbázis erősítésében.

2.2. Az Európai Bizottság a következő kilenc közös vállalkozás létrehozását javasolja a Horizont Európa II. pillére („Globális kihívások és európai ipari versenyképesség”) keretében: Körforgásos és Bioalapú Európai Gazdaság, Tiszta Légi Közlekedés, Tiszta Hidrogén, Európai Vasút, Globális Egészségügyi EDCTP3, Innovatív Egészségügy, Kulcsfontosságú Digitális Technológiák, „Egységes Európai Égbolt” Légiforgalmi Szolgáltatási Kutatás és Intelligens Hálózatok és Szolgáltatások.

2.3. Valamennyi közös vállalkozás menetrendjének az európai zöld megállapodáson ⁽¹⁾, az európai digitális stratégián ⁽²⁾ és az ENSZ fenntartható fejlődési céljain ⁽³⁾ kell alapulnia, valamint „A 2020. évi új iparstratégia frissítése: Erősebb egységes piac kiépítése Európa fellendülése érdekében” ⁽⁴⁾ című közleményben foglalt célokat kell átültetnie. Magukban kell foglalniuk az uniós szociális partnereket és civil társadalmi szervezeteket, a kkv-kat, közgazdasági szerveket és más érdeklődő érdekelt feleket. Eddig ez nem teljesült.

⁽¹⁾ COM(2019) 640 final.

⁽²⁾ COM(2020) 67 final.

⁽³⁾ Az ENSZ fenntartható fejlődési céljai.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_21_1884.

2.4. A közös vállalkozások fő célja a kutatás és az innováció ösztönzése az egész Unióban, a gazdasági, társadalmi, digitális és ökológiai átállás felgyorsítása mellett. Teljesen egyértelmű, hogy a közös vállalkozások képesek arra, hogy erős köz-magán társulásokat hozzanak létre, amelyek erősíteni tudják az EU vezető szerepét, fokozni tudják a versenyképességet és a növekedést, és az egész Unióból és harmadik országokból képesek összegyűjteni a tudást, a szakértelmet és a tudományos kiválóságot. Rendkívül fontos a tudás több területen, valamint a polgárok és vállalkozások körében történő megosztása.

2.5. A kutatás és az innováció rendkívül fontos Európa világjárványt követő fenntartható helyreállításához is, mivel biztosítja a gazdaság versenyképességét, a munkahelyteremtést, a fenntartható növekedést, és hozzájárul Európa autonómiájához. Az EU csak akkor érvényesülhet globális szinten, ha nagyszabású kutatási és innovációs beruházásokat eszközöl. Jelenleg megvan a lendület az összes lehetséges erőforrás mozgósításához és gazdaságunk átalakításához, ami lehetőséget teremt az áttörést jelentő technológiák és a fenntartható gazdasági modellek bevezetésére.

2.6. Ami a kutatási és innovációs beruházásokat illeti, az EU lemaradásban van a világ más részeihez, különösen az USA-hoz és Ázsiához képest. Ugyanez igaz arra a kapacitásra és sebességre, amellyel a K+F eredményeit innovatív termékekbe és szolgáltatásokba ültetik át. Ez hosszú távon nem elfogadható, és Európa csak akkor válhat világvezetővé, ha tőkét kovácsol a Horizont 2020 által teremtett lendületből. Az EGSZB már figyelmeztetett arra, hogy „[a]z Európában fejlesztett technológiák kereskedelmi hasznosítására nagyon sokszor máshol kerül sor”. Az EU mindeddig nem volt képes technológiai óriások létrehozására. Túl kevés új, vezető innovatív vállalat válik nagy, K+F-intenzív céggé⁽³⁾.

3. Általános megjegyzések

3.1. A közös vállalkozások európai, nemzeti és magánforrásokat mozgósítanak azzal a céllal, hogy egybegyűjtsék az európai kutatási színtér legfontosabb érdekelt feleit, a társult országokat is beleértve. Az EGSZB úgy véli, hogy tevékenységeik végeredményei rendkívül fontosak az európai gazdaság jövője szempontjából.

3.2. Az egyes közös vállalkozások tevékenységeit teljes átláthatóságnak és nagyratörő, célorientált tevékenységeknek kell jellemezniük. A más európai partnerségekkel – különösen a Horizont 2020 mintegy 120 többi partnerségi kezdeményezésével – való kölcsönhatások és együttműködés során a stratégiai és hatásorientált eredményekre kell összpontosítani. Végezetül „[a] különböző uniós finanszírozási programok és uniós szakpolitikák közötti szinergiák, nevezetesen a strukturális alapokkal az összeegyeztethető szabályozás révén létrejövő szinergiák létfontosságúak a K+I-projektek lehető legnagyobb hatásának a garantálásához”⁽⁴⁾.

3.3. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság a lehető legtöbb érdekelt fél számára nyitottá kívánja tenni az európai partnerségeket, de nem egészen világos, hogy ez ténylegesen meg fog-e valósulni, és ha igen, hogyan. A magánszektorbeli alapító tagok száma meglehetősen korlátozott, a társult tagokat pedig egy szűk körű irányító testületnek kell kiválasztania. Az sem világos, hogyan fogják arra ösztönözni a közreműködő partnereket, hogy csatlakozzanak a közös vállalkozáshoz. Végezetül az EGSZB úgy véli, hogy valamennyi közös vállalkozás tevékenységére nézve a nyitott részvétel és az átláthatóság elvének kell irányadónak lennie.

3.4. Az EGSZB rámutat arra, hogy a rendelet II. részéből olykor eltérő megközelítések és szervezeti szabályok következnek a közös vállalkozások számára. Lehetőség szerint biztosítani kell az uniós finanszírozás multiplikátorhatását, és elő kell mozdítani a közreműködők kapacitását tükröző magán-hozzájárulásokat.

3.5. Ami a földrajzilag kiegyensúlyozott képviseletet illeti, erre vonatkozó szervezeti szabályt csupán az Európai Vasút közös vállalkozás vezet be. Továbbá, jóllehet rendkívül fontos a közös vállalkozások közötti együttműködés, ezt csak a Tiszta Légi Közlekedés és a SESAR közös vállalkozás kapcsán említik meg.

3.6. Az EGSZB azt is észrevételezi, hogy a Tiszta Hidrogén, az EDCTP 3, az Intelligens Hálózatok és Szolgáltatások és a Kulcsfontosságú Digitális Technológiák közös vállalkozás esetében egyáltalán nem esik szó a társult tagok kiválasztásáról. Ráadásul e tagokat egyes esetekben az Európai Bizottságnak is jóvá kell hagynia, más esetekben viszont egyszerűen az irányító testület választja ki őket. Az EGSZB szerint az egységes szabályok egyértelműbb helyzetet teremtenének.

⁽³⁾ HL C 364., 2020.10.28., 108. o.

⁽⁴⁾ HL C 62., 2019.2.15., 33. o.

3.7. Az EGSZB több vállalkozás esetében aggasztónak tartja a magánszektorbeli alapító tagként felkérni kívánt szervezetek korlátozott számát. Rendkívül fontos, hogy a közös vállalkozások rendelkezésre állása és hozzáférhetősége a lehető legszélesebb körű legyen. Az EGSZB alapos elemzést kér, amely valamennyi közös vállalkozás esetében a javasolt alapító tagok körének bővítését, valamint a társult tagok kiválasztását illetően a nyitottságot és az átláthatóságot állítja a középpontba. Továbbá a nemzeti és regionális szakpolitikákkal való összhang biztosítása érdekében a közös vállalkozásoknak a lehető legtöbb tagállam számára vonzóvá kell tenniük a tagságot. Tekintve, hogy a finanszírozás tekintetében a nyílt pályázati felhívások elvét alkalmazzák, a tagság korlátozott előnnyel jár. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy növelni kell az irányító testületben a magánszférabeli szereplők által elfoglalt helyek számát, mint például a Tiszta Légi Közlekedés közös vállalkozás esetében.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A tagállamok különböző strukturális innovációs ökoszisztémákkal rendelkeznek, ugyanakkor a sikeres kutatás és innováció kibontakozása nem azonos módon történik. Az EGSZB kéri, hogy valamennyi tagállam eszközöljön beruházásokat és vegyen részt, különösen azok, amelyek kevésbé fejlettek. A közös vállalkozások tevékenységét össze kell hangolni más uniós kutatási és innovációs programokkal, többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel⁽⁷⁾. A tagállamoknak azt kell ajánlani, hogy építsenek ki strukturált kapcsolatokat nemzeti helyreállítási tervük és a közös vállalkozások stratégiai kutatási és innovációs menetrendje között, és teremtsenek szinergiákat a nemzeti szintű finanszírozási programokra kiterjedően is.

4.2. Az EGSZB nagyra értékeli az uniós költségvetésből nyújtott, közel 10 milliárd EUR összegű hozzájárulást. Úgy véli, hogy ezt egyes kritikus jelentőségű ágazatokban növelni lehetne a jelentős további erőforrások magánszektorból és tagállami költségvetésekből való mozgósítása érdekében. A többéves pénzügyi keretről szóló 2020. decemberi megállapodásnak – amely szerinti az Next Generation EU eszközökből 5 milliárd EUR-t át kell csoportosítani a Horizont Európa számára – ki kell egészítenie a Covid19-világjárvány által legkeményebben sújtott ágazatokat lefedő és a stratégiai függőségeket kezelő közös vállalkozások finanszírozását. A 26. cikk (4) bekezdésének b) pontját azonban következőképpen kell módosítani: „a tagok és a közreműködő partnerek pénzügyi hozzájárulása a közös vállalkozás működési költségeihez”.

4.3. Az EGSZB nagyobb egyértelműséget, átláthatóságot és előzetes költség-haszon elemzést kér a valamennyi közös vállalkozást kiszolgáló közös háttérroda létrehozására vonatkozó javaslattal kapcsolatban annak értékelése érdekében, hogy ez tényleges hozzáadott értéket jelent-e és hatékonyságjavulást eredményez-e. Az EGSZB egyszersmind elvárja, hogy a háttérroda igazgatása teljes mértékben átlátható legyen a polgárok és a vállalkozások számára, és hogy a legjobb elérhető technológiát használják fel, beleértve a blokklánc-technológiát, a nagy adathalmazok elemzését stb.

4.4. A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek bevonása kiemelkedően fontos a közös vállalkozások sikeréhez. Szakértelmet szolgáltató szereplőként és kommunikációs csatornaként egyaránt teljeskörűen be kell őket vonni, hogy az előrehaladás és a végeredmények a munkavállalók, a fogyasztók és a polgárok mellett a teljes európai üzleti közösséghez eljussanak. Az EGSZB állandó civil társadalmi párbeszédet szorgalmaz a közös vállalkozások meglévő tanácsadó csoportjain belül, és kéri az érintett szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek felvételét az érdekelt felek csoportjaiba.

4.5. Az EGSZB úgy véli, hogy többféle különbségnek kell lennie a közös vállalkozások szervezésében, mivel azok különböző, sajátos jellemzőkkel rendelkező ágazatokat fednek le. A valamennyi érdeklődő érdekelt fél számára biztosított nyitott részvétel és a kkv-k számára biztosított hozzáférés elvét azonban minden közös vállalkozás esetében egyértelműen meg kell határozni. Pillanatnyilag nem ez a helyzet. Az EGSZB megemlítette, hogy „[a] keretprogramok során végrehajtott korábbi erőfeszítések ellenére a kkv-kat jobban be kell vonni a K+I-n alapuló tevékenységekbe, a Horizont Európa program pedig a legjobb esély lehet együttműködésük elnyerésére”⁽⁸⁾.

4.6. A kkv-k közös problémákkal küzdenek, és támogatásra van szükségük ahhoz, hogy növekedjenek és eljuthassanak a nemzetközi piacokra. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a nagyvállalatokhoz hasonlóan a kkv-k éves adminisztratív költségeit is lényegesen csökkenteni kell. Nem világos azonban, hogy mért veszik fel a kkv-k képviselőit egyes irányító testületekbe (pl. Körforgás és Bioalapú Európai Gazdaság közös vállalkozás, Tiszta Légi Közlekedés), más irányító testületekbe pedig miért nem.

4.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a közös vállalkozások költségvetésének egy részét kkv-tevékenységekre kell fordítani. Ezt a költségvetést a közös vállalkozások létrehozása után mielőbb rendelkezésre kell bocsátani, és ennek az egyes közös vállalkozások hivatalos weboldalán egyértelműen hozzáférhetőnek kell lennie.

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

⁽⁸⁾ HL C 62., 2019.2.15., 33. o.

4.8. Az Európai Bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy a rendelkezésre álló források minden olyan érdeklődő résztvevő előtt nyitva álljanak, aki valamely közös vállalkozás felhívására válaszol, és hogy a projektek elfogadása átláthatóan és tisztességesen történjen. Az EGSZB óva int attól a lehetőségtől, hogy egyes szervezetek, amelyeket a közös vállalkozások alapító tagjai támogatnak, valamiféle preferenciális hozzáféréshez juthassanak. Ez egy nagy támogatási programmá alakítaná át a programot, amit az EGSZB teljességgel elfogadhatatlannak tart.

4.9. Az EGSZB pontos magyarázatot kér az egyes közös vállalkozások munkaprogramjának elkészítésére irányuló eljárással kapcsolatban, és kéri, hogy azt foglalják bele a rendelet I. részébe. Egyértelműen el kell kerülni, hogy a közös vállalkozások olyan kutatási programokat finanszírozzanak, amelyeket a vállalkozások egyébként is megvalósítottak volna. Végezetül az EGSZB kéri, hogy a végső kutatási eredményeket bocsássák az összes uniós érdekelt fél rendelkezésére.

4.10. Ami az egyszerűsítést illeti, az EGSZB nagyra értékeli azt a javaslatot, amelynek értelmében a partnereknek a továbbiakban nem kell jelentést tenniük a nem elszámolható költségekről, valamint üdvözlí az egymással átfedésben lévő ellenőrzések elkerülésére irányuló szándékot. Ugyancsak üdvözlí a kiegészítő tevékenységek költségeire irányuló – akár a közös vállalkozás, akár bármely másik uniós hatóság általi – ellenőrzés szükségességének megszüntetését.

4.11. A közös vállalkozások sikeréhez fontos a lehető legtöbb nemzetközi érdekelt fél összegyűjtése. Ugyanakkor az EU saját érdekeit kell érvényre juttatni, és az Európai Kutatási Térséget és Európa innovációs képességét kell erősíteni. Az EGSZB világosan rámutat arra, hogy a közös vállalkozások által végzett kutatás eredményeit az EU-ban kell iparilag hasznosítani, európai technológia alkalmazásával.

4.12. Az EGSZB már megemlítette, hogy „[a]z EU nem tudja fenntartani vezető szerepét az innováció területén a szellemi tulajdonra vonatkozó intelligens szakpolitikák nélkül. Biztosítanunk kell, hogy az európai innováció és szabadalmak megfelelően védve legyenek az ellenséges szándékokkal és üzleti kémkedéssel szemben. Az egységes hatályú európai szabadalom bevezetése ezért elengedhetetlen”⁽⁹⁾. Például 2019-ben Ázsia nyújtotta be a világ összes szabadalmi bejelentésének 65 %-át. Európa 11,3 %-on áll⁽¹⁰⁾. A szellemi tulajdon és a szabadalmak kulcsfontosságú kérdést jelentenek, ám ezekre az Európai Bizottság javaslata sajnálatos módon nem tért ki.

4.13. Az EGSZB nagyra értékeli a 171. cikket, amely a közös vállalkozás tevékenységeinek nyomon követésével és értékelésével foglalkozik. Különösen üdvözlí a kkv-k bevonásával, a földrajzi összetétellel és a társfinanszírozási aránnyal kapcsolatos nyomonkövetési kötelezettségeket. Az EGSZB azonban az egyértelműség érdekében az „időszakos” szó helyett az „éves” vagy a „kétéves” szó használatát javasolja. Az Európai Bizottságnak ugyanezen okból világossá kell tennie, hogy mely szolgálat felel a nyomonkövetési tevékenységekért.

4.14. Az EGSZB fenntartja azt a véleményét, amely szerint „a társadalmi-gazdasági rendszer »intelligenciájának« méréséhez nem elegendők az olyan mennyiségi mutatók, mint a kutatási és innovációs ráfordítások: olyan minőségi mutatókat is alkalmazni kell, mint amilyen az innováció típusa, a civil társadalom számára nyújtott előnyök és az újonnan létrehozott munkahelyek száma”⁽¹¹⁾.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ HL C 364., 2020.10.28., 108. o.

⁽¹⁰⁾ A szellemi tulajdonra vonatkozó globális mutatók, 2020.

⁽¹¹⁾ HL C 440., 2018.12.6., 73. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és a tanácsi határozatra az Uniónak a több tagállam által közösen indított európai metrológiai partnerségben való részvételéről

(COM(2021) 89 final – 2021/0049 [COD])

(2021/C 341/05)

Előadó: **Philip VON BROCKDORFF**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.5.17. Tanács, 2021.5.5.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.11.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	229/0/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí az európai metrológiai partnerségre irányuló európai bizottsági javaslatot, mivel az támogatja az olyan fejlett kommunikációs technológiákra irányuló kutatást és innovációt, mint az 5G, a dolgok internete (IoT), az intelligens energiahálózat és az intelligens otthonok, az újgenerációs gépjárműipari technológiák és az intelligens gyártás – hogy csak néhányat említsünk.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslat fontos lépést jelent egy olyan európai gazdaság felé, amely az ipar, a technológia és a digitalizáció élvonalába kíván tartozni. A metrológia fejlesztése segíthet abban, hogy megbirkózzunk néhány az Európa előtt álló legnagyobb kihívások közül, az egészségügytől kezdve egészen az éghajlatváltozásig. Ehhez azonban elengedhetetlen a metrológia harmonizációja és határokon átnyúló kompatibilitása.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai metrológiai hálózatok (emh-k) – mivel nagy hangsúlyt fektetnek az érdekelt felekre és szükségleteikre – hatékonyabban mozdítják majd elő az európai metrológiai partnerség kutatási és innovációs menetrendjét.

1.4. Az EGSZB üdvözlí a közös kutatási projektek finanszírozását is ezen a területen, mivel ez kétségtelenül felgyorsítja a metrológiai megoldások, képességek és infrastruktúra alkalmazásával megvalósuló innovációt. Ez valószínűleg bővíti az uniós vállalatok által előállított vagy forgalmazott új vagy jelentősen továbbfejlesztett termékek és szolgáltatások kínálta lehetőségeket.

1.5. Az EGSZB fontosnak tartja a metrológiai értéklánc mentén található érdekelt felekkel való együttműködést, egyrészt a kialakulóban lévő technológiák minél szélesebb körű elterjesztése, másrészt a jelentős társadalmi kihívások kezelésének előmozdítása érdekében.

1.6. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy Európa versenyképességének fokozása a kialakulóban lévő technológiákban és az új termékfejlesztésben csak a metrológia páneurópai megközelítésének elfogadásával tartható fenn. Ez a javaslat azzal támogatja az említett célkitűzést, hogy megakadályozza a széttagoltságot az EU-beli metrológiai megoldások azonosításában.

1.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a metrológia EU-szerte a gazdasági helyreállítás támogatásához szükséges innováció szerves részét képezi, így rendkívül fontos szerepet tölt be. Kiemeli továbbá, hogy a metrológiai intézetek elkötelezték magukat amellett, hogy támogatják az együttműködésen alapuló metrológiai kutatást és innovációt. Az EGSZB megjegyzi, hogy a fejlett metrológia segíti az energiafogyasztás csökkentését és az éghajlatváltozással kapcsolatos célok elérését, összhangban a Next Generation EU célkitűzéseivel.

1.8. Az EGSZB elismeri, hogy a jobb és harmonizált mérések és szabványok fontos szerepet játszhatnak az egységes piac hatékony működésében, különösen ha az uniós polgárok megfelelő információkkal rendelkeznének az egységes piacon elérhető termékekről. A fejlett metrológia segít ennek megvalósításában, csakúgy mint az egységes piaci részvételhez kapcsolódó tranzakciós költségek csökkentésében.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a pontos mérési szabványoknak hozzáférhetőnek és érthetőnek kell lenniük az összes érintett fél, különösen a kisvállalkozások és a fogyasztók számára. Ez jelentős hasznot hozhat az EU gazdaságának a Covid miatti lassulást követő helyreállítás során, különösen a környezetbarátabb, digitálisabb Európa felé való átmenet révén, miközben a teljes ellátási lánc mentén segíti a bizalom erősítését.

1.10. Végezetül az EGSZB hangsúlyozza: magától értetődik, hogy fel kell hívni az uniós polgárok figyelmét a metrológia jelentőségére olyan területeken, mint az egészségügy, a gyártás, a fejlett kommunikációs technológiák és a munkavállalók munkahelyi biztonsága.

2. Háttér

2.1. A metrológia az ipari szabványok és a paraméterek különböző mértékegységei tekintetében végzett mérések tudományos vizsgálatával foglalkozik. A mérések elengedhetetlenek az innovációhoz, mivel nemcsak a minőséget befolyásolják, hanem a különböző műszaki paramétereket is. A feldolgozóiparban például a metrológia lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy megfeleljenek a fogyasztói termékek tervezésére vonatkozó előírásoknak, az elvárt funkcionális eredményeknek, valamint a megfelelőségi szabályoknak és szabványoknak.

2.2. A mérési technikák folyamatosan fejlődnek, és ez a gyors technológiai fejlődéssel együtt kiegészíti a pontos és megbízható metrológiai termékek iránti keresletet. Erre reagálva az Európai Bizottság 2021. február 23-án közzétette az Uniónak a több tagállam által közösen indított európai metrológiai partnerségben való részvételéről szóló európai parlamenti és tanácsi határozatra irányuló javaslatát.

2.3. A metrológiát a társjogalkotók az EUMSZ 185., illetve 187. cikke alapján a lehetséges intézményesített európai partnerségek egyik kiemelt területként ismerték el a Horizont Európáról szóló rendeletben. Ez az európai metrológiai partnerségre irányuló javaslat az európai metrológiai kutatási program (EMKP) és az innovációt és a kutatást célzó európai metrológiai program (EMPIR) tanulságaira épül. Ez a kezdeményezés azonban új partnerséget jelent az új kihívásoknak való megfelelés érdekében. Nem az a célja, hogy pusztán folytassa a korábbi programokat.

2.4. A metrológiai partnerség a kutatási és innovációs tevékenységek programjának megtervezésében és végrehajtásában való partneri részvétel és elkötelezettség révén a következő általános célkitűzésekre irányul:

- a) fenntartható, összehangolt metrológiai rendszer kialakítása európai szinten;
- b) annak biztosítása, hogy a legkorszerűbb metrológiai képességek közvetlenül beépülhessenek az innovátorok ökoszisztémáiba;
- c) a metrológia szakpolitikák, szabványok és szabályozások végrehajtásával kapcsolatos társadalmi kihívásokra gyakorolt hatásának növelése annak érdekében, hogy a szakpolitikák, szabványok és szabályozások megfeleljenek a céljuknak.

2.5. A fent meghatározott általános célkitűzések teljesítése kapcsán a metrológiai partnerség egyedi célkitűzései a következők:

- a) 2030-ig olyan új kutatási kapacitások kifejlesztése, amelyek az új európai metrológiai hálózatok keretében épülnek, és amelyek kalibrálási és mérési képességeik tekintetében a részt vevő államokon kívüli vezető metrológiai intézetekkel legalább megegyező teljesítményt nyújtanak;
- b) 2030-ig az új innovatív termékek és szolgáltatások értékesítésének támogatása a kulcsfontosságú, kialakulóban lévő technológiákban rejlő új metrológiai képességek alkalmazása és bevezetése révén;
- c) 2030-ig teljes mértékű és hatékony hozzájárulás a társadalmi kihívásokkal foglalkozó közpolitikák alapjául szolgáló egyedi szabványok és szabályok kidolgozásához és végrehajtásához.

3. Általános megjegyzések

3.1. A világot a Covid19-világjárvány okozta gazdasági válság sújtja. Más piacokhoz hasonlóan ez az ipari metrológiai piacon is lassította a növekedés ütemét, különösen 2020-ban és 2021-ben. Ennek az az oka, hogy különböző országokban a legtöbb nagy keresletet generáló vertikális ágazatban nem működtek vagy most sem működnek szervezetek, ami kedvezőtlenül hat az ipari metrológiai piacra. A Covid19-világjárvány igen nagy mértékben érintette a működést is, a gyártók pedig a hatás felmérésének kihívásával néznek szembe. A gyártóüzemek bezárását eredményező múltbeli és jelenlegi lezárások nagy terhet róttak az ipari ágazatra.

3.2. A világjárványt megelőző években a piac jelentős növekedést mutatott, elsősorban a nagy adathalmazok elemzése iránti növekvő keresletnek és a feltörekvő gazdaságokban az autók iránti egyre erősebb keresletnek köszönhetően. A jövőben azonban a globális ipari metrológiai piac értéke a 2021. évi 9,8 milliárd dollárról 2026-ig várhatóan 13,2 milliárd dollárra bővül. Ennek oka a felhőszolgáltatások egyre szélesebb körű elterjedése a metrológiai adatok integrálásában, valamint a metrológia iránti kereslet növekedése az iparban. Ez utóbbi a következő években jelentősen fellendíti majd az ipari metrológiai piacot, mivel az ipari metrológiai piacon várhatóan a hardver szegmens fog dominálni.

3.3. Európa globális szereplőként a metrológia terén fokozódó globális versennyel szembesül a beruházások nagyságrendje és fókusz, valamint a metrológiai célkitűzések melletti hosszú távú pénzügyi elköteleződés tekintetében. Az elmúlt évtizedben az Egyesült Államok, Kína és India rendre 60 %-kal, 50 %-kal, illetve 52 %-kal növelte metrológiai beruházásait. Az európai intézményekben végrehajtott beruházások azonban leginkább stagnáltak, és nem reagáltak az új és egyre fontosabbá váló kutatási területekre. Az európai beruházások nyilvánvalóan elégtelen szintje a metrológiai képességek szétaprózottságával együtt azt eredményezte, hogy az erőfeszítésekhez túl kevesen csatlakoztak, ráadásul hiányzott a stratégiai fókusz, így nehéz volt kihasználni a potenciális méretgazdaságosságot és stratégiai komplementaritást.

3.4. Az elmúlt években a kapcsolódó beruházások Unión kívüli volumene meghaladta az Unión belüli volument. Az Egyesült Államokban például a Nemzeti Szabványügyi és Technológiai Intézet (NIST), amely az ország nemzeti metrológiai intézete, relatív értelemben hatalmas költségvetésből valósíthatja meg az alapvető mérésekkel és a kvantumtudománnyal foglalkozó kutatási programját. Ugyanez igaz Kínában a Nemzeti Metrológiai Intézetre (NIM) is, amely célzott metrológiai kutatási programmal rendelkezik. Összehasonlításképpen: az Európa legnagyobb metrológiai intézetnek számító PTB, amely Németország nemzeti metrológiai intézete (NMI), olyan költségvetésből gazdálkodik, amelynek az ipari és a társadalmi kutatási és metrológiai szolgáltatásokat egyaránt fedeznie kell.

3.5. Az EU globális versenytársai azért hajtják végre ezeket a stratégiai beruházásokat, mert egyre nagyobb szükség van a kialakulóban lévő technológiákat és az új termékefejlesztést célzó metrológiai megoldásokra. Az ázsiai és csendes-óceáni térségben például az iparosodás gyors növekedése és a technológia gyors fejlődése ösztönzi a piaci keresletet. Kína, India és más növekvő gazdaságok feldolgozó- és automatizálási ágazataiban a kiváló minőségű termékek iránti kereslet ugrásszerű növekedése valójában ösztönzi a metrológiai piac bővülését a világnak ezen a részén.

3.6. Nyilvánvaló, hogy a metrológiai piac a pontossági és precíziós mérések iránti kereslet erősödése miatt növekszik több iparágban, ennek következményeként pedig fokozódik a verseny a Carl Zeiss (Németország), a Hexagon AB (Svédország), a Mitutoyo Corp. (Egyesült Államok), a Renishaw (Egyesült Királyság), a Nikon metrológia (Belgium), a Metrology software products Ltd. (Egyesült Királyság), a 3D Digital Corporation (Egyesült Államok), a Perception Inc. (Egyesült Államok) a Faro Technologies (Egyesült Államok) és a globális metrológiai piac más kulcsszereplői között.

3.7. A metrológiai piac típus, termék és végfelhasználók szerint szegmentálható. A típusok alapján ipari metrológiára, tudományos metrológiára és törvényes metrológiára tagolódik. A termékek alapján a piac a koordinátamérő gépek (CMM) és optikai digitalizálók, a 3D-szkenner, a lézertrackerek és egyéb eszközök szegmenseire oszlik. A végfelhasználók tekintetében a piacot többek között az úrkutatás, az autóipar, a fogyasztói elektronika, az ipar, valamint az energetika szegmensei alkotják. Régiók szerint a globális metrológiai piac Észak- és Dél-Amerikára, Európára, az ázsiai és csendes-óceáni térségre, illetve a világ többi részére tagolódik. Európa potenciálisan domináns szereplő lehet, amely egyre nagyobb részesedéssel rendelkezik a globális metrológiai piacon, ami további technológiai fejlődéssel és kutatási célú beruházásokkal érhető el.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A megbízható mérések elengedhetetlenek a gazdaságok és társadalmak innovációjához: a metrológia, a méréstudomány, a tudományos kutatás, a kereskedelem és az ipar számára egyaránt létfontosságúak. Az új társadalmi kihívások és a kialakulóban lévő technológiák fokozzák a pontosság, a precízió és az új mérési képességek iránti igényt. Az olyan fejlett kommunikációs technológiák, mint az 5G, a dolgok internete (IoT), az intelligens energiahálózat és az intelligens otthonok, az újgenerációs gépjárműipari technológiák és az intelligens gyártás – hogy csak néhányat említsünk – mind a metrológia fejlődésétől függenek. Az EGSZB ezért üdvözlöi az Európai Bizottságnak az európai metrológiai partnerségre irányuló javaslatát.

4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslat egy olyan európai gazdaság építőköve, amely az ipar, a technológia és a digitalizáció élvonalába kíván tartozni. Elismeri továbbá, hogy a metrológiai infrastruktúra fontos szerepet játszhat az innovációban és abban, hogy megbirkózzunk néhányal az Európa előtt álló legnagyobb kihívások közül, az egészségügytől kezdve egészen az éghajlatváltozásig. Bár az egyes tagállamoknak és az egyes rendszereknek sajátos jellemzői lehetnek, a metrológia harmonizációjának és határokon átnyúló kompatibilitásának megvalósítása fontos célkitűzés, amelyet az EGSZB teljes mértékben támogat.

4.3. Az európai gazdaságok jövője szempontjából létfontosságú, hogy az intenzív verseny jellemezte és kialakulóban lévő területeken olyan fenntartható emh-kat hozzunk létre, amelyek képesek felvenni a versenyt a legjobb teljesítményt nyújtó globális szereplőkkel. Ezek a hálózatok ráadásul a Covid19-járványt és hatásait követő gazdasági fellendülést is elősegíthetik. Az EGSZB úgy véli, hogy az emh-k – mivel nagy hangsúlyt fektetnek az érdekelt felekre és szükségleteikre – hatékonyabban mozdítják majd elő az európai metrológiai partnerség kutatási és innovációs menetrendjét.

4.4. Az EGSZB üdvözlöi a közös kutatási projektek finanszírozását is, mivel ez kétségtelenül felgyorsítja a metrológiai megoldások, képességek és infrastruktúra alkalmazásával megvalósuló innovációt. Ez valószínűleg bővíti az EU-ban vagy harmadik országokban székhellyel rendelkező uniós vállalatok által előállított új vagy jelentősen továbbfejlesztett termékek és szolgáltatások kínálatát lehetőségeket is. Ezenfelül a közös kutatási projektek pénzügyi támogatása fokozná azokat az erőfeszítéseket is, amelyek célja, hogy növeljék és összehangolják a metrológia szerepét a tényeken alapuló közpolitikák kidolgozásában és végrehajtásában.

4.5. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy nagyon fontos a metrológiai értéklánc mentén található érdekelt felekkel való együttműködés, egyrészt a kialakulóban lévő technológiák minél szélesebb körű elterjesztése, másrészt a jelentős társadalmi kihívások kezelésének előmozdítása érdekében. Az európai metrológiai partnerség az európai szakpolitikák, kereskedelmi tevékenységek és közszolgáltatások széles körét is támogatná. Emellett a köz- és a magánszféra közötti partnerségek (PPP-k) terén nyíló újabb lehetőségek révén Európa gyorsabban juthat globális vezető szerephez a metrológiai kutatásban, ugyanakkor a precíziós termékek iránti új igényekre reagálva az új innovatív termékek kifejlesztése is nagyobb ösztönzést kaphat.

4.6. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy Európa versenyképességének fokozása a kialakulóban lévő technológiákban és az új termékekfejlesztésben csak a metrológia páneurópai megközelítésének elfogadásával tartható fenn. Ez a javaslat azzal támogatja az említett célkitűzést, hogy megakadályozza a széttagoltságot az olyan európai metrológiai megoldások azonosításában, amelyek a meglévő, összetett mérési kihívásoknak és az új technológiáknak megfelelő metrológiai szolgáltatások nyújtása terén Európát a világ élvonalába emelhetik. Ez a megközelítés azokat a kis- és középvállalkozásokat is támogatja, amelyek a minőségi termékek fejlesztése során a kutatás és a szolgáltatások tekintetében egyaránt támaszkodnak a metrológiára.

4.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a metrológia a gazdasági helyreállítás támogatásához szükséges innováció szerves részét képezi, így rendkívül fontos szerepet tölt be. Kiemeli továbbá, hogy az EU-ban működő metrológiai intézetek elkötelezték magukat amellett, hogy támogatják az együttműködésen alapuló metrológiai kutatást és innovációt. Alapvető funkciójában a metrológia szorosan összekapcsolja a tudományt és a gazdasági tevékenységet, mivel a mérés a gazdasági tranzakciók, a termelésoptimalizálás, a fogyasztói és üzleti bizalom és az innováció egyik sarokköve. A fejlett metrológia azt is lehetővé teszi, hogy a vállalatok optimális termelési szinten működjenek, ami karbonsemlegességet eredményez. Ezért az ipari energiafogyasztás csökkentése összhangban van a Next Generation EU Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközének egyik fő célkitűzésével. Ezenkívül a folyamatban lévő metrológiai kutatás és innováció támogatja mind az innovációval, mind az éghajlatváltozással kapcsolatos célokat. Hasonlóan fontos, hogy a metrológia fejlődése a közszolgáltatásokat is támogatja a szabályozás jelenleginél sokkal hatékonyabb végrehajtásában.

4.8. Az EGSZB a metrológiai kutatás és innováció további gazdasági előnyeként azonosítja a piaci hiányosságok korlátozását, az ügyleti költségek csökkentését, valamint az általános gazdasági hatékonyság növelését. A jobb és harmonizált mérések és szabványok fontos szerepet játszhatnak az egységes piac hatékony működésében. A piac sokkal hatékonyabban vagy eredményesebben működne, ha az uniós polgárok megfelelő információkkal rendelkeznének az

egységes piacon elérhető termékekről. A vevők és az eladók közötti információs aszimmetria a piaci hiányosság egyik leggyakoribb forrása, amely akkor fordul elő, amikor a vevő nem tudja nagy pontossággal meghatározni a termék minőségét. A fejlettebb mérések és szabványok révén a vevők képessé válnak a termékminőség mérésére, mivel elfogadott szabványokra támaszkodva különbséget tehetnek a gyengébb és a jobb minőségű termékek között. Ezáltal megszűnik az információs aszimmetria, továbbá orvosolhatók a meglévő piaci hiányosságok, ami növeli az egységes piac hatékonyságát.

4.9. Az egységes piac másik akadályát a gazdasági cserében való részvételhez kapcsolódó üzleti költségek képezik. Üzleti költségek a fogyasztók és a gyártók közötti aszimmetrikus és hiányos tájékoztatás következtében merülnek fel. Erre a fejlettebb metrológia jelentene megoldást, hiszen a vevő kevesebb időt töltene az áruk keresésével, ha biztos lenne a megvásárolt termék minőségében. Egyértelmű, hogy a szabvány szerinti, átlátható és folyamatos mérésre rendkívül nagy szükség van mind az ügyfelek/fogyasztók, mind a vállalkozások számára.

4.10. A fejlettebb metrológia a gyártók számára is előnyös, mert adott szabványoknak megfelelően tervezhetik meg a termékeiket. Következésképpen kevesebb költség terheli őket az előírásoknak való megfelelés érdekében végzett hibajavítások miatt. Ez pedig megkönnyíti a tanúsítást, és erősíti a fogyasztói bizalmat a termék tanúsítványa és teljesítménye iránt.

4.11. Említésre méltó továbbá, hogy a mérési szabványoknak és mértékegységeknek nem csupán pontosnak és átláthatóknak, hanem hozzáférhetőeknek és érthetőeknek is kell lenniük az összes érintett fél, különösen az uniós gazdaság gerincét alkotó kisvállalkozások és fogyasztók számára. Ez nemcsak az említett piaci kihívások leküzdését segíti elő, hanem jelentős hasznot hoz EU gazdasága számára a Covid miatti lassulást követő helyreállítás során, különösen a környezetbarátabb, digitálisabb Európa felé való átmenet révén, miközben a teljes ellátási lánc mentén segíti a bizalom erősítését. A hozzáférhetőséggel kapcsolatos megfontolásoknak ennél fogva kiemelt szerepet kell kapniuk minden olyan stratégiában, amelynek célja a fejlett metrológiára irányuló beruházások bővítése.

4.12. Végezetül az EGSZB hangsúlyozza: magától értetődik, hogy fel kell hívni az uniós polgárok figyelmét a metrológia jelentőségére. A vállalatok a metrológiára támaszkodnak, hogy pontos leírásokat készíthessenek az adott minőségi végtermékhez, amely így megfelel a piaci keresletnek. Az iparágak fejlett mérési módszerekre térnek át, hogy növeljék a termelést, többek között az oltóanyagok gyártását, és elkerüljék a hatalmas veszteségeket. A metrológia emellett biztonságosabbá teszi a gyártóüzemeket a munkavállalók számára. Hasonlóan fontos a metrológia szerepe a kialakulóban lévő technológiák, például a kvantumtechnológia támogatásában. Ezért szükséges, hogy az EU növelje a fejlett metrológiai rendszerek kifejlesztésére irányuló kapacitását, és kevésbé támaszkodjon Unión kívüli versenytársakra.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Covid19-válság hatásainak kezelése érdekében az (EU) 2016/1628 rendeletnek az egyes, 56 kW és 130 kW közötti, valamint 300 kW-nál nagyobb teljesítményű motorral felszerelt gépekre vonatkozó átmeneti rendelkezések tekintetében történő módosításáról

(COM(2021) 254 final – 2021/0129 [COD])

(2021/C 341/06)

Előadó: **Christophe LEFÈVRE**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.5.20. Tanács, 2021.5.25.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elnöki határozat:	2021.5.20.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	206/1/11

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Tekintettel arra, hogy a Covid19-válság komoly fennakadásokat okozott a nem közúti mozgó gépek gyártóinak ellátási láncában, az EGSZB megvizsgálta azt a javaslatot, hogy halasszanak el bizonyos, az (EU) 2016/1628 európai parlamenti és tanácsi rendeletben ⁽¹⁾, majd pedig az (EU) 2020/1040 európai parlamenti és tanácsi rendeletben ⁽²⁾ meghatározott határidőket.

1.2. Az EGSZB üdvözli az új rendeletre irányuló javaslatot, amelyet megfelelő és arányos válasznak tart a Covid19 okozta gazdasági válság következményeire.

1.3. Így tehát indokolt és kiegyensúlyozott intézkedés a hat hónapos meghosszabbítás az „átmeneti motorral” felszerelt nem közúti mozgó gépek gyártására, a kilenc hónapos meghosszabbítás pedig azok forgalomba hozatalára vonatkozóan, a 2020-ban a mindkettő esetében megjelölt 12 hónap helyett.

1.4. Az EGSZB megismétli, hogy segíteni kell az EU által a levegőminőség kapcsán kitűzött célok elérését, ugyanakkor úgy látja, hogy a javaslat biztosítja a piac megfelelő működését, ezzel párhuzamosan pedig garantálja az érintett felek gazdasági egyensúlyát és a népegészség és a környezet védelmének magas szintjét.

2. Az európai bizottsági javaslat tartalma

2.1. Az (EU) 2016/1628 rendelet új, ún. „V. szakasz szerinti” kibocsátási határértékeket állapít meg, amelyek célja a nem közúti mozgó gépek motorjaiból származó légszennyezőanyag-kibocsátás jelenlegi mértékének csökkentése. A rendelet némi türelmi időt biztosít az átálláshoz.

2.2. A Covid19-járvány kitörése komoly fennakadásokat okozott az ellátási láncokban, aminek következtében a nem közúti mozgó gépek gyártói közül sok nem fog tudni betartani bizonyos, az (EU) 2016/1628 rendeletben előírt határidőket.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1628 rendelete (2016. szeptember 14.) a nem közúti mozgó gépek belső égésű motorjainak a gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátási határértékeire és típusjóváhagyására vonatkozó követelményekről, az 1024/2012/EU és a 167/2013/EU rendelet módosításáról, valamint a 97/68/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről (HL L 252., 2016.9.16., 53. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/1040 rendelete (2020. július 15.) az (EU) 2016/1628 rendelet átmeneti rendelkezéseinek a Covid19-válság hatásainak kezelése érdekében történő módosításáról (HL L 231., 2020.7.17., 1. o.).

2.3. Ezt a rendeletet ezért az (EU) 2020/1040 rendelet módosította, elhalasztva bizonyos határidőket, amelyeket a gyártók az ellátási lánc váratlan zavarai miatt nem tudtak betartani súlyos gazdasági kár nélkül. A gyártók számára további 12 hónapot biztosítottak azon gépek gyártására és forgalomba hozatalára, amelyek az 56 kW < 130 kW teljesítménytartományban úgynevezett „átmeneti motorokat” használnak, és amelyek gyártását 2020. június 30-ig be kellett volna fejezni, 2020. december 31-ig pedig forgalomba kellett volna hozni.

2.4. Az ellátási lánc és a gyártás zavarai a Covid19 második és harmadik hulláma miatt azonban továbbra is fennállnak, és a gyártók így súlyos gazdasági kár nélkül nem lesznek képesek betartani az 56 kW és 130 kW közötti, valamint 300 kW feletti teljesítményű, átmeneti motorral felszerelt gépekre vonatkozó 2021. évi határidőket.

2.5. Ezért ezeket az időpontokat el kell halasztani annak elkerülése érdekében, hogy az átmeneti motorokat (amelyek darabszáma korlátozott) időben ne lehessen a gépbe beszerezni, és ezért le kelljen selejtezni őket.

2.6. Bár még továbbra is fennállnak torzulások az ellátási láncban és a termelésben, azok nem hasonlíthatók össze a 2020 tavaszán tapasztaltakkal. Ezért indokolt a hat hónapos meghosszabbítás az említett motorokkal felszerelt gépek gyártására, a kilenc hónapos meghosszabbítás pedig azok forgalomba hozatalára vonatkozóan, a 2020-ban a mindkettő esetében megjelölt 12 hónap helyett.

2.7. Végezetül a javasolt hosszabbítás az átmeneti motorral felszerelt mezőgazdasági és erdészeti járművekre is vonatkozik, mivel ezek a nem közúti mozgó gépek szennyező anyag-kibocsátására vonatkozó rendelkezések hatálya alá tartoznak.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság megismétli azzal kapcsolatos, számos alkalommal hangoztatott meggyőződését, hogy a nem közúti mozgó gépek motorjából származó káros szén-monoxid-, nitrogén-oxid-, szénhidrogén- és részecskékibocsátás csökkentése elengedhetetlenül fontos az EU által a levegőminőség kapcsán kitűzött célok eléréséhez.

3.2. Az égési folyamatok során keletkező nanorészecskékkal kapcsolatban felmerülő komoly közegészségügyi aggályokra tekintettel, illetve mivel a nem közúti mozgó gépekre és berendezésekre vonatkozó V. szakasz bevezetésével a védelem magas szintjét lehet elérni, az EGSZB az (EU) 2016/1628 rendeletről szóló véleményében azt ajánlotta, hogy minél előbb hagyják jóvá az új rendeletet.

3.3. Az EGSZB ugyanakkor tudatában van annak, hogy az ellátási lánc és a gyártás Covid19-válság által okozott zavarai a második és harmadik hullám miatt továbbra is fennállnak, és hogy a gyártók így súlyos gazdasági kár nélkül nem lesznek képesek betartani a 2021. évi határidőket.

3.4. Az EGSZB továbbá teljes mértékben tudatában van annak, hogy a válságot nem látták, és nem is láthatták volna előre, valamint hogy teljességgel rendkívüli körülményekkel állunk szemben. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a Covid19-világjárvány az európai gazdasági ágazatok túlnyomó többsége számára komoly kihívást jelent.

3.5. Az EGSZB ezért támogatja a hat hónapos meghosszabbítást az említett motorokkal felszerelt gépek gyártására, valamint a kilenc hónapos meghosszabbítást azok forgalomba hozatalára vonatkozóan, a 2020-ban a mindkettő esetében megjelölt 12 hónap helyett.

3.6. Az EGSZB szerint ez ésszerű és arányos intézkedés, amelynek célja, hogy biztosítsa a piac megfelelő működését, illetve garantálja az érintett felek gazdasági egyensúlyát és a népegészség és a környezet védelmének magas szintjét.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az európai gazdasági és pénzügyi rendszer: a nyitottság, az erő és a reziliencia előmozdítása

(COM(2021) 32 final)

(2021/C 341/07)

Előadó: **Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.2.24.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió”
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.25.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	158/1/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság „Az európai gazdasági és pénzügyi rendszer: a nyitottság, az erő és a reziliencia előmozdítása” című közleményét. A világjárvány utáni átalakulás jelentős eltolódást idéz elő a globális gazdasági hatalmi egyensúlyban. Az EU-nak ezért gyorsan kell cselekednie, hogy növelje Európa gazdasági rezilienciáját.

1.2. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság arra vonatkozó értékelésével, miszerint meg kell erősíteni az euro mint Európa globális helyzetét javító kulcsfontosságú eszköz nemzetközi szerepét. Ugyanakkor az EGSZB úgy véli, hogy az egységes valuta megerősítéséhez elengedhetetlenek az ambiciózus gazdasági célkitűzések, különös tekintettel a globális gazdaság változásának ütemére és az EU innováció, versenyképesség és kedvező szabályozási környezet terén elfoglalt jelenlegi helyzetére. Az EGSZB ezért azt kéri, hogy a közlemény helyezzen nagyobb hangsúlyt az euro gyengülő nemzetközi szerepének okaira, és sürgeti az európai gazdasági és monetáris unió megalósítását.

1.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy a közlemény nem veszi figyelembe Kína erősödő pozícióját, és azt ajánlja, hogy e tekintetben egészítsék ki a közleményt.

1.4. Az EGSZB által e tárgyban korábban készített véleményeknek ⁽¹⁾ ⁽²⁾ megfelelően elengedhetetlen az EU rezilienciájának növeléséhez a bankunió és a tőkepiaci unió kiteljesítése, ami segít a megtakarítások beruházásokká való alakításában. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által javasolt összes fellépést ⁽³⁾, és olyan intézkedések bevezetését javasolja, amelyek mind uniós, mind nemzeti szinten elősegítik a strukturális változások véghezvitelét, például a gazdasági kormányzás keretrendszerének felülvizsgálatát annak érdekében, hogy az jólétorientáltabb és beruházásbarátabb legyen ⁽⁴⁾.

1.5. A szabályozási keret minőségének nagy jelentősége van az innováció fejlődése szempontjából. Ezért nagyobb hangsúlyt kell fektetni a szabályozások felülvizsgálatára az európai vállalatok versenyképességére gyakorolt hatásuk tekintetében. Emellett az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a közlemény nem ismeri el az egyetemek és kutatóintézetek által az innováció fejlesztésében betöltött szerepet.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye: Európai betétbiztosítási rendszer (HL C 177., 2016.5.18., 21. o.).

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye: A gazdasági és monetáris unióról szóló csomag (HL C 262., 2018.7.25., 28. o.).

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Tőkepiaci unió a polgárok és a vállalkozások számára (új cselekvési terv (HL C 155., 2021.4.30., 20. o.).

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye: A gazdasági kormányzás felülvizsgálata (2020) HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

1.6. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a digitális euro létrehozására, valamint az euróban denominált zöld kötvények további kibocsátására irányuló javaslatot, amelyek célja, hogy növeljék az euro nemzetközi szerepét, és megszilárdítsák az EU vezető pozícióját az éghajlat-politikai fellépés területén.

1.7. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a pénzügyi piaci infrastruktúra fejlesztése megakadályozza majd, hogy a harmadik országbeli joghatóságok által nyújtott kritikus szolgáltatásokra (köztük az adatszolgáltatókra) támaszkodjunk, és elő fogja segíteni az EU rezilienciájának növelését.

1.8. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy kidolgozza azokat az eszközöket, amelyek ellensúlyozzák az egyoldalú intézkedések harmadik országok általi jogellenes, területen kívüli alkalmazásának az uniós gazdasági szereplőkre gyakorolt hatásait. Az EGSZB véleménye szerint ezek az eszközök hozzájárulhatnak az EU mint globális szereplő nagyobb függetlenségéhez. Az Európai Bizottságnak azt is meg kell vizsgálnia, hogy miként lehetne kezelni a nem uniós pénzügyi és nem pénzügyi jellegű adatszolgáltatóktól való növekvő uniós függőség problémáját.

2. Háttér

2.1. E vélemény tárgya „Az európai gazdasági és pénzügyi rendszer: a nyitottság, az erő és a reziliencia előmozdítása” című, 2021. január 19-i közlemény. Ez a közlemény szerves része az EU nyitott stratégiai autonómiájának megerősítését célzó stratégiának ⁽⁵⁾.

2.2. Az EU nyitott stratégiai autonómiájának fő célkitűzése, hogy védje és elmélyítse az egységes piacot, amely egyfelől az euro alapja, másfelől a kereskedelem és a beruházások tekintetében megalapozza az EU nyitottságát a kívülág felé.

2.3. Ez a közlemény felvázolja, hogy az EU miként erősítheti meg nyitott stratégiai autonómiáját a makrogazdasági és pénzügyi területeken. A felvázolt stratégia végrehajtásának fő okai a következők:

- az európai gazdaság versenyképességének növelése az euro nemzetközi szerepének fokozása révén,
- az európai gazdaság rezilienciájának növelése a harmadik országok vagy vis maior által okozott tényleges és külső sokkhatásokkal szemben,
- új beruházások megvalósítása a vállalkozásokra vonatkozó szabályozási környezet javításával, ami segít enyhíteni a Covid19-világjárvány gazdasági és társadalmi hatását, és hozzájárul az európai gazdaság fejlődéséhez.

2.4. E közleménnyel összhangban az Európai Bizottság annak érdekében fog dolgozni, hogy előmozdítsa az euro nemzetközi szerepét, megerősítse az EU pénzügyi piaci infrastruktúráját, javítsa az uniós szankciók végrehajtását, és növelje az EU rezilienciáját a harmadik országok jogellenes, egyoldalú szankcióinak hatásaival szemben.

3. Általános észrevételek

3.1. Az EGSZB üdvözlöi e közlemény közzétételét, amely szabályozási javaslatokat és olyan támogatási intézkedéseket tartalmaz, amelyek célja az euro kereskedelmen belül részarányának növelése és az uniós pénzügyi rendszer rugalmasságának növelése.

3.2. Az euróövezet több mint 20 éve létezik, folyamatosan növekszik, új tagállamokat vesz fel (bár várja új országok csatlakozását) ⁽⁶⁾, és fenntartja az euro nemzetközi hírnevét. Ugyanakkor az EGSZB megjegyzi, hogy az euro devizatartalék-állományban való részaránya 23 %-ról 19 %-ra – a történelmi mélyponthoz közeli szintre ⁽⁷⁾ – csökkent 2019-ben, valamint hogy több elismert közgazdász, köztük a Nobel-díjas Joseph E. Stiglitz és Paul Krugman szerint az euróövezet még mindig nem számít optimális valutaövezetnek ⁽⁸⁾, az elmélet megalkotója, Robert Mundell értelmezésében.

⁽⁵⁾ COM(2021) 32 final.

⁽⁶⁾ COM(2018) 796 final, 2. o.

⁽⁷⁾ Az euro nemzetközi szerepe. Európai Központi Bank, 2020. június.

⁽⁸⁾ Megmenthető az európai projekt? Paul Krugman nyitóelőadása az európaisták 23. nemzetközi konferenciáján, Philadelphia, 2016. április 14–16.

3.3. Az EGSZB rámutat arra is, hogy a gyorsan növekvő kínai gazdaság szerepe – amely egyre fontosabbá válik a globális gazdaságban – szélesebb körű vitát érdemel az EU gazdasági rezilienciájának megerősítésével összefüggésben. Az elmúlt 30 évben a reál GDP átlagos éves növekedési rátája 10 % körüli volt, szemben az EU-ban mért mintegy 2 %-kal. A világválság valószínűleg további különbségeket fog eredményezni a GDP növekedési ütemében: 4,4 % az EU-ban (– 6,1 % 2020-ban) és 8,4 % Kínában (2,3 % 2020-ban) ⁽⁹⁾.

3.4. A kínai gazdaság bővülésével növekszik a valutájának a nemzetközi kereskedelemben és elszámolásban betöltött szerepe is. A hivatalos devizatartalék-állományban (2020 harmadik negyedévében) az USA-dollár részesedése 60,5 % volt, az euróé 20,5 %, a kínai renminbi jüané pedig 2,1 %. A renminbi részesedése azonban gyorsan növekszik, míg az euro részesedése csökken ⁽¹⁰⁾. Kína emellett intenzíven dolgozik digitális valutáján is (már több városban is teszteli ⁽¹¹⁾), megelőzve e téren a világ legnagyobb részét ⁽¹²⁾.

3.5. A fentiek fényében az EGSZB aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a stratégia nem tartalmaz egy olyan cselekvési tervet, amely figyelembe veszi Kína növekvő gazdasági pozícióját, és e tekintetben javasolja a közlemény kiegészítését.

3.6. Az EGSZB támogatja a kulcsintézkedésben megfogalmazott felhívást, hogy teljesítsék ki a bankuniót ⁽¹³⁾, és tegyenek további előrelépést a tőkepiaci unió ⁽¹⁴⁾ megvalósítása terén, mivel ezek az EU rezilienciáját, valamint a gazdasági és monetáris unió elmélyítését támogató eszközök. Megjegyzi azonban, hogy „a GMU kiteljesítése határozott politikai elköteleződést, hatékony kormányzást és a rendelkezésre álló pénzügyi források jobb felhasználását követeli meg ⁽¹⁵⁾.”

3.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy a szorosabb és koherensebb monetáris unió biztosításához szükséges strukturális változások folytatása politikai elkötelezettséget igényel, ugyanakkor azt javasolja, hogy a közleményt egészítsék ki olyan intézkedések sorozatával, amelyek képesek kézzelfogható eredményt hozni:

- az EU gazdasági kormányzási keretrendszerének felülvizsgálatára van szükség annak érdekében, hogy jólétorientáltabb és beruházásbarátabb legyen (különösen az államadósság és a költségvetési hiány tekintetében) ⁽¹⁶⁾,
- meg kell erősíteni azt a követelményt, hogy a tagállamoknak az európai szemeszteren belül össze kell hangolniuk nemzeti politikáikat, valamint következetesebbé kell tenniük a monetáris, fiskális és strukturális politikákat ⁽¹⁷⁾, különös tekintettel a társadalmi kohézió és a reálkonvergencia megvalósítására,
- el kell végezni az uniós tagállamok közötti reálkonvergencia folyamatainak részletes, ciklikus elemzését, amelyek a társadalmi kohézióval együtt kulcsfontosságúak az egységes piac dinamikusabbá tételéhez. A konvergenciát nyomon kell követni annak érdekében, hogy elkerüljük az annak kockázatából adódó nagyobb eltéréseket, hogy „a hatalmas államilag támogatott pénzügyi mentőcsomagok jelenlegi ciklusa esetleg újraindítja az euróövezet észak-déli válságát” ⁽¹⁸⁾.

⁽⁹⁾ Lásd a *World Economic Outlook* adatbázisát, 2021. április, Nemzetközi Valutaalap.

⁽¹⁰⁾ A hivatalos devizatartalék-állományok pénznem szerinti összetétele (COFER), Nemzetközi Pénzügyi Statisztikák (IFS), Nemzetközi Valutaalap, <https://data.imf.org/regular.aspx?key=41175>.

⁽¹¹⁾ Lásd: *China Launches Digital Renminbi Trials in 11 Cities, Stages Seven Digital Renminbi Lotteries in Year Following Start of Testing*, China Banking News, 2021. április 19.

⁽¹²⁾ PwC CBDC global index, 2021. április, <https://www.pwc.com/gx/en/industries/financial-services/assets/pwc-cbdc-global-index-1st-edition-april-2021.pdf>.

⁽¹³⁾ Az EGSZB véleménye: *Úton az euro erősebb nemzetközi szerepe felé* (HL C 282., 2019.8.20., 27. o.).

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Tőkepiaci unió a polgárok és a vállalkozások számára (új cselekvési terv)* (HL C 155., 2021.4.30., 20. o.).

⁽¹⁵⁾ Az EGSZB véleménye: *A gazdasági és monetáris unióról szóló csomag* (HL C 262., 2018.7.25., 28. o.).

⁽¹⁶⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Az euróövezet gazdaságpolitikája 2021-ben* (HL C 123., 2021.4.9., 12. o.).

⁽¹⁷⁾ COM(2020) 746 final.

⁽¹⁸⁾ Eurofound (2020), *Upward convergence in the EU: Definition, measurement and trends*, az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 9. o.

3.8. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a szabályozási keretnek döntő szerepe van az innováció fejlesztésében, azonban a közleményben javasolt intézkedéseket elégtelennek tartja. Ugyanakkor az EGSZB megjegyzi, hogy a brexit eredményeként a világ élvonalába tartozó olyan egyetemeknek a száma, amelyek kulcsszerepet játszanak az innováció fellendítésében, csupán néhányra csökkent a világ 50 legjobb egyetemének rangsorában ⁽¹⁹⁾. Az egyetemeknek döntő jelentősége van az innováció és az újabb gazdasági válságokkal szembeni reziliencia fokozásában.

3.9. A fentiek fényében az EGSZB azt kéri, hogy a közleményt egészítsék ki az alábbiakra irányuló intézkedésekkel:

- a pénzügyi piaci szabályozás nagyobb rugalmasságának biztosítása az európai pénzügyi innováció fellendítése érdekében, ideértve a MiFID II. irányelvet és a nyersanyagok kereskedelme tekintetében a referenciamutatókról szóló rendeletet,
- azoknak a korlátozásoknak a csökkentése, amelyek aránytalan terhet rónak az új technológiák fejlesztésére,
- a K+F kiadások (különösen a K+F magánberuházásokra Unió-szerte nyújtott támogatás) növelése a GDP mintegy 3 %-ára,
- a digitális átalakulással összefüggésben az informatika területén az európai intelligens szakosodás azonosítása és további támogatása,
- a regionális innovációs központok azonosítása az EU-ban és ezek közvetlen támogatása uniós szinten, ugyanakkor az innovációba való magánberuházások előnyben részesítése, például a magán társfinanszírozási követelmény szintjének növelése révén.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az euro nemzetközi szerepének megerősítése

4.1.1. A közlemény szerint az euro nemzetközi kereskedelemben, beruházásokban és pénzforgalomban betöltött jelentőségének növekedése számos előnnyel jár, mint például a nagyobb monetáris autonómia, a monetáris politika erőteljesebb transzmissziója, az alacsonyabb tranzakciós költségek és az ársokkok csökkenése.

4.1.2. Az EGSZB támogatja az euróban denominált kötvények további kibocsátását. Az EGSZB – miközben megérti ezen intézkedések előnyeit – azt kéri, hogy az euro növekedési stratégiája a közös kötvények kibocsátásán túl az euro gazdasági övezetének megerősítésén és bővítésén alapuljon ⁽²⁰⁾. A Covid19-válság miatt az „EU 2026-ig közel 1 billió EUR összegben bocsát ki új kötvényeket” ⁽²¹⁾. Azonban az „államadósság GDP-hez viszonyított magas aránya nehézségeket támaszthat az ellenálló képesség tekintetében” ⁽²²⁾. E problémák leküzdése érdekében az európai pénzügyi rendszernek „a bankunió és a tőkepiaci unió kiteljesítésével reziliensebbé” kell válnia ⁽²³⁾. Az EGSZB azt ajánlja, hogy állítsák vissza az euro 2008–2009-es pénzügyi válság előtt betöltött erős pozícióját a fix kamatozású értékpapírok tekintetében ⁽²⁴⁾.

⁽¹⁹⁾ ATimes Higher Education szerint hat ilyen egyetem van, aQS World University Rankings szerint pedig csak egyetlen egy.

⁽²⁰⁾ EU faces barriers to boosting single currency's global status, Financial Times, 2021. január 19.

⁽²¹⁾ COM(2021) 32 final, 8. o.

⁽²²⁾ Az EGSZB véleménye: Az európai gazdaság rugalmasabbá és fenntarthatóbbá tétele (HL C 353., 2019.10.18., 23. o.).

⁽²³⁾ Lásd: Gentiloni európai biztos megjegyzései az eurócsoport sajtótájékoztatóján, 2021. február 15., Brüsszel.

⁽²⁴⁾ Lásd: „Fixed income market liquidity”, Committee on the Global Financial System Papers, 55. szám, Nemzetközi Fizetések Bankja, 2016. január, 18. o.

4.1.3. Az EGSZB ezért kéri, hogy a nemzeti pénzügyi felügyeletnek egyes hatásköreit helyezték át uniós szintre, megteremtve egy közös szabályozási keretet a bankunió és a tőkepiaci unió létrehozásához ⁽²⁵⁾. Az EGSZB szerint lehetővé kell tenni az EU-n belüli teljes tőkeáramlást, hogy végső soron minden polgár vagy kkv igénybe vehesse a közös uniós pénzügyi felügyelet alá tartozó pénzügyi intézmények pénzügyi szolgáltatásait ⁽²⁶⁾. A tőkepiaci unió építésével kapcsolatos minden új rendeletet tesztelni kell ⁽²⁷⁾ annak ellenőrzése céljából, hogy az megfelel-e az alábbi kritériumoknak: a versenyképesség és az innováció fokozása (mindenekelőtt ideértve a digitális átállást), a zöld átálláshoz való hozzájárulás és a pénzügyi piacok stabilitása.

4.1.4. Ezenkívül lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy swapmegállapodásokon keresztül megerősítsék az euro jelenlétét a különböző országok központi banki tartalékaiban, és támogassák az európai vállalatokat (az EU-n kívül megvalósított) nagy nemzetközi szerződések megkötésében azzal, hogy euróban számolják el őket.

4.1.5. Az euro világgazdaságban betöltött szerepének növelése érdekében javítani kell az uniós áruk és szolgáltatások versenyképességét. Ehhez beruházásokra van szükség az oktatás, valamint a kutatás és fejlesztés terén.

4.1.6. A 6. kulcsintézkedés azt írja elő, hogy az Európai Bizottság és az EKB közösen áttekinti a digitális euro esetleges bevezetéséből eredő szakpolitikai, jogi és technikai kérdések széles körét.

4.1.7. Az EGSZB támogatja a digitális euro elképzelését. Az EGSZB véleménye szerint azonban a digitális eurót nemcsak az EKB-n keresztül, hanem az eurórendszer ⁽²⁸⁾ központi bankjain (és bármely felügyeleti intézményen) keresztül kellene megvalósítani ⁽²⁹⁾.

4.1.8. Ennek az új elszámolórendszernek figyelembe kell vennie a jogszabályban előírt adatvédelmi követelményeket (különösen a pénzmossa elleni ötödik irányelvet). Egy megfelelően megtervezett digitális euro támogatni tudná az euro használatát az euróövezeten kívül, és képes lenne gyengíteni az USA-dollár szerepét (a későbbiekben pedig a digitális jüan szerepét is), különösen a nemzetközi és lakossági ügyletekben ⁽³⁰⁾.

4.1.9. Az EU vezető szerepet játszik a zöld kötvények globális piacán. 2019-ben kibocsátásának majdnem felét euróban denominálták ⁽³¹⁾, és a nem euróövezeti lakosok körében is erős a zöld kötvények kibocsátása ⁽³²⁾. Az EGSZB üdvözlí azt a javaslatot, hogy új „zöld” pénzügyi eszközöket ⁽³³⁾ vezessenek be az európai zöld megállapodás támogatása érdekében ⁽³⁴⁾. Ez lehetővé teszi az EU számára, hogy folytassa és fejlessze globális vezető szerepét az éghajlat-politika terén ⁽³⁵⁾.

4.2. Az uniós pénzügyi piaci infrastruktúrák és a kapcsolódó kritikus fontosságú szolgáltatók rezilienciájának növelése

4.2.1. A közlemény hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az EU fejlessze pénzügyi piaci infrastruktúráit, és növelje rezilienciájukat, hogy a kritikus fontosságú szolgáltatások igénybevételében ne kelljen harmadik országokra támaszkodnia. Az Európai Bizottságnak azt is meg kell vizsgálnia, hogy miként lehetne megelőzni a nem uniós pénzügyi és nem pénzügyi jellegű adatszolgáltatóktól való függést. A digitális eurón alapuló új elszámolási rendszert fel lehetne használni arra, hogy

⁽²⁵⁾ COM(2020) 590 final és COM(2020) 746 final, 8. o.

⁽²⁶⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Tőkepiaci unió a polgárok és a vállalkozások számára (új cselekvési terv)* (HL C 155., 2021.4.30., 20. o.).

⁽²⁷⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Tőkepiaci unió a polgárok és a vállalkozások számára (új cselekvési terv)* (HL C 155., 2021.4.30., 20. o.), 1.16. pont.

⁽²⁸⁾ Lásd: *Jelentés a digitális euróról*. Európai Központi Bank, 2020. október, 7–8. o.

⁽²⁹⁾ Lásd: *Jelentés a digitális euróról*. Európai Központi Bank, 2020. október, 36–40. o.

⁽³⁰⁾ *EU faces barriers to boosting single currency's global status*, Financial Times, 2021. január 19.

⁽³¹⁾ Lásd: *Az euro szerepe a zöld kötvények globális piacán*, 1. háttérmagyarázat, Az euro nemzetközi szerepének 19. éves felülvizsgálata, EKB, 2020. június.

⁽³²⁾ Lásd: F. Panetta, az EKB igazgatósági tagja „Az euró kiaknázatlan potenciáljának felszabadítása globális szinten” címmel tartott beszéde.

⁽³³⁾ Lásd: Az eurócsoporthoz tartozó videokonferenciájának főbb eredményei, 2021. február 15.

⁽³⁴⁾ COM(2019) 640 final.

⁽³⁵⁾ Paschal Donohoe nyilatkozata az eurócsoporthoz tartozó 2021. február 15-i videokonferenciáját követően.

támogassák a kereskedelmet azokkal a partnerekkel, amelyekkel szemben harmadik országok egyoldalú szankciókat szabtak ki, és blokkolhatnák a szankcionált országok és személyek általi használatát (az adatbázisként működő Szankciós Adatcseretárból származó információk alapján).

4.2.2. Az EGSZB emlékeztet a Covid19-világjárvány kezdetén szerzett tapasztalatokra is, amikor a dollár iránt megnövekedett érdeklődés és az USA repópiacának elmozdulása megnehezítette a nem amerikai pénzügyi intézmények számára műveleteik dollárban történő refinanszírozását. Meg lehetne fontolni azt is, hogy az Európai Stabilitási Mechanizmust euróban képzett likviditási poolként használják fel, amely a nagy pénzügyi intézmények számára is hozzáférhető lenne. Egyértelmű ütemtervre van szükségünk az ESM keretében eszközölt változtatásokhoz és a tőkepiaci unió fejlesztéséhez.

4.2.3. Az EGSZB elvben egyetért az EU nyitott stratégiai autonómiájának növeléséhez vezető lépésekkel, ideértve az uniós pénzügyi piaci infrastruktúrák rezilienciájának növelését is. Másrészt az EGSZB rámutat arra, hogy ezek az intézkedések bizonyos feltételek mellett nem kívánt politikai hatásokat eredményezhetnek.

4.3. Az uniós szankciók végrehajtásának és érvényesítésének megerősítése

4.3.1. Az uniós szankciók hatékonyságának növelése érdekében gondoskodni kell azok egységes végrehajtásáról és érvényesítéséről. A nem uniós vállalatok leányvállalatai kihasználják a jogi kiskapukat a tilalmak kijátszására, ami torzulásokhoz vezet az egységes piacon.

4.3.2. Az EGSZB üdvözlí azokat a javaslatokat, amelyek célja az EU azon képességének megerősítése, hogy egységesen alkalmazzon szankciókat, és összehangoltan lépjen fel.

4.3.3. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon erőfeszítéseit is, hogy kidolgozza azokat az eszközöket, amelyek ellensúlyozzák az egyoldalú intézkedések harmadik országok általi jogellenes, területen kívüli alkalmazásának hatásait az uniós gazdasági szereplőkre. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy ki kell dolgozni azokat a mechanizmusokat, amelyek az összes tagállam között biztosítják konszenzust a szankciók tárgyában. Az EGSZB véleménye szerint ezek az eszközök hozzájárulhatnak az EU mint globális szereplő nagyobb függetlenségéhez, és megvédhetik az egységes piacot a sokkhatásoktól.

4.3.4. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a 2008–2009-es pénzügyi válság óta az EU pénzügyi piacán szigorú fegyelem van érvényben, amely adminisztratív kötelezettségeket ró azokra, akik részesülni kívánnak az uniós egységes piac előnyeiből. Fontos, hogy ezeket a rendeleteket olyan rugalmassággal alkalmazzák, amely biztosítja a költségek és az előnyök közötti egyensúlyt, felméri az új rendeletek európai pénzügyi vállalatokra gyakorolt hatásait ⁽³⁶⁾, és a szabályozási terheket e szervezetek méretéhez is igazítja (nagy páneurópai bankok, pénzügyi intézmények és a pénzügyi technológiai ágazatban működő induló vállalkozások) ⁽³⁷⁾.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

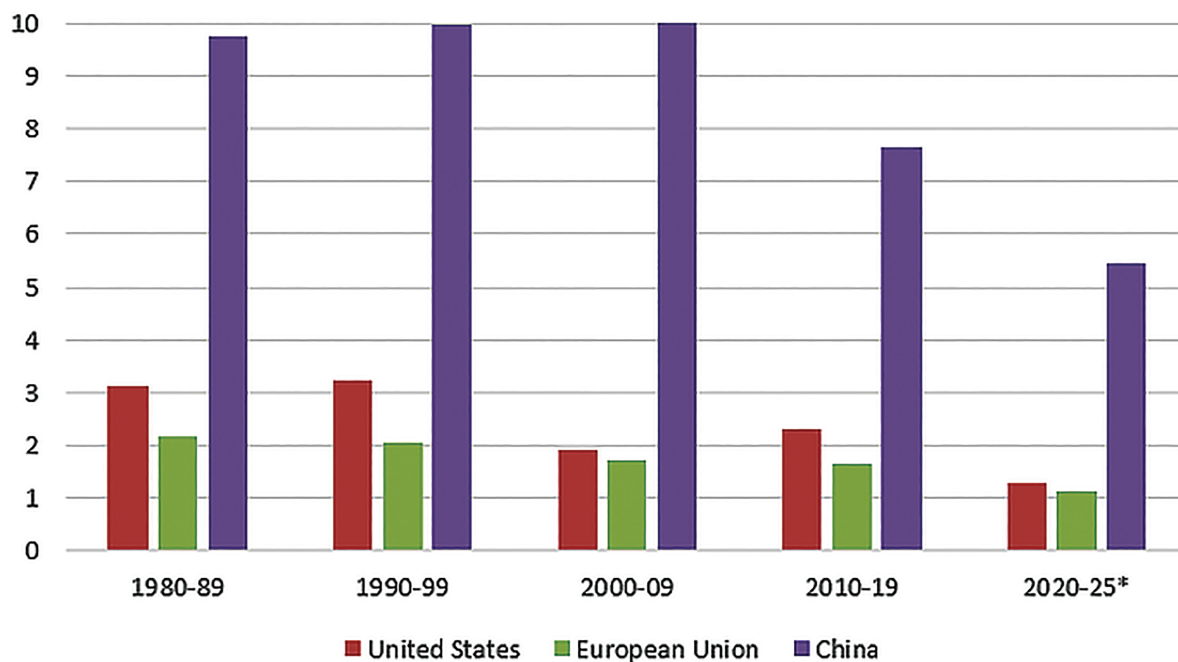
⁽³⁶⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Tőkepiaci unió a polgárok és a vállalkozások számára (új cselekvési terv)* (HL C 155., 2021.4.30., 20. o.).

⁽³⁷⁾ Az EGSZB véleménye: *Digitális pénzügyi szolgáltatási stratégia az EU számára* (HL C 155., 2021.4.30., 27. o.).

MELLÉKLET

1. ábra

A reál-GDP-növekedési ráta összehasonlítása

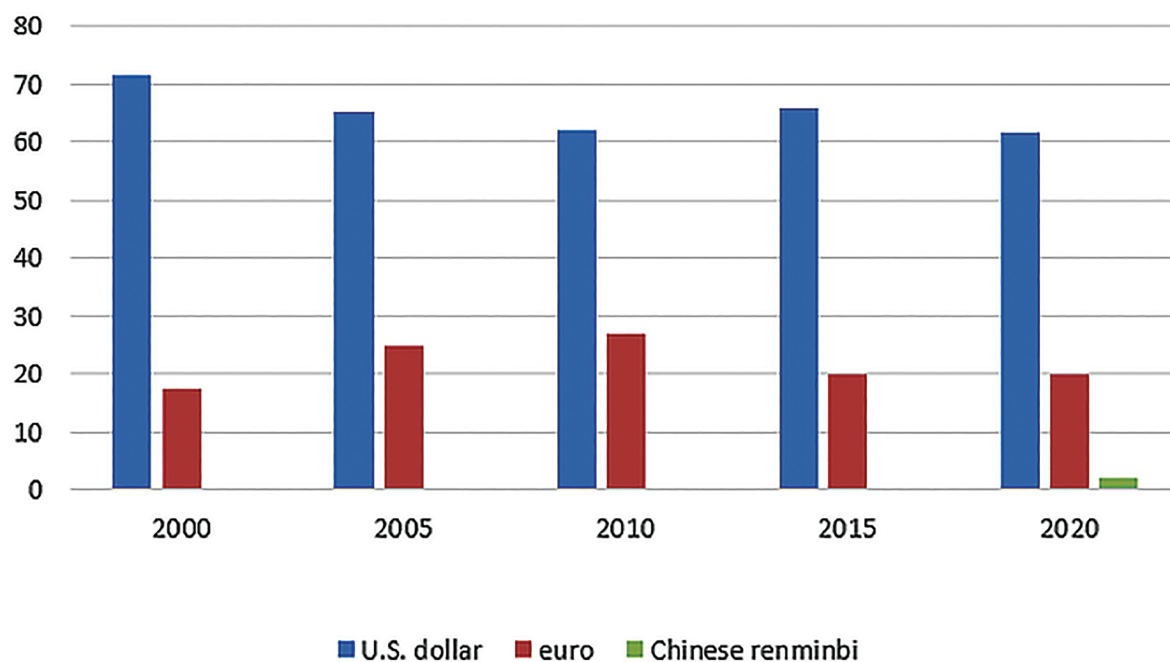

(*) A becslések 2019-től indulnak.

Forrás: saját számítások a világgazdasági kilátások adatbázisa alapján, Nemzetközi Valutaalap, 2020. október.

2. ábra

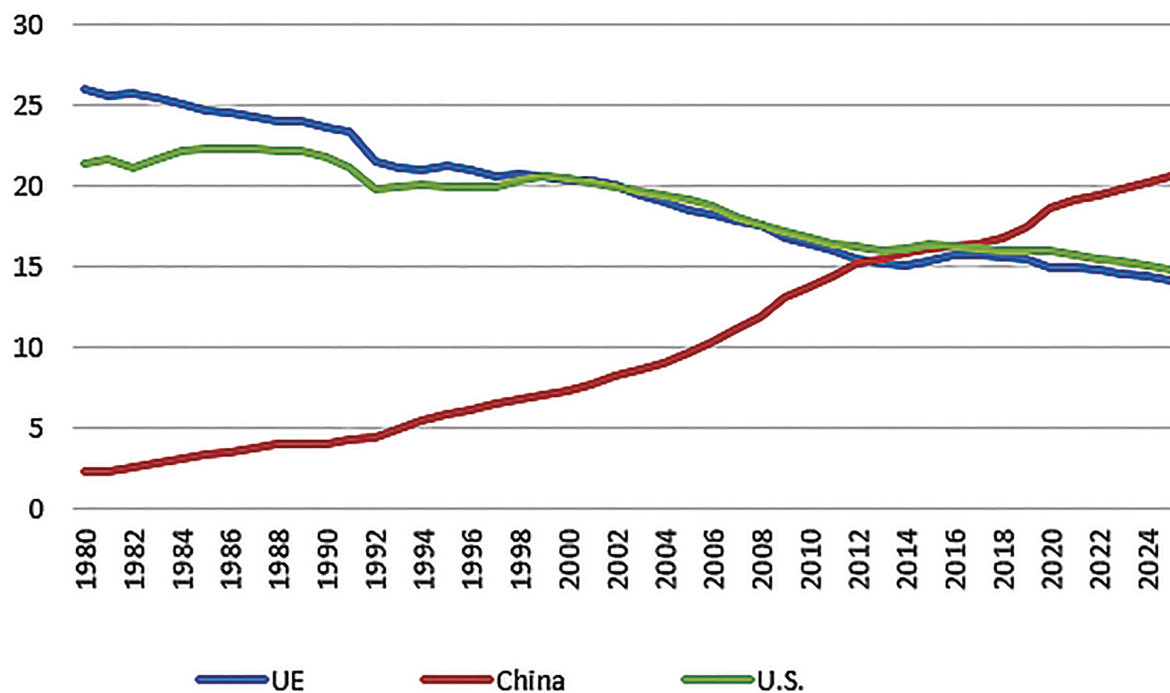
A dollár, az euro és a renminbi jüan részesedése a hivatalos devizatartalék-állományokban (%-ban).

Forrás: Nemzetközi Valutaalap, data.imf.org.

3. ábra

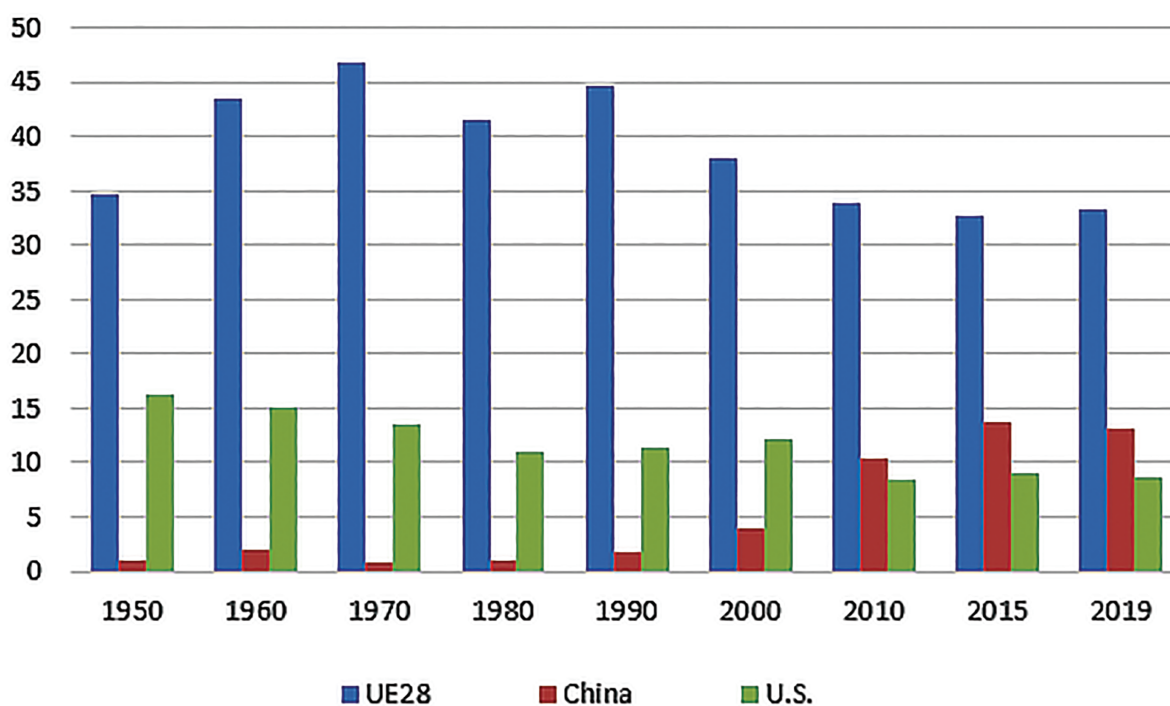
Az USA, az EU és Kína részesedése a globális GDP-ből (vásárlóerő-paritáson, %-ban)

Forrás: Világgazdasági kilátások adatbázisa, IMF, 2020. október.

4. ábra

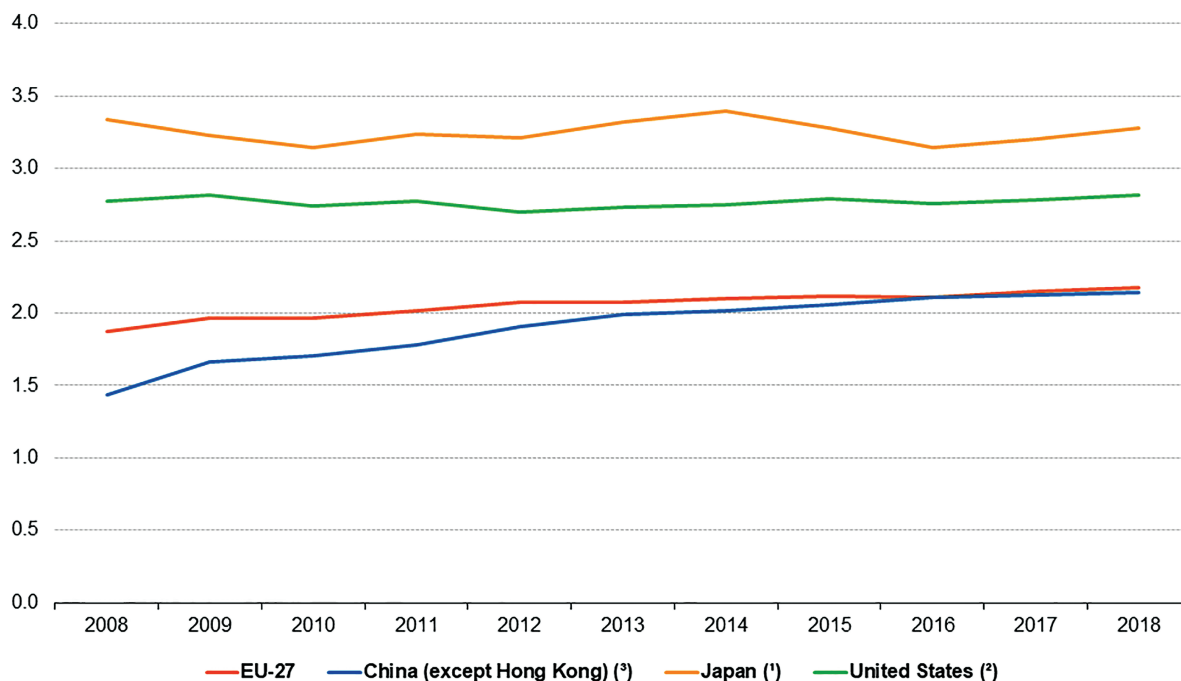
Az USA, az EU és Kína részesedése a globális exportból (%-ban)

Forrás: UNCTAD

5. ábra

Bruttó hazai K+F ráfordítások, 2008–2018 (a GDP %-ában)

(†) 2008, 2013 and 2018: break in series.

(‡) Excludes most or all capital expenditure, definition differs: 2008-2016 and 2018; provisional: 2017

(*) 2009: break in series.

Forrás: Eurostat.

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának:
Az Alapjogi Charta EU-n belüli alkalmazásának megerősítésére irányuló stratégia**

(COM(2020) 711 final)

(2021/C 341/08)

Előadó: **Cristian PÎRVULESCU**

Társelőadó: **Christian BÄUMLER**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.2.24.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Elnökségi határozat:	2021.1.26.
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.26.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.10.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	201/2/7

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által kidolgozott új stratégiát. A javaslat egyértelmű kötelezettségvállalásokat tartalmaz, és határozott hangsúlyt helyez az alkalmazási és végrehajtási kérdésekre. Az EGSZB következetesen ezt az irányvonalat támogatta, többek között a 2011-ben elfogadott első stratégiáról szóló véleményében is ⁽¹⁾.

1.2. Az azóta bekövetkezett jelentős társadalmi, gazdasági és politikai fejlemények bonyolultabbá tették az alapvető jogok védelmét és új kihívások elé állították a jelenlegi keretet, azon belül pedig az Alapjogi Charta alkalmazását. A jelenlegi világjárvány nagymértékben megnövelte a kontinensen élő emberek millióinak egészségét, biztonságát és jólétét fenyegető kockázatokat. A helyzet még ennél is rosszabb globális szinten, ahol az EU-t komoly felelősség terheli a cselekvést illetően.

1.3. Ebben a környezetben az uniós intézményeknek és a tagállamoknak világos elképzelésekkel és nagyobb elkötelezettséggel kell fellépniük az alapvető jogok támogatása terén. Bár a Charta csak a kapcsolódó uniós jogra alkalmazandó, a rendeletek növekvő száma és a szakpolitikai területek horizontális integrálódása egyre nagyobb mozgásteret teremt. Ez a fejlemény valószínűleg összetett hatást fog gyakorolni a civil társadalomra, a helyi közösségekre, a szociális partnerekre és a vállalatokra.

1.4. Sajnos tíz évvel a Charta végrehajtása után az európaiak még mindig elég keveset tudnak annak létezéséről és szerepéről. A civil társadalmi szervezetek, a nemzeti emberi jogi intézmények és az emberijog-védők is csak korlátozottan alkalmazzák. Nem várhatunk még egy évtizedet, hogy a Chartában foglalt jogokat valóra váltsuk a lakosság, a civil társadalom és a közintézmények számára. Reméljük, hogy az Európai Bizottság aktívabban fogja tájékoztatni a polgárokat, a médiát, a civil társadalmat, a szociális partnereket és más különböző szervezeteket a Chartáról, annak jelentőségéről, hatásairól és a hozzá kapcsolódó eszközökről.

1.5. Minden uniós intézménynek határozottan ki kell állnia és erős támogatást kell nyújtania mindazoknak a civil társadalmi szervezeteknek, emberi jogi aktivistáknak és újságíróknak, akik fizikai és verbális támadásokkal, megfélemlítéssel és zaklatással szembesülnek, ideértve a visszaélésszerű pereket, az erőszakot, valamint az online és offline gyűlöletbeszédet. Véget kell vetni a civil társadalom hitelességét és legitimitását aláásó lejárató kampányoknak, és intézkedéseket kell hozni azon tagállamok kormányaival szemben, amelyek ilyen kampányokat folytatnak. Kiemelten kell kezelni a jelenlegi szabályok érvényre juttatását.

⁽¹⁾ HL C 376., 2011.12.22., 74. o.

1.6. Jelentős mértékben meg kell erősíteni a civil társadalmi szervezetek és az emberijog-védők általános képességét, hogy a Charta által biztosított kereten belül tudjanak dolgozni, mégpedig egy olyan intézkedéscsomag révén, amely képzést és tudástranszferet, szervezeti támogatást, stabil és kiszámítható finanszírozást tartalmaz, valamint védelmet nyújt a támadások és negatív kampányok ellen. Az EGSZB készen áll arra, hogy támogatást nyújtson egy erre vonatkozó átfogóbb és részletesebb terv kidolgozásához, különösen az alapvető jogokkal és jogállamisággal foglalkozó saját munkacsoportján keresztül. Az erre irányuló erőfeszítésnek egy átfogó európai civil társadalmi stratégia részét kell képeznie, amelynek kidolgozását az EGSZB sürgős és szükséges feladatnak tekinti ⁽²⁾.

1.7. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon alapértékek előmozdításával és védelmével kapcsolatos átfogó megközelítését, amelyekre az Unió épül, valamint azt is, hogy e stratégia, az európai demokráciáról szóló cselekvési terv és az első jogállamisági jelentés jól kiegészíti egymást. Javasolja emellett, hogy a rasszizmus elleni uniós cselekvési tervet, valamint európai fogyatékosügyi stratégiát és LMBTIQ-stratégiát is építsék be az átfogó tervezési folyamatba. Az ezekben a tervekben és stratégiákban kezelni kívánt kihívások gyakran megegyeznek.

1.8. Az EGSZB megismétli a jogállamiság és az alapvető jogok gazdasági szempontjaira vonatkozó megállapításait. A jogállamiság fenyegetettsége és az alapvető jogok általános csorbulása – ha ennek nem vetnek véget – nagy valószínűséggel kedvezőtlen hatással lesz a belső piac alapjául szolgáló kölcsönös bizalomra és ezáltal az EU gazdasági növekedésére ⁽³⁾.

1.9. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Alapjogi Charta részét képezik a szociális jogok is. Ezek érvényesítésének is nagy jelentősége van az emberek élete szempontjából. Európai és nemzeti szinten a szociális partnereket be kell vonni e jogok védelmezésébe. A szociális párbeszédet meg kell erősíteni, és a hangsúlyát a Chartában foglalt alapvető jogokra kell áthelyezni. Az EGSZB által a stratégiáról szóló 2011. évi véleményben megfogalmazott felhívást megújítva nagyobb hangsúlyt kell helyezni az egyenlőségről szóló III. címre és a szolidaritásról szóló IV. címre, amelyeknek központi jelentősége van az EU mint olyan demokratikus, értékalapú Unió szempontjából, amely komolyan veszi szociális modelljét és kötelezettségvállalásait.

1.10. Az EGSZB üdvözli, hogy a stratégia hangsúlyozza a Charta átfogó jellegét, és kiegészíti az uniós jogok és értékek kézzelfoghatóbbá tételére irányuló célzott erőfeszítéseket olyan területeken, mint az áldozatok jogai és az igazságszolgáltatáshoz való jog, az egyenlőség és a befogadás, a rasszizmus elleni küzdelem és a pluralizmus, a szociális jogok és az inkluzív oktatás és képzés, a gazdasági jogok, az uniós és Unión kívüli polgárok jogai, valamint a gyermekek jogai. Különös figyelmet kell szentelni a Covid19 által a gyermekek jogaira, jólétére, valamint szellemi és érzelmi fejlődésére gyakorolt hatásoknak. Az EGSZB megemlíti a Charta gazdasági szférát érintő cikkeinek jelentőségét is, ideértve például a vállalkozás szabadságát, a tulajdonhoz való jogot és a megfelelő jogi szabályozással összefüggő jogokat.

1.11. Az EGSZB feltétel nélkül támogatja az EU arra irányuló kötelezettségvállalását, hogy világszerte előmozdítja és védelmezi az emberi jogokat és értékeket. Teljes mértékben indokolt, hogy kiemelten foglalkozunk a kereskedelmi megállapodásokkal és azok alapvető jogokra gyakorolt lehetséges hatásaival. Az EGSZB – ahogy azt már számos véleményében megtette – felhívja emellett a figyelmet a migrációs és menekültügyi politikára, mint annak legfontosabb fokmérőjére, hogy az EU mennyire elkötelezett az alapvető jogok védelme iránt. Világszerte aktívabban kell támogatni az emberijog-védőket.

1.12. A javaslat szerint a nemzeti és helyi közigazgatás, a tagállami parlamentek és a bűnüldöző hatóságok központi szerepet játszanak a Chartában foglalt jogok előmozdításában és védelmében. Nem világos, mennyiben térne el az együttműködés az első stratégia végrehajtásának elmúlt évtizedében folytatott együttműködéstől. E stratégia fő célkitűzésének arra kell irányulnia, hogy meghatározzák az ösztönzők és eszközök megfelelő kombinációját, amely arra készíti a nemzeti és helyi intézményeket, hogy elkötelezettebbek és proaktívabbak legyenek az alapvető jogok védelme terén.

1.13. Az EGSZB reméli, hogy érdemi javulást sikerül elérni a stratégia valamennyi kulcsfontosságú dimenzióját – a megelőzést, az előmozdítást, a végrehajtást és az érvényesítést – illetően. Ezen belül nagyobb mértékben kellene az érvényesítésre összpontosítani, bár nem szabad elhanyagolni a többi dimenziót sem. A működőképes, értékalapú Unió fenntartása szempontjából elengedhetetlen a Charta megfelelő alkalmazása. A Charta alkalmazása emellett kötelező is. Az Európai Bizottságnak ennek megfelelően kell eljárnia, és erélyesebben kell alkalmazni a kötelezettségszegési eljárásokat, ha nem tartják tiszteletben a jogokat.

⁽²⁾ A „The response of civil society organisations to face the COVID-19 pandemic and the consequent restrictive measures adopted in Europe” [A civil társadalmi szervezetek válasza a Covid19-világjárványra és az ebből fakadóan Európában elfogadott korlátozó intézkedésekre] című tanulmányban (2021) az EGSZB feltérképezte a világjárvány folytán felszínre került strukturális kihívásokat és azt, hogy a civil társadalmi szervezetek milyen választ adtak ezekre.

⁽³⁾ HL C 429., 2020.12.11., 16. o.

1.14. Az EGSZB teljes mértékben támogatja, hogy a tagállamok jelöljenek ki a Chartával foglalkozó kapcsolattartó pontokat, és javasolja, hogy ezek a kapcsolattartó pontok a kormányzás központi szintjén vagy a jogalkotási folyamatban részt vevő szakminisztériumokban, például az igazságügyi minisztériumokban kapjanak helyet.

1.15. A Covid19-világjárvány jelentős társadalmi hatása miatt az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy a 2022-es jelentésben a járvány alapvető jogokra gyakorolt hatására összpontosítson, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági jóllétet érintő hatásokra, és ezzel egyértelműen szögezze le, hogy a szociális jogok az alapvető jogok közé tartoznak. Különös figyelmet kell fordítani azon idős vagy fogyatékossgal élő személyek jogaira, méltóságára és jólétére, akik a Covid19-világjárvány idején elszigeteltséggel szembesülnek a gondozóotthonokban.

1.16. Az EGSZB azt javasolja, hogy a monitoringbizottságok (a közös rendelkezésekről szóló rendelet hatálya alá tartozó alapok közül) minden olyan alapot vizsgáljanak felül, amelyek független civil társadalmi szervezeteket, nemzeti emberi jogi intézményeket és emberijog-védőket vonnak be. Mindezeknek a civil társadalmi szereplőknek beleszólást kell kapniuk ezen alapok felosztásába és kezelésébe. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vegye fontolóra „A szervezett civil társadalom bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciáépítési tervekbe – Mi működik és mi nem?” című, 2021 februárjában közzétett állásfoglalásában foglalt ajánlásokat.

1.17. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy azonosítsa és hozza működésbe az olyan civil társadalmi szervezetek és emberijog-védők számára kínált finanszírozási lehetőségeket, amelyek, illetve akik a marginalizálódott és kiszolgáltatott közösségeken belül az első vonalban dolgoznak. Az EGSZB arra ösztönzi a tagállamokat, hogy léptessenek életbe finanszírozási programokat az emberi jogokat védelmező civil társadalmi és közösségi csoportok számára. A programokat úgy kell kialakítani, hogy azok megőrizzék a finanszírozott szervezetek autonómiáját és függetlenségét.

1.18. Az EGSZB azt javasolja, hogy hozzanak létre egy reagálóképes, gyors és hatékony mechanizmust a civil társadalmi szervezetekkel és emberijog-védőkkel szembeni fizikai és verbális támadások, megfélemlítés és zaklatás, ezen belül a visszaélésszerű perek, az erőszak, valamint az online és offline gyűlöletbeszéd azonosítására és bejelentésére. E mechanizmusba be kell vonni a nemzeti emberi jogi intézményeket és a nemzeti szociális és gazdasági bizottságokat is.

1.19. A koordináció előmozdítása érdekében az EGSZB azt javasolja, hogy a tagállamok hozzanak létre nemzeti alapjogi fórumokat, amelyben minden érintett szervezet együttműködhet: a nemzeti emberi jogi intézmények, az egyenlőségért felelős nemzeti szervek, az ombudsmanok, a Chartával foglalkozó, újonnan kijelölt kapcsolattartó pontok és más közttestületek. A fórumoknak be kell vonniuk a szervezeteket és az emberijog-védőket is. Az Alapjogi Ügynökség segítséget nyújthat e fórumok létrehozásakor.

1.20. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság hozzon létre egy külön segítségnyújtási programot, amelynek célja, hogy egy magasabb, egységesebb intézményi kapacitási szintre emelje fel az összes nemzeti emberi jogi intézményt (létrehozás, akkreditálás és a megfelelést biztosító lépések), továbbá konkrét iránymutatásokat nyújtson a tagállamoknak. Más eszközökhöz és programokhoz hasonlóan az EGSZB azt ajánlja, hogy jobban és szélesebb körben vegyék igénybe az Alapjogi Ügynökség figyelemre méltó szakértelmét. Arra ösztönözzük az Ügynökséget, hogy az alapvető jogok területét érintő fontos fejleményekkel kapcsolatos komoly munkája folytatásaként szorosan kövesse nyomon a szociális jogok védelmét. Az Ügynökségnek emellett láthatóbbá és könnyebben hozzáférhetővé kell válnia a nagyközönség, valamint a civil társadalmi csoportok és szervezetek számára.

1.21. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság szervezzen külön konzultációs rendezvényeket, valamint készítsen jelentéseket azokról a konkrét címeiről és cikkekről, amelyekhez a nemzeti emberi jogi intézmények, a civil társadalmi szervezetek és az emberijog-védők hozzászólhatnak, és elmondhatják megfigyeléseiket. Az EGSZB maximálisan nyitott arra, hogy szorosan együttműködjön az Európai Bizottsággal az ilyen típusú, a civil társadalom képviselőinek részvétele mellett zajló találkozók rendszeres megszervezésében.

1.22. Az EGSZB várakozással tekint az Európai Bizottság figyelemfelhívó kampányok terén végzett munkájára. Ezen intézkedés fontossága és sürgőssége miatt fontos lenne, ha ebben a stratégiában tovább pontosítanák a kampány céljait, időbeli ütemezését, célcsoportjait, eszközeit, partnereit és javasolt költségvetését. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy az Európa jövőjéről szóló konferenciája keretében szervezzen a Chartához kapcsolódó tevékenységeket, és vigye közelebb a polgárokhoz és tartsa napirenden a közbeszédben az alapjogi kérdéseket.

1.23. Több kutatásra és konzultációra van szükség ahhoz, hogy a Charta alkalmazása érhetőbbé váljon, és ezek során azokat a kockázatokat és sebezhetőségeket kell alapul venni, amelyekkel egyes társadalmi csoportok és regionális közösségek nagyobb valószínűséggel találkoznak.

2. Általános megjegyzések

2.1. A vélemény háttere

2.1.1. A Charta az uniós intézmények által hozott minden intézkedésre alkalmazandó. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló, 2010. évi európai bizottsági stratégia hangsúlyozta annak fontosságát, hogy az EU-nak jó példát kell mutatnia, és meghatározta, hogy az Európai Bizottság hogyan biztosítsa a Chartának való teljes mértékű megfelelést. A Charta a tagállamokra is alkalmazandó, amennyiben az uniós jogot hajtják végre.

2.1.2. A Charta nyomán olyan új uniós jogszabályok születtek, amelyek közvetlenül védenek és előmozdítanak bizonyos kulcsfontosságú jogokat. Ennek legfontosabb példái az adatvédelemről, a nemek közötti egyenlőségről, a visszaélést bejelentő személyek védelméről, a tisztességes eljáráshoz és védelemhez való jogról, valamint a bűncselekmények áldozatairól szóló új szabályok. Az Európai Unió Bíróságának a Chartára hivatkozó ítélezési gyakorlata jelentős fejlődésen ment keresztül a különböző szakpolitikai területeken.

2.1.3. Az EU Alapjogi Ügynöksége elismert uniós szervvé alakult, amely összehasonlítható adatokat és elemzést biztosít az alapjogokról, hogy támogassa az uniós intézmények és a tagállamok munkáját. A független nemzeti emberi jogi intézmények és testületek száma is jelentős mértékben nőtt az EU-ban.

2.1.4. Ugyanakkor három tagállam nem rendelkezik nemzeti emberi jogi intézménnyel (Cseh Köztársaság, Olaszország, Málta⁽⁴⁾), kettőben nincs akkreditált nemzeti emberi jogi intézmény (Észtország – a 2020. végi akkreditációig – és Románia), hat tagállam pedig nem rendelkezik az ENSZ párizsi alapelveinek megfelelő, A. besorolású nemzeti emberi jogi intézménnyel (Ausztria, Belgium, Ciprus, Szlovákia, Szlovénia és Svédország).

2.1.5. A Chartával kapcsolatos tudatosságra vonatkozó, nemrégiben készített Eurobarométer felmérés szerint a válaszadók csupán 42 %-a hallott a Chartáról, és csak 12 %-a tudja valóban, mi az. Tízből hat válaszadó többet szeretne tudni a jogairól és arról, hová fordulhat, ha a Chartában foglalt jogai sérülnek⁽⁵⁾.

2.1.6. Az EGSZB már régóta elkötelezett az emberi jogok és az emberijog-védők támogatása mellett. Az EGSZB az alapjogi kultúra és keret szerves részét képezi, mivel szerepet vállal a különböző struktúrákban és tevékenységekben, hangot ad a polgárok vélemények és a civil társadalom és a szociális partnerek aggályainak, és egy jogokon alapuló szemléletből kiindulva szakpolitikai és szabályozási javaslatokat fogalmaz meg. Munkája megerősítése érdekében az EGSZB létrehozta az alapvető jogokkal és jogállamisággal foglalkozó saját munkacsoportját, amely elképzeléseiben és feladataiban támogatja.

2.2. A Charta tagállamok általi hatékony alkalmazásának biztosítása

2.2.1. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy kérjék fel a tagállamokat a Chartával foglalkozó kapcsolattartó pontok kijelölésére. Az alapvető jogokra vonatkozó napirend előmozdításában központi szerep jut e kapcsolattartó pontoknak, mivel megkönnyítik az információáramlást és a Chartával kapcsolatos bevált gyakorlatok megosztását, valamint koordinálják az adott országban folyó kapacitásépítési erőfeszítéseket. Ideális esetben a kapcsolattartó pontoknak a kormányzás központi szintjén vagy a jogalkotási folyamatban részt vevő szakminisztériumokban, például az igazságügyi minisztériumokban kellene helyet kapniuk.

2.2.2. Helyénvaló a Charta EU-ban történő alkalmazásáról szóló éves jelentés elkészítése során elfogadott új megközelítés, mégpedig az, hogy alaposabban megvizsgálják a Charta tagállamokon belüli alkalmazását. Az EGSZB azt is örömdetesnek tartja, hogy a Chartáról szóló új, 2021-es jelentésben arra összpontosítanak, hogyan érvényesülnek az alapvető jogok digitális korban. A Covid19-világjárvány jelentős társadalmi hatása miatt az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy a 2022-es jelentésben az alapvető jogokra gyakorolt hatásra összpontosítson, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági jólétet érintő hatásokra. Egy másik olyan kérdés, amellyel foglalkozni kell, az uniós kormányok vészhelyzeti üzemmódba kapcsolása, amely esetenként a parlamenti felügyelet, illetve a demokratikus fékek és ellensúlyok rovására történt. Az EGSZB úgy véli, hogy a világjárvány leküzdését célzó intézkedéseknek teljes mértékben demokratikusnak, átmeneti jellegűeknek és arányosnak kell lenniük.

⁽⁴⁾ Málta jelentős előrelépést tett, és várhatóan hamarosan létrehozza nemzeti emberi jogi intézményét.

⁽⁵⁾ 487b. sz. Eurobarométer tematikus felmérés.

2.2.3. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy a megfelelő esetekben és az uniós jog megsértése esetén határozottabban kezdeményezzen kötelezettségszegési eljárásokat.

2.2.4. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság javaslatát, hogy minden olyan program esetében, amelyet a közös rendelkezésekről szóló rendelet hatálya alá tartozó uniós alapokból (a „CPR-alapokból”) támogatnak, hatékony mechanizmusokat kell bevezetni annak érdekében, hogy a tervezésüktől a végrehajtásukig biztosított legyen a programok Chartának való megfelelése. Az EGSZB azt javasolja, hogy minden olyan alapot monitoringbizottságok vizsgáljanak felül, amelyek civil társadalmi szervezeteket, nemzeti emberi jogi intézményeket és emberijog-védőket vonnak be. Ez segítene a közös rendelkezésekről szóló rendelet végrehajtásáért felelős szervek alapvető jogokkal kapcsolatos ismerethiányának megszüntetésében, és nagymértékben javítaná az alapjogi szervezetek képességét arra, hogy valódi hatást érjenek el helyi szinten.

2.2.5. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy szorosan kövesse nyomon, hogy mennyire a Chartának megfelelően használják fel az uniós forrásokat, és kéri, hogy hozzanak megfelelő és indokolt intézkedéseket, például adott esetben szakítsák meg vagy függesszék fel az uniós finanszírozást, illetve vezessenek be pénzügyi korrekciókat, ha a tagállamok nem igazítják ki a szabálytalan kiadásokat. Az EGSZB továbbá arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy a jelentős költségvetési előirányzatokkal kapcsolatban fokozza a Charta betartásának ellenőrzését.

2.2.6. Valóban szükség van a javaslatban foglalt célkitűzésre, miszerint támogató, biztonságos környezetet kell teremteni a civil társadalmi szervezetek és a jogvédők számára az országokban, helyi szinten is. Azt azonban nem jelzik világosan, hogyan kívánják elérni ezt a célkitűzést. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy azonosítsa és hozza működésbe az olyan civil társadalmi szervezetek és emberijog-védők számára kínált finanszírozási lehetőségeket, amelyek, illetve akik a marginalizálódott és kiszolgáltatott közösségeken belül az első vonalban dolgoznak.

2.2.7. Az EGSZB azt javasolja, hogy hozzanak létre egy reagálóképes, gyors és hatékony mechanizmust a civil társadalmi szervezetekkel és emberijog-védőkkel szembeni fizikai és verbális támadások, megfélemlítés és zaklatás, ezen belül a visszaélészerű perek, az erőszak, valamint az online és offline gyűlöletbeszéd azonosítására és bejelentésére. E riasztási mechanizmusba be kell vonni a nemzeti emberi jogi intézményeket és a nemzeti szociális és gazdasági bizottságokat is. Az EGSZB készen áll arra is, hogy közreműködjön a mechanizmus létrehozásában, és más uniós intézményekkel együtt azon dolgozzon, hogy hatékony védelmet és jogorvoslatot nyújtson az érintett szervezeteknek és embereknek.

2.2.8. Biztató azt látni, hogy az Európai Bizottság elkötelezett a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelmének biztosítására irányuló erőfeszítések összehangolása iránt⁽⁶⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy ugyanezeket a koordinációs elveket kell alkalmazni nemzeti szinten is. Túl gyakran fordul elő, hogy a különböző – állami és nem kormányzati – intézmények és szervezetek nem működnek együtt kellő mértékben. Az Európai Bizottság tehát kérheti, hogy a tagállamok hozzanak létre nemzeti alapjogi fórumokat, amelyben minden érintett szervezet együttműködhet: a nemzeti emberi jogi intézmények, az egyenlőségért felelős nemzeti szervek, az ombudsmanok, a Chartával foglalkozó, újonnan kijelölt kapcsolattartó pontok és más köztestületek. A fórumoknak be kell vonniuk a civil társadalmi szervezeteket és az emberijog-védőket is.

2.2.9. Prioritásként kell kezelni a nemzeti emberi jogi intézmények létrehozását és akkreditálását, valamint az ENSZ párizsi alapelveinek⁽⁷⁾ való megfelelésüket biztosító lépéseket, és e célra több támogatást kell rendelkezésre bocsátani. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság hozzon létre egy külön segítségnyújtási programot, amelynek célja, hogy egy magasabb, egységesebb intézményi kapacitási szintre emelje fel az összes nemzeti emberi jogi intézményt.

2.3. A Charta alkalmazásának előmozdítása az uniós intézmények irányítójaként

2.3.1. Az Európai Bizottság remélhetőleg továbbra is központi jelentőséget tulajdonít majd a teljes döntéshozatali eljárás során annak, hogy legfontosabb kezdeményezéseit az előkészítő szakasztól kezdődően ellenőrizze. A javaslat kiemeli a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályt, és folyik a munka annak érdekében, hogy biztosítsák a Chartának való megfelelést: ez alkalmas arra, hogy bemutassák a megfeleléssel kapcsolatban felmerülő sokféle kérdést és vonatkozást.

2.3.2. Nagyon fontos az Európai Bizottság fő kezdeményezéseinek alapos előkészítése. Ugyanakkor a megfelelés tematikus kidolgozását olyan gondolkodásmóddal és elemzéssel kell kiegészíteni, amely a Chartán alapul, valamint az éves jelentés szerkezetét követve annak különböző címei és cikkei köré szerveződik. Ezt például úgy lehet megvalósítani, hogy külön konzultációs rendezvényeket szerveznek, és jelentéseket készítenek azokról a konkrét címeiről és cikkekről,

⁽⁶⁾ Az uniós szintű koordináció magában foglalhatja a Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Európai Hálózatát (ENNHRI), az egyenlőség előmozdításával foglalkozó nemzeti szervek európai hálózatát (Equinet) és az Ombudsmanok Európai Hálózatát (ENO). A nemzeti szintű koordinációt a fő nemzeti intézmények valósíthatják meg hatékonyan.

⁽⁷⁾ Az Egyesült Nemzetek párizsi alapelvei alkotják azt a nemzetközi viszonyítási alapot, amelyből kiindulva a Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Világszövetsége (GANHRI) akkreditálni tudja a nemzeti emberi jogi intézményeket.

amelyekhez a nemzeti emberi jogi intézmények, a civil társadalmi szervezetek és az emberijog-védők hozzászólhatnak, és elmondhatják megfigyeléseiket. Ez lehetővé tenné, hogy érdemi tudás gyűljön össze az egyes cikkekkel és az általuk védett jogokkal kapcsolatban, és világosabb képet kapjunk arról, hogy az uniós jog és szakpolitikai döntéshozatal általánosságban milyen hatást gyakorol a polgárok életére és jogaira.

2.3.3. A fenti 2.2.2. pontban javasoltak szerint a Covid19-világjárvány által az európai társadalomra gyakorolt jelentős hatás miatt hangsúlyt kell helyezni a kapcsolódó jogok helyzetére. Ezért arra ösztönözzük az Európai Bizottságot, hogy éves jelentéseiben emelje ki a Covid19 és az általa kiváltott sokszoros válság alapvető jogok védelmére kifejtett hatását.

2.3.4. Ezzel összefüggésben az EGSZB által a stratégiáról szóló 2011. évi véleményben megfogalmazott felhívást megújítva nagyobb hangsúlyt kell helyezni az egyenlőségről szóló III. címre és a szolidaritásról szóló IV. címre, amelyeknek központi jelentősége van az EU mint olyan demokratikus, értékalapú Unió szempontjából, amely komolyan veszi szociális modelljét és kötelezettségvállalásait.

2.3.5. Az EGSZB feltétel nélkül támogatja az EU arra irányuló kötelezettségvállalását, hogy világszerte előmozdítja és védelmezi az emberi jogokat és értékeket. Teljes mértékben indokolt, hogy kiemelten foglalkozunk a kereskedelmi megállapodásokkal és azok alapvető jogokra gyakorolt lehetséges hatásaival. Az EGSZB – ahogy azt már számos véleményében megtette – felhívja emellett a figyelmet a migrációs és menekültügyi politikára, mint annak legfontosabb fokmérőjére, hogy az EU mennyire elkötelezett az alapvető jogok védelme iránt. Rámutat továbbá arra, hogy Európa szomszédságában több helyen nyomás alá került a demokratikus stabilitás és az emberi jogokat következetesen védelmező rendszer, és többet kell tenni ezek támogatása érdekében. Világszerte aktívabban kell támogatni az emberijog-védőket.

2.3.6. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy használják fel a rendelkezésükre álló eszközöket annak biztosítása érdekében, hogy munkájukban – az Európai Bizottság támogatásával, illetve a jogszabályok előkészítésébe az illetékes konzultatív európai szerveket is bevonva – hatékonyan alkalmazzák a Chartát. Az EGSZB készen áll arra, hogy részt vegyen ebben az intézményközi párbeszédben és munkában.

2.4. Az emberek ismereteinek bővítése a Charta alapján őket megillető jogokról

2.4.1. Az EGSZB várakozással tekint az Európai Bizottság figyelemfelhívó kampányok terén végzett munkájára, amelynek célja az emberek hatékonyabb tájékoztatása a Chartában foglalt jogaikkal és azzal kapcsolatban, hová fordulhatnak, ha a jogaik sérülnek. Ezen intézkedés fontossága és sürgőssége miatt fontos lenne, ha ebben a stratégiában tovább pontosítanák e kampány céljait, időbeli ütemezését, célcsoportjait, eszközeit, partnereit és javasolt költségvetését.

2.4.2. A figyelemfelhívó kampányt úgy kell megtervezni, hogy kiegészítse a többi intézkedést. Azt javasoljuk, hogy a civil társadalmi szervezetekkel és az állami szintű szervekkel, köztük a bíróságokkal akkor kezdjék meg a munkát a képzések, a bevált gyakorlatok megosztása és a nyilvánossággal folytatott konzultáció terén, ha már rendelkezésre áll a minimális intézményi kapacitás. A fenti szervezetek és szervek erőforrásokként működhetnek, segítve az embereknek abban, hogy az alapvető jogaik védelmét egy támogató társadalmi és intézményi környezetben tudják megvalósítani.

2.4.3. Az ehhez kapcsolódó figyelemfelhívó kampányokat úgy kell megtervezni, hogy azokat éri el, akik a legnagyobb valószínűséggel szembesülnek az alapvető jogaik megsértésével. Több kutatásra és konzultációra van szükség ahhoz, hogy a Charta alkalmazása érthetőbbé váljon, és ezek során azokat a kockázatokat és sebezhetőségeket kell alapul venni, amelyekkel egyes társadalmi csoportok és regionális közösségek nagyobb valószínűséggel találkozhatnak. Ez segítséget nyújtana a különböző szervek által meghozott intézkedések irányításában, és információkkal szolgálna a különböző konzultációs és részvételi kezdeményezések számára is.

2.4.4. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy az Európa jövőjéről szóló konferenciája keretében szervezzon a Chartához kapcsolódó tevékenységeket, és vigye közelebb a polgárokhoz és tartsa napirenden a közbeszédben az alapjogi kérdéseket.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervről

(COM(2020) 790 final)

(2021/C 341/09)

Előadó: **Carlos Manuel TRINDADE**

Társelőadó: **Andris GOBIŅŠ**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.2.24.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.26.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.10.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	231/1/8

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy fel kell lépni az európai demokrácia rezilienciájának növelése érdekében. Emellett az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervet (EDAP) pozitív és szükséges lépésnek tartja, összességében támogatja az abban javasolt intézkedéseket, és számos területen további hangsúlyozandó elemeket és intézkedéseket javasol.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az EDAP rendkívül időszerű, mivel aggasztó jelek utalnak arra, hogy a demokráciánkat belülről és külföldi szereplők felől érő kihívások aláássák a jogállamiságot.

1.3. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy számos tagállam megpróbálta kihasználni a Covid19 által okozott, kihívást jelentő helyzetet a jogállamiság gyengítése érdekében. Úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak politikai lépéseket kell tennie e tekintetben.

1.4. Az EGSZB az alábbi három pontban ismertetett okok miatt azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy a civil társadalom és a szociális partnerek bevonása, valamint a demokrácia általános előmozdítása érdekében az EDAP-on belül hozzon létre egy különálló pillért. Ezt az új pillért alapvető fontosságúnak tartja, és e vélemény 6. fejezetében konkrét javaslatokat vázol fel erre vonatkozóan.

1.5. Az EGSZB véleménye szerint az európai demokrácia előmozdításának – az EDAP-ban már felsorolt területeken túl – ki kell terjednie a demokratikus részvétel uniós, nemzeti, regionális és helyi szintű erősítésére, a civil társadalom bevonására és a demokrácia minden vetületére és területére, beleértve a munkahelyi demokráciát és más területeket is. Az EGSZB úgy véli, hogy a demokrácia gyakorlásának ezen szempontjait be kell építeni az EDAP-ba, mivel mindegyiknek megvan a maga előnye, amely dinamikusabbá és reziliensebbé teszi a demokráciát.

1.6. Az EGSZB csalódott amiatt, hogy az EDAP nem foglalkozik azzal a fontos szereppel, amit a társadalmi szerződés tölt be az egyenlőtlenségek csökkentésében és az európai demokratikus eszmék befogadására való ösztönzésében, és nem tartalmaz semmilyen intézkedést e szerep megerősítésére. Hasonlóképpen a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalás sem kap elismerést és támogatást a tervben, amely arról sem szól, hogy az említett területek hogyan járulnak hozzá az európai demokráciák stabilitásához.

1.7. Az EGSZB szerint az EUSZ 11. cikkében rögzítettek értelmében nagyobb szerepet kell tulajdonítani a civil párbeszédnek, amely minden demokráciában előfeltétele a jó minőségű döntéshozatalnak és a felelősségvállalásnak. Az EGSZB megismétli a SOC/627 jelű véleményében ⁽¹⁾ az Európai Bizottsághoz intézett ajánlását, hogy hozzanak létre egy, az alapjogokkal és a jogállamisággal foglalkozó európai szintű éves fórumot.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az EDAP-nak egy nagyszabású kezdeményezést kell tartalmaznia a demokrácia és az alapvető jogok oktatásának előmozdítására, hiszen annak alapvető szerepe van a demokratikus értékek és az aktív állampolgárság megőrzésében, különösen a fiatalok tekintetében.

1.9. Az EGSZB annak biztosítására kéri az Európai Bizottságot, hogy az EDAP tükrözze az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv tagállami végrehajtásának értékelését, és arra kéri a tagállamokat, hogy haladéktalanul hajtsák végre ezt az irányelvet.

1.10. A felügyeletet illetően az EGSZB szorgalmazza, hogy tegyék elszámoltathatóvá és átláthatóvá az online platformokat, és támogatja, hogy a dezinformáció, a gyűlöletbeszéd és a manipuláció megelőzése érdekében a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály és a digitális piacokról szóló jogszabály (DSA/DMA) keretében dolgozzanak ki egy szabályozási mechanizmust.

1.11. Az EGSZB arra kéri az európai intézményeket, hogy sürgősen tegyék meg az újságírók biztonságának és munkafeltételeinek kapcsán javasolt lépéseket, és akadályozzák meg az újságírók és más, a közérdekért küzdő aktivisták zaklatását, akik közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek (SLAPP) áldozatai.

2. Háttér

2.1. Az Európai Unió alapját „az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen jogai, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, valamint a jogállamiság egyetemes értékei” ⁽²⁾ jelentik. Az EU területén az alapvető jogokat az Európai Unió Alapjogi Chartája védi ⁽³⁾.

2.2. Az EGSZB szilárdan hisz az európai demokratikus értékekben, és őszintén támogatja az Európai Bizottság folyamatos erőfeszítéseit, amelyek ezen értékek védelmezésére és megerősítésére irányulnak. Megismétli tehát korábbi, a demokrácia és a jogállamiság témájában elfogadott véleményeinek következtetéseit ⁽⁴⁾. A polgároknak nem szabad szem elől téveszteniük vagy alulbecsülniük a demokrácia értékét és a jogállamiság társadalmunkban betöltött jelentőségét.

2.3. A történelem megmutatta, hogy tevőlegesen elő kell mozdítani és folyamatosan védelmezni kell a demokráciát az ismétlődő támadásokkal szemben. Az Európai Unióra vonatkozó iránymutatásaiban Ursula von der Leyen elnök hat kiemelt prioritásának egyikeként jelölte meg „az európai demokrácia megerősítését” ⁽⁵⁾.

2.4. A digitalizációval járó – és a Covid19-világjárvány által a közelmúltban felgyorsított – mélyreható politikai, társadalmi és gazdasági változások új kockázatokat és új támadási pontokat teremtenek. Ilyen a választási kampányokban a jelöltek közötti hagyományos esélyegyenlőségi mechanizmusok romlása, a politikai szereplők ellenőrizetlen finanszírozása, az újságírók zaklatása, a hamis információk terjesztése és az összehangolt dezinformációs kampányok, a kibertámadások és sok más, a választások integritását veszélyeztető gyakorlat. A média és a tájékoztatás pluralizmusa és a nyilvános vita kapcsán felmerülő kockázatok, valamint a média függetlensége elleni támadások és a civil társadalom gyengítése is megfigyelhetők.

2.5. A Covid19-világjárvány az európai demokráciák minőségére is hatással volt, mivel erre a népegészségügyi vészhelyzetre kivételes választ intézkedéseket kellett adni. A Velencei Bizottság megvizsgálta ezeket az intézkedéseket, és arra a következtetésre jutott, hogy a Covid19-válságot nem szabad kihasználni arra, hogy a kormányokat a parlamentek rovására megerősítsék ⁽⁶⁾. Megemlítette azt is, hogy komolyan fontolóra kell venni, hogy melyik a szükségleteknek leginkább megfelelő szabályozási keret, illetve hogy a rendkívüli intézkedések mennyi ideig tarthatók fenn.

⁽¹⁾ HL C 282., 2019.8.20., 39. o.

⁽²⁾ Az Európai Unióról szóló szerződés preambuluma.

⁽³⁾ HL C 202., 2016.6.7., 389. o.

⁽⁴⁾ Lásd többek között az alábbi véleményeket: HL C 228., 2019.7.5., 24. o.; HL C 282., 2019.8.20., 39. o.; HL C 429., 2020.12.11., 16. o.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/political-guidelines-next-commission_hu.pdf.

⁽⁶⁾ A Velencei Bizottság (2020. október 8–9-én, online formában tartott) 124. plenáris ülésén elfogadott jelentés: „Interim Report on the measures taken in the EU member States as a result of the Covid-19 crisis and their impact on democracy, the Rule of Law and Fundamental Rights”, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2020\)018-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2020)018-e).

3. Az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési terv

3.1. Az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervet (EDAP) szükséges és időszerű tervnek tekintjük egy olyan korszakban, amikor Európában a demokrácia súlyos kihívások előtt áll, amit tovább súlyosbítanak a Covid19-válságra hozott válaszlépések. Az EDAP egy megerősített uniós szakpolitikai keretet és az alábbi három pillérbe szervezett konkrét intézkedéseket határoz meg:

- a szabad és tisztességes választások és az erős demokratikus részvétel előmozdítása;
- a szabad és független média támogatása; és
- a dezinformáció elleni küzdelem ⁽⁷⁾.

3.2. A javasolt EDAP hangsúlyt fektet arra is, hogy a polgárokat és a civil társadalmat felvértezze a demokráciát és a jogállamiságot érő fenyegetésekkel szemben, és ezt egy minden pillért átfogó kérdésnek tekinti.

4. Általános megjegyzések

4.1. A demokrácia helyzete Európában és az EDAP szükségessége

4.1.1. Az EGSZB aggodalommal állapítja meg, hogy az elmúlt években súlyos kihívások merültek fel, amelyek veszélybe sodorták a demokráciát és a kormányzó intézményekbe vetett közbizalmat: a választási részvétel csökkenése; a jogállamiság megsértésének esetei több tagállamban; a populizmus és gyűlöletbeszéd megjelenése és terjedése; az újságírókra gyakorolt nyomás, sőt a velük szemben alkalmazott erőszak; a média függetlenségét és pluralizmusát érő támadások; a médiatulajdon koncentrációdása; jogellenes beavatkozás a választási eljárásokba belülről és kívülről is a dezinformáció, a nem megfelelő finanszírozás és a külső befolyásolás eredményeként; a szervezett civil társadalom és annak a döntéshozatalban való részvételének gyengítésére, valamint a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalás leértékelésére, sőt elnyomására tett kísérletek.

4.1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az EDAP egy pozitív és szükséges eszköz, és az 5. fejezetben megfogalmazott speciális fenntartások és a 6. fejezetben foglalt javaslatok ellenére összességében támogatja az abban előterjesztett intézkedéseket.

4.1.3. Az EGSZB sajnálja, hogy az EDAP elkészítése során csak korlátozott párbeszéd folyt; a párbeszéd ugyanis javította volna a terv hatékonyságát.

4.2. Az EDAP hatóköre és végrehajtása

4.2.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai demokrácia előmozdítására irányuló fellépésnek ki kell terjednie a választások integritásának megőrzésére, a média szabadságának és pluralizmusának megerősítésére, valamint a dezinformáció és a beavatkozás elleni fellépésre, de nem szorítkozhat csak ezekre.

4.2.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az EDAP hatókörét ki kell szélesíteni, és annak tartalmaznia kell egy külön pillért, amely a civil társadalom részvételén keresztül történő aktív polgári szerepvállalás fontosságával foglalkozik (lásd a 6. fejezetet).

4.2.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az EDAP-nak nagyobb értéket kellene tulajdonítania a nemzeti, regionális és helyi szintű demokráciának.

4.2.4. Hasonlóképpen az EGSZB szerint az EDAP-nak ki kell terjednie az európai demokrácia minden vetületére és területére, beleértve a munkahelyi demokráciát és a civil társadalommal folytatott strukturált párbeszédet is.

4.2.5. Az EGSZB reméli, hogy az EDAP végrehajtása során szem előtt tartják, hogy az EU-nak példamutató szerepet kell betöltenie a demokratikus értékek és normák előmozdításában, például azzal, hogy biztosítja belső és külső fellépéseinek koherenciáját.

4.2.6. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak az Európa jövőjéről szóló konferencia törekvéseivel összhangban fel kell lépnie az európai demokráciák rezilienciájának, társadalmi szerződéseinek és gazdasági versenyképességének megerősítése érdekében.

⁽⁷⁾ COM(2020) 790 final.

4.3. Az EDAP beépítése az uniós szakpolitikákba és a hatékony nyomon követés

4.3.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a siker érdekében az EDAP-ot szorosan össze kell kapcsolni más, folyamatban lévő uniós szintű kezdeményezésekkel, amelyek ugyanazokhoz a célokhoz járulnak hozzá – különös tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára, az európai jogállamisági mechanizmusra és a szociális jogok európai pillérének, valamint új esélyegyenlőségi stratégiáknak a megvalósítására –, és sajnálja, hogy ez a kapcsolat nem látható eléggé. Az EGSZB azt javasolja, hogy a különféle cselekvési tervek közötti kapcsolatok legyenek egyértelműek és hatékonyak.

4.3.2. Az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot a SOC/627 jelű véleményében megfogalmazott ajánlására, hogy hozzanak létre egy, az alapjogokkal és a jogállamisággal foglalkozó európai szintű éves fórumot. Ennek megfelelően javasolja, hogy az EDAP-ot egészítsék ki egy a demokrácia helyzetéről szóló külön résszel, amely foglalkozik az EU-Szerződés 11. cikke alkalmazásának kérdésével is.

4.3.3. Az EGSZB sajnálja, hogy az EDAP-hoz nem társul az ellenőrzésre szolgáló keret és az előrehaladás mérését lehetővé tevő kísérő modell, és hogy az intézkedések jelentős része nincsen időhöz kötve, ami megnehezíti a 2023-ra tervezett értékelés időben történő nyomon követését. Az EGSZB javasolja egy megfelelő nyomonkövetési keret előterjesztését. Fontos szerepet játszhat ebben a jogállamisági jelentés, amely a 6. fejezetben kerül ismertetésre.

4.3.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a demokrácia megerősítése szempontjából fontos a társadalmi egyenlőtlenségek jelentős csökkentése, ugyanakkor csalódott amiatt, hogy az EDAP nem említi a társadalmi kohézió fenntartásának szükségességét mint az európai demokratikus stabilitás kulcsfontosságú elemét. Ugyancsak nem kerül megemlítésre, hogy a társadalmi szerződésnek fontos szerepe van abban, hogy az európaiak tartani tudják magukat a demokratikus eszmékhez, mint ahogy az sem, hogy fel kell lépni ennek a szerződésnek a fenntartása és megerősítése érdekében. Az EGSZB azt javasolja, hogy ez a dimenzió kerüljön be az EDAP-ba.

4.4. A digitalizáció demokratikus társadalmakra gyakorolt hatása

4.4.1. A demokratikus élet elleni támadásoknak a hatását súlyosbítja az – ugyan világszinten széles körben használt, ám csupán néhány kiválasztott platform kezében koncentrálódó – online platformok szabályozásának hiánya, valamint ezek homályos algoritmusainak működése. Az ilyen platformok elszámoltathatóságának biztosítására használt mechanizmusok nem elégségesek. Valamennyi demokratikus nemzet számára fontos annak biztosítása, hogy a választások választói részvételen alapuljanak, garantálják a pluralizmust, illetve igazságosak és átláthatóak legyenek. Ezen a területen tehát nyomon követésre és fellépésre van szükség.

4.4.2. Az EGSZB megismétli a NAT/794 dokumentumban⁽⁸⁾ tett megállapítását, amely szerint az EU-nak olyan szakpolitikákat kellene elfogadnia, amelyek még inkább figyelembe veszik társadalmi értékeinket a digitális gazdaságban.

4.4.3. Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy szigorúbb megközelítésre van szükség az online platformok szabályozásával kapcsolatban, biztosítva, hogy a főbb szereplők elszámoltathatók legyenek a nyilvánosság előtt, és garantálva az erős közigazgatási szervek általi szabályozást.

4.4.4. Az EGSZB üdvözlí az annak érdekében tett előzetes szabályozási lépéseket, hogy a digitális szolgáltatásokról és a digitális piacokról szóló javasolt jogszabályokon keresztül elszámoltathatóvá tegyék az online platformokat, különösen a nagyon nagy online platformokat.

4.4.5. A dezinformáció visszaszorítását célzó gyakorlati kódex értékelését és aktualizálását is fontos köztes lépésnek tekinti annak érdekében, hogy biztosítsák a – többek között a Covid19-világjárvánnyal kapcsolatos – dezinformáció hatásának és az online platformok erre adott válaszainak megbízható nyomon követését.

5. Részletes megjegyzések

5.1. A szabad és tisztességes választások és az erős demokratikus részvétel előmozdítása

5.1.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy fel kell lépni a politikai hirdetések és kommunikáció átláthatóságának garantálása érdekében (EDAP 2.1. pont), és támogatja egy olyan európai jogszabály elfogadását, amelynek mindig biztosítania kell a polgárok számára a teljes átláthatóságot a politikai jellegű szponzorált tartalmakkal kapcsolatban minden döntéshozatali szinten. A nemzeti hatóságoknak minden szükséges információt meg kell kapniuk a közösségimédia-hálózatoktól és másoktól ahhoz, hogy biztosítani tudják a szabad és tisztességes választásokat uniós, nemzeti, regionális és helyi szinten.

⁽⁸⁾ HL C 429., 2020.12.11., 187. o.

5.1.2. Az EGSZB támogatja, hogy vezessenek be további korlátozásokat az átláthatatlan algoritmusokat és pszichológiai profilalkotást használó mikrocélzási technikákra, amelyek feltárását az Európai Bizottság is javasolja a szponzorált politikai tartalom átláthatóságáról szóló jogalkotási javaslatában.

5.1.3. Az EGSZB szerint a megbízható választási rendszerek keretében zajló szabad és tisztességes választások biztosítása állandó kihívást jelent valamennyi demokratikus rendszer számára. Üdvözli ezért a választásokkal kapcsolatos európai együttműködés megerősítését az EU-n belül, és arra kéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és a tagállamokat, hogy dolgozzák ki a megerősített együttműködés további formáit ezen a területen az inkluzívabb, átláthatóbb és reprezentatívabb választások biztosítása érdekében. A bevált gyakorlatokról szóló kézikönyvnek támogatnia kell ezeket az erőfeszítéseket.

5.1.4. Az EGSZB üdvözli a reziliens választási folyamatok támogatására szolgáló uniós operatív mechanizmust is, amelyet az európai választási együttműködési hálózat keretében szerveznek meg és koordinálnak (2.3. pont).

5.1.5. Az EGSZB helyesli az EDAP azon törekvését, hogy megelőzze az európai demokratikus folyamatok külföldi befolyásolását, és fellépjen azzal szemben. Helyénvalónak tartja továbbá, hogy az Európai Unió közös, egyértelmű és szigorú szankciók formájában költségeket rójon az ilyen beavatkozási kísérletekért felelős személyekre, és közös kiberbiztonsági kezdeményezést indítson.

5.1.6. Az EGSZB szerint a választási folyamatokat kritikus infrastruktúrának kell minősíteni, amit egyébként a közvetlen külföldi befektetések értékelése kapcsán már mérlegelni lehet⁽⁹⁾. A reziliens választási folyamatok támogatására szolgáló uniós operatív mechanizmus számára olyan működési feltételeket és eszközöket kell biztosítani, amelyek minden szinten garantálják az eljárások biztonságát, ezen belül a választások kiberbiztonságát is.

5.1.7. Az EGSZB az észszerű átláthatóság bevezetését javasolja az online tartalmak terjesztése terén, amely magában foglalja az algoritmusok ellenőrzését, az online hirdetési ökoszisztéma nagyobb átláthatóságát és a tartalom népszerűsítésére/visszavetésére vonatkozó átlátható folyamatokat; magában foglalja továbbá a civil társadalom (tudományos körök, kutatók, újságírók, civil társadalmi szervezetek) és a független szabályozók felelősségvállalásának ösztönzését az online szereplők elszámoltathatóságának érvényesítésében betöltött szerepükben, valamint a rosszhiszeműen eljáró szereplők szankcionálását, különösen akkor, ha ismételt erőfeszítéseket tesznek az átláthatóság és a társadalommal szembeni elszámoltathatóság elkerülésére.

5.1.8. Az EGSZB sajnálja, hogy az EDAP nem határozza meg külön pillérként a választásokon túlmutató demokratikus szerepvállalás és aktív részvétel előmozdítását, nem ismeri el a szociális párbeszéd szerepét a demokratikus stabilitásban, és e tekintetben nem tartalmaz külön intézkedéseket. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a 6. fejezetben javasolt új pillér tartalmazzon a szociális párbeszéd előmozdítását, az üzleti vállalkozások és a szakszervezetek egyesülési szabadságát, a kollektív tárgyalást, valamint a tájékoztatáshoz és a konzultációhoz való jogot.

5.1.9. Az EDAP-ban már szereplő, a demokratikus szerepvállalás és az aktív részvétel választásokon túli erősítésére irányuló javaslatokat illetően (2.4. pont), az EGSZB úgy véli, hogy az EDAP-nak tartalmaznia kellene egy nagyszabású kezdeményezést a demokráciáról szóló, a média- és információs műveltségre is kiterjedő oktatás előmozdítására. Ugyanakkor üdvözli, hogy a strukturális alapok felhasználásával összefüggésben megemlíti az állampolgári nevelést.

5.1.10. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a SOC/627. jelű dokumentumban szorgalmazott egy, az alapjogokkal, a jogállamisággal és a demokráciával kapcsolatos ambiciózus kommunikációs, oktatási és a polgárok figyelmének felkeltésére irányuló stratégiát. Ennek a stratégiának nagy hangsúlyt kell fektetnie az aktív polgári szerepvállalásra.

5.1.11. Az EGSZB azt javasolja, hogy a tagállamok használják fel a strukturális alapokat, és maga az Európai Bizottság is használja ki a rendelkezésére álló forrásokat a civil társadalom kapacitásainak támogatására és megerősítésére.

5.1.12. A független tényellenőröknek megfelelő finanszírozást kell kapniuk ahhoz, hogy valós időben tudjanak működni, ahogy azt az EGSZB a dezinformáció elleni cselekvési tervvel kapcsolatban már javasolta⁽¹⁰⁾. Uniós szinten meg kell erősíteni az Európai Bizottság kapacitását, hogy hatékonyabban léphessen fel ezen a szinten, illetve hogy megfelelőbb támogatást tudjon nyújtani a tagállamok nemzeti szintű intézkedéseivel.

⁽⁹⁾ A közleményben és különösen annak 17. lábjegyzetében foglaltaknak megfelelően.

⁽¹⁰⁾ Az alábbi vélemény következtetéseinek 1.7. pontja: (HL C 228., 2019.7.5., 89. o.).

5.1.13. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a lehető legnagyobb körültekintéssel járjanak el annak garantálása érdekében, hogy a gyűlöletbeszéd európai szinten történő bűncselekménnyé nyilvánítását ne lehessen a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásaként értelmezni (2.4. pont). Hangsúlyozza, hogy az e területen indítandó valamennyi kezdeményezésnek tiszteletben kell tartania a szubszidiaritás elvét.

5.1.14. Az EGSZB üdvözlí, hogy az EDAP támogatja az egyenlőség valamennyi szinten történő érvényesítését, valamint a nők, az LMBTIQ személyek, a hátrányos helyzetű fiatalok, a faji vagy etnikai kisebbségekhez tartozók, a fogyatékkal élő, és az alacsonyabb szintű digitális jártassággal rendelkező és a digitális világban kevésbé aktív személyek vagy csoportok politikai életben való részvételének előmozdítását.

5.2. A szabad és független média támogatása

5.2.1. Az újságírók biztonságával (3.1. pont) kapcsolatban az EGSZB-t aggasztják az újságírók szabadságának korlátozására utaló jelek, ideértve a fizikai biztonságukat érő fenyegetéseket is, és egyetért azzal, hogy a helyzet riasztó. Az EGSZB nagyon fontosnak tartja, hogy az Európai Bizottság 2021 vége előtt tegyen javaslatot egy erre vonatkozó ajánlás kidolgozására, és felkéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és a tagállamokat, hogy sürgősen tegyenek javaslatot az újságírók védelmére, a szerkesztőségi függetlenségre, a sokszínűségre és a pluralizmusra, a médiaműveltségre, az ágazat fenntarthatóságát biztosító támogató környezetet és az újságírók megfelelő munkakörülményeit szolgáló hatékony mechanizmusokra.

5.2.2. Az EGSZB elítéli az újságírók és más, a közérdekért küzdő aktivisták zaklatását, ami a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek (SLAPP) formájában valósul meg. Az EU-nak gondoskodnia kell arról, hogy a SLAPP-ellenes intézkedések hatóköre kiterjedjen többek között az újságírókra, az aktivistákra, a szakszervezeti tagokra, a tudományos körökre, a digitális biztonság kutatóira, az emberijog-védőkre, valamint a médiára és a civil társadalmi szervezetekre.

5.2.3. A médiapluralizmust támogató intézkedésekkel kapcsolatban (3.4. pont) az EGSZB sajnálja, hogy az EDAP homályosan fogalmaz arról, hogy az Európai Bizottság hogyan fog fellépni a médiapluralizmus – Alapjogi Chartában rögzített – megőrzése érdekében, különös tekintettel a médián belüli tulajdonviszonyok nagyon fontos kérdésére. Az EU-nak proaktívabb hozzáállást kell tanúsítania a jogállamiságról szóló 2020. évi jelentés azon megállapítása kapcsán, hogy néhány tagállamnak nincs működő rendszere arra, hogy biztosítsa a médián belüli tulajdonviszonyok átláthatóságát, illetve akadályokba ütköznek e tulajdonviszonyok tényleges nyilvánosságra hozatala során. Az EGSZB ezért arra bátorítja az Európai Bizottságot, hogy segítse elő annak megértését, hogy kik a médiapiacra működő szereplők, és mely biztosítékok és feltételek kedveznek a pluralizmusnak, továbbá kövesse nyomon a terjesztő hálózatok koncentrációját és a média és a tartalom hozzáférési feltételeit és jellegét egyre inkább befolyásoló vagy meghatározó közvetítőket. Az EDAP-ra vonatkozó nyilvános konzultáció azt is igazolta, hogy támogatásra talált annak az egyértelmű kötelezettségnek a bevezetése, hogy minden médiaorgánumnak és vállalatnak közzé kell tennie a tulajdonviszonyaira vonatkozó részletes információkat.

5.2.4. Az EGSZB aggodalmának ad hangot amiatt, hogy több tagállamban folyamatosan kísérletet tesznek arra, hogy a Covid19 nyomán kialakult nehéz helyzetet kihasználva – amely gyengítette a médiaszektort – visszaélészerű, megkülönböztető, sőt elnyomó intézkedésekkel támadást intézzenek a sajtószabadság ellen. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a tagállamokkal együttműködve szüntesse meg a jogállamiságról szóló jelentésben az állami hirdetések médián belüli elosztása terén feltárt hiányosságokat.

5.2.5. Az EGSZB arra is kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg a média pluralizmusának finanszírozására és az innováció, a szabadújsó újságírók és a helyi média támogatására szolgáló mechanizmusokat. Fontolóra lehetne venni azt is, hogy a digitális egységes piacról szóló irányelvben értékeljék a sajtótermékek kiadóit megillető, szerzői joggal szomszédos jogok érvényesítését és hatékonyságát.

5.2.6. Mivel az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv tagállamok általi végrehajtásának határideje 2020. szeptember 19-e volt, az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az EDAP tükrözze e folyamat értékelésének eredményeit, és arra ösztönzi a tagállamokat, hogy haladéktalanul hajtsák végre ezt az irányelvet.

5.2.7. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság elemezze annak lehetőségét, hogy minden tagállam számára lehetővé tegyék a közmédia által előállított tartalmak ingyenes online közvetítését, többek között kábelhálózatokon és streamingszolgáltatókon keresztül. Ez egy egyértelmű lépés lenne a többnyelvűség, a jobb megértés és az együttműködés irányába, és az embereket a sokszínűségben és pluralizmusban egyesítve közelebb vinné az EU-t a közös nyilvános térhez.

5.3. A dezinformáció elleni küzdelem

5.3.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy hangsúlyt helyeztek a dezinformáció leküzdésére (4. fejezet), és a dezinformáció elleni fellépés érdekében fontosnak tartja a tagállamok közötti együttműködés megerősítését.

5.3.2. Az EGSZB hangsúlyozza a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet (DSA, 4.2. pont) jelentőségét az online platformok felügyelete, elszámoltathatósága és átláthatósága szempontjából, és támogatja a dezinformáció megelőzését szolgáló szabályozási mechanizmus kialakítását.

5.3.3. Az EGSZB úgy véli, hogy – mivel a demokráciáról szóló oktatásnak fontos szerepe van a demokratikus élet minősége szempontjából (4.3. pont) – az EDAP-nak sokkal ambiciózusabbnak kell lennie ezen a területen, és célkitűzéseket kell meghatároznia az innovatív projektek támogatására és a civil társadalmi kezdeményezések finanszírozására ezen a téren.

5.3.4. Uniós mechanizmusokkal kell támogatni az érintett szabályozó hatóságok közötti együttműködés javítását, amelynek célja, hogy csökkentsék annak kockázatát, hogy a dezinformációt az Unióban regisztrált propagandacsatornákon keresztül terjesztik.

5.3.5. Az online hirdetési platformoktól meg kell követelni, hogy éves átláthatósági jelentéseket nyújtsanak be, ideális esetben egy kijelölt független ellenőrző hatóságnak. Az éves átláthatósági jelentések részletes információkat és magyarázatokat tartalmazhatnak a dezinformáció elleni küzdelemre vonatkozó szabályzatokról és belső folyamatokról, az előre- és hátrasorolási kritériumokról, a tartalom kiválasztására és megjelenítésére vonatkozó mechanizmusokról, valamint a hirdetések célzását és célba juttatását szabályozó politikákról és a (pl. a Covid19-cel és a választásokkal kapcsolatos) „pontos” információk megjelenítésére vonatkozó szabályzatokról, továbbá be kell mutatniuk a jogellenesen eltávolított tartalommal kapcsolatos fellebbezési mechanizmusokat. A független ellenőrző szerv lehetne egy nemzeti szintű felügyeleti hatóságokból álló uniós szintű testület, amely új uniós szervként a közösségi média platformjait ellenőrzi.

5.3.6. Mivel a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály (DSA) lehetőséget kínál a demokráciára nagy hatást kifejtő digitális kapuőrök, például a Google és a Facebook hatalmi és információs aszimmetriájának kezelésére, az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervnek biztosítani kell a DSA jogokon alapuló megközelítést.

5.3.7. Az uniós politikai döntéshozóknak a dezinformáció elleni küzdelemre vonatkozó jogszabály elfogadása során biztosítaniuk kell a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét. Különösen kockázatos, ha a büntetőjogot használják fel a nagyszabású dezinformáció elleni küzdelemre, mivel ez veszélyes teret engedhet az emberi jogokkal szembeni visszaéléseknek, ami államilag támogatott megfélemlítésben és a kritikus hangok elleni indokolatlan büntetőeljáráásokban nyilvánulhat meg.

6. Javaslat az EDAP negyedik pillérére: „A választásokon túlmutató aktív és demokratikus részvétel előmozdítása”

6.1. Háttér

6.1.1. Az EGSZB szerint ahhoz, hogy az EDAP keretében kellő súlyt adjanak az aktív polgárságra irányuló világos stratégiának, egy külön pillért kell létrehozni a tervben. Az EGSZB ezt elengedhetetlennek tartja ahhoz, hogy biztosítsák a jelenlegi válságból történő zökkenőmentesebb kilábalást, és kikövezzék az utat egy fenntarthatóbb és szilárdabb európai demokrácia felé.

6.1.2. Ennek az új pillérnek ki kell térnie a szociális párbeszéd, a kollektív tárgyalás és a civil párbeszéd előmozdítására.

6.1.3. Az Európai Unióról szóló szerződés 11. cikke jelentős innovációt vezetett be: a polgári részvétel fogalmát. Mindazonáltal több mint 10 évvel ennek bevezetése után a polgároknak még mindig közel sincs elegendő lehetőségük arra, hogy a választásokon túlmenően is részt vegyenek a döntéshozatalban. Ez sok esetben kettős elégedetlenséghez vezet: egyrészt magukkal a politikákkal kapcsolatosan, másrészt pedig amiatt, hogy nincs lehetőségük a döntések befolyásolására. Ezzel összefüggésben az EGSZB emlékeztet a SOC/423. jelű dokumentumban⁽¹⁾ kifejtett álláspontjára, amely szerint rendkívül fontosnak tartja konkrét fellépésre vonatkozó javaslatok kidolgozását annak érdekében, hogy a különféle európai uniós intézmények felvállalják az EUSZ 11. cikke (1) és (2) bekezdésének végrehajtásához szükséges intézkedések meghatározása céljából mindegyikük által teendő kezdeményezéseket.

⁽¹⁾ HL C 11., 2013.1.15., 8. o.

6.1.4. Hasonlóképpen az Európai Unió működéséről szóló szerződés 152. cikke is megállapítja, hogy az EU-nak feladata a szociális partnerek szerepének elismerése és előmozdítása.

6.1.5. Ebben az összefüggésben az EGSZB azt javasolja, hogy vezessenek be egy negyedik pillért az EDAP-ba: ez lenne „A választásokon túlmutató aktív és demokratikus részvétel előmozdítása”, amelyet ez a fejezet mutat be.

6.2. Az aktív részvétel kultúrájának előmozdítása

6.2.1. Nyitott és támogató környezet kialakítása az európai civil társadalom számára

- A polgári mozgásternek a jogállamiságról szóló jelentésben külön pillért/fejezetet és nagyobb figyelmet kell szentelni, ennek keretében például alaposan kielemezve az egyes tagállamokban rendelkezésre álló polgári mozgásteret, figyelembe véve annak különböző összetevőit és azok összekapcsolódását, valamint a politikai rendszerre és a jogállamiságra gyakorolt hatásukat.
- Az Európai Bizottságnak a hatályos nemzetközi jog ⁽¹²⁾ és specifikusabb iránymutatások ⁽¹³⁾ alapján, valamint a civil társadalommal együttműködésben iránymutatásokat kell kidolgoznia a polgári mozgásternek az Unióban és a tagállamokban megvalósuló védelme és támogatása érdekében, ideértve 1) az egyesülés szabadságát, 2) a szabad és állami beavatkozás nélküli fellépés jogát, 3) a véleménynyilvánítás szabadságát, 4) az együttműködéshez és a tájékoztatáshoz való jogot, 5) a nyilvános tájékoztatáshoz való jogot, 6) a békés célú gyülekezés szabadságát, 7) az erőforrások felkutatásához és megszerzéséhez való jogot és 8) az állam általi védelem kötelezettségét; 9) a tudományos élet szabadságát; 10) a filantropikus tevékenységeket. Fel kell mérni a hatályos és az új jogszabályok, valamint azok végrehajtásának esetleges negatív mellékhatásait (azaz a pénzmosásra és az átláthatóságra vonatkozó jogalkotási aktusoknak a kockázatokon kell alapulniuk és arányosnak kell lenniük).
- Az Európai Bizottságnak gondoskodnia kellene arról, hogy legyenek olyan szervezeti egységei, amelyek a civil párbeszédért felelős kapcsolattartó pontként szolgálnak. Arra kellene ösztönöznie a tagállamokat, hogy erősítsék meg a civil párbeszéd struktúráit, és ennek érdekében az európai alapok mozgósításával támogatnia kellene azok létrehozását ott, ahol még nem léteznek.
- A „Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek” programot valamennyi tagállamban elérhetővé kell tenni az európai, nemzeti és helyi civil társadalmi szervezetek, köztük az EU alapvető értékeinek előmozdítását és védelmezését célul kitűző emberi jogi aktivisták számára. Az e program keretében nyújtott finanszírozásnak fedeznie kell a működési költségeket, valamint a peres eljárások, a kapacitásépítés, a felügyeleti tevékenységek és az uniós szintű együttműködés költségeit.
- Az Erasmus+ programnak lehetőséget kellene biztosítania a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek közötti eszmecserére az egymástól való tanulás és a bevált gyakorlatok megosztása érdekében.

6.2.2. Az EU-nak prioritásként kell kezelnie a demokratikus polgársággal és az emberi jogokkal kapcsolatos oktatást

- Az aktív polgárság és a polgári szerepvállalás fontos előfeltétele, hogy valamennyi tagállamban, minden szinten, formális és informális módon, tanórák keretében és azokon kívül is oktassák az állampolgári ismereteket (és ezen belül a médiaműveltséget). Az állampolgári ismeretek oktatása kulcsfontosságú eszköz az antidemokratikus tendenciák elleni küzdelmet, az európai értékek előmozdítását és a jelenlegi megosztottság áthidalását célzó erőfeszítésekben.
- Mivel a jelenlegi gyakorlatok Unió-szerte jelentősen eltérnek egymástól, külön minimumszabályokat vagy ajánlásokat kell meghatározni az Európa Tanács demokratikus állampolgárságra nevelésről és emberi jogi nevelésről szóló chartája (CM/Rec(2010) 7) alapján.
- Az aktív részvétel kultúrájának kiemelt figyelmet kell szentelni annak biztosítása érdekében, hogy egyetlen, az EU-ban lakóhellyel rendelkező polgárt se rekesszenek ki, illetve e polgárok ne legyenek kitéve kirekesztés vagy megkülönböztetés veszélyének politikai vagy társadalmi-gazdasági jogaik figyelmen kívül hagyása miatt.

⁽¹²⁾ Az emberi jogok európai egyezménye, az Európai Unió Alapjogi Chartája.

⁽¹³⁾ EBESZ/ODIHR, „Guidelines on the Freedom of Association”.

6.3. A polgárok és képvisleti szervezeteik tényleges bevonása az európai döntéshozatali folyamatba

6.3.1. Az EU-nak és tagállamainak támogatniuk kell a polgárok helyi szintű mozgósítását, és lehetőséget kell biztosítaniuk számukra arra, hogy sokféleségükben megnyilvánuljanak. Ennek érdekében a gyakorlatban is meg kell valósulnia az EUSZ 10. cikkében rögzített, „az Unió demokratikus életében való részvételhez való joguk[nak]”. Az EU-nak és a tagállamoknak biztosítaniuk kell az ahhoz szükséges eszközöket, hogy „az érdekképviselési szervezetekkel és a civil társadalommal nyílt, átlátható és rendszeres párbeszédet tartsanak fenn” (az EUSZ 11. cikke). Az EGSZB-nek éves szinten jelentést kell kidolgoznia a témában.

6.3.2. A polgároknak és képvisleti szervezeteiknek teljes mértékben részt kell venniük az uniós szakpolitikai döntéshozatalban; biztosítani kell a különféle érdekcsoportok hozzájárulásai közötti megfelelő egyensúlyt, ehhez pedig felül kell vizsgálni a konzultációk módszertanát, hogy uniós és nemzeti szinten több civil és társadalmi szervezetet vonjanak be, illetve értékelni kell az európai polgári kezdeményezésben mint a napirend polgárok által történő meghatározásának eszközében rejlő lehetőségeket.

6.3.3. Teljes mértékben végre kell hajtani az EUSZ 11. cikkének azon rendelkezését, amely az Unió valamennyi tevékenységi köre kapcsán előírja az „érdekképviselési szervezetekkel és a civil társadalommal [történő] nyílt, átlátható és rendszeres párbeszédet”. Az Európai Bizottságnak **intézményközi megállapodást kellene kezdeményeznie az európai civil társadalommal folytatandó civil párbeszédéről**.

6.3.4. Biztosítani kell a civil társadalom érdemi és inkluzív részvételét az Európa jövőjéről szóló konferencián, kapcsolódva az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervhez. Ez lehetőséget teremtene annak megvitatására, hogy miként lehetne erősíteni a demokratikus folyamatokat és az aktív polgári szerepvállalást.

6.3.5. A tagállamokat fel kell kérni arra, hogy a többéves pénzügyi keret szerinti terveik keretében irányozzanak elő megfelelő forrásokat a civil párbeszédre és a civil társadalmi szervezetek döntéshozatali folyamatban való részvételi képességének megerősítésére. Az Európai Bizottságnak az általa készített **országspecifikus ajánlások horizontális prioritásai** közé kellene sorolnia a polgárok részvételét/a demokráciát.

6.3.6. **Éves szintű rendezvényt** kellene szervezni az uniós intézmények legmagasabb szintű képviselőinek, reprezentatív civil társadalmi szervezetek/szövetségek képviselőinek, valamint az ágazati és a helyi, regionális, nemzeti és makroregionális (a szomszédságpolitika keretében transznacionális) párbeszédek szereplőinek részvételével a bevált gyakorlatok megosztása és **a demokrácia, a részvétel és a civil párbeszéd megerősítésére** vonatkozó éves szintű terv kidolgozása céljával. Az Európai Bizottságnak és az EGSZB-nek szervezőként kiemelt szerepet kell vállalnia ebben.

6.4. A szociális párbeszédet és a kollektív tárgyalást támogató struktúrák megerősítése

6.4.1. Olyan fellépésre van szükség, amely a gazdasági és társadalmi kohézió keresztül, ezen belül a munkahelyi demokrácia támogatásával mozdítja elő a demokráciát. A demokrácia ezen a szinten is támadás alatt áll, a világjárvány pedig olyan fontos kérdéseket vetett fel, amelyeket gyorsan kezelni kell.

6.4.2. A szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalás a demokratikus működés legjobb példái közé tartozik. A saját érdekeiket és értékeiket képviselő szervezetek közötti párbeszéd strukturált teret kínál a mindenki számára fontos kérdések megvitatására és tárgyalására, bár ez különböző érdekek mentén történik. A partnerek közötti kölcsönös elismerés és tisztelet, valamint a helyzetek, problémák és konfliktusok megoldásainak racionális keresése a demokratikus kultúra építőköve.

6.4.3. A pillérnek tartalmaznia kell az ezeket az elveket előmozdító intézkedéseket, például:

- az ILO-egyezmények tiszteletben tartása minden tagállam részéről, különös hangsúlyt helyezve a fő egyezményekre, amelyek a szabad szakszervezeti tevékenységet érintik;
- strukturált tájékoztatási, konzultációs és meghallgatási folyamat és e folyamatról szóló zárójelentés az összes tagállami szintű jogalkotási kezdeményezésre vonatkozóan;
- a gazdasági és szociális tanácsok megerősítésének és szükség esetén létrehozásának támogatása;
- az európai szociális partnerek általi elfogadást követően a tagállamokban és az Unióban a szociális párbeszéd előmozdításáért és nyomon követéséért felelős vezető európai tisztviselő kinevezése az Európai Bizottság szintjén, aki a civil párbeszéd támogatásának feladatát is elláthatja, amennyiben a civil társadalmi szervezetekkel történő konzultációt követően megállapodtak erről;

- félévente egy magas szintű háromoldalú szociális párbeszéd megszervezése (az európai szociális partnerek, az Európai Bizottság és a tagállam között) az európai és tagállami szintű szociális párbeszéd előmozdítása és nyomon követése érdekében;
- a közbeszerzésben és az állami forrásokhoz, ezen belül az uniós forrásokhoz való hozzáférés során a kollektív tárgyalást előmozdító intézkedés elfogadása, amely megköveteli az ajánlattevő munkáltatótól, hogy kollektív szerződést kössön, vagy, amíg ilyen szerződések nincsenek, a hatályos helyi jogszabályok, illetve a szociális partnerek és a kormányok közötti nemzeti szintű megállapodásokból eredő gyakorlat alapján biztosítson magas színvonalú munkahelyeket. Ez megelőzi a szociális dömpinget és biztosítja a tisztességes versenyt.
- képzési programok elfogadása a szociális partnerek képviselői számára a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások előmozdítása érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2016/794 rendeletnek az Europol magánfelekkel folytatott együttműködése, a személyes adatoknak az Europol által a nyomozások támogatása érdekében végzett kezelése, valamint az Europol kutatásban és innovációban betöltött szerepe tekintetében történő módosításáról

(COM(2020) 796 final – 2020/349 [COD])

(2021/C 341/10)

Előadó: **Philip VON BROCKDORFF**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.2.24.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.26.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	233/2/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Europol megbízatásának megerősítésére irányuló európai bizottsági javaslatot, amennyiben az javítja az adatvédelmi biztosítékokat és a kutatási kapacitásokat. Ez hozzá fog járulni a szervezett bűnözés és a terrorista tevékenység elleni küzdelem fokozásához, valamint polgáraink védelme érdekében a tagállamokban az operatív rendőrségi együttműködés megerősítéséhez.

1.2. Az EGSZB üdvözli azt a javaslatot is, hogy az Europol működjön együtt a harmadik országokkal, ami lehetővé teszi a magánfelekkel vagy -szereplőkkel folytatott együttműködést is, különösen az adatcsere terén. Az EGSZB szerint uniós szinten létre kellene hozni egy kapcsolattartó pontot a magánszereplők számára, ahol bejelenthetnék a bűnügyi nyomozások szempontjából esetlegesen releváns információkat. Az Európai Bizottság javaslata orvosolni fogja ezt a hiányosságot.

1.3. Az EGSZB azt is üdvözli, hogy az európai bizottsági javaslat támogatja bűnmegelőzési hatóságokat abban, hogy innovatív megoldásokat találjanak a nemzetközi bűnözés elleni küzdelemre és lépést tartsanak a változó környezettel. A javaslat emellett fejleszteni fogja az Europol és a nemzeti bűnüldöző szervek kompetenciáját és kutatási képességeit.

1.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Europol kapacitásainak bővítése keretében prioritásként kell kezelni a határon átnyúló vizsgálatokat, különösen a visszaélést bejelentő személyek és az oknyomozó újságírók elleni súlyos támadások kapcsán, akik kulcsfontosságú szerepet játszanak a korrupció, a csalás, a rossz irányítás és a köz- és magánszférában elkövetett egyéb jogsértések feltárásában.

1.5. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az adatok kezelése során nem merülnek fel adatvédelmi és alapjogi aggályok. Éppen ellenkezőleg, a naprakész és harmonizált jogszabályok lehetővé tennék az adatvédelemmel kapcsolatos kérdések hatékonyabb vizsgálatát, miközben egyensúlyt teremtenek az egyes tagállamok és az EU biztonsági követelményei között.

1.6. Jelenleg az Europol nem tud közvetlenül és valós időben olyan, bűncselekményekkel kapcsolatos információkat szolgáltatni a tagállamok bűnüldöző hatóságainak, amelyeket harmadik országoktól vagy nemzetközi szervezetektől szerzett. A javaslat módosításai ezért orvosolni kívánják ezt a biztonsági hiányosságot, és a figyelmeztető jelzések egy új kategóriáját hozzák létre, amelyet meghatározott körülmények között kizárólag az Europol használhat. Az EGSZB ezért üdvözli, hogy a Schengeni Információs Rendszer támogatása érdekében a figyelmeztető jelzések egy új kategóriáját kívánják bevezetni.

1.7. Az Europol hatásköreinek és erőforrásainak megerősítése együtt jár a hatékonyság iránti elkötelezettséggel is, mivel a nagyságrend lehetővé teszi a költséghatékony erőfeszítéseket. Az EGSZB úgy véli, hogy az Europol költségvetésének javasolt növelése pozitív lépésnek tekinthető az uniós polgárok nagyobb védelmének szempontjából, valamint az Europol és a nemzeti bűnüldöző szervek közötti együttműködés fokozásához. Azt szeretné azonban, hogy ez a forrásnövelés az Europol operatív személyzetének létszámában és nagyobb szervezeti hatékonyságában is tükröződjön.

1.8. Összességében az EGSZB úgy látja, hogy a javaslatok lépést jelentenek a helyes irányba, mivel kiterjesztik az Europol szerepét a változó helyzetekre való reagálásban. Az Europol munkája azonban továbbra is nagymértékben fog támaszkodni a tagállamok tevékenységeire és fellépéseire, valamint a nemzeti bűnüldöző hatóságok által összegyűjtött adatokra. Ezért – különösen az egyre globalizálódó környezetben – helyénvaló lehet feltenni a kérdést, hogy eljött-e az ideje annak, hogy lehetővé tegyék az Europol számára a saját kezdeményezésére történő fellépést.

1.9. Ezzel összefüggésben az EGSZB azt is gondolja, hogy a jövőben határozottabb lépésekre lehet szükség, hogy kiszélesítsék az Europol megbízatását és hatókörét. A javaslat is elismeri, hogy a szervezett bűnözés egyre kifinomultabb eszközökkel dolgozik, és a legveszélyesebb bűnszövetkezetek egyre inkább transznacionális jellegűek. Mivel a szervezett bűnözés folyamatosan fejlődik, az Europol megbízatásának is alkalmazkodnia kell ehhez, hogy még inkább az európai biztonság központi szereplőjévé váljon.

1.10. Éppen ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy valamikor kerüljön sor az Europol szerepének és feladatkörének független felülvizsgálatára. A felülvizsgálat azt is vizsgálná, hogy miként hatnak a nemzeti bűnüldözési gyakorlatok és adatgyűjtési módszerek az Europol által készített elemzésekre. Egy ilyen felülvizsgálat figyelembe venné a civil társadalom és a szociális partnerek, valamint más érintett érdekelt felek véleményeit is.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1. Annak érdekében, hogy választ adjon a növekvő biztonsági fenyegetésekre, különösen a bűnszervezetek által okozott fenyegetésekre, az Európai Bizottság javaslatot nyújtott be az (EU) 2016/794 rendeletnek az Europol magánfelekkel folytatott együttműködése, a személyes adatoknak az Europol által a nyomozások támogatása érdekében végzett kezelése, valamint az Europol kutatásban és innovációban betöltött szerepe tekintetében történő módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre.

2.2. A javaslat az alábbi kulcsfontosságú problémákat próbálja meg kezelni:

- i. lehetővé tenni az Europol számára, hogy hatékonyan együttműködjön a magánfelekkel;
- ii. annak lehetővé tétele, hogy az Europol nagy és összetett adatkészletek (nagy adathalmazok) elemzésével támogassa a tagállamokat;
- iii. annak lehetővé tétele, hogy az Europol felkérhesse valamely tagállam illetékes hatóságait, hogy az uniós politikák alkalmazási körébe tartozó közös érdekeket sértő valamely bűncselekmény tekintetében nyomozást indítsanak, folytassanak le vagy koordináljanak, függetlenül a bűncselekmény határokon átnyúló dimenziójától.

2.3. Az Európai Bizottság szükségesnek tartja az Europol és az Európai Ügyészség közötti, valamint a harmadik országokkal folytatott együttműködés megerősítését is. Meg kell erősíteni az Europol kutatási és innovációs szerepét, adatvédelmi keretét és parlamenti felügyeletét is.

2.4. A magánfelekkel folytatott megerősített együttműködést illetően a javaslat szabályokat állapít meg az Europol számára a személyes adatok magánfelekkel való cseréjére (annak érdekében, hogy az Ügyészség személyes adatokat kaphasson tőlük), hogy tájékoztassa őket a hiányzó információkról, és felkérje a tagállamokat, hogy más magánfelektől is kérjék további információk megosztását.

2.5. A szabályok azt is lehetővé teszik az Europol számára, hogy a tagállamok és a magánfelek közötti információcsere technikai csatornájaként működjön. A válságelhárítás javítása érdekében más szabályok azzal foglalkoznak, hogy támogassák a tagállamokat a (folyamatban lévő vagy közelmúltbeli valós eseményekből eredő, az életet vagy a testi épséget sértő eseményeket ábrázoló vagy az élet vagy a testi épség közvetlen veszélyeztetésére felszólító) terrorista tartalmak online platformokon keresztül történő széles körű terjesztésének megakadályozásában.

2.6. A nagy és összetett adatkészletek kezelésének lehetővé tétele érdekében az Európai Bizottság be kívánja vezetni azt a lehetőséget, hogy előzetes elemzést végezzenek a személyes adatokra vonatkozóan kizárólag annak eldöntése céljából, hogy az adatok az érintettek különböző kategóriáiba tartoznak-e, és összekapcsolhatók-e bűncselekménnyel.

2.7. A tagállamokban vagy az Európai Ügyészség által folytatott bünygyi nyomozások hatékony támogatása érdekében bizonyos esetekben az Europol kezelhetné a nemzeti hatóságok vagy az Európai Ügyészség által bünygyi nyomozás keretében megszerzett adatokat – a nemzeti bünygytörvényben alkalmazandó eljárási követelményekkel és biztosítékokkal összhangban. Ebből a célból az Europol kezelni (és kérésre tárolni) tudná a tagállam vagy az Európai Ügyészség által rendelkezésre bocsátott nyomozási ügy aktájában szereplő összes adatot az Ügynökség által az adott bünygyi nyomozáshoz nyújtott támogatás időtartama alatt.

2.8. Az Európai Bizottság a figyelmeztető jelzések egy új kategóriájának bevezetését is javasolja a Schengeni Információs Rendszerben. Ez a javaslat azon a tényen alapul, hogy az Europol nem tudja közvetlenül és valós időben a tagállamok bünygyldöző hatóságainak rendelkezésére bocsátani a harmadik országoktól vagy nemzetközi szervezetektől szerzett információkat a bünygyselekmény és terrorista bünygyselekmény miatt meggyanúsított vagy elítélt személyekről.

2.9. Költségvetési szempontból a javaslat úgy becsüli, hogy a többéves pénzügyi keret 2021 és 2027 közötti időszakában mintegy 180 millió EUR kiegészítő költségvetésre és kb. 160 további álláshelyre lenne szükség.

3. Általános megjegyzések

3.1. Európa biztonságát minden tevékenységi területén, legyen az magán- vagy állami tevékenység, folyamatosan fejlődő és egyre összetettebb biztonsági fenyegetések érik. A digitális átalakulás, a fejlett technológia és az, hogy a bünygyözők könnyedén hajthatnak végre bünygyselekményeket az interneten keresztül, felgyorsította a bünygyözői tevékenységeket Európában és világszerte, a kiberbünygyzés előfordulása pedig exponenciálisan nő.

3.2. A terrorizmus továbbra is jelentős fenyegetést jelent az Unió és az uniós polgárok szabadságára és életmódjára nézve. A Covid19-válság súlyosbította ezeket a fenyegetéseket, mivel a bünygyszervezetek kihasználják a válságot, és kiigazítják működési módszereiket vagy új bünygyözői tevékenységeket alakítanak ki.

3.3. Ezek a változó biztonsági fenyegetések a nemzeti bünygyldöző hatóságok munkájának hatékony uniós szintű támogatását teszik szükségessé. Ezek a fenyegetések átlépik a határokat, bünygyselekmények széles körében, illetve olyan szervezett bünygyözői csoportokban öltenek testet, amelyek sokféle bünygyözői tevékenységet folytatnak.

3.4. E fejlemények fényében e transznacionális biztonsági kihívások kezeléséhez a nemzeti szintű fellépés önmagában nem elegendő, és a tagállamok bünygyldöző hatóságai egyre inkább igénybe veszik a súlyos bünygyselekményekkel és a terrorizmussal szembeni fellépéshez az Europol – a Bünygyldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége – által kínált támogatást és szakértelmet.

3.5. Az Europol a tagállamok számára a súlyos bünygyselekményekkel és a terrorizmussal szembeni fellépéshez nyújtott uniós szintű támogatás központi eleme. Az Ügynökség támogatást és szakértelmet kínál a nemzeti bünygyldöző hatóságok számára a két vagy több tagállamot érintő súlyos bünygyselekmények, a terrorizmus, valamint az uniós politikák alkalmazási körébe tartozó közös érdekeket sértő bünygyselekményformák megelőzése és az azok elleni küzdelem terén. A 2016. évi Europol-rendelet hatálybalépése óta az Ügynökség feladatainak operatív jelentősége lényegesen megváltozott, operatív támogatása pedig folyamatosan nőtt, így az Europol ma már szinte minden jelentős terrorizmusellenes nyomozásban részt vesz az EU-ban.

3.6. A folyamatosan változó és egyre összetettebb, határokon átnyúló biztonsági fenyegetések miatt, ahol elmosódnak a határvonalak a fizikai és a digitális világ között, valamint az Európában továbbra is magas terrorizmusveszély miatt örvendetes és időszerű válaszlépésnek tekintendő az Europol kapacitásainak és képességeinek, valamint azoknak az eszközöknek a megerősítése, amelyek hatékonyan támogatják a tagállamokat a súlyos bünygyselekmények és a terrorizmus elleni küzdelemben.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözlí az Europol megbízatásának megerősítésére irányuló európai bizottsági javaslatot, mivel az jobb adatvédelmi biztosítékokat vezet be, és erősíti az Europol szerepét a kutatás terén.

4.2. Az EGSZB üdvözlí a harmadik országokkal folytatandó operatív együttműködésre irányuló javaslatot is, amely lehetővé teszi a magánfelekkel folytatott együttműködést, különösen az adatcsere terén. Az EGSZB nem tartja aránytalannak a magánfelekkel folytatandó együttműködés lehetővé tételére irányuló javaslatot. Éppen ellenkezőleg, az internetet és mobil eszközöket használó nemzetközi bünygyzés folyamatos fejlődése miatt kifejezetten szükségesnek tartja ezt a javaslatot. A bünygyszervezetek egyre szélesebb körben használják fel kommunikációra és illegális tevékenységekre

végrehajtására a magánfelek által kínált, határokon átnyúló szolgáltatásokat. Viszont a magánszereplőknek jelenleg nincs olyan uniós szintű kapcsolattartó pontjuk, ahol bejelenthetnék a bünyügyi nyomozások szempontjából esetlegesen releváns információkat. Ez a javaslat ezt a hiányosságot kívánja orvosolni. A jogalkotási módosítás lényegében lehetővé teszi az Europol számára, hogy kapcsolattartó pontként működjön, és központosított módon megvizsgálja a bűncselekményt vagy a tagállam(ok) által vizsgált esetet. Ez a rendszer lehetővé teszi az Europol és a magánfelek közötti szükséges együttműködés kialakítását.

4.3. A módosítás értelmében az Europolnak kulcsszerepet kell játszania abban, hogy támogassa a tagállamokat a mesterséges intelligencián alapuló új technológiai megoldások kifejlesztésében, amelyek Unió-szerte előnyösek lennének a nemzeti bűnüldöző szervek számára. Az innovatív megoldások azonosítása fontos része a nemzetközi bűnözés elleni küzdelemnek annak biztosítása érdekében, hogy a bűnmegelőzési hatóságok lépést tartsanak a változó környezettel. Ez csak koordinált kutatáson keresztül valósítható meg. Az EGSZB ezért támogatja az Europol proaktív szerepét abban, hogy központosított támogatást nyújtson a tagállamok bűnüldöző hatóságai számára az (i) innovációk azonosításában és (ii) e hatóságok kompetenciájának és képességeinek fejlesztésében, és ennek során az EU-ban kifejlesztett technológiákat és innovációkat használja fel, és ne a harmadik országokból beszerzett biztonsági megoldásokra támaszkodjon.

4.4. Ami a magánszemélyek adatvédelmét illeti, a változtatások célja, hogy a különféle típusú adatok kezelése során teljes mértékben tiszteltben tartsák a magánélet védelmét és az alapvető jogokat. Az EGSZB emellett azon a véleményen van, hogy a személyes adatok kezelése már nagyon szigorúan szabályozott terület, és nincsenek olyan kérdések, amelyekre fel kell hívni a figyelmet. Éppen ellenkezőleg, a naprakész és harmonizált jogszabályok lehetővé tennék az adatvédelemmel kapcsolatos kérdések hatékonyabb vizsgálatát, miközben egyensúlyt teremtenek az egyes tagállamok és az egész EU biztonsági követelményei között.

4.5. Az EGSZB azt is megjegyzi, hogy az Europol jelenleg nem tudja közvetlenül és valós időben a tagállamok bűnüldöző hatóságainak rendelkezésére bocsátani a harmadik országoktól vagy nemzetközi szervezetektől megszerzett információkat a bűncselekmény és terrorista bűncselekmény miatt meggyanúsított vagy elítélt személyekről. Az Európai Bizottság javaslata ezért igyekszik orvosolni ezt a biztonsági hiányosságot. Az EGSZB üdvözlöi ezt a fejleményt, ahogy azt is, hogy létrehozzák a figyelemre méltó jelzések egy új kategóriáját, amelyet meghatározott és jól körülhatárolt esetekben és körülmények között kizárólag az Europol használhat.

4.6. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak a jövőben még bátrabb lépéseket kell tennie az Europol mandátumának és hatókörének bővítése érdekében. A javaslat is elismeri, hogy a bűnözés folyamatosan fejlődik, és a legveszélyesebb bűnszövetkezetek egyre inkább transznacionális jellegűek. Ezért olyan fontos az európai országok és rendőrségi erők együttműködése és közös munkája. Elengedhetetlen, hogy idővel az Europol megbízatása is alkalmazkodjon ehhez, hogy az Ügynökség még inkább az európai biztonság központi szereplőjévé váljon.

4.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Europol kapacitásainak bővítése keretében prioritásként kell kezelni a határon átnyúló vizsgálatokat, különösen a visszaélést bejelentő személyek és az oknyomozó újságírók elleni súlyos támadások kapcsán, akik kulcsfontosságú szerepet játszanak a korrupció, a csalás, a rossz irányítás és a köz- és magánszférában elkövetett egyéb jogsértések feltárásában. Ez összhangban van az Európai Parlament 2020. júliusi állásfoglalásával, amely olyan, erősebb jogosítványról beszél, amely lehetővé teszi az Europol számára, hogy a visszaélést bejelentő személyek és az oknyomozó újságírók elleni súlyos támadások esetén határokon átnyúló nyomozások megindítását kérje⁽¹⁾.

4.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az Europol hatásköreinek megerősítése együtt jár a hatékonyság iránti elkötelezettséggel is, mivel a nagyságrend lehetővé teszi a költség-hatékony erőfeszítéseket. Az európai társadalom biztonságérzetének és védelmének növelése érdekében szükség van az Europol megbízatásának további megerősítésére és erőforrásainak növelésére.

4.9. Az EGSZB szerint az Europol megbízatásának további megerősítése maga után vonja a nemzeti bűnüldöző szervek és az Europol közötti koordináció megerősítését is, ahol az Ügynökség elemzési és innovációs központként lép fel. Ebben az összefüggésben a javasolt jogszabály a helyes irányba tett lépésnek tekintendő. Mindennek a kulcsa az Europol és a tagállamok közötti koordináció, a javaslat pedig jó alapot kínál a megerősített együttműködéshez.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament 2020. július 10-i állásfoglalása a pénzmossás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikáról (2020/2686(RSP)).

4.10. Viszont a bűnözői tevékenység nem tartja tiszteletben a határokat, és az egyre globalizálódó környezetben az EGSZB felveti azt a kérdést, hogy eljött-e az ideje annak, hogy lehetővé tegyék az Europol számára a saját kezdeményezésére történő fellépést. Kapjon-e jogot az Europol arra, hogy nyomozásokat kezdeményezzen, és proaktív módon bűnüldözési tevékenységeket folytasson a tagállamokban? Jelenleg ez nem megengedett, a bűnözői tevékenységek fejleményei azonban szükségessé tehetik, hogy vitát folytassunk arról, hogy az Europolnak nem kellene-e szélesebb körben bűnügyi nyomozásokat kezdeményeznie.

4.11. Ahogy már említettük, a javaslat egy lépés a helyes irányba azzal, hogy kibővíti az Europol szerepét, hogy reagálni tudjon a változó helyzetekre, azonban az Europol munkája továbbra is nagymértékben a tagállamok tevékenységeire és fellépéseire, valamint a nemzeti bűnüldöző hatóságok által összegyűjtött adatokra fog támaszkodni. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy rendkívül fontos lenne annak független felülvizsgálata, hogy az Europol hatékonyan tudja-e ellátni feladatait és tevékenységeit (ami jelentős mértékben függ a nemzeti bűnüldöző szervek hatékonyságától is). A felülvizsgálat, melyet esetleg a bírói kar és a rendőrség nyugdíjba vonult, magas rangú tagjainak kis csoportja végezhetne, azt is megvizsgálná, hogy miként hatnak a nemzeti bűnüldözési gyakorlatok és adatgyűjtési módszerek az Europol által készített elemzésekre és értékelésekre, és ez hogyan érinti a nemzeti bűnüldözési tevékenységet. Egy ilyen felülvizsgálatnak figyelembe kell vennie a civil társadalom és a szociális partnerek, valamint az érintett érdekelt felek véleményeit is, különös tekintettel azokra a csoportokra és magánszemélyekre, akiknek életét hátrányosan vagy indokolatlanul érintenék a bűnüldözési tevékenységek.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye –**A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégia**

(COM(2020) 605 final)

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU terrorizmus elleni programja: előrejelzés, megelőzés, védelem, reagálás

(COM(2020) 795 final)

(2021/C 341/11)

Előadó: **TOPOLÁNSZKY Ákos**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.2.24.
Jogalap	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.26.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma: xx.	561
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	234/1/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí és támogatja a biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégia részeként az uniós polgárok biztonságának a terrorizmus kockázataival szembeni védelmét szolgáló stratégiai programban foglaltakat ⁽¹⁾, és egyetért azzal, hogy e területen ambiciózus és erőteljes terrorizmusellenes politikára van szükség.

1.2. Ugyanakkor aláhúzza, hogy ezt csak a nemzetközi és európai uniós jogalapok elismerésével és teljeskörű betartásával szabad megvalósítani, amely védelmezi és fenntartja pluralista társadalmunkat, közös értékeinket és európai életmódunkat.

1.3. Az EGSZB véleménye szerint fontos és időszerű az új program, amelynek szerkezetével és a reziliencia fogalmának előtérbe helyezésével alapvetően egyetért.

1.4. Kiemeli a modern technológiai eszközök alkalmazásának fontosságát, ugyanakkor aláhúzza azok felhasználásának garanciális korlátait is a jogállamiság és az alapvető jogok érvényesülése szempontjából.

1.5. Kiemeli, hogy véleménye szerint a program elsősorban a terrorizmus fenyegetésének megelőzése és felszámolása szempontjából kiemelkedően fontos, szakosított feladatokat ellátó intézmények és hatóságok számára teremt egységes cselekvési keretet, azonban a helyi közösségek, a társadalmi és az áldozatokat képviselő szervezetek, a civil társadalom és a szakszervezetek képviselői, a vallási közösségek, a tudomány képviselői és a magánpartnerek nem kapnak a probléma megoldása szempontjából megfelelő szerepet a dokumentumban.

1.6. Meggyőződése, hogy a kockázatokat és feszültségeket elsősorban megelőzni és megszüntetni érdemes, és nem azok nemkívánatos következményeit magas fajlagos társadalmi költségen utólagosan kezelni.

1.7. Kiemeli a kutatás és értékelés jelentőségét annak érdekében, hogy az alapjogok érvényesülését alap nélkül veszélyeztető eszközök ne kerüljenek bevezetésre.

⁽¹⁾ COM(2020) 605 final.

1.8. Felhívja a figyelmet a tagországok szerepére és szinergikus fellépésének fontosságára a program fenntartható megvalósítása vonatkozásában.

1.9. Kiemelkedően fontos a kizárólagosan politikai reakciók helyett a tudományos megismerés eszközeivel is megérteni a terrorizmushoz vezető személyes és társadalmi okokat a terrorizmusra adandó válaszok hatékonysága szempontjából.

1.10. Az EGSZB a megelőzés kapcsán felhívja a figyelmet arra, hogy abban a civil közösségek és szervezetek, valamint a szociális partnerek aktív részvételének releváns és eddig eléggé nem hasznosított szerepe van. A megelőzés területén a közösségi összefogások, kockázatcsökkentési programok és megbékélési folyamatok kiaknázását kiemelten jó beruházásnak tartja a biztonság érdekében.

1.11. Az EGSZB meggyőződése, hogy a terrorizmus elleni küzdelmet mindenkor hatékonyan, de az európai értékek és a demokratikus állampolgári jogok sérülése nélkül kell végrehajtani, ugyanis ezek minden lényeges korlátozásával tulajdonképpen a terroristák céljai valósulnának meg.

1.12. A nyilvános terek védelmét a magánszereplők, a helyi közösségek képviselőinek bevonásával kell megtervezni és megvalósítani, közmegegyezésre törekedve. Folyamatos párbeszédre van szükség a vallási vezetőkkel, hiszen a vallások sokat tehetnek a radikalizáció és a fenyegetettség bizonyos formáinak, valamint a terrorizmus keltette közösségi feszültségek csökkentésében.

1.13. Az EGSZB aláhúzza, hogy az uniós jog kizárja az általános és válogatás nélküli adatmegőrzést, és az csak jogszabályban pontosan körülírt és szigorú biztosítékok mellett engedhető meg, a rendszer állandó kontrollja mellett.

1.14. A terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program (TFTP) ⁽²⁾ során történő felhasználás esetén az uniós polgárok magánéletének védelmét szolgáló biztosítékokat állandó értékelésnek szükséges alávetni.

2. Bevezető megjegyzések ⁽³⁾

2.1. Az EGSZB üdvözlí és támogatja a biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégia részeként az uniós polgárok biztonságának a terrorizmus kockázataival szembeni védelmét szolgáló és átfogó eszközökkel megvalósítandó, hatékony és összehangolt fellépésre vonatkozó stratégiai programban foglaltakat ⁽⁴⁾.

2.2. Az EGSZB egyetért azzal, hogy ambiciózus és erőteljes terrorizmusellenes politikára van szükség, de hangsúlyozza, hogy annak a kockázatok tényalapú értékelésén és az EU-ban már megvalósított intézkedések szigorú hatásvizsgálatán kell alapulni.

2.3. Az EGSZB teljes mértékben elkötelezett az emberi élet és méltóság tiszteletben tartásának egyetemes értékei mellett, amelyeket az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata is rögzít. Ugyancsak egyetért a közlemény alapvetésével, miszerint az Európai Unió alapját a demokrácia, a jogállamiság, az alapvető jogok – különösen a magánélethez való jog – tiszteletben tartása, a véleménynyilvánítás szabadsága, a vallásszabadság és a sokféleség tiszteletben tartása adja, és ezért határozott közös megközelítésre van szükség, amely megvédi és fenntartja pluralista társadalmunkat, közös értékeinket és európai életmódunkat. Ezen alapértékeket a közleményben foglaltak tervezésekor és megvalósításakor mindenkor következetesen figyelembe kell venni.

2.4. Az EGSZB véleménye szerint fontos és időszerű az új program, amelyben az előrejelzés, megelőzés, védelem és reagálás szerkezet, valamint a nemzetközi együttműködés átívelő szempontja megfelelő keretet és megközelítést biztosítanak egy átfogó reagálási terv megvalósítására. Megfelelőnek tartja a közleményben foglaltak hangsúlyait is, különös tekintettel a reziliencia fontosságának előtérbe helyezésére. A reziliencia ugyanis a társadalom – így a civil szféra, az állampolgári közösségek – fokozottabb bevonását feltételezi a biztonság megteremtésének és szavatolásának folyamatába.

2.5. Ugyancsak kiemelendő a modern technológiai eszközök felhasználásának hangsúlya, ezekkel ugyanis egyértelműen hatékonyabban lehet fellépni a terrorista és a terrorizmust támogató tevékenységekkel szemben. Kulcsfontosságú azonban mindezen új – különösen a big data megszerzésére és elemzésére alkalmas –, valamint korábbi eszközök használatának pontos és az európai uniós jognak megfelelő körülhatárolása, miként a megszerzett adatok felhasználásának és tárolásának szabályozása is, illetve azok betartásának állandó és folyamatos ellenőrzése.

⁽²⁾ HL L 195., 2010.7.27., 3. o.

⁽³⁾ Tekintettel arra, hogy az EGSZB támogatja a programban foglaltakat, valamint tekintettel a program technikai jellegére, véleményében az EGSZB elsősorban a mandátuma középpontjában álló civil társadalom és a joguralom, alapjogok szempontjait képviseli.

⁽⁴⁾ COM(2020) 605 final.

2.6. Kiemeli, hogy véleménye szerint a program elsősorban a terrorizmus fenyegetésének megelőzése és felszámolása szempontjából kiemelkedően fontos, szakosított feladatokat ellátó intézmények és hatóságok számára teremt egységes cselekvési keretet, azonban a helyi közösségek, a társadalmi és az áldozatokat képviselő szervezetek, a civil társadalom és a szakszervezetek képviselői, a vallási közösségek, a tudomány képviselői és magánpartnerek nem kapnak a probléma megoldása szempontjából megfelelő szerepet a dokumentumban. A terrorizmus veszélye gyökérokainak felszámolása a helyi társadalom szereplőinek együttes kockázatsökkentő és vállalható megegyezésekre való törekvése nélkül nem lehetséges.

2.7. Meggyőződése, hogy a kockázatokat és feszültségeket elsősorban megelőzni és megszüntetni érdemes, és nem azok nemkívánatos következményeit magas fajlagos társadalmi költségen utólagosan kezelni. Fontosnak tartjuk, hogy a program megvalósítása ne társadalmi percepciókra és politikai reakciókra épüljön, hanem mindig a terrorizmus tényleges mintázatából és a valós mértékű fenyegetéséből induljon ki, és a reakciók ennek alapján kerüljenek kidolgozásra. Szakpolitikai válaszokat is ennek megfelelően kell megtervezni.

2.8. Felhívja a figyelmet, hogy az EU a radikalizálódással szemben csak akkor érhet el eredményt, ha mind saját őshonos kisebbségeivel (pl. a romákkal), mind az utóbbi időben az Európai Unió területére érkezett kisebbségekkel szembeni kirekesztés ellen is eredményesen lép fel.

2.9. A társadalmi integráció és az arányos válaszlépések szempontjából fontos lenne, ha a terrorfenyegetettség társadalmi percepciója és a tényleges fenyegetés mértéke nem térne el olyan mértékben, ahogy ez néhány tagállamban megfigyelhető. Ez kiemeli a kutatás és értékelés jelentőségét annak érdekében, hogy az alapjogok érvényesülését alap nélkül veszélyeztető eszközök ne kerüljenek bevezetésre. Védelmi politikákat csak feltárt, evidenciákon alapuló tényleges veszélyekre és veszélyeztetettségekre lehet méretezni.

2.10. Az EGSZB ugyancsak fontos pozitívumnak látja a terrorizmus elleni küzdelem kapcsán a program erős elkötelezettségét a radikalizációellenes fellépés terén. E területen azonban – a radikális online tartalmak elleni fellépés mellett – igen fontosnak tartja a radikalizáció és de-radikalizáció folyamatának megértését és feltárását, a radikalizáció természetének és folyamatának kutatását, és ezek alapján a radikalizáció megelőzését. Ezekben a civil szféra képviselőinek és az állampolgári közösségeknek kiemelt szerepük lehet.

2.11. Az EGSZB meggyőződése, hogy a terrorizmus elleni küzdelmet mindenkor hatékonyan, de az európai értékek és a demokratikus állampolgári jogok sérülése nélkül kell végrehajtani, ugyanis ezek minden lényeges korlátozásával tulajdonképpen a terroristák céljai valósulnának meg.

2.12. A legjobb és legátfogóbb programok is nagyban függnek a megvalósításukban részt vevő tagországok együttműködési készségétől, rezilienciájától és támogató politikai döntéseitől. Az erre vonatkozó politikai akarat megszerzése döntő jelentőségű.

2.13. Az EGSZB megítélése szerint a programot egy megalapozott helyzetértékeléssel kellett volna indítani, bemutattva azokat a folyamatokat, melyekre a programnak megfelelő választ kell adnia, valamint azokat az eredményeket, amelyeket az eddigi erőfeszítéseknek lehet tulajdonítani.

3. Tartalmi szempontok

3.1. Előrejelzés

3.1.1. Kulcsfontosságú, hogy a korai felderítés – és általában a terrorizmus elleni fellépés – kapcsán alkalmazott mesterséges intelligencia használata átlátható és ellenőrizhető legyen, s valóban csak a terrorizmus elleni fellépés szempontjából releváns tartalmakat és személyeket érintse, valamint érvényesüljön az MI-stratégiában foglalt 7 kulcskövetelmény⁽⁵⁾.

3.1.2. A nyilvános terek védelme kapcsán a program – helyesen – az új technológiák felhasználására koncentrál. Az EGSZB hiányolja azonban, hogy az anyag csak áttételesen reflektál a gépjárművekkel végrehajtott ún. ramming-típusú támadásokkal szembeni felkészülésre, jóllehet ezek igen gyakoriak voltak az elmúlt években. Több ún. stratégiai terrortámadást (nagy áldozatszám, nagy médiavisszhang, nagy félelemkeltő hatás) is ilyen módon hajtottak végre.

⁽⁵⁾ COM(2020) 65 final.

3.1.3. Kiemelkedően fontos tudományos eszközökkel megérteni a terrorizmushoz vezető személyes és társadalmi okokat a terrorizmusra adandó válaszok hatékonysága szempontjából. Ezért az EGSZB véleménye szerint erre különösen nagy hangsúlyt kell fektetni, hiszen az itt feltárt ismeretek az emberéletek és materiális költségek formájában megvalósuló károkat eredményesen csökkenthetik.

3.2. Megelőzés

3.2.1. Az EGSZB a megelőzés kapcsán elsősorban arra hívja fel a figyelmet, hogy a terrorizmus elleni küzdelemnek ez a területe az, ahol komoly és tartalmilag is releváns szerepe van és lehet a civil szférának: a társadalmak biztonságtudatának erősítésétől kezdve a radikalizáció megelőzésén, megakadályozásán és azonosításán keresztül egészen a terrorizmus elleni intézmények működési gyakorlatának támogatásáig és ellenőrzéséig. Ezért a programnak sokkal jobban fel kell tárnia a társadalom minden szintjén megvalósítható együttműködések kereteit és tartalmát. A személyes, csoport- és közösségszintű együttműködések bizonyítottan és hosszú távon kockázatsökkentő és stabilan integrációs hatásúak lehetnek. Ezt a proaktív, és nem csupán reagálás alapú megközelítésmódot a programnak erősebben kellene képviselnie.

3.2.2. A program igen helyesen nagy hangsúlyt helyez az online megjelenő szélsőséges ideológiákkal szembeni küzdelemre. Ennek kapcsán megemlíti a terrorcselekmények terroristák általi streamelését. Nem szól azonban arról az ennél sokkal gyakoribb jelenségről, amikor a terrorcselekmények szemtanúi osztják meg a cselekményt a közösségi médiában, aminek megakadályozása megítélésünk szerint szintén kulcsfontosságú lenne.

3.2.3. Felismerve a nagyon nagy online platformok társadalmi szerepét, a program kötelezettségeket is meghatároz. Ezek között – a már meghatározottakon túl – az alapvető jogokkal és a társadalmi megosztottságokkal, valamint a radikalizációt előidéző manipulatív technikákkal összefüggő rendszerszintű kockázatok értékelését is szükséges rendszeresen elvégezni.

Ugyancsak szükséges az ipari, gazdasági és kereskedelmi szereplők, a kis és középpes mértű vállalkozások, valamint a civil társadalmi képviselők esetében is folyamatosan elvégezni a rájuk vonatkozó kockázatelemzést, és ernyőszervezeteiken keresztül megerősíteni partneri szerepüket a terrorizmus megelőzésében.

3.2.4. A megelőzés kapcsán fontos jelezni, hogy a gyűlöletbeszéd mellett a hamis hírek és az összeesküvés-elméletek terjesztésének is kiemelkedő szerepük van a radikalizációban, s ily módon a terrorizmus elleni fellépés sikerének egyik fontos területe az ellenük való fellépés.

3.2.5. Az EGSZB kiemeli a stratégiai kommunikáció fontosságát nem csupán a támadás utáni reagálásnál, de a megelőzés eszközeként is, amely alatt a civil társadalom által kidolgozott, a terrorizmus vonzerejét megtépázó és alternatívát kínáló kommunikáció beépítését is érteni kell.

3.2.6. A városok és települések együttes elkötelezettsége és rezilienciája hatékonyan segítheti a közösségi védelmet. Az EGSZB a megelőzés területén a közösségi összefogások, kockázatsökkentési programok és megbékélési folyamatok kiaknázását kiemelten jó beruházásnak tartja a biztonság érdekében. A megoldott, feldolgozott és megszűnt feszültségek szükségtelenné tehetik a kockázatos helyzetekre méretezett cselekvési kényszereket, amivel óriási mértékű erőforrás szabadul fel azon túl, hogy a társadalmi integráció mértéke is növekszik. Ehhez a gyökérokok megértésére, a terrorizmus természetének feltárására, a beavatkozások folyamatos monitorozására van szükség.

3.2.7. A jelenlegi kihívások kezeléséhez és rezilienciájuk fokozásához városaink esetében javítani kell a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférést, az iránymutatást és a képzést. Az EGSZB kiemelten támogatja, hogy az Európai Bizottság az uniós radikalizálódástudatossági hálózaton keresztül támogassa a helyi megelőzési koordinátorok tevékenységét. Fontosnak tarja az „Uniós városok a radikalizálódás ellen” című kezdeményezést, a városok közötti stratégiai párbeszédet. Úgy véli, hogy a városi településeken belül is folyamatosan meg kell valósítani e párbeszédet a megfelelő fórumok megteremtésével.

3.2.8. Tekintettel arra, hogy a valós és érzékelt társadalmi kirekesztődés, a hátrányos megkülönböztetés és marginalizálódás felerősítheti a radikális propagandára való fogékonyságot, és további fenyegetést jelenthet a társadalmi kohézióra, az Európai Bizottságnak a rasszizmus jelenségeivel szemben fokozottan fel kell lépnie. Ezért megfelelő kockázatsökkentő és bizalomépítő társadalompolitikák megvalósítására van szükség, hiszen a terrorcselekmények a társadalmi feszültségek és bizalmatlanságok szélsőséges jeleiként is értelmezhetőek.

3.2.9. Megítélésünk szerint az eddigieknél nagyobb figyelmet kellene fordítani a büntetés-végrehajtási intézményeken belüli radikalizálódási folyamatok vizsgálatára, felismerésére, hatékony megelőzésére is. Az EGSZB reméli, hogy a korábbi időszakban megvalósított értékelések alapján megvalósított támogató programok ebben a környezetben is tovább erősödnek majd, és támogatja is ezeket. Megfelelően felépített szakpolitikákkal el kell érni, hogy a börtönök a radikalizációnak ne a melegágyai, hanem lehetőség szerint annak kezelési helyszínei legyenek.

3.3. Védelem

3.3.1. A terroristák megfosztása a támadáshoz szükséges eszközöktől című részből hiányoljuk a ramming-támadások megakadályozására tervezett lépéseket. Mivel az ilyen támadások igen gyakoriak voltak az elmúlt években, a programnak feltétlenül reflektálnia kellene a problémára.

3.3.2. Az EGSZB ugyancsak további munkára ösztönöz a bérelt és a közösségi autózásban (car sharing) használt járművek terrorista támadások eszközeként történő felhasználásának megakadályozására, valamint a várostervezés területén hatékony gyakorlatok kidolgozására az erre a célra használt járművek által okozott károk megelőzése érdekében.

3.3.3. A nyilvános terek védelmét a magánszereplők, a helyi közösségek képviselőinek bevonásával kell megtervezni és megvalósítani, közmegegyezésre törekedve, azok szabad használatának minimális korlátozására törekedve. Egyetért azzal, hogy a különösen is látogatott és szimbolikus értékekkel felruházott terek védelmére minimumkövetelményeket szükséges megfogalmazni.

3.3.4. Folyamatos párbeszédre van szükség a vallási vezetőkkel, hiszen a vallások sokat tehetnek a radikalizáció és a fenyegetettség bizonyos formáinak, valamint a terrorizmus keltette közösségi feszültségek csökkentésében. Ezt kell kiegészítenie a vallások közötti párbeszédnek és – ha szükséges – megbékélési folyamatok megvalósításának.

3.4. Reagálás

3.4.1. Tekintettel arra, hogy a reagálás a leginkább szakirányú jellegű, itt leginkább az eredmények rendszeres kommunikációjának szükségességére és fontosságára hívjuk fel a figyelmet.

3.4.2. Az EGSZB aláhúzza, hogy az uniós jog kizárja az általános és válogatás nélküli adatmegőrzést, és az csak jogszabályban pontosan körülírt és szigorú biztosítékok mellett engedhető meg, a rendszer állandó kontrollja mellett.

3.4.3. A csak kísérleti jelleggel létrehozott, a terrorizmus áldozataival foglalkozó uniós szakértői központ tevékenységét folytatni kell, és annak tevékenységét szükséges lenne kiterjeszteni a terrorizmus elleni fellépésnek a civil társadalomra és az alapvető jogokra való kihatása értékelésére. Ugyancsak szükséges az áldozatok segítségének tagállami mechanizmusait felülvizsgálni és erősíteni az áldozatok jogaira vonatkozó első uniós stratégia (2020–2025) keretében ⁽⁶⁾. A terrorizmus áldozatait szolgáló nemzeti kapcsolattartó pontok ⁽⁷⁾ hatékony működtetése szintén elengedhetetlen.

3.4.4. A terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program (TFTP) ⁽⁸⁾ során jelentős mennyiségű hírszerzési adat gyűlik össze, amelynek különösen is külső fél által való felhasználás esetén (pl. EU-USA együttműködés) az uniós polgárok magánéletének védelmét szolgáló biztosítékokat állandó értékelésnek szükséges alávetni. Ugyanez igaz a kiberbiztonság, a nyomozások esetén kezelt titkosított információkezelés, az e-bizonyítékok kezelése (eEDES) és a nemzetközi partnerekkel folytatott digitális nyomozás területén. Minden esetben elsődleges szempontként kell kezelni az állampolgárok jogvédelemhez fűződő érdekeit.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ COM(2020) 258 final.

⁽⁷⁾ A terrorizmus áldozatairól szóló, 2018. június 4-i tanácsi következtetéseknek megfelelően (9719/18).

⁽⁸⁾ HL L 195., 2010.7.27., 3. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Európai rákellenes terv

(COM(2021) 44 final)

(2021/C 341/12)

Előadó: **Małgorzata BOGUSZ**

Társelőadó: **Milena ANGELOVA**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.3.26.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 168. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.26.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	226/3/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözlí az európai rákellenes tervet (továbbiakban: a terv), amely mérföldkőnek számít a rák és annak társadalmi, pénzügyi és pszichológiai következményei ellen az uniós polgárok körében folytatott küzdelemben, és konkrét ütemtervet szorgalmaz a terv végrehajtására, amelyhez teljesítménymutatók és reális határidők társulnak.

1.2. Noha a rákmegelőzés kulcsfontosságú, az Európai Unió (EU) és a tagállamok számára egyaránt fontos biztosítani a magas színvonalú, hozzáférhető egészségügyi infrastruktúra elérhetőségét, ideértve a szűrési, diagnosztikai és kezelési lehetőségeket, a szükségleteknek megfelelő szintű egészségügyi személyzettel nyújtott egészségügyi szolgáltatásokat, valamint a betegek fizikai és mentális jóllétének a kezelése alatti és utáni támogatására szolgáló rendszereket.

1.3. Sürgős intézkedésként kezelni kell a Covid19-világjárvány által az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén okozott problémákat. A korlátozások és késedelmek csökkenthetik a gyógyulás esélyét, ezeket a problémákat hatékonyan kezelni kell, továbbá sürgősen foglalkozni kell az emberek félelmeivel is. A szociális partnereknek és a civil társadalmi szervezeteknek nélkülözhetetlen szerepük van a bevált gyakorlatok terjesztésében, a rák kockázati tényezőiről szóló releváns információk nyújtásában és abban, hogy segítenek az embereknek a korai tünetek felismerésében, a megelőzés előmozdításában és az egészséges életmód ösztönzésében. Erőfeszítéseiket támogatni kell, többek között azáltal, hogy az ESZA+ keretében megfelelő forrásokat különítenek el a rák elleni közös fellépésekre és az egészségmegőrzéssel kapcsolatos bevált gyakorlatok terjesztésére.

1.4. A rák korai felismerésének javítása érdekében az EGSZB támogatja a szűrési és rákmegelőzési projektek kezdeményezéseit, valamint ösztönzi az új technológiák alkalmazását és az arra irányuló erőfeszítéseket, hogy felhívják a lakosság figyelmét a megelőző szűrés szükségességére. A szűrési és felvilágosító kezdeményezéseknek az összes gyakori ráktípussal foglalkozniuk kell, és a lehető legtöbb ember számára elérhetőnek kell lenniük.

1.5. A tervnek foglalkoznia kell az EU demográfiai helyzetével, és olyan feltételeket kell biztosítania, amelyek egészen az időskorig elősegítik a jó egészség megőrzését. Ezzel egyidejűleg az EGSZB kéri, hogy fordítsanak különös figyelmet a gyermekek rákos megbetegedései elleni küzdelemre, amely sajátos intézkedéseket igényel a felismerés, a standard és innovatív gyógyszerekhez való hozzáférés, valamint a gyermekek és serdülők célzott ellátása tekintetében.

1.6. A rák elleni küzdelem terén tapasztalható nemzeti, regionális és társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése és a mindenki számára elérhető, magas színvonalú megoldások biztosítása érdekében alapvető fontosságú, hogy az EU valamennyi tagállamot bevonja a terv végrehajtásába, és ösztönözze a tagállamok közötti együttműködést, többek között az uniós finanszírozáson keresztül nyújtott támogatással. A terv végrehajtásának választ kell adnia a betegek és a túlélők sajátos és különleges igényeire, és alkalmazkodnia kell a különböző nemzeti körülményekhez, ideértve az emberek eltérő társadalmi-gazdasági környezetét, életkorát, nemét, fogyatékosságát stb.

1.7. Az EGSZB azt is szorgalmazza, hogy javítsák a rákbetegek lehetőségeit arra, hogy más tagállamok által nyújtott magas színvonalú kezelésben, gondozásban és szakértelemben részesüljenek, valamint kihasználhassák a jól működő egységes piac által biztosított gyógyszerek, orvostechnikai eszközök és egyéb gyógyászati termékek rendelkezésre állásának előnyeit.

1.8. Az EGSZB a rák kockázati tényezőinek jobb megértéséhez, valamint a diagnózisok, terápiák és kezelések javításához elengedhetetlennek tekinti a kutatást és az innovációt. A különböző méretű vállalkozások, kutatók, betegek, egészségügyi szakemberek és hatóságok részvételével működő innovációs ökoszisztémákat uniós és nemzeti finanszírozással – különösen a Horizont Európa keretében létrehozott partnerségek révén – ösztönözni, fejleszteni és támogatni kell.

1.9. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy komoly erőfeszítéseket kell tenni a korszerűbb megelőzési, diagnosztikai és kezelési módszerek kidolgozását elősegítő adatok előállítása, rendelkezésre állása és hozzáférhetősége tekintetében. Meg kell könnyíteni a digitális egészségügyi adatok és a biobankok genomikus adatainak összekapcsolását, hogy lehetővé váljon a személyre szabott megelőzés és ellátás. Az uniós együttműködés megerősítésén keresztül az adatelemzési módszerek – köztük a mesterséges intelligencia – fejlesztését és használatát is elő kell mozdítani.

1.10. Az EGSZB hangsúlyozza a dohányzás visszaszorításának fontosságát, és tudomásul veszi a 2014/40/EU irányelvnek a dohánytermékek és kapcsolódó termékek gyártására, kiszerezésére és értékesítésére vonatkozó alkalmazásáról szóló európai bizottsági jelentést⁽¹⁾ és annak következtetéseit, melyeknek célja, hogy csökkenjen a dohányzók veszélyes és/vagy függőséget okozó anyagoknak való kitettsége. Ezzel összefüggésben – és tudomásul véve a kibocsátásokról és a mérési módszerekről szóló európai bizottsági véleményt [a jelentés 3.1. szakaszát] – az EGSZB a füst kibocsátások tartalmára vonatkozó vizsgálati módszer további kutatását is szorgalmazza, többek között a WHO Intense-módszeren keresztül, és ösztönzi a kutatási eredményeken alapuló WHO-ajánlások végrehajtását.

1.11. A foglalkozási eredetű rák hatékony megelőzéséhez való hozzájárulás érdekében az EGSZB szorgalmazza, hogy végezzenek további kutatást a rákkeltő anyagokkal, a mutagénnel és az endokrin károsító anyagokkal szembeni foglalkozási expozícióról, valamint a foglalkozási eredetű rákos megbetegedések okairól, különösen a nők esetében. Az EGSZB tudomásul veszi a tervben szereplő, a ráknak való munkahelyi kitettség csökkentésére irányuló, onkológiai területre vonatkozó jogalkotási kezdeményezéseket, és hangsúlyozza, hogy minden lehetséges aktualizálásnak tudományos és kutatási eredményeken kell alapulnia, és azt a szociális partnerekkel folytatott konzultációkkal kell alátámasztani. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy elő kell mozdítani és támogatni kell a veszélyes anyagok és termékek helyettesítésére irányuló kutatást és fejlesztést. Az azbeszttel kapcsolatban az EGSZB korábbi véleményeire hivatkozik, köztük a megbetegedések elismerésével és az azokra nyújtott kártérítéssel kapcsolatos javaslatokra⁽²⁾. Kéri továbbá, hogy a munkahelyi kockázateértékelés és kockázatkezelés során vegyék figyelembe a többszörös kitettségeket, valamint a foglalkozási expozícióra vonatkozó adatokat építsék be a korai felismerési programokba.

1.12. A rák sikeres legyőzéséhez nemzetközi együttműködésre és magas színvonalú oktatásra van szükség a rákhoz kapcsolódó tudományágakban, beleértve az EU által támogatott és a szociális partnerek közös tevékenységei révén is megvalósított oktatási és készségfejlesztési programok terén folytatott tagállamok közötti együttműködést. Az együttműködés különösen fontos a kutatás és az innováció területén, valamint a tudásmegosztás elősegítése során is. Emellett nyílt és strukturált együttműködésre van szükség ahhoz, hogy a rák kezelésére szolgáló gyógyszerek, berendezések és egyéb termékek rendelkezésre álljanak.

1.13. A vállalkozások központi szerepet játszanak a rákmegelőzési, szűrési, diagnosztikai és kezelési megoldások kidolgozásában. Emellett arra is törekednek, hogy a környezeti hatások csökkentésével, biztonságos termékek, illetve módosított, kevésbé ártalmas termékek fejlesztésével és előállításával, a munkahelyi egészségvédelem és biztonság javításával, valamint a betegeknek a munka és a rák kezelése összeegyeztetésében és a munkába való zökkenőmentes visszatérésben való támogatásán keresztül küzdjék le a rákot. Ennek ösztönzése érdekében az EU-nak kedvező feltételeket kell biztosítania az innovációhoz, a beruházásokhoz és a vállalkozások működtetéséhez.

1.14. Az EGSZB kéri, hogy a szociális partnereket és a civil társadalmi szervezeteket szorosan vonják be a terv továbbfejlesztésébe és nyomon követésébe, valamint célzottan támogassák és finanszírozzák a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek közös tevékenységeit, beleértve a különböző ágazatok széles körű képviseletét is.

⁽¹⁾ Jelentés a 2014/40/EU irányelv alkalmazásáról.

⁽²⁾ Nagyon fontos szempontot jelentenek a veszélyes azbeszt használatának megszüntetésére irányuló további erőfeszítések – lásd az EGSZB véleményeit: HL C 251., 2015.7.31., 13. o. és HL C 288., 2017.8.31., 56. o.

1.15. Az EGSZB uniós szintű kampányokat szorgalmaz a rák megelőzésére és kezelésére irányuló munkahelyi intézkedésekkel, valamint a jó minőségű élelmiszereknek, a tiszta víznek és levegőnek, valamint az egészséges egyéni életmódnak – többek között az étrendnek, a testmozgásnak és a jobb alternatívák választásának – a rákmegelőzésben betöltött szerepével kapcsolatos tudatosság és ismeretek növelése érdekében. A kommunikáció – amelynek célja, hogy a tervet és intézkedéseit érthetővé és hitelessé tegye az európai polgárok számára – döntő szerepet játszik majd a terv sikerében és céljainak elérésében.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB üdvözli a tervet, amely mérőföldkövet jelent az uniós polgárok körében a rák jelentette terhek egyre növekvő problémája elleni küzdelemben. Mivel az EGSZB túl általánosnak tartja a javaslatot, arra kéri az Európai Bizottságot, hogy ismertesse, miként kívánja átültetni a javaslatot konkrét intézkedésekbe és hatásmegelőzési intézkedésekbe, illetve miként kívánja figyelembe venni a betegek helyzetét. Az EGSZB olyan ütemterv létrehozását is kéri, amely részletezi a terv végrehajtását, és teljesítménymutatókat és reális határidőket ír elő a stratégia számára.

2.2. Az EGSZB üdvözli a rák elleni küzdelem sokoldalú és innovatív megközelítését célzó javaslatokat, amelyek a megelőzésen, a korai felismerésen, a diagnózison és a kezelésen, valamint a betegek és a túlélők életminőségének javításán alapulnak, különösen azért, hogy fenntartsák a foglalkoztatásukat. Noha a rákmegelőzés kulcsfontosságú, az EU és a tagállamok számára egyaránt fontos biztosítani a magas színvonalú egészségügyi infrastruktúra elérhetőségét, ideértve a szűrési, diagnosztikai és kezelési lehetőségeket és egészségügyi szolgáltatásokat.

2.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy további kiigazításokat kell végezni a terven annak érdekében, hogy az esetleges egyenlőtlenségek áthidalása céljából elősegítsék minden tagállam és azok minden régiójának egyenlő bevonását. A morbiditás és a mortalitás elég gyakran nemcsak a rák típusával, hanem az adott hellyel és a társadalmi gradiensekkel is összefügg. Ezért az ajánlásokat hozzá kell igazítani az egyes tagállamok rák elleni küzdelemben való részvételéhez, beleértve a nemzeti szűrési és oltási programok és támogatási rendszerek szervezeti fejlesztését, valamint az egészségügyben tapasztalható társadalmi egyenlőtlenségek kérdésének kezelését is. Támogatni kell egyúttal az egyéneket és a gondozókat a rák következményeinek kezelésében, amelyek az autonómia és a polgárság elvesztésében jelentkeznek: hozzáférést kell biztosítani a pénzeszközökhöz, támogatást kell nyújtani a mindennapi élethez stb. Ugyanilyen figyelmet kell fordítani a rák gazdasági következményeinek leküzdésére, valamint a társadalom egyes, már most is bizonytalan helyzetben lévő rétegeit érintő következményekre.

2.4. A rákkal kapcsolatos egyenlőtlenségeket a lehető legátfogóbb módon kell nyilvántartani, azonosítva a tagállamok és a régiók közötti eltéréseket, valamint – lehetőség szerint – a társadalmi egyenlőtlenségeket, különösen a munka és a nemek tekintetében. Fontos továbbá a megfelelő infrastruktúra és a hozzáértő személyzet biztosítása a kiváló minőségű kapcsolódó adatok gyűjtéséhez az összes tagállam daganatos megbetegedésekkel kapcsolatos nyilvántartásai közötti hatékony együttműködés és az országok közötti együttműködés érdekében.

2.4.1. A foglalkozási sugárterhelések, amelyeket egyéb tényezők, például az egészségi állapotot meghatározó társadalmi tényezők – köztük a környezeti kitétség, az ellátáshoz való hozzáférés, az oktatási szint stb. – felerősítenek, fontos szerepet játszanak ebben a dinamikában. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy elő kell mozdítani és támogatni kell a veszélyes anyagok és termékek helyettesítésére irányuló kutatást.

2.4.2. Az EGSZB kiemeli a környezeti kitétség jelentőségét – beleértve az élelmiszerek, a víz és a levegő minőségét is –, és hangsúlyozza, hogy a megfelelő képzés, oktatás és tájékoztatás alapvető szerepet játszik abban, hogy motiválja és támogassa az embereket az egészséges életmód választásában és követésében.

2.4.3. A rák elleni küzdelem érdekében kellő figyelmet kell fordítani a folyamat minden szakaszára: a körültekintő és megalapozott megelőzésre; a korai és releváns diagnózisra, a gyors kezeléshez, valamint a minőségi és megfizethető, a szükségleteknek megfelelő szintű egészségügyi személyzettel nyújtott ellátáshoz való hozzáférésre, a társadalomba és a munkahelyre történő visszailleszkedés támogatására, illetve az utógondozásra.

2.5. Az EGSZB üdvözli, hogy 4 milliárd eurót elkülönítettek a terv finanszírozására, de kéri, hogy ezeket a forrásokat vizsgálják felül a nemzeti egészségügyi rendszerek összefüggésében, figyelembe véve az állami/magán egészségügyi finanszírozási rendszerek szervezését. Az EU nem engedheti meg magának, hogy továbbra is lassan cselekedjen a rák elleni küzdelemben, ami emberi szenvedést okozna, és rontaná az európaiak gazdasági helyzetét. Az EU-nak egy új, onkológiai Marshall-tervre van szüksége.

2.6. Az EGSZB szerint a demográfiai és gazdasági vonatkozásoknak kiemelt jelentősége van a terv szempontjából. Európa népességének elöregedése egyrészt alacsony termékenységi rátával, másrészt az emberek élettartamának növekedésével jár együtt, ami hosszú távon az egészségügyi ellátórendszereket is kihívások elé állítja az egész EU-ban. Ez összefügg azzal is, hogy az életkor előrehaladtával nő a rák kialakulásának kockázata. Határozott intézkedésekre van szükség az olyan feltételek megteremtése érdekében, amelyek egészen az időskorig támogatják az európaiak jó egészségi állapotának megőrzését. A tervben a rákmegelőzés, -kezelés és -gondozás új megközelítéseként felvázolt intézkedéseknek kell kijelölniük az utat a cél elérése felé. A tervre két évente történő leltározási/felülvizsgálati záradékot kell alkalmazni, és annak tartalmaznia kell az összes EU-tagállamra vonatkozó közös mutatókat.

3. Magas színvonalú és egyenlő ellátás

3.1. Sürgős intézkedésként kezelni kell a világjárvány által okozott problémákat. Az EGSZB megjegyzi, hogy csak akkor lehet elkerülni számos egészségügyi szolgáltatás hozzáférhetőségének korlátozását – különösen az onkológia és a kardiológia területén –, ha a Covid okozta zavarokat hatékonyan kezelik. A diagnózis és a kezelés terén tapasztalható súlyos késedelmek csökkentik a gyógyulási esélyeket, és ezáltal növelik a halálozási arányt.

3.2. A közép- és hosszú távú igények kielégítése érdekében ugyancsak fontos megerősíteni és fejleszteni az infrastruktúrát és a szolgáltatásokat. Gyakorlatokat kell kidolgozni, hogy felkészülten tudjunk reagálni az egyéb lehetséges rendkívüli helyzetekre, beleértve a telemedicina és a távgyógyászati intézkedések kifejlesztését és uniós szintű bevezetését is, amelyek minden körülmények között alkalmazhatók, és hozzájárulnak rákkal kapcsolatban a tagállamok között és a régióikon belül fennálló egyenlőtlenségek csökkentéséhez is.

3.2.1. A tagállamok közötti egyenlőtlenségek megfigyelhetők a kelet és nyugat között – a képzett munkaerő elvándorlása nyugat felé történik –, valamint a kis és nagy országok között, és nagy különbségek vannak a szűrési programok és az egészségügyi rendszerekbe történő beruházások terén. A kutatási tevékenységet végző kórházak élen járnak a rák elleni küzdelemben.

3.2.2. Szükség van a tagállamok közötti együttműködésre, amit különböző intézkedésekkel és eszközökkel lehet biztosítani, többek között a következőkkel:

- adatmegosztás és a mesterséges intelligencia használata,
- az ismeretek és a szaktudás megosztása,
- a gyógyszerhiány kezelését célzó együttműködés,
- interspecializációs képzési programok,
- európai referenciahálózatok, és
- a nemzeti komplex rákközpontok európai hálózata.

3.3. Az EGSZB üdvözlöi a „rákos gyermekek segítésére irányuló kezdeményezést”, de aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy nincsenek konkrét intézkedések a helyzet kezelésére. Célzott finanszírozás mellett több egyedi, valóban gyors és konkrét intézkedést szorgalmaz annak érdekében, hogy több rákos gyermeket és serdülőt gyógyítsanak meg, nagyobb hatékonysággal. Tekintettel arra, hogy a gyermekek számára sürgősen hozzáférést kell biztosítani az innovációhoz, csökkenteni kell a kezeléseken terén mutatkozó egyenlőtlenségeket, és meg kell érteni a gyermekkori rákos megbetegedések eredetét – mivel a felnőttek rákos megbetegedéseivel ellentétben a gyermekkori rákot nem tudjuk megelőzni –, az EGSZB kéri, hogy a terv nyújtson lehetőséget arra, hogy véget vessünk az elfeledett gyermekek méltánytalan helyzetének, és végre megadjuk nekik azt a figyelmet, amelyet megérdemelnék, hiszen ők jelentik Európa jövőjét.

3.4. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki az együttműködési modellek és az információáramlás jelentős regionális különbségei miatt, beleértve a digitális szakadékot is, amely kedvezőtlenül érinti az időseket, a nagyvárosokon kívül élőket, a fogyatékkal élő személyeket és a pénzügyileg hátrányos helyzetű csoportokat. Ezért az ütemtervnek biztosítania kell a szabványosítást ezen a területen.

3.5. Az EGSZB emellett egy inkább alulról szerveződő terv kidolgozását szorgalmazza, amely elég rugalmas ahhoz, hogy reagálni tudjon a sajátos igényekre, és alkalmazkodjon a különböző körülményekhez és a rákos betegek és a túlélők helyzetéhez.

3.6. Az EGSZB üdvözlí azt a célt, hogy a lakossági védőoltások bevezetésével meg kívánják előzni a vírusfertőzések által okozott rákos megbetegedéseket, de megjegyzi, hogy az átoltottsági ráta és a védőoltási programok előrehaladása régióként eltérő. Minden régióknak le kell másolnia a bevált gyakorlatokat annak biztosítása érdekében, hogy minden polgár hozzáférjen az ilyen típusú vakcinákhoz.

3.7. Az EGSZB támogatja azokat a terveket, amelyek célja a rák korai felismerésének javítása szűrési projektek és oktatási tevékenységek révén, beleértve az új technológiákat hasznosító projekteket is, amelyek célja a betegek figyelmének felhívása a megelőző szűrés szükségességére, valamint a foglalkozási expozícióra vonatkozó adatok beépítése a korai felismerési programokba. A célzottabb szűrések érdekében arra is szükség van, hogy jobb ismeretekkel rendelkezünk az örökletes rákos betegségekről.

3.8. A megelőzés hatékonyabb, ha az nem csak egyszerű egyéni magatartáson alapul, és ha csökkenti vagy kiküszöböli az ártalmat és a rák kialakulásához hozzájáruló kollektív tényezőket. A terv 3. fejezete alábecsüli a társadalmi meghatározó tényezőket.

3.9. Az EGSZB megjegyzi, hogy a korai diagnózisra vonatkozó kezdeményezéseknek minden ráktípusra, így a vérrákra is ki kell terjedniük, és a szűrővizsgálatoknak elérhetőnek kell lenniük a népesség lehető legszélesebb köre számára.

3.10. Az EGSZB szorgalmazza, hogy javítsák a rákbetegek lehetőségeit arra, hogy más tagállamok által nyújtott magas színvonalú kezelésben, gondozásban és szakértelemben részesüljenek. Az EGSZB kéri, hogy javítsák a rákbetegek lehetőségeit a más tagállamok által biztosított magas színvonalú kezelés, ellátás és szakértelem, valamint a jól működő egységes piac által biztosított gyógyszerek, orvostechikai eszközök és egyéb gyógyászati termékek rendelkezésre bocsátása révén.

3.11. Az EGSZB hangsúlyozza a betegek fizikai és mentális jóllétének a kezelés alatti és utáni támogatására szolgáló rendszerek fontosságát is, ideértve a szükséges tájékoztatást és az ismeretek átadását. Ugyanezek a megfontolások a munkavállalók, a munkáltatók és a vállalkozók számára is fontosak. Az EGSZB emellett hangsúlyozza a rákbetegek gondozóinak jólétét is. A gondozóként folytatott informális karrierjük komolyan befolyásolhatja a munka és a magánélet egyensúlyát, és kihathat a fizikai jóllétükre. Az EGSZB ezért az Európai Bizottsággal egyetértésben sürgeti a tagállamokat, hogy a szülők és gondozók tekintetében teljeskörűen ültessék át a nemzeti jogba a munka és magánélet közötti egyensúlyról szóló irányelvet, és támogassák a 2021–2030 közötti időszakra vonatkozó, a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló, elfogadásra váró stratégiát.

3.12. Az EGSZB felhívja a figyelmet a kulturális sokszínűsége és az uniós polgárok alapvető jogainak eltérő mértékű tiszteletben tartására, többek között a foglalkoztatás, a szociális védelem vagy a pénzügyi szolgáltatásokhoz, például a hitelhez való hozzáférés terén tapasztalható megkülönböztetésmentesség tekintetében. Ezért meg kell szüntetni a tagállamok közötti egyenlőtlenségeket, és tiszteletben kell tartani a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jogot az egyének rákbetegséggel kapcsolatos kórtörténete, valamint a betegek gondozóinak képviselői tekintetében.

4. Új megoldásokra van szükség a rák elleni küzdelemben

4.1. A technológia és a tudomány – ezen belül is az orvostudomány – terén tapasztalt hatalmas előrelépések fényében az EGSZB üdvözlí annak a korszerű megközelítésnek az ígérését, hogy új technológiákkal, kutatással és termékinnovációval fognak küzdeni a rák ellen. Üdvözlendő az is, hogy az Európai Bizottság kiemelt kezdeményezéseiben és intézkedéseiben előtérbe helyezi a társbetegségek, a társadalomtudományok és a viselkedéstudományok terén elért eredményeket.

4.2. A terv helyesen hangsúlyozza azt, hogy a kutatásnak és innovációnak alapvető szerepe van a rák kockázati tényezőinek jobb megértésében, valamint a diagnosztikák, a terápiák, a kezelések és a megelőzési politikák javításában. A nemzetközi és uniós szintű együttműködéshez elengedhetetlen a bevált gyakorlatok megosztása, egyebek mellett a szabályozási megközelítésekről is, a lehető legproduktívabb módon összekapcsolva ezáltal a szakemberek szakmai ismereteit, az adatokat és a technológiát, valamint a pénzügyi erőforrásokat.

4.3. Jelentős erőfeszítéseket kell tenni az adatok előállítása, rendelkezésre állása és hozzáférhetősége érdekében, hogy fejlettebb genomikai nyomonkövetési, megelőzési, diagnosztikai és kezelési módszereket fejlesszünk ki, ideértve az európai egészségügyi adattár kialakítását is. A teljes gondozási folyamat során elengedhetetlen az egészségügyi adatok digitalizálása és biztonságos és titkosított megosztása, hogy a betegek megfelelő ellátásban és kezelésben részesülhessenek, beleértve a határokon átnyúló egészségügyi ellátást is. Ezzel párhuzamosan az egészségügyi ellátásban csökkenteni kell a bürokráciát, és a lehető leghatékonyabbá kell tenni az egészségügyi nyilvántartási gyakorlatokat. Szintén meg kell könnyíteni a digitális egészségügyi adatok és a biobankok genomikus adatainak összekapcsolását a rákos megbetegedések megelőzésének, diagnosztizálásának és betegközpontú ellátásának fejlesztésében. Az uniós együttműködés megerősítésén keresztül az adatelemzési módszerek – köztük a mesterséges intelligencia – fejlesztését és használatát is elő kell mozdítani.

4.4. A többszörös kitettségek kérdése az egyik legfontosabb kihívás mind a környezeti, mind a foglalkozási eredetű rákos megbetegedések megelőzésének kidolgozásában. Az EU-nak meg kell erősítenie az e területen folyó kutatások támogatását. Ugyanilyen fontos releváns információkkal rendelkezni arról, hogy mi okozhat rákot, segíteni az embereket a korai tünetek felismerésében, kezelni a rákkal összefüggő stresszt, elősegíteni a megelőzést és ösztönözni az egészséges életmódot. A szociális partnereknek és a civil társadalmi szervezeteknek nélkülözhetetlen szerepük van, erőfeszítéseiket pedig támogatni kell, többek között azáltal, hogy az ESZA+ keretében megfelelő forrásokat különítenek el a rák elleni közös fellépésekre és az egészségmegőrzéssel kapcsolatos bevált gyakorlatok terjesztésére.

4.5. Európai szinten össze kell hangolni a rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel szembeni foglalkozási expozícióra vonatkozó adatok módszeres gyűjtését, és össze kell kapcsolni a rákos megbetegedések nyilvántartásából származó adatokat a rákbetegek foglalkozására vonatkozó adatokkal. Ezek az adatok lehetővé tennék a célzottabb megelőző intézkedéseket, és ösztönöznék a rákos megbetegedések korai felismerését a kitett személyek körében. Az új és innovatív európai kutatási projekteket ki kell terjeszteni valamennyi tagállamra.

4.6. Számos hormonfüggő rákbetegséget az endokrin károsító anyagoknak való expozícióval hoznak összefüggésbe. Az ezen anyagokra irányuló alap kutatásból kiindulva javítani kell az e területre vonatkozó európai politikákat és a megelőzést.

4.7. A rák sikeres legyőzéséhez magas színvonalú oktatásra is szükség van a rákhoz kapcsolódó tudományágakban, beleértve a tagállamok és a szociális partnerek által az olyan uniós támogatású oktatási és készségfejlesztési programok keretében folytatott szilárd együttműködést, mint a rákkal kapcsolatos interspecializációs képzési programok és az Európai Bizottság készségfejlesztési paktuma. A tervnek arra is ki kell térnie, hogy az egészségügyi dolgozók körében folyamatos szakmai fejlődésre, tájékoztatásra és tudatosításra van szükség, többek között a veszélyes gyógyszerek kezelése és beadása tekintetében. Ezenkívül a különböző szolgáltatások nyújtásához magas végzettségű és jól képzett szakemberekre van szükség, legyen szó akár a kezdeti diagnózis és a kezelési terv felállításáról, akár a gyógyszerek beadásáról, a műtétekről és a radiológiai kezelésről, miközben a sikeres ellátás másik pillérét a rákkutatók, az egészségügyi szakemberek és a betegek közötti szoros együttműködés képezi. Emellett az EU-n kívüli partnerekkel folytatott intenzív együttműködésnek is kulcsszerepe van a tudásmegosztás előmozdításában.

4.8. A vállalkozások központi szerepet játszanak a rákmegelőzési, szűrési, diagnosztikai és kezelési megoldások kidolgozásában. Az innovációs ökoszisztémák fejlesztése és előmozdítása rendkívül fontos az EU sikere szempontjából. Az ökoszisztémáknak be kell vonniuk a különböző méretű vállalkozásokat (a nagy nemzetközi vállalatoktól kezdve az induló innovatív vállalkozásokig), valamint a kutatókat, a betegeket, az egészségügyi szakembereket és a hatóságokat. Ezt a munkát uniós és nemzeti finanszírozással, különösen a Horizont Európa keretében létrehozott partnerségek révén kell támogatni. Azt is alapvetően fontos meghatározni, hogy az Európai Gyógyszerügynökség milyen szerepet tölt be az innovatív, biztonságos és hatékony rákterápiák tagállami bevezetésének ösztönzésében és támogatásában.

4.9. Az EMA fontos szerepet játszik a rák megelőzését és hatékony gyógyítását célzó fejlett készítmények és kapcsolódó felszerelések forgalomba hozatalában és biztonságos módon történő hozzáférhetővé tételében. Emellett javíthatja a tagállamok hozzáférését az ilyen készítményekhez, és koordinálhatja azok hatékony bevezetését az EU-ban. Ez minden beteg számára gyorsabb hozzáférést biztosít majd a magas színvonalú, korszerű kezelésekhöz.

4.10. A gyógyszerek, vakcinák, technológiák és gondozási szolgáltatások fejlesztése és biztosítása mellett a vállalkozások a környezeti hatások csökkentésén, biztonságos termékek, illetve módosított, kevésbé ártalmas termékek kifejlesztésén és előállításán, valamint a munkahelyi egészségvédelem és biztonság javításán keresztül igyekeznek felvenni a küzdelmet a rákkal szemben. Egyebek mellett a lehető legnagyobb mértékben csökkenteni kell a szabadtéri tevékenységek során az UV-sugárzásnak való kitettséget, különösen az olyan ágazatokban, mint a mezőgazdaság és az építőipar. A szociális partnerek számára az egészségvédelem éppúgy fontos, mint a biztonság, ezért ágazati megelőzési politikákat dolgoznak ki, amelyeket társadalombiztosítási járulékokból finanszíroznak. Az ebben rejlő lehetőségek kibontakoztatásához kulcsfontosságú a zavartalanul működő összehangolt megközelítés, amely lehetővé teszi a magas színvonalú megoldások kidolgozását és rendelkezésre bocsátását. Ezenkívül a munkáltatók – ahogy a szakszervezetek és a civil társadalmi szervezetek is – támogatják a betegeket a munka és a rákkezelések összeegyeztetésében és a munkába való zökkenőmentes visszatérésben.

4.11. A rák elleni küzdelmet szolgáló megoldások kifejlesztésére szakosodott vállalkozások munkájának ösztönzése érdekében az EU-nak kedvező feltételeket kell biztosítania az innovációhoz, a beruházásokhoz és a vállalkozások működtetéséhez. Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy a rákkal kapcsolatos egészségügyi technológiák, szolgáltatások és megoldások terén megerősítsük az EU általános globális pozícióját.

4.12. Az is fontos, hogy felgyorsítsuk az új rákdiagnosztikai módszerek és kezelések bevezetését és az azokhoz való hozzáférést, anélkül hogy veszélyeztetnénk a betegek és az egészségügyi szakemberek biztonságát. E tekintetben a kedvező üzleti környezet egyik elengedhetetlen eleme az ösztönző és támogató szabályozási keret. Az uniós szabályozásnak a tudományos eredményeken kell alapulnia, és egyenlő versenyfeltételeket kell biztosítania a vállalatok számára az EU-n belül és globális versenytársaikkal szemben.

4.13. A vállalkozások és a munkaadók által a rák elleni küzdelem terén végzett gyakorlati munkában betöltött központi és sokoldalú szerep fényében fontos, hogy a vállalkozások és a munkaadók képviselőit – az egészségügyi ágazattól az építőiparig és a fogyasztási cikkekig, a mezőgazdaságtól a feldolgozóiparig –, valamint a betegek és a gondozók képviselőit széles körben és mindenre kiterjedően bevonják az intézkedések továbbfejlesztésébe és végrehajtásába. Ugyanilyen fontos a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek szerepe a bevált gyakorlatok és a tájékoztatás biztosításában, valamint a figyelemfelkeltő kampányok szervezésében.

5. A különleges figyelmet igénylő rákos megbetegedések

5.1. Az EGSZB üdvözlöi a terv gyermekkori rákos megbetegedésekkel kapcsolatos kezdeményezését, de rámutat arra, hogy jelentős erőfeszítéseket kell tenni a gyermekek és serdülők életének befolyásolására és a meglévő egyenlőtlenségek csökkentésére. Ehhez be kell fektetni az innovációba, valamint világos és sürgős célzott intézkedéseket és finanszírozást kell biztosítani, amelyek célja a megfelelő felismerési módszerek, gyógyszerek, kezelések és gondozási szolgáltatások kifejlesztése és bevezetése. Itt a lehetőség, hogy véget vessünk az elfelejtett gyermekek méltánytalan helyzetének, és végre megadjuk nekik azt a figyelmet, amelyet megérdemelnek, hiszen ők jelentik Európa jövőjét.

5.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy a hematológiai rákbetegedések jelentős egészségügyi és gazdasági terhet rónak az európai polgárokra. A terv a vérképzőszervi daganat kezelésével kapcsolatos megfontolások és innovatív megközelítések révén enyhítheti a betegekre, a családjaikra és a társadalomra rótt ilyen terheket. A magas színvonalú rákfelügyelettel, az egészségügyi rendszer reformjával és az innovatív ellátási megközelítésekkel kapcsolatos megfelelő elkötelezettség és beruházások biztosíthatják, hogy a vérrák kezelése terén elért érdemi eredmények fenntartható módon mindenki számára elérhetővé váljanak.

5.3. Az EGSZB szerint a terv hangsúlyozhatná, hogy kifejezetten a rosszindulatú hematológiai betegségekre kell összpontosítani, és lehetővé kell tenni az olyan célzott kezdeményezések megvalósítását, amelyek a legsérülékenyebb betegcsoport ellátási helyzetének javítására törekednek:

- 2016-ban az EU-ban, Norvégiában, Svájcban és Izlandon a rosszindulatú vérrák felelt az összes rákos haláleset 9 %-áért (124 000) és az EU összes egészségügyi kiadásának 12 %-áért ⁽³⁾,
- a hematológiai rákbetegségek jellemzően a nagyon fiatalokat (a gyermekkori rákos megbetegedések 30 %-a) és a társadalom nagyon idős tagjait, azaz a leggyengébbeket érintik, és igazságtalan, ha nem vesszük őket figyelembe azért, mert nem ők alkotják a gazdaságilag aktív/dolgozó népességet.

6. Nemzetközi együttműködés a rák elleni küzdelemben

6.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy nemzetközi együttműködésre és koordinációra van szükség az orvostudomány fejlődésének és több millió európai hosszú távú egészségügyi kilátásainak fellendítése érdekében, de aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a terv túlságosan általános megközelítést alkalmaz a végrehajtása során folytatott nemzetközi együttműködéssel kapcsolatban. A nemzetközi együttműködés fontosságát a legjobban az a szomorú tény szemlélteti, hogy az ötéves túlélési arány az Egyesült Államokban, Kanadában, Ausztráliában és Új-Zélandon a legmagasabb, majd a legjobb uniós országok következnek.

6.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tudományon alapuló és a kockázatokkal arányos szabályozási normák meghatározása érdekében az együttműködés különösen fontos a kutatás és az innováció, valamint a tudásmegosztás előmozdítása terén, hogy a legfejlettebb tudás álljon az európaiak szolgálatában.

⁽³⁾ Az Egészségügyi Mérési és Értékelési Intézet 2016-os eredményei a betegségek okozta össztársadalmi teherről.

6.3. Az EGSZB hangsúlyozza a dohányzás visszaszorításának fontosságát, és tudomásul veszi a 2014/40/EU irányelvnek a dohánytermékek és kapcsolódó termékek gyártására, kiszerezésére és értékesítésére vonatkozó alkalmazásáról szóló európai bizottsági jelentést⁽⁴⁾ és annak következtetéseit, melyeknek célja, hogy csökkenjen a dohányzók veszélyes és/vagy függőséget okozó anyagoknak való kitettsége. Ezzel összefüggésben – és tudomásul véve a kibocsátásokról és a mérési módszerekről szóló európai bizottsági véleményt [a jelentés 3.1. szakaszát] – az EGSZB a füst kibocsátások tartalmára vonatkozó vizsgálati módszer további kutatását is szorgalmazza, többek között a WHO Intense-módszeren keresztül, és ösztönzi a kutatási eredményeken alapuló WHO-ajánlások végrehajtását.

6.4. Az EU-nak el kell kerülnie a külföldi országoktól való túlzott függőséget az olyan stratégiai területeken, mint az egészségügy, ugyanakkor nemzetközi gazdasági együttműködésre van szükség annak érdekében, hogy elérhetőek legyenek a biztonságos gyógyszerek, berendezések és a rák kezeléséhez szükséges egyéb áruk. Nyitott kereskedelmet kell biztosítani az egészségügyi szektor nemzetközi ellátási láncában, az EU-nak pedig fel kell lépnie a protekcionizmus minden formája ellen a tagállamok között, illetve globálisan is. A rák elleni megoldások ráadásul jelentős exportlehetőségeket kínálnak az európai vállalatoknak, amelyeket támogatni kell, hogy reagálni tudjanak az egészséggel kapcsolatos megoldások iránti globális keresletre.

7. Egészségfejlesztési tevékenységek és kommunikáció

7.1. Az EGSZB világosan látja a környezet minősége, valamint az egészséges életmód és étrend mint a rák előfordulását csökkentő tényezők közötti szoros kapcsolatot. A tagállamoknak a szociális partnerekkel és a civil társadalmi szervezetekkel együtt el kell magyarázniuk és fel kell hívniuk a figyelmet a kiváló minőségű élelmiszerek, a tiszta víz és a levegő szerepére a rák és más betegségek megelőzésében. Össze kell fogniuk annak érdekében is, hogy az embereket az egészséges életmód követésére és a veszélyes dolgok kerülésére ösztönözzék, mivel ez az egyetlen módja annak, hogy a gyermekek elkerülhessék a rákkeltő anyagoknak való kitettséget. Ezen túlmenően az iskolákban, valamint a hagyományos és a közösségi médiában folytatott kampányok révén több ismeretet kell nyújtani a rákkal kapcsolatos kérdésekről.

7.2. Fel kell hívni a közvélemény figyelmét az egészséges életmódra, valamint a megelőzésre és a rákbetegek, a túlélők és a rák kockázatának kitett személyek kezelésére és gondozására, és pontosan tájékoztatni kell a fogyasztókat a jobb alternatívákról.

7.3. Az EGSZB azonban rámutat arra, hogy az egészségtudatosság szintje régióként eltérő, és az e területen végrehajtott változtatásoknak figyelembe kell venniük a helyi szokásokat.

7.4. Mivel a szociális partnerek közötti együttműködés kulcsfontosságú szerepet játszik a munkahelyeken, az EGSZB olyan uniós szintű kampányokat szorgalmaz, amelyek tájékoztatják a munkavállalókat és a munkaadókat, és bővítik ismereteiket a munkahelyi rákmegelőzési és rák kezelési intézkedésekkel kapcsolatban, többek között a bevált gyakorlatok megosztása, valamint eszköztárak és képzések biztosítása révén.

7.5. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a tervben nagy lehetőségek rejlenek az európaiak egészségügyi szükségleteinek biztosítása szempontjából. Ezért a kommunikáció – amelynek célja, hogy a tervet és intézkedéseit érthetővé és hitelessé tegye az európai polgárok számára – döntő szerepet játszik majd a terv sikerében és céljainak elérésében.

8. A stratégia nyomon követése

8.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy számos tényező együttállására van szükség ahhoz, hogy eloszlassuk a terv hatékony végrehajtásával kapcsolatos kétségeket. A terv általános és nem kötelező jellege nem garantálja annak hatékony végrehajtását és az egyre nagyobb terhet jelentő rákos megbetegedésekre adott hatékonyabb és regionális szintű válaszadást. Ennek megfelelően az EGSZB különböző eszközök kidolgozását szorgalmazza, amelyek a nemzeti sajátosságoknak és gyakorlatoknak megfelelően előkészítik a terv hatékony végrehajtását.

8.2. Az EGSZB kéri továbbá, hogy a terv továbbfejlesztésébe és nyomon követésébe szorosan vonják be az egészségügyi technológiák és megoldások szolgáltatóit, a szociális partnereket és a civil társadalmi szervezeteket, biztosítva a különböző ágazatok széles körű és mindenkire kiterjedő képviselését. Ez a megfelelő nemzeti cselekvési tervek kidolgozásában is döntő szerepet játszik.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ Jelentés a 2014/40/EU irányelv alkalmazásáról.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a férfiak és nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazása elve alkalmazásának a bérek átláthatósága és végrehajtási mechanizmusok révén történő megerősítéséről

(COM(2021) 93 final – 2021/0050 [COD])

(2021/C 341/13)

Előadó: **Pekka RISTELÄ**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.3.11. Tanács, 2021.3.15.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.26.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	147/87/11

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság javaslatát, amelynek célja, hogy megkönnyítse a munkavállalók számára az egyenlő díjazás elvének abban az esetben történő érvényesítését, ha véleményük szerint bérdiszkrimináció áldozatai lettek, valamint hogy hozzájáruljon a bérezési rendszerek nagyobb átláthatóságához, és megerősítse a nemzeti szervek szerepét ezen elv érvényre juttatásában.

1.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javasolt irányelv széles alkalmazási körrel rendelkezik, és a köz- és a magánszektor valamennyi munkavállalójára vonatkozik, valamint hogy a javaslat elismeri a megkülönböztetés interszekcionális szempontjait.

1.3. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a javaslatot több szempontból is meg kellene erősíteni, különösen a munka értékének meghatározásához alkalmazandó kritériumok, néhány kiemelt átláthatósági kötelezettség hatóköre, valamint a szociális partnerek és a kollektív tárgyalások által az egyenlő díjazás elvének megvalósításában betöltött szerep tekintetében.

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy érdemes lenne részletesebb iránymutatást biztosítani a munka értékének a nemek szempontjából semleges módon történő meghatározásához használandó objektív kritériumokról. E kritériumok között szerepelniük kell a jellemzően nők által végzett munkához szükséges készségeknek és jellemzőknek, így például az emberközpontú készségeknek, amelyeket gyakran figyelmen kívül hagynak vagy alulértékelnek a munka értékének megállapításakor. Ezeket a kritériumokat a szociális partnerek bevonásával, vagy maguknak a szociális partnereknek kell kidolgozniuk, és oly módon kell őket megfogalmazni, hogy teret engedjenek a további pontosításra.

1.5. Noha a javaslat joggal veszi figyelembe a kkv-kra nehezedő többletterhekkel kapcsolatos aggályokat, az EGSZB nem tartja indokoltnak a 250 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató munkáltatók teljes mentesítését. Ugyanakkor helyénvalóak lehetnek a kkv-kra vonatkozó különleges szabályok. A tagállamoknak emellett támogatást, képzést és technikai segítségnyújtást kell biztosítaniuk a munkáltatók, különösen a kkv-k számára a bérek átláthatóságával kapcsolatos kötelezettségeik teljesítéséhez.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy intézkedéseket kell hozni az egyenlő díjazásról folyó kollektív tárgyalások és a nemek közötti bérszakadék megszüntetését célzó egyéb intézkedések előmozdítására, a szociális partnerek autonómiájának sérelme nélkül. A kollektív tárgyalások jelentős és hasznos szerepet játszhatnak az egyenlő díjazás és a nemek közötti egyenlőség rendszerszintű előmozdításában vállalati, ágazati, regionális vagy nemzeti szinten.

1.7. Az EGSZB rámutat arra, hogy a javaslatban szereplő intézkedések mellett egyéb lépések is szükségesek a nemek közötti bérszakadék alapját képező strukturális problémák kezelésében. Az egyenlő díjazás gyakorlati biztosításához holisztikus megközelítésre lesz szükség, amely magában foglalja a végrehajtás előmozdítását és megerősítését is. Ide tartoznak a munkaerőpiaci szegregáció, a nemi sztereotípiák és a túlnyomórészt nők által végzett munka alulértékelése ellen tett további erőfeszítések, a megfelelő és hozzáférhető gyermekgondozási szolgáltatások, valamint a partner szabadságára vonatkozó megfelelő rendelkezések, továbbá a bérszakadék tudatosítására, a nők karrierlehetőségének előmozdítására és a nők döntéshozói pozíciókban való jobb képviseletének biztosítására irányuló kezdeményezések, továbbá a nők foglalkoztatását hátráltató adózási tényezők felszámolása.

2. Bevezetés

2.1. A férfiak és nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazása az Európai Unió ⁽¹⁾ és a nemzetközi és európai emberi jogi okmányok ⁽²⁾ szerint az alapvető jogok és az alapelvek egyike. Ezt legutóbb a szociális jogok európai pillérének 2. alapelve is megismételte. Az elvet a nemek közötti egyenlőségről szóló irányelv ⁽³⁾ 4. cikke is megfogalmazza, amely az ugyanazon vagy egyenlő értékű munkáért járó díjazás vonatkozásában tiltja a nemi alapon történő közvetlen és közvetett megkülönböztetést.

2.2. Az egyenlő díjazásra vonatkozó uniós keretrendszer már több évtizede érvényben van ⁽⁴⁾, és hozzájárult a bérdiszkrimináció és a bérezési rendszerekben megfigyelhető nemi előítéletek kezeléséhez. A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE) szerint a nemek közötti 14,1 % os bérszakadékból 9 % (az „indokolatlan” rész) a munkavállalók az EIGE modellje által le nem fedett jellemzőinek, valamint a hátrányos megkülönböztetésnek tudható be ⁽⁵⁾. A nemek közötti bérszakadék további okai közé tartozik például az, hogy a nők nagyobb arányban vállalnak nem fizetett gondozási feladatokat, ami befolyásolja a munkaerőpiaci részvételüket, így például a részmunkaidős munkavégzést, továbbá a horizontális és vertikális foglalkozási szegregációt. Egyes ilyen kérdésekkel az uniós jog és szakpolitika egyéb szempontjai foglalkoznak ⁽⁶⁾.

2.3. Ezen intézkedések nyomán előrelépés történt a nemek közötti bérszakadék felszámolásában az EU-ban. A teljes munkaidőre vonatkozó bérszakadék azonban uniós átlagban még mindig 14,1 %, és az elmúlt évtizedben nagyon kevés előrelépésre került sor, a fejlemények pedig tagállamonként eltérőek, sőt egyes országokban még nőtt is a bérszakadék ⁽⁷⁾. Az a tény, hogy a nők átlagosan még mindig kevesebbet keresnek óránként, mint a férfiak, hozzájárul a nemek közötti különbségekhez a teljes éves kereset (36,7 % ⁽⁸⁾) és a nyugdíjak (30 % ⁽⁹⁾) tekintetében – bár nem csak ez a tényező okozza ezeket a különbségeket. A teljes keresetre vonatkozó nemek közötti bérszakadék elsősorban azzal magyarázható, hogy a nők kevesebb órát töltenek fizetett munkával, főleg azért, hogy nem fizetett gondozási feladatoknak tehessenek eleget ⁽¹⁰⁾. A teljes munkaidős munka nagy hatást gyakorol a jövedelmekre és a karrierlehetőségekre, és ahhoz, hogy nők és férfiak számára is elérhető legyen ez a lehetőség, támogatási struktúrákra, például gondozási szolgáltatásokra, a családi kötelezettségek megosztására és a nők foglalkoztatását hátráltató adóügyi tényezők megszüntetésére van szükség.

2.4. A nemzetközi és európai emberi jogi eszközök felügyeleti szerveinek ítélkezési gyakorlata egyértelműen azt mutatja, hogy a legtöbb tagállamban még mindig sok fejleszteni való van mind a jogban, mind a gyakorlatban az egyenlő díjazáshoz való jog biztosítása és érvényesítése terén, beleértve a bérek átláthatóságát is ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁾ A Római Szerződés (1957) 119. cikke rögzíti, jelenleg pedig az Európai Unió működéséről szóló szerződés 157. cikkének (1) bekezdésében szerepel. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 23. cikke szerint a nők és férfiak közötti egyenlőséget minden területen, így a bérezés területén is biztosítani kell.

⁽²⁾ Lásd különösen: az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (ICECSR) 7. cikke a) pontjának i. alpontja, az ILO 100. sz. egyezménye (1951) és az Európa Tanács Európai Szociális Chartája 4. cikkének (3) bekezdése (1961, felülvizsgálva 1996-ban).

⁽³⁾ HL L 204., 2006.7.26., 23. o.

⁽⁴⁾ Az egyenlő díjazásról szóló irányelv (HL L 45., 1975.2.19., 19. o.).

⁽⁵⁾ EIGE (2020): Gender inequalities in care and consequences for the labour market [A nemek közötti egyenlőtlenség az ápolási-gondozási munkában és annak munkaerőpiaci következményei], 26. o.

⁽⁶⁾ HL L 188., 2019.7.12., 79.o.; COM(2020) 152 final, 2020. 03. 05., valamint COM(2017) 678 final, 2017. 11. 20.

⁽⁷⁾ Az Eurostat 2019-es adatai: Gender pay gap statistics [Statistikák a nemek közötti bérszakadékról].

⁽⁸⁾ Az Eurostat 2016-os adatai: Gender overall earnings gap [Nemek közötti különbségek az összjövedelmek terén].

⁽⁹⁾ Az Eurostat 2018-as adatai: Closing the gender pension gap? [A nyugdíjak terén a nemek között fennálló egyenlőtlenség megszüntetése?].

⁽¹⁰⁾ Eurostat (2019) Why do people work part-time? [Miért dolgoznak az emberek részmunkaidőben?].

⁽¹¹⁾ Lásd például az ILO egyezmények és ajánlások alkalmazásával foglalkozó szakértői bizottsága (CEACR) ítélkezési gyakorlatát az egyenlő díjazásról szóló, 100. sz. egyezményről (1951), az Európa Tanács Szociális Jogok Európai Bizottsága (ECSR) által elfogadott határozatokat a University of Women Europe (UWE) által 15 uniós tagállam ellen benyújtott kollektív panaszokról, valamint az ECSR következtetéseit a rendes adatszolgáltatás keretében az Európai Szociális Charta 4. cikke (3) bekezdésének be nem tartásáról.

2.5. A Covid19-világjárvány súlyos hatást gyakorolt a társadalomra, a gazdaságra, a munkavállalókra, a vállalkozókra és a vállalkozásokra. Fontos kiemelni, hogy a világjárvány rávilágított arra, hogy a nők még mindig alacsonyabb fizetést kapnak, mint a férfiak, és hogy számos, nők által dominált, alapvető fontosságú munkahelyen végzett munkát még mindig alulértékelnek. A világjárvány aránytalan mértékben sújtotta a nőket a munkahelyen és azon kívül is, és határozott fellépés nélkül valószínűleg kedvezőtlen hatással lesz a nemek közötti egyenlőségre ⁽¹²⁾.

2.6. Az Európai Bizottságnak a férfiak és nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazása elve alkalmazásának a bérek átláthatósága és végrehajtási mechanizmusok révén történő megerősítéséről szóló irányelvre irányuló javaslata (2021/0050(COD)), a továbbiakban: a javaslat) elismeri, hogy sürgős fellépésre van szükség annak érdekében, hogy ebben az összefüggésben előmozdítsák a férfiak és nők egyenlő díjazását. A javaslat az egyenlő díjazásra vonatkozó uniós keretrendszer – amely továbbra is kihívást jelent – hatékony gyakorlati végrehajtása és érvényesítése előtt álló néhány fő akadályt kívánja kezelni ⁽¹³⁾. Az Európai Bizottság észszerű becslésnek tartja, hogy a javasolt intézkedések hatására 3 százalékponttal fog csökkenni a nemek közötti indokolatlan bérszakadék, bár a bérdiszkrimináció mértékére vonatkozó pontos adatok hiányában nem könnyű értékelni a javasolt intézkedések hatását ⁽¹⁴⁾.

2.7. Az Európai Bizottság e tekintetben három fő kihíváscsoportot azonosított: az olyan kulcsfontosságú jogi fogalmak tisztázatlansága, mint az „egyenlő értékű munka”, a bérrendszerek átláthatóságának hiánya, valamint számos eljárási akadály, például a magas jogi költségek vagy a megfelelő kompenzáció hiánya ⁽¹⁵⁾. Az Európai Bizottság 2014-ben ajánlást tett közzé a férfiak és nők egyenlő díjazása elvének az átláthatóság révén történő megerősítéséről a továbbiakban: az ajánlás), amelynek célja egyes ilyen kérdések kezelése volt ⁽¹⁶⁾. Az ajánlást csak kis mértékben vették át a tagállamok ⁽¹⁷⁾, bár néhány tagállam már alkalmaz különféle intézkedéseket a bérek átláthatóságáról, bár ezek struktúrája és hatálya eltérő ⁽¹⁸⁾.

2.8. Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke hivatali idejének kezdetén az egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazás elvét jelölte meg az új uniós nemi esélyegyenlőségi stratégia alapelveként, a bérek átláthatóságára vonatkozó kötelező erejű intézkedéseket pedig egyik politikai prioritásaként. Az Európai Bizottság ezt követően a bérek átláthatóságára vonatkozó kötelező erejű intézkedéseket beemelte a 2020 és 2025 közötti időszakra szóló uniós nemi esélyegyenlőségi stratégiába. Az Európai Parlament a nemek közötti bérszakadékról ⁽¹⁹⁾ és a nemi esélyegyenlőségi stratégiáról ⁽²⁰⁾ szóló állásfoglalásaiban támogatta ezeknek az intézkedéseknek a bevezetését. Az EGSZB is kérte az Európai Bizottságot, hogy lépjen fel ezen a területen, és kezelje az olyan helyzeteket, amikor a jellemzően nők által végzett munkát alulértékelik, többek között a bérek átláthatóságára vonatkozó kötelező erejű intézkedések bevezetésével, de olyan intézkedésekkel is, amelyek egyenlő lehetőségeket biztosítanak nők és férfiak számára a munkaerőpiacon, valamint kezelik az egyes szakmákban tapasztalható vertikális és horizontális szegregációt ⁽²¹⁾.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB már korábban is hangsúlyozta, hogy a férfiak és nők közötti egyenlő díjazás elvének megerősítéséhez kötelező erejű intézkedésekre van szükség ⁽²²⁾. A bérek átláthatóságáról szóló, 2014. évi ajánlással kapcsolatos tapasztalatok azt mutatják, hogy a nem kötelező erejű intézkedések valószínűleg nem érik el a kívánt eredményt, azaz az egyenlő díjazás elvének tényleges gyakorlati alkalmazását a megkövetelt ütemben.

⁽¹²⁾ Wenham C (2020), *The gendered impact of the COVID-19 crisis and post-crisis period* [A Covid19-válság és a válság utáni időszak nemi vonatkozású hatása], Európai Parlament; Eurofound (2020): *Women and labour market equality: Has COVID-19 rolled back recent gains?* [A nők és a munkaerőpiaci egyenlőség. A Covid19 visszavetette a közelmúlt eredményeit?]; Európai Bizottság, 2021. évi jelentés a nemek közötti egyenlőségről az EU-ban.

⁽¹³⁾ Az Európai Bizottság 2006/54/EK irányelv alkalmazásáról szóló jelentése (COM(2013) 861 final) és a Szerződés „egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazása” elvét megvalósító 2006/54/EK irányelv megfelelő rendelkezéseinek értékelése (SWD(2020) 50 final) szerint.

⁽¹⁴⁾ A javaslatot kísérő hatásvizsgálat, 116. o.

⁽¹⁵⁾ COM(2013) 861 final; SWD(2020) 50 final.

⁽¹⁶⁾ HL L 69., 2014.3.8., 112. o.

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 671 final.

⁽¹⁸⁾ Veldman A (2017), *Pay Transparency in the EU: A legal analysis of the situation in the EU Member States, Iceland, Liechtenstein and Norway* [A bérek átláthatósága az EU-ban: A helyzet jogi elemzése az uniós tagállamokban, Izlandon, Liechtensteinben és Norvégiában], Luxembourg, az Európai Unió Kiadóhivatala.

⁽¹⁹⁾ Az EP 2020. január 30-i állásfoglalása.

⁽²⁰⁾ Az EP 2021. január 21-i állásfoglalása.

⁽²¹⁾ HL C 110., 2019.3.22., 26. o.; HL C 240., 2019.7.16., 3. o.; HL C 364., 2020.10.28., 77. o.

⁽²²⁾ HL C 364., 2020.10.28., 77. o.

3.2. Az EGSZB üdvözlő az Európai Bizottság javaslatát, amelynek célja, hogy megkönnyítse a munkavállalók számára az egyenlő díjazás elvének abban az esetben történő érvényesítését, ha véleményük szerint bérdiszkrimináció áldozatai lettek, valamint hogy hozzájáruljon a bérezési rendszerek nagyobb átláthatóságához, és megerősítse a nemzeti szervek szerepét ezen elv érvényre juttatásában.

3.3. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a javaslatot több szempontból is meg kellene erősíteni, különösen a munka értékének meghatározásához alkalmazandó kritériumok, néhány kiemelt átláthatósági kötelezettség hatóköre, valamint a szociális partnerek és a kollektív tárgyalások által az egyenlő díjazás elvének megvalósításában betöltött szerep tekintetében, mivel a szociális partnerek vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy újraértékeljék a készségek és a foglalkozások értékét⁽²³⁾. Aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy ellenkező esetben a javasolt intézkedések sok munkavállaló számára csak korlátozott előnyökkel fognak járni, és az intézkedések nem fognak kellőképpen hozzájárulni a bérdiszkrimináció és a bérezési rendszerekben megfigyelhető nemi előítéletek felszámolásához szükséges rendszerszintű változásokhoz.

3.4. Az EGSZB rámutat arra, hogy a javaslatban szereplő intézkedések mellett egyéb lépések is szükségesek a nemek közötti bérszakadék alapját képező strukturális problémák kezelésében. Az egyenlő díjazás gyakorlati biztosításához holisztikus megközelítésre lesz szükség, amely további intézkedéseket, valamint a végrehajtás megerősítését is magában foglalja. Ide tartozik a munkaerőpiaci szegregáció, a nemi sztereotípiák és a túlnyomórészt nők által végzett munka alulértékelése ellen tett további erőfeszítések, a megfelelő és hozzáférhető gyermekgondozási szolgáltatások, valamint a partner szabadságára vonatkozó megfelelő rendelkezések, továbbá a bérszakadék tudatosítása, a nők karrierlehetőségének előmozdítása és a nők döntéshozói pozíciókban való jobb képviselésének biztosítására irányuló kezdeményezések, továbbá a nők foglalkoztatását hátráltató adózási tényezők felszámolása.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Alkalmazási kör és fogalmmeghatározások

4.1.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javasolt irányelv széles alkalmazási körű (2. cikk), ugyanis a köz- és a magánszektorra és minden olyan munkavállalóra vonatkozik, akiknek munkaszerződése van, illetve akik munkaviszonyban állnak, és e munkaviszony fennállásának megállapítása tekintetében a tényleges munkavégzéssel kapcsolatos tényeket kell irányadónak tekinteni. Ide tartoznak az atipikus foglalkoztatásban dolgozó munkavállalók is, mint például a behívásos vagy platform-munkavállalók, amennyiben a munkavégzéssel kapcsolatos tények arra utalnak, hogy teljesülnek ezek a kritériumok⁽²⁴⁾. A munkaszerződés vagy munkaviszony meglétét az egyes tagállamokban hatályos jog, kollektív szerződések és/vagy alkalmazott gyakorlat határozza meg, figyelembe véve a Bíróság ítélezési gyakorlatát is.

4.1.2. A 3. cikkben a „munkavállalók kategóriájára” megadott fogalmmeghatározás szerint ezeket a munkáltatónak kell megadnia. Alapvető fontosságú, hogy legyenek olyan mechanizmusok, amelyek biztosítják, hogy a munkavállalók kategóriáit a nemek szempontjából semleges módon határozzák meg. Ennek egyik módja például annak biztosítása, hogy ezeket a kategóriákat a szakszervezetek/munkavállalók képviselőinek bevonásával dolgozzák ki, a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban.

4.1.3. Az EGSZB üdvözlő, hogy a bérdiszkrimináció fogalma magában foglalja a nemen alapuló megkülönböztetés és a megkülönböztetés bármely más oka összekapcsolásán alapuló megkülönböztetést is⁽²⁵⁾, elismerve a megkülönböztetés interszekcionális szempontjait. Az Európai Bizottságnak további iránymutatással kell szolgálnia annak biztosítása érdekében, hogy azonosítani lehessen az olyan eseteket, amikor a bérdiszkrimináció a nem és egy másik védett jellemző összekapcsolásából ered, és ennek megfelelően lehessen kezelni ezeket az eseteket.

4.1.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javaslat felelősségi körökkel ruházza fel a „munkavállalók képviselőit”, a fogalmat azonban nem határozza meg. Az indoklás szerint „ha hivatalos munkavállalói képviselők nincsenek a szervezetben, a munkáltatónak ki kell jelölnie egy vagy több munkavállalót erre a célra”. A munkaügyi kapcsolatokra vonatkozó nemzeti rendszerekbe való indokolatlan beavatkozás kockázatának kiküszöbölése, valamint annak elkerülése érdekében, hogy a munkáltató által választott munkavállalói képviselők révén megkerüljék a szakszervezeti jogokat és előjogokat⁽²⁶⁾, a

⁽²³⁾ HL C 110., 2019.3.22., 26. o.

⁽²⁴⁾ A javaslat (11) preambulumbekszámlása.

⁽²⁵⁾ A Tanács 2000/43/EK irányelve (2000. június 29.) a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról (HL L 180., 2000.7.19., 22. o.) és a Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról (HL L 303., 2000.12.2., 16. o.).

⁽²⁶⁾ Az ILO egyesülési szabadsággal foglalkozó bizottságának (CFA) és az egyezmények és ajánlások alkalmazásával foglalkozó szakértői bizottságának (CEACR) ítélezési gyakorlata egyértelműen kimondja, hogy a szakszervezetek előjogait nem lehet megkerülni, illetve megnyitni más (a munkáltató által választott) szervezetek, szövetségek vagy egyéni munkavállalók (csoporthoz tartozók) előtt. Lásd különösen az ILO CFA esetgyűjteményét (1214., 1222–1230., 1234., 1342–1349. §) és a CEACR 2012. évi általános felmérését, 96–97. o.

javaslatnak biztosítania kell, hogy a törvényes munkavállalói képviselőket mindig a munkavállalók jelöljék ki. Le kell szögezni, hogy ezt a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek az egyesülési szabadságra, a szervezkedési jogra és a kollektív tárgyaláshoz való jogra vonatkozó egyezményeivel és ítélkezési gyakorlatával összhangban kell megtenni.

4.2. Egyenlő díjazás és egyenlő értékű munka

4.2.1. A 4. cikk (3) bekezdésében a javaslat az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatával összhangban tisztázza a munka értékének meghatározásához használt egyes objektív kritériumokat, és a tagállamokat olyan intézkedések meghozatalára kötelezi, amelyek biztosítják a munka értékének meghatározására szolgáló eszközök és módszerek megállapítását. Ezek a rendelkezések segíteni fogják a jogait érvényesíteni kívánó munkavállalókat a megfelelő összehasonlítási alap azonosításában, és biztosítják, hogy a munka értékét a tagállamok következetesebben határozzák meg. Ez segíteni fogja a szociális partnereket abban, hogy a bérezési rendszereket a nemek szempontjából semleges módon alakítsák ki, és meghatározzák, hogy milyen kategóriába tartozó munkavállalók végeznek azonos értékű munkát, ami elengedhetetlen a javasolt irányelv egyéb rendelkezéseinek alkalmazásához.

4.2.2. A javasolt rendelkezés azonban csak néhány általános kritériumot sorol fel. Kíváncsú lenne a munka értékének meghatározásához használandó objektív kritériumok részletesebb meghatározása, amelynek során különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a jellemzően nők által végzett munkához szükséges készségeket és a munka jellemzőit is figyelembe vegyék. Ahol ezeket a készségeket és jellemzőket figyelmen kívül hagyják, ott a munka értékének meghatározása nemi szempontból nem semleges. A javasolt kritériumokon belül például további figyelembe veendő alkritériumokat kell meghatározni, amelyek magukban foglalják a túlnyomórészt nők által betöltött munkakörökben végzett munkára, így például a gondozási munkára jellemző emberközpontú készségeket⁽²⁷⁾. A részletesebb meghatározás hozzájárulna annak biztosításához, hogy a jellemzően nők által végzett munkát ne értékeljék alul. Ezeket a kritériumokat úgy kell megfogalmazni, hogy a szociális partnerek számára teret engedjenek a további pontosítások számára.

4.2.3. A szociális partnerek vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy felmérjék az egyes készségek és foglalkozások értékét. A nemi szempontból semleges kritériumokat, valamint a munka értékének meghatározására szolgáló, a 4. cikk (2) bekezdésében említett eszközöket és módszereket nekik kell kidolgozniuk, vagy az ő bevonásukkal, autonómiájuk sérelme nélkül. A szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások alapvető szerepet játszanak a kitűzött célok elérésében és a nemek közötti bérszakadék kezelésében.

4.2.4. Az EGSZB üdvözlí annak a lehetőségnek a bevezetését, hogy hipotetikus összehasonlítási alapot vagy más olyan bizonyítékot lehet alkalmazni, amely lehetővé teszi az állítólagos megkülönböztetés vélelmezését, amennyiben nem állapítható meg valós összehasonlítási alap. Ez támogatni fogja a nemi szempontból erősen szegregált munkahelyeken dolgozó munkavállalókat abban, hogy bizonyítsák a megkülönböztetést, amennyiben az létezik, még ha nincs is tényleges összehasonlítási alap. Különösen fontos annak biztosítása, hogy a nemi szempontból erősen szegregált munkahelyeken dolgozó női munkavállalók egyenlő díjazásra vonatkozó keresetet nyújthassanak be, mivel az adatok azt sugallják, hogy összefüggés áll fenn a munkahely feminizációs foka és az alacsonyabb fizetés között, azaz minél magasabb a nők aránya, annál alacsonyabb a fizetés⁽²⁸⁾.

4.3. A bérek átláthatósága

4.3.1. Az EGSZB tudomásul veszi az 5–9. cikkben javasolt intézkedéseket, amelyek célja a bérekkel kapcsolatos információk hozzáférhetőségének javítása – már a foglalkoztatás előtt is –, valamint a bérezési rendszerek átláthatóságának növelése, ugyanakkor megjegyzi, hogy figyelembe kell venni a munkaügyi kapcsolatok nemzeti modelljeit. Ezek hozzájárulhatnak a bérdiszkrimináció azonosítása és megkérdőjelezése során felmerülő egyik legnagyobb kihívás kezeléséhez, valamint az első bértárgyalások során a nemek közötti különbségekből eredő bérkülönbségek leküzdéséhez,

⁽²⁷⁾ Például meg lehetne határozni, hogy a „készségek” magukban foglalják az interperszonális készségeket, az „erőfeszítés” nemcsak a fizikai, hanem a mentális és pszichoszociális erőfeszítéseket is magában foglalja, vagy hogy a „feladatok jellege” magában foglalja az érzelmi támogatást is. A munka értékének meghatározásához alkalmazandó kritériumokra és alkritériumokra vonatkozó részletesebb útmutatás a 2006/54/EK irányelv alkalmazásáról szóló, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek címzett európai bizottsági jelentést kísérő európai bizottsági szolgálati munkadokumentumban található, SWD(2013) 512 final, 2013. december 16.

⁽²⁸⁾ ILO (2018), *Global wage report 2018/2019: what lies behind gender pay gaps* [Globális jelentés a bérekről (2018-2019): mi az oka a nemek közötti bérszakadéknak], Genf, ILO, 75. o.

amelyek jellemzően hátrányos helyzetbe hozzák a nőket⁽²⁹⁾. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javaslat elismeri, hogy az 5. cikk nem korlátozza a munkáltatók, a munkavállalók és a szociális partnerek azon lehetőségét, hogy a megadott értéktartományon kívüli fizetésről állapodjanak meg.

4.3.2. Ezek az intézkedések arra is ösztönözhetik a munkáltatókat, hogy azonosítsák és kezeljék a szervezetükben tapasztalható bérszakadékokat. A jelentéstétel és a közös értékelések hozzájárulhatnak a bérdiszkrimináció és a bérezési rendszerekben megfigyelhető nemi előítéletek tudatosításához, valamint ezek rendszerszerűbb és hatékonyabb kezeléséhez, ami a szervezet valamennyi munkavállalójának javát szolgálná, anélkül, hogy a munkavállalóknak kellene követelniük az egyenlő díjazást. Ugyanakkor fontos, hogy a munkavállalók jobban megismerjék, hogy miből áll a bér és a fizetés, és hogyan befolyásolhatók ezek a tényezők. A nemi szempontok munkahelyi figyelembevételével kapcsolatos tudatosságnövelést szolgáló tevékenységek szintén nagyban hozzájárulnának a bérszakadék kezeléséhez. A bérek nagyobb átláthatósága jótékony hatással lehet a munkaerő elégedettségére, megtartására és termelékenységére is⁽³⁰⁾.

4.3.3. A javaslat 7. cikkének (5) bekezdése értelmében a munkavállalók nem akadályozhatók meg abban, hogy az egyenlő díjazás elvének érvényesítése céljából szabadon beszélhessenek a bérükről másoknak. Az EGSZB rámutat arra, hogy a nagyobb átláthatóság érdekében egyértelművé kell tenni, hogy a munkavállalók nem akadályozhatók meg abban, hogy felfedjék fizetésüket a munkatársaik és mások, különösen a szakszervezetük előtt. Ha a munkavállalók szabadon megvitathatják a béreket másokkal, akkor felismerhetik, ha sérül az egyenlő díjazás elve.

4.3.4. Emellett a munkáltatók nem akadályozhatják meg a munkavállalókat abban, hogy közöljék a szakszervezetükkel a munkavállalók kategóriáinak bérszintjére vonatkozó, kérésre beszerzett olyan információkat, amelyek bérdiszkriminációra utalhatnak (a 7. cikk (6) bekezdése). A címzettet kötelezni lehetne arra, hogy az információt bizalmasan kezelje, kivéve, ha az egyenlő díjazás elvét kívánja érvényesíteni.

4.3.5. Azzal, hogy a szervezeten belüli bérszakadékokat csak a legalább 250 munkavállalót foglalkoztató munkáltatók esetében kell bejelenteni (a 8. cikk (1) bekezdése), mentesítik az összes kis- és középvállalkozást (kkv), ami azt jelenti, hogy az EU-ban a munkavállalóknak csak körülbelül egyharmada számára előnyös ez az intézkedés⁽³¹⁾. Ráadásul a nők felülreprezentáltak a kisvállalkozásokban⁽³²⁾, ami azt jelenti, hogy a női munkavállalók még kisebb hányada fog profitálni ebből az intézkedésből. Ez a küszöbérték visszalépést jelent az Európai Bizottság 2014. évi ajánlásához képest, amely a legalább 50 főt foglalkoztató munkáltatók esetében javasol bejelentési kötelezettséget⁽³³⁾.

4.3.6. Az EGSZB elismeri, hogy a kkv-k adott esetben korlátozottabb erőforrásokkal rendelkeznek a javasolt irányelv szerinti kötelezettségeik teljesítéséhez. A javaslatnak figyelembe kell vennie a kkv-kra nehezedő többletterhekkel kapcsolatos aggályokat, különösen annak fényében, hogy ezeknek milyen jelentősége lehet a világválság utáni helyreállítási

⁽²⁹⁾ A bizonyítékok arra utalnak, hogy például a nők hajlamosak elkerülni a bértárgyalásokat, és hogy a férfiak a nőknél sikeresebbek a munkaerőpiaci eredmények megtárgyalása során. Lásd M. Recalde és L. Vesterlund, *Gender Differences in Negotiation and Policy for Improvement* [Nemek közötti eltérések a tárgyalások során és a javítást szolgáló politikákban], az Egyesült Államok Országos Gazdaságkutató Hivatalának munkadokumentuma (<https://www.nber.org/papers/w28183>); A. Leibbrandt és J.A. List, *Do Women Avoid Salary Negotiations? Evidence from a Large Scale, Natural Field Experiment* [A nők elkerülik a bértárgyalást?], az Egyesült Államok Országos Gazdaságkutató Hivatalának munkadokumentuma (<https://www.nber.org/papers/w18511>).

⁽³⁰⁾ Lásd: hatásvizsgálat 17–18. o., továbbá pl. Chamberlain A., *Is Salary Transparency More Than a Trend? [A bérek átláthatósága több, mint egy trend?]*, a Glassdoor Economic Research jelentése, 2015; Wall, A., *Pay openness movement: Is it merited? Does it influence more desirable employee outcomes than pay secrecy? [Mozgalom a bérek átláthatóságáért: Érdemes? Kíváncsiabb a munkavállalók számára, mint a bérek titkossága?]*, *Organization Management Journal*, 2018.

⁽³¹⁾ A kkv-k adják a foglalkoztatás mintegy kétharmadát és az összes vállalkozás 99,8 %-át az EU-ban: Statistics on small and medium-sized enterprises (Statistikák kis- és középvállalkozásokról).

⁽³²⁾ EIGE (2020): Gender inequalities in care and consequences for the labour market [A nemek közötti egyenlőtlenség az ápolási-gondozási munkában és annak munkaerőpiaci következményei], 29. o.

⁽³³⁾ 4. ajánlás.

folyamatban, amely a javasolt irányelv hatálybalépése után is folytatódhat. Mindazonáltal az Európai Bizottság becslése szerint a jelentések elkészítése mérsékelt költségekkel fog járni⁽³⁴⁾. Ezért nem indokolt, hogy a 250 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató valamennyi munkáltatót teljes mértékben mentesítsék, azonban helyénvaló lehet a kkv-kra különleges szabályokat bevezetni.

4.3.7. A kisebb vállalkozások esetében előírt beszámolási gyakoriságot csökkentő különleges szabályok mérsékelnék a költségeket, ugyanakkor a munkáltatókat arra köteleznék, hogy a munkavállalók érdekében azonosítsák és szüntessék meg a bérszakadékokat. A jelentéstételi kötelezettség küszöbértéke nem haladhatja meg az 50 munkavállalót, az 50-nél több, de 250-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esetében viszont csökkenthető a jelentéstétel gyakorisága.

4.3.8. Hasonló aggályok merülnek fel azzal kapcsolatban is, hogy csak a legalább 250 munkavállalót foglalkoztató munkáltatóknak kell közös bérértékelést végezniük (9. cikk). A közös értékelések elkészítésének költségét valamennyivel magasabbra becsülik, mint a jelentéseket⁽³⁵⁾, de ez még mindig nem indokolja a 250-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató munkáltatók teljes mentesítését. A kkv-kra vonatkozó különleges szabályok indokoltak lehetnek.

4.3.9. A tagállamoknak támogatást, képzést és technikai segítségnyújtást kell biztosítaniuk a munkáltatóknak, különösen a kkv-knak a bérek átláthatóságával kapcsolatos kötelezettségeik teljesítéséhez, beleértve a bérszakadék kiszámítására szolgáló eszközök és módszerek kidolgozását is. A tagállamoknak – amennyiben lehetséges és helyénvaló – élniük kell a 8. cikk (4) bekezdésében foglalt lehetőséggel is, hogy a szervezetek közötti bérszakadékokra vonatkozó információkat maguk gyűjtésük össze, különösen a kis- és középvállalkozások tekintetében.

4.3.10. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javaslat abban különbözik az ajánlástól, hogy a munkáltatóknak csak a női és férfi munkavállalók közötti bérkülönbségekről kell jelentést tenniük a munkavállalók kategóriáira és a szervezet egészére vonatkozóan. A nagyobb átláthatóság és elszámoltathatóság biztosítása érdekében a szakszervezeteknek/munkavállalói képviselőknek képesnek kell lenniük arra, hogy – a nemzeti jogot és gyakorlatot kellően figyelembe véve – ellenőrizzék a munkáltató által a bérkülönbségek kiszámítására használt módszert, valamint azt, hogy a számítások pontosak-e. Az ajánlással összhangban a jelentéstételi kötelezettségeknek ki kell terjedniük a férfi és női munkavállalók átlagos bérszintjére, a munkavállalók kategóriái szerinti bontásban. Ennek alapján a munkavállalók és más szervek fel tudják mérni a munkavállalók kategóriái közötti tényleges bérkülönbségeket, ami elengedhetetlen az egyenlő díjazás elvének hatékony érvényesítéséhez.

4.3.11. Az EGSZB rámutat arra, hogy a javaslat nem határozza meg, hogy a munkáltatóknak milyen gyakran kell tájékoztatást nyújtaniuk a különböző munkavállalói kategóriák bérezéséről (a 8. cikk (1) bekezdésének g) pontja). Ezt az információt más típusú információkhoz hasonlóan évente hozzáférhetővé kell tenni. A 4.3.7. pontban javasoltak szerint a kkv-k esetében a gyakoriságra vonatkozóan külön rendelkezéseket lehetne hozni.

4.3.12. Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, amely arra kötelezi a munkáltatókat, hogy a szakszervezetekkel/munkavállalói képviselőkkel és más szervekkel együttműködve orvosolják a helyzetet, ahogy azt a követelményt is, hogy a közös értékelésbe be kell vonni a feltárt eltérések kezelésére irányuló intézkedéseket, és ezeknek az intézkedéseknek az eredményességéről jelentést kell készíteni (a 8. cikk (7) bekezdése, a 9. cikk (2) és (3) bekezdése). Ezek a rendelkezések elengedhetetlenek annak biztosításához, hogy a jelentéstételi és közös értékelési kötelezettségek ténylegesen előmozdítsák az egyenlő díjazás elvének érvényesülését.

4.3.13. A 10. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a fent említett követelmények alapján szolgáltatott információk személyes adatok kezelésével járnak, a szóban forgó információkat az (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelettel⁽³⁶⁾ összhangban kell megadni. Pontosítani kell, hogy a munkáltatók nem használhatják fel az általános adatvédelmi rendeletet arra, hogy megtagadják a bérdiszkrimináció felismeréséhez szükséges információk átadását. A 10. cikk (3) bekezdése megfelelően garantálja az egyes munkavállalók adatainak védelmét, és előírja, hogy ha egy adott munkavállaló azonosítható, akkor a vonatkozó információkat kizárólag a szakszervezetek/munkavállalói képviselők vagy az egyenlőséggel foglalkozó szerv számára szabad hozzáférhetővé tenni. Ezeknek aztán tanácsot kell adniuk a munkavállalóknak arról, hogy van-e alapja az egyenlő díjazásra irányuló követelésnek.

⁽³⁴⁾ Az Európai Bizottság hatásvizsgálata szerint az első évben az átlagos többletköltség legalább 379–508 EUR és legfeljebb 721–890 EUR lesz, a következő években pedig csökkenni fog: hatásvizsgálat, SWD(2021) 41 final, 59. o. Lásd még: Eurofound (2020), Measures to promote gender pay transparency in companies: How much do they cost and what are their benefits and opportunities? [A vállalatoknál a bérek nemek szerinti átláthatóságát előmozdító intézkedések: Mennyibe kerülnek, és milyen előnyöket és lehetőségeket kínálnak?] Eurofound-munkadokumentum, WPEF20021.

⁽³⁵⁾ Legalább 1 180–1 724 EUR és legfeljebb 1 911–2 266 EUR átlagköltség, amely a későbbi értékelésekkel várhatóan csökken: hatásvizsgálat (SWD(2021) 41 final, 61. o.).

⁽³⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (HL L 119., 2016.5.4., 1. o.).

4.4. Kollektív tárgyalás és az egyenlő díjazásról szóló szociális párbeszéd

4.4.1. A javaslat elismeri annak fontosságát, hogy a szociális partnerek különös figyelmet fordítsanak az egyenlő díjazásra a kollektív tárgyalások során, és előírja, hogy a tagállamok hozzanak intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a szociális partnerek megfelelő figyelmet fordítsanak az egyenlő díjazás kérdéseire, akár a kollektív tárgyalás megfelelő szintjén is⁽³⁷⁾. Arról is rendelkezik, hogy tiszteletben kell tartani a nemzeti szociális párbeszéd és kollektív tárgyalási rendszerek különböző jellemzőit az Unióban, a szociális partnerek autonómiáját és szerződési szabadságát, valamint abbéli minőségüket, hogy a munkavállalók, illetve a munkáltatók képviselőiként járnak el⁽³⁸⁾. Azonban a 2014. évi ajánlástól eltérően a javaslat nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely biztosítaná, hogy az egyenlő díjazás kérdését a kollektív tárgyalások megfelelő szintjén lehessen megvitatni.

4.4.2. A 11. cikk csak arról rendelkezik, hogy az irányelv szerinti jogokat és kötelezettségeket meg kell vitatni a szociális partnerekkel. Részletezni kellene, hogy ez mivel jár. Különösen fontos biztosítani, hogy intézkedéseket hozzanak az egyenlő díjazásról folyó kollektív tárgyalások és a nemek közötti bérszakadék megszüntetését célzó egyéb intézkedések előmozdítására, a szociális partnerek autonómiájának sérelme nélkül. A kollektív tárgyalások jelentős és hasznos szerepet játszhatnak az egyenlő díjazás és a nemek közötti egyenlőség rendszerszintű előmozdításában vállalati, ágazati vagy nemzeti szinten.

4.4.3. Ezen túlmenően ösztönözni kell a szociális párbeszédet, az egyenlő díjazásról folyó vitát és a nemek szempontjából semleges munkaértékelési rendszerek szociális partnerek általi kidolgozását, az egyenlő díjazás kérdéseinek tudatosítását, valamint a bevált gyakorlatok megosztását elősegítő egyéb intézkedéseket.

4.4.4. Meg kell erősíteni a szakszervezetek/munkavállalói képviselők azon képességét, hogy a munkavállalók nevében fel tudjanak lépni, többek között azért, hogy a szakszervezetek/munkavállalói képviselők jogosultak legyenek arra, hogy nemek szerinti bontásban tájékoztatást kérjenek a munkavállalók kategóriáira vonatkozó bérszintekről. Ezek az információk lehetővé tennék a szakszervezetek/munkavállalói képviselők számára, hogy azonosítsák a bérdiszkriminációt, és többek között a kollektív tárgyalásokon keresztül fellépjenek annak kezelése érdekében.

4.4.5. Az EGSZB rámutat arra, hogy a szakszervezeteknek/munkavállalói képviselőknek meg kell kapniuk az ahhoz szükséges technikai ismereteket és képzéseket, hogy betölthessék a bérdiszkrimináció azonosításával kapcsolatos feladatukat, valamint tanácsokkal lássák el és képviseljék a munkavállalókat az idevágó kérdésekben. Tisztázni kell, hogy a szakszervezeteknek joguk van képviselni a tagjaikat.

4.5. Jogorvoslat és jogérvényesítés

4.5.1. Az EGSZB nyugtázza a javasolt rendelkezéseket, amelyek célja az egyenlő díjazásra irányuló követelést benyújtani kívánó munkavállalók előtt álló eljárási akadályok – például a magas jogi költségek, a nem megfelelő kártérítés és az elévülési idő – elhárítása. E tekintetben elismeri, hogy a tagállamok eljárási szabályai eltérő jogi hagyományokra épülnek. Az EGSZB rámutat arra, hogy rugalmasságra van szükség annak érdekében, hogy tiszteletben tartsák mind a nemzeti igazságszolgáltatási rendszereket, mind pedig a nemzeti szociális párbeszéd és kollektív tárgyalási rendszerek különböző jellemzőit Unió-szerte, valamint a szociális partnerek autonómiáját és szerződési szabadságát, továbbá a munkavállaló és munkáltatók képviselőiként betöltött szerepüket.

4.5.2. Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, amely biztosítja, hogy különböző szervezetek eljárhatnak egy munkavállaló vagy munkavállalók csoportja nevében vagy érdekében, azok kifejezett hozzájárulásával, és hogy az egyenlőséggel foglalkozó szervek és a munkavállalók képviselői több munkavállaló nevében is eljárhatnak (13. cikk). Nemzeti szinten fontolóra lehetne venni a csoportos kereset lehetőségét is, mivel ez várhatóan jelentős hatással lesz a végrehajtásra⁽³⁹⁾. Az EGSZB rámutat arra, hogy rugalmasságra van szükség a különböző jogi hagyományok és nemzeti igazságszolgáltatási rendszerek tiszteletben tartása érdekében.

4.5.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a jogi és bírósági költségekről szóló 19. cikk pénzügyi nehézségeket okozhat a mikrovállalkozásoknak és egyes kisvállalkozásoknak mint az eljárás alpereseinek. Amennyiben a jogi költségek olyan jelentősek, hogy veszélyeztetik a vállalkozás működését, a behajtás elmaradását nyilvánvalóan észszerűtlennek kell tekinteni.

⁽³⁷⁾ A javaslat (31) preambulumbekzdése.

⁽³⁸⁾ A javaslat (31) preambulumbekzdése.

⁽³⁹⁾ Foubert P. (2017). Lásd még: Benedi Lahuerta S. (2018).

4.5.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy a 18. cikkben javasolt hároméves elévülési idő jelentős változtatásokat tehet szükségessé, amelyek egyes tagállamokban kihívást jelentenek a meglévő vitarendezési mechanizmusokat tekintve. Ilyen esetekben lehetővé kell tenni a tagállamok számára, hogy figyelembe vegyék igazságszolgáltatási rendszereiket és jogi hagyományait anélkül, hogy veszélyeztetnék a 18. cikk célját, azaz annak biztosítását, hogy a rövid elévülési idők ne akadályozzák a bérdiszkrimináció áldozatait az egyenlő díjazáshoz való joguk érvényesítésében.

4.6. Egyenlőséggel foglalkozó és felügyeleti szervek

4.6.1. Az EGSZB üdvözlí azt a javaslatot, hogy erősítsék meg az egyenlőséggel foglalkozó szervek által az egyenlő díjazás elvének érvényesítésében betöltött szerepet, és biztosítsák az együttműködést az egyenlőséggel foglalkozó szervek és más, ellenőrzési feladatkörrel rendelkező szervek között (25. cikk). Ezen túlmenően rendelkezni kell az egyenlőséggel foglalkozó szervek és a szociális partnerek, valamint a felügyeleti szerv – amennyiben az egyenlőséggel foglalkozó szervtől – közötti szoros együttműködés biztosításáról, kellőképpen figyelembe véve a szociális partnerek autonómiáját.

4.6.2. Az EGSZB különösen üdvözlí azt a rendelkezést, amely előírja a megfelelő források biztosítását ahhoz, hogy az egyenlőséggel foglalkozó szervek hatékonyan elláthassák feladataikat (a 25. cikk (3) bekezdése). Üdvözlí továbbá az egyenlő díjazás elvének megvalósítását támogató felügyeleti szerv kijelölésére vonatkozóan javasolt követelményt (26. cikk). A nemzeti szervek szerepének további megerősítése érdekében azonban a javaslatnak biztosítania kell, hogy a felügyeleti szerv és a munkaügyi felügyelőségek megfelelő erőforrásokkal rendelkezzenek feladataik eredményes ellátásához.

4.6.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a felügyeleti szervben helyet kellene kapnia az egyenlő díjazás elvének alkalmazásában érintett társadalmi szereplőknek, különösen a szakszervezeteknek és a munkaadók képviselőinek, valamint a nemek közötti egyenlőséget és az egyenlő díjazást előmozdító civil társadalmi szervezeteknek.

4.7. Horizontális rendelkezések

4.7.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a csökkentést kizáró javasolt rendelkezést (24. cikk) még jobban meg kellene erősíteni azzal a kiegészítéssel, hogy ezen irányelv rendelkezései nem értelmezhetők úgy, hogy azok az uniós jogban vagy a nemzetközi jogban, valamint az Unió vagy a tagállamok által aláírt nemzetközi megállapodásokban elismert jogokat és elveket – saját alkalmazási területükön – korlátozzák vagy sértik.

4.7.2. A 27. cikk célja annak biztosítása, hogy az irányelv ne érintse a szociális partnerek azon jogát, hogy a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban kollektív megállapodásokat tárgyaljanak, megkössenek és végrehajtsanak, valamint hogy közösen lépjenek fel. Azt is pontosítani kell, hogy a szociális partnerek bevezethetnek olyan rendelkezéseket, illetve alkalmazhatnak olyan kollektív szerződéseket, amelyek az irányelvben foglaltaknál kedvezőbbek a munkavállalók számára.

4.7.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy a 30. cikk lehetővé teszi, hogy az irányelvet a szociális partnerek hajtsák végre, amennyiben azt azok közösen kérik, feltéve, hogy biztosítják, hogy az ezen irányelv által elérni kívánt eredmények mindenkor garantáltak legyenek. Ez a rendelkezés biztosítja, hogy az irányelvet különböző módokon lehessen végrehajtani a különböző nemzeti rendszerekben, ugyanakkor azonos szintű védelmet garantálva a munkavállalók számára.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

MELLÉKLET

Az alábbi, a vita során elutasított módosító indítványoknál a támogató szavazatok száma elérte az összes leadott szavazat számának legalább egynegyedét (Esz. 43. cikk (2) bekezdés):

Új, 3.1. pont beillesztése:

A 3.1. pont előtt új pont illesztendő a szövegbe:

3.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) határozottan támogatja a férfiak és nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazásának elvét, melyet az Európai Unió egyik alapvető jogaként és elvéként ismer el. Az EGSZB az Európai Bizottság azon célkitűzését is támogatja, hogy megszüntesse a nemek közötti bérszakadékot és aktívabban előmozdítsa az egyenlő díjazás elvét. A nemek közötti bérszakadék kezeléséhez azonban gondosan fel kell mérni és pontosan meg kell határozni a bérszakadék kiváltó okait. Az EGSZB úgy véli, hogy a bérek átláthatóságáról szóló irányelvre vonatkozó európai bizottsági javaslat⁽¹⁾ nem ismeri el megfelelően a nemek közötti bérszakadék mögött meghúzódó fő tényezőket, például a horizontális és vertikális munkaerőpiaci szegregációt, amely az egyéni oktatási és szakmai döntésekből, a teljes, illetve részmunkaidős foglalkoztatásból, a nem fizetett gondozással kapcsolatos akadályokból ered, valamint az adókedvezmények szerepét. Ezért a fizetések átláthatóságára vonatkozóan javasolt intézkedések helyett a kötelező erejű uniós jogszabályoknál hatékonyabb és arányosabb intézkedések is vannak e kérdések kezelésére, melyek ugyanakkor biztosítják, hogy a vállalkozások, különösen a kkv-k adminisztratív terhei és költségei ne növekedjenek. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a bérstruktúrák és a bérmegállapítás a kollektív tárgyalások és a szociális párbeszéd alapvető részét képezik, amelyek pedig a tagállamok és a szociális partnerek hatáskörébe tartoznak. Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt irányelv⁽²⁾ nem tartja maradéktalanul tiszteletben a nemzeti bérképzési hatásköröket, és nem veszi kellőképpen figyelembe a tagállamok különféle szociális és munkaügyi kapcsolati modelljeit, illetve igazságszolgáltatási rendszereit és jogi hagyományait. Azt is figyelmen kívül hagyja, hogy a bérképzést az egyidejű munkaerőpiaci készségigény és -kínálat, valamint a rendelkezésre álló erőforrások is befolyásolják. Az EGSZB ezért arra a következtetésre jut, hogy a fizetések átláthatóságára vonatkozó európai bizottsági javaslat aránytalan, és ellentétes a szubszidiaritás elvével. Az Európai Bizottságnak újra kellene gondolnia vagy át kellene dolgoznia a javaslatát, és az EGSZB arra kéri a társjogalkotókat, hogy a jogalkotási folyamat következő szakaszaiban vegyék figyelembe és kezeljék ezeket az aggályokat.

A szavazás eredménye:

Mellette: 90

Ellene: 109

Tartózkodott: 18

3.2. pont

Az alábbiak szerint módosítandó:

3.2. Az EGSZB ~~idővel~~ elismeri, hogy az Európai Bizottság javaslatát, amelynek javaslatának célja, hogy megkönnyítse a munkavállalók számára az egyenlő díjazás elvének abban az esetben történő érvényesítését, ha véleményük szerint bérdiszkrimináció áldozatai lettek, valamint hogy hozzájáruljon a bérezési rendszerek nagyobb átláthatóságához, és megerősítse a nemzeti szervek szerepét ezen elv érvényre juttatásában.

A szavazás eredménye:

Mellette: 85

Ellene: 131

Tartózkodott: 17

⁽¹⁾ COM(2021) 93 final.

⁽²⁾ COM(2021) 93 final.

3.3. pont (az 1.3. ponthoz kapcsolódóan)

Az alábbiak szerint módosítandó:

3.3. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a ~~javaslatot több szempontból is meg kellene erősíteni~~ javaslatnak meg kellene erősítenie a tagállamok lehetőségeit arra, hogy a saját modelljeiket alkalmazzák a munkaügyi kapcsolatokra vonatkozóan, különösen a munka értékének meghatározásához alkalmazandó kritériumok, néhány kiemelt átláthatósági kötelezettség hatóköre, valamint a szociális partnerek és a kollektív tárgyalások által az egyenlő díjazás elvének megvalósításában betöltött szerep tekintetében, mivel a szociális partnerek vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy újraértékeljék a készségek és a foglalkozások értékét ⁽³⁾. Aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy ellenkező esetben a javasolt intézkedések sok munkavállaló számára csak korlátozott előnyökkel fognak jární, és az intézkedések nem fognak kellőképpen hozzájárulni a bérdiszkrimináció és a bérezési rendszerekben megfigyelhető nemi előítéletek felszámolásához szükséges rendszerszintű változásokhoz.

A szavazás eredménye:

Mellette: 90

Ellene: 138

Tartózkodott: 17

4.2.4. pont.

Az alábbiak szerint módosítandó:

4.2.4. Az EGSZB ~~úgy véli, hogy~~ kritikusan szemléli és megkérdőjelezi annak a lehetőségnek a bevezetését, hogy hipotetikus összehasonlítási alapot vagy más olyan bizonyítékot lehet lehasználni, amely lehetővé teszi az állítólagos megkülönböztetés vélelmezését, amennyiben nem állapítható meg valós összehasonlítási alap. ~~Ez támogatni fogja a nemi szempontból erősen szegregált munkahelyeken dolgozó munkavállalókat abban, hogy bizonyítsák a megkülönböztetést, amennyiben az létezik, még ha nincs is tényleges összehasonlítási alap. Különösen fontos annak biztosítása, hogy a nemi szempontból erősen szegregált munkahelyeken dolgozó női munkavállalók egyenlő díjazásra vonatkozó keresetet nyújthassanak be, mivel az adatok azt sugallják, hogy összefüggés áll fenn a munkahely feminizációs foka és az alacsonyabb fizetés között, azaz minél magasabb a nők aránya, annál alacsonyabb a fizetés ⁽⁴⁾. Nem világos, hogy ez hogyan működne a gyakorlatban, és jogbizonytalanságot teremtené a vállalatok számára. Továbbá ily módon figyelmen kívül hagyják a vállalat dinamikus fejlődését, ahol a bérezést befolyásoló szempontok, például az általános gazdasági helyzet (gazdasági teljesítmény, versenyképesség, termelékenység, kereslet), valamint a munkafeladatok és -szervezés folyamatosan változnak. Az EGSZB úgy véli, hogy az esetleges bérdiszkriminációt mindig az egyes vállalatok hasonló pozícióban lévő munkavállalóihoz viszonyítva kell értékelni. Az EGSZB emellett felhívja a figyelmet arra, hogy a bérképzés többnyire a (kollektív) tárgyalások kiváltsága, részletes szakmai tanácsadás alapján, ezért nem kellene szabályozni. A bérek a munkaerőpiac formálódának: a munkavállalóknak az elvégzett feladatokért fizetnek, figyelembe véve az objektív elemeket és a munkavállalók teljesítményét is. A béreket két magánfél közötti szerződéses jogviszony részeként vagy kollektív szerződés keretében állapítják meg. Az irányelvnek tiszteltnen kell tartania ezeket a szempontokat és bérmegállapítási struktúrákat.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 69

Ellene: 114

Tartózkodott: 15

⁽³⁾ HL C 110., 2019.3.22., 26. o.

⁽⁴⁾ ILO (2018), Global wage report 2018/2019: what lies behind gender pay gaps [Globális jelentés a bérekről (2018-2019): mi az oka a nemek közötti bérszakadéknak], Genf, ILO, 75. o.

4.3.5. pont

A pont törlendő.

~~4.3.5. Azzal, hogy a szervezeten belüli bérszakadékok csak a legalább 250 munkavállalót foglalkoztató munkáltatók esetében kell bejelenteni (a 8. cikk (1) bekezdése), mentesítik az összes kis- és középvállalkozást (kkv), ami azt jelenti, hogy az EU-ban a munkavállalóknak csak körülbelül egyharmada számára előnyös ez az intézkedés⁽⁵⁾. Ráadásul a nők felülreprezentáltak a kisvállalkozásokban⁽⁶⁾, ami azt jelenti, hogy a női munkavállalók még kisebb hányada fog profitálni ebből az intézkedésből. Ez a küszöbérték visszalépést jelent az Európai Bizottság 2014. évi ajánlásához képest, amely a legalább 50 főt foglalkoztató munkáltatók esetében javasol bejelentési kötelezettséget⁽⁷⁾.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 81

Ellene: 125

Tartózkodott: 13

4.3.6. pont (az 1.3. ponthoz kapcsolódóan)

Az alábbiak szerint módosítandó:

~~4.3.6. Az EGSZB elismeri, hogy a kkv-k adott esetben korlátozottabb erőforrásokkal rendelkeznek a javasolt irányelv szerinti új kötelezettségeik teljesítéséhez, gyakran az emberi erőforrások hiánya miatt. A javaslatnak figyelembe kell vennie a kkv-kra nehezedő többletterhekkel kapcsolatos aggályokat, különösen annak fényében, hogy ezeknek milyen jelentősége lehet a világválság utáni helyreállítási folyamatban, amely a javasolt irányelv hatálybalépése után is folytatódhat. Mindazonáltal az Európai Bizottság becslése szerint a jelentések elkészítése mérsékelt költségekkel fog járni⁽⁸⁾, de alábecsüli a munkáltatókat érintő pénzügyi vonzatok összességét. Az összköltség valójában nem értékelhető előre, hanem az új típusú adatok és statisztikai összesítések elkészítésének költségeitől, a viták számától, a gyakorlati alkalmazással kapcsolatos problémáktól, valamint a bérképzésre és a kollektív szerződésekre gyakorolt hatásoktól fog függeni. Ezért nem indokolt támogatandó, hogy a 250 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató valamennyi munkáltatót teljes mértékben mentesítsék, azonban nemzeti szinten helyénvaló lehet a kkv-kra különleges szabályokat bevezetni. Következésképpen lehetővé kell tenni, hogy a tagállamok megfelelő küszöbértékeket állapítsanak meg.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 90

Ellene: 121

Tartózkodott: 13

4.3.7. pont

A pont törlendő.

~~4.3.7. A kisebb vállalkozások esetében előírt beszámolási gyakoriságot csökkentő különleges szabályok mérsékelnek a költségeket, ugyanakkor a munkáltatókat arra köteleznék, hogy a munkavállalók érdekében azonosítsák és szüntessék meg a bérszakadékokat. A jelentéstételi kötelezettség küszöbértéke nem haladhatja meg az 50 munkavállalót, az 50-nél több, de 250-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esetében viszont csökkenthető a jelentéstételi gyakorisága.~~

⁽⁵⁾ A kkv-k adják a foglalkoztatás mintegy kétharmadát és az összes vállalkozás 99,8 %-át az EU-ban: Statistics on small and medium-sized enterprises (Statisztikák kis- és középvállalkozásokról).

⁽⁶⁾ EIGE (2020): A nemek közötti egyenlőtlenség az ápolási gondozási munkában és annak munkaerőpiaci következményei, 29. o.

⁽⁷⁾ 4. ajánlás.

⁽⁸⁾ Az Európai Bizottság hatásvizsgálata szerint az első évben az átlagos többletköltség legalább 379–508 EUR és legfeljebb 721–890 EUR lesz, a következő években pedig csökkenni fog: hatásvizsgálat (SWD(2021) 41 final, 59. o.). Lásd még: Eurofound (2020), Measures to promote gender pay transparency in companies: How much do they cost and what are their benefits and opportunities? [A vállalatoknál a bérek nemek szerinti átláthatóságát előmozdító intézkedések: Mennyibe kerülnek, és milyen előnyöket és lehetőségeket kínálnak?] Eurofound-munkadokumentum, WPEF20021.

A szavazás eredménye:

Mellette: 82

Ellene: 127

Tartózkodott: 18

4.3.8. pont

Az alábbiak szerint módosítandó:

4.3.8. ~~„Hasonló aggályok merülnek fel azzal kapcsolatban is, hogy csak a legalább 250 munkavállalót foglalkoztató munkáltatóknak kell közös bérértékelést végezniük (9. cikk). A közös értékelések elkészítésének költségét valamennyivel magasabbra becsülik, mint a jelentéseket⁽⁹⁾, de ez még mindig nem ami indokolja a 250-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató munkáltatók teljes mentesítését. A kkv-kra vonatkozó különleges szabályok tagállami szinten indokoltak lehetnek.~~ Az EGSZB emellett támogatja azt a rendelkezést, hogy csak a legalább 250 munkavállalót foglalkoztató munkáltatóknak kell közös bérértékelést végezniük (9. cikk). A közös értékelések elkészítésének költségét valamennyivel magasabbra becsülik, mint a jelentéseket⁽⁹⁾, ~~de ez még mindig nem ami indokolja a 250-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató munkáltatók teljes mentesítését. A kkv-kra vonatkozó különleges szabályok tagállami szinten indokoltak lehetnek.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 82

Ellene: 130

Tartózkodott: 20

4.3.9. pont

Az alábbiak szerint módosítandó:

4.3.9. A tagállamoknak támogatást, képzést és technikai segítségnyújtást kell biztosítaniuk a munkáltatóknak, különösen a kkv-knak, és ösztönözniük kellene azokat a bérek átláthatóságával kapcsolatos önkéntes intézkedések meghozatalára ~~kötelezettségeik teljesítéséhez~~, beleértve a bérszakadék kiszámítására szolgáló eszközök és módszerek kidolgozását is. A tagállamoknak – amennyiben lehetséges és helyénvaló – élniük kell a 8. cikk (4) bekezdésében foglalt lehetőséggel is, hogy a szervezetek közötti bérszakadékokra vonatkozó információkat maguk gyűjtsék össze, különösen a kis- és középvállalkozások tekintetében.

A szavazás eredménye:

Mellette: 91

Ellene: 130

Tartózkodott: 15

4.4.4. pont

Az alábbiak szerint módosítandó:

4.4.4. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a javaslat növeli a munkavállalók lehetőségeit az egyenlő díjazás elvével kapcsolatos jogaik érvényesítésére. A szakszervezeti és munkavállalói képviselők azon képességét, hogy a munkavállalók nevében eljárhassanak, mindig a munkavállaló egyértelmű meghatalmazásától kell függővé tenni, és azt a nemzeti joggal és gyakorlattal, valamint a munkaiügyi kapcsolatok rendszereivel összhangban kell megvalósítani. Az ahhoz való jogot, hogy nemek szerinti bontásban tájékoztatást kérjenek a munkavállalók kategóriáira vonatkozó bérszintekről, nem szabad automatikusan biztosítani, hanem azt mindig a munkavállalónak kell eseti alapon megindokolnia, és arra felhatalmazást adnia. Meg kell erősíteni a szakszervezetek/munkavállalói képviselők azon képességét, hogy a munkavállalók nevében fel tudjanak lépni, többek között azáltal, hogy a szakszervezetek/munkavállalói képviselők jogosultak legyenek arra, hogy nemek szerinti bontásban tájékoztatást kérjenek a munkavállalók kategóriáira vonatkozó bérszintekről. Ezek az információk lehetővé tennék a szakszervezetek/munkavállalói képviselők számára, hogy azonosítsák a bérdiszkriminációt, és többek között a kollektív tárgyalásokon keresztül fellépjenek annak kezelése érdekében.

⁽⁹⁾ Legalább 1 180–1 724 EUR és legfeljebb 1 911–2 266 EUR átlagköltség, amely a későbbi értékelésekkel várhatóan csökken: hatásvizsgálat (SWD(2021) 41 final, 61. o.).

A szavazás eredménye:

Mellette: 88

Ellene: 127

Tartózkodott: 11

Új, 4.5.5. pont:

A 4.5.4. pont után új pont illesztendő a szövegbe:

4.5.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a nemi alapú megkülönböztetés minden formáját kezelni kell. Felvetődik azonban, hogy a 14. cikkben említett teljes kártérítési követelmény jogbizonytalanságot és gyakorlati nehézségeket is okozhat, többek között a kártérítés folyósítási időtartamát illetően. Ezért az ilyen kártérítés vagy jóvátétel igénylésének és megítélésének konkrét feltételeit nemzeti szinten kell meghatározni.

A szavazás eredménye:

Mellette: 89

Ellene: 127

Tartózkodott: 20

Új, 4.5.6. pont:

A 4.5.5. pont után új pont illesztendő a szövegbe:

4.5.6. Az EGSZB megjegyzi, hogy a 16. cikk (2) bekezdésének rendelkezése, amely azokat a további körülményeket tisztázza, amelyek fennállása esetén a bizonyítási teher a munkáltatóra hárul, nevezetesen ha a munkáltató nem teljesítette az 5–9. cikkben meghatározott átláthatósági kötelezettségeket, messzire vezető következményekkel járhat, ha szigorúan alkalmazzák. Ezért a tagállamokra kell bízni a megfelelő bizonyítási szabályok meghatározását, amennyiben ez a nem teljesítés az elvárható gondossági kötelezettség elhanyagolásának minősül.

A szavazás eredménye:

Mellette: 91

Ellene: 145

Tartózkodott: 13

4.7.2. pont

Az alábbiak szerint módosítandó:

4.7.2. A 27. cikk célja annak biztosítása, hogy az irányelv ne érintse a szociális partnerek azon jogát, hogy a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban kollektív megállapodásokat tárgyaljanak, megkössenek és végrehajtsanak, valamint hogy közösen lépjenek fel. Megállapodásaikat a kívánt mértékű védelem garanciájának kell tekinteni. Azt is pontosítani kell, hogy a szociális partnerek bevezethetnek olyan rendelkezéseket, illetve alkalmazhatnak olyan kollektív szerződéseket, amelyek az irányelvben foglaltaknál kedvezőbbek a munkavállalók számára.

A szavazás eredménye:

Mellette: 95

Ellene: 134

Tartózkodott: 12

4.7.3. pont

Az alábbiak szerint módosítandó:

4.7.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy a 30. cikk lehetővé teszi, hogy az irányelvet a szociális partnerek hajtsák végre, amennyiben azt azok közösen kéri, feltéve, hogy biztosítják, hogy az ezen irányelv által elérni kívánt eredmények mindenkor garantáltak legyenek. Ez a rendelkezés biztosítja, hogy az irányelvet különböző módokon lehessen végrehajtani a különböző nemzeti rendszerekben, ~~ugyanakkor azonos szintű védelmet garantálva a munkavállalók számára. Ennek egyértelművé tétele érdekében a munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésről, valamint az átlátható és kiszámítható munkafeltételekről szóló irányelveket kell alapul venni, amelyek kimondják, hogy az ilyen végrehajtás mindaddig megengedett, amíg a munkavállalók általános védelmét tiszteletben tartják.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 86

Ellene: 142

Tartózkodott: 9

1.1. pont (az új 3.1. ponthoz kapcsolódóan)

Az alábbiak szerint módosítandó:

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) határozottan támogatja a férfiak és nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazásának elvét, melyet az Európai Unió egyik alapvető jogaként és elveként ismer el. Az EGSZB az Európai Bizottság azon célkitűzését is támogatja, hogy megszüntesse a nemek közötti bérszakadékot és aktívabban előmozdítsa az egyenlő díjazás elvét. A nemek közötti bérszakadék kezeléséhez azonban gondosan fel kell mérni és pontosan meg kell határozni a bérszakadék kiváltó okait. Az EGSZB úgy véli, hogy a bérek átláthatóságáról szóló irányelvre vonatkozó európai bizottsági javaslat⁽¹⁰⁾ nem ismeri el megfelelően a nemek közötti bérszakadék mögött meghúzódó fő tényezőket, például a horizontális és vertikális munkaerőpiaci szegregációt, amely az egyéni oktatási és szakmai döntésekből, a teljes, illetve részmunkaidős foglalkoztatásból, a nem fizetett gondozással kapcsolatos akadályokból ered, valamint az adókedvezmények szerepét. Ezért a fizetések átláthatóságára vonatkozóan javasolt intézkedések helyett a kötelező erejű uniós jogszabályoknál hatékonyabb és arányosabb intézkedések is vannak e kérdések kezelésére, melyek ugyanakkor biztosítják, hogy a vállalkozások, különösen a kkv-k adminisztratív terhei és költségei ne növekedjenek. Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt irányelv⁽¹¹⁾ nem tartja maradéktalanul tiszteletben a nemzeti bérképzési hatásköröket, és nem veszi kellőképpen figyelembe a tagállamok különféle szociális és munkaügyi kapcsolati modelljeit, illetve igazságszolgáltatási rendszereit és jogi hagyományait. Azt is figyelmen kívül hagyja, hogy a bérképzést az egyidejű munkaerőpiaci készségigény és -kínálat, valamint a rendelkezésre álló erőforrások is befolyásolják. Az EGSZB ezért arra a következtetésre jut, hogy a fizetések átláthatóságára vonatkozó európai bizottsági javaslat aránytalan, és ellentétes a szubszidiaritás elvével. Az Európai Bizottságnak újra kellene gondolnia vagy át kellene dolgoznia a javaslatát, és az EGSZB arra kéri a társjogalkotókat, hogy a jogalkotási folyamat következő szakaszaiban vegyék figyelembe és kezeljék ezeket az aggályokat. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság javaslatát, amelynek célja, hogy megkönnyítse a munkavállalók számára az egyenlő díjazás elvének abban az esetben történő érvényesítését, ha véleményük szerint bérdiszkrimináció áldozatai lettek, valamint hogy hozzájáruljon a bérézési rendszerek nagyobb átláthatóságához, és megerősítse a nemzeti szervek szerepét ezen elv érvényre juttatásában.

1.3. pont (a 3.3. pont hoz kapcsolódóan)

Az alábbiak szerint módosítandó:

1.3. „Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a javaslatnak meg kellene erősítenie a tagállamok lehetőségeit arra, hogy a saját modelljeiket alkalmazzák a munkaügyi kapcsolatokra vonatkozóan javaslatot több szempontból is meg kellene erősíteni, különösen a munka értékének meghatározásához alkalmazandó kritériumok, néhány kiemelt átláthatósági kötelezettség hatóköre, valamint a szociális partnerek és a kollektív tárgyalások által az egyenlő díjazás elvének megvalósításában betöltött szerep tekintetében.”

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 93 final.

⁽¹¹⁾ COM(2021) 93 final.

1.5. pont (a 4.3.6. ponthoz kapcsolódóan)

Az alábbiak szerint módosítandó:

1.5. ~~Noha a~~ A javaslat joggal veszi figyelembe a kkv-kra nehezedő többletterhekkel kapcsolatos aggályokat. ~~— a Az EGSZB támogatja nem tartja indokoltnak a 250 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató munkáltatók teljes mentesítését, re vonatkozó javaslatot, de elismeri, hogy Ugyanakkor nemzeti szinten helyénvalóak lehetnek a kkv-kra vonatkozó különleges szabályok. Következésképpen lehetővé kell tenni, hogy a tagállamok megfelelő küszöbértékeket állapítsanak meg. A tagállamoknak emellett arra kellene kérni, hogy támogatást, képzést és technikai segítségnyújtást biztosítsanak kell biztosítaniuk a munkáltatók, különösen a kkv-k számára a bérek átláthatóságával kapcsolatos kötelezettségeik teljesítéséhez.~~

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Bizottsági szolgálati munkadokumentum –
Az „Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és
erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé” című fehér könyv értékelése**

(SWD(2020) 410 final)

(2021/C 341/14)

Előadó: **Pierre Jean COULON**

Társelőadó: **Lidija PAVIĆ-ROGOŠIĆ**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.1.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.5.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	241/1/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí ezt a „2011. évi fehér könyv” végrehajtásának értékelésére irányuló kezdeményezést, ugyanakkor sajnálja annak késői elindítását, valamint hogy az értékelés csak a saját kérésére jutott el hozzá.

1.2. Szeretné, ha a jövőben, a közlekedés területén, rendszeres tájékoztatást kaphatna az európai bizottsági stratégiák végrehajtásának előrehaladásáról és azokhoz hozzájárulhatna. Javasolja továbbá, hogy a jövőbeli stratégiai dokumentumok kezdettől fogva rendelkezzenek egyértelmű nyomonkövetési tervvel.

1.3. Az EGSZB azt szeretné, ha ezek az értékelések rendszeres és tematikus eredményjelentések formájában történnének, amelyeket olyan időközönként készítenének el, amely lehetővé teszi az elért haladás, a késedelmek és azok okai, valamint adott esetben az esetleges javító intézkedések tényleges értékelését. Fontos időben felmérni, hogy mi valósult meg és mi nem, illetve miért (pl. komodalitás, javult a helyzet a vasút, a torlódások, a társadalmi kérdések, a környezeti célok stb. tekintetében), és ennek megfelelően eljárni.

1.4. Az EGSZB támogatja a közlekedés környezetbarátabbá tételét, de hangsúlyozza, hogy az energetikai átállásnak méltányosnak kell lennie, és – céljainak kétségbe vonása nélkül – életképes és realista alternatívákat kell kínálnia, figyelembe véve Európa minden részének, többek között a vidéki térségeknek sajátos gazdasági és társadalmi területi sajátosságait és igényeit.

1.5. Az EGSZB emlékeztet a fehér könyvvel kapcsolatos véleményére is, amely szerint a modalitás visszaszorítása nem megoldás, komodalitásra és nem modális váltásra kell törekedni, a zöld átállásnak társadalmilag igazságosnak kell lennie, és meg kell őriznie az európai közlekedés versenyképességét, többek között az európai közlekedési térség teljeskörű megvalósítása révén, az egységes piac teljeskörű megvalósítása mellett. Az EGSZB ezzel összefüggésben sajnálatát fejezi ki a TEN-T végrehajtásának késedelméi miatt is.

1.6. Az EGSZB, amint azt már a 2012-es véleményében is kifejtette, ösztönözni kívánja a fehér könyv végrehajtásával kapcsolatos nyílt, folyamatos és átlátható eszmecserét a civil társadalom (üzleti vállalkozások, munkáltatók, munkavállalók, felhasználók, nem kormányzati szervezetek és az egyetemek stb.), az Európai Bizottság és más érintett szereplők, például a különböző szintű nemzeti önkormányzatok között. Ily módon a civil társadalom jobban elfogadja és megérti azt, a politikai döntéshozók és a végrehajtásért felelős személyek pedig hasznos visszajelzéseket kapnak.

1.7. Az EGSZB megismétli az uniós közlekedéspolitikák szociális szempontjairól szóló 2011. évi véleményében tett kijelentését. Szeretné, ha az Európai Bizottság meghozná a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy megvalósuljon a szociális normák harmonizációja az EU-n belüli forgalom vonatkozásában, de nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy e tekintetben nemzetközi szinten egyenlő feltételekre van szükség.

1.8. Az új „Fenntartható és intelligens mobilitási stratégia – az európai közlekedés időtálló pályára állítása” (*Sustainable and Smart Mobility Strategy – putting European transport on track for the future*) című dokumentumról az EGSZB már elkészítette véleményét (TEN/729 ⁽¹⁾, elfogadás: 2021. április 28.). Az EGSZB ismételten kéri, hogy az abban foglalt összes következtetést és ajánlást hajtsák végre.

1.9. Az EGSZB nagy figyelmet fog szentelni a jövőbeli „Irány az 55 %!” stratégiának, és számos véleményt fog kidolgozni erről a jogalkotási csomagról, amelyet az Európai Bizottság július 14-én fog közzétenni.

2. Bevezetés

2.1. 2020. december 10-én jelent meg az „Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé” című fehér könyv értékelése” című munkadokumentum [SWD(2020) 410]. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot 2011-ben, az említett útiterv elkészítésekor vélemény kidolgozására kérték fel. 2011. október 26-án elfogadta a TEN/454. sz. véleményt. Az SWD(2020) 410 értékelési dokumentum közzétételét követően az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy döntött, hogy az „Útitervben” szereplő célok, a TEN/454. számú véleménye ⁽²⁾ és az annak megjelenése óta történt fejlemények fényében megvizsgálja ezt az értékelést.

2.2. A fehér könyv elfogadása óta az Európai Bizottság számos kezdeményezést indított útjára (negyedik vasúti csomag, az alacsony kibocsátású mobilitás 2016-os európai stratégiája, az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájának kiépítéséről szóló irányelv, a közúti fuvarozás különböző aspektusaira irányuló három mobilitási csomag, a kikötői szolgáltatásokról szóló rendelet, a „kék övezet” csomag, a légi közlekedési stratégia, a NAIADES program, az európai akadálymentesítési irányelv, a transzeurópai közlekedési hálózatokról szóló rendelet és az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközzel szóló rendelet stb.). Ez az értékelés lehetőséget ad arra, hogy kiemeljük az elért technikai, politikai és társadalmi előrelépést, különösen a 2020-ban elfogadott mobilitási csomag közúti közlekedésre vonatkozó szabályozási részét, ugyanakkor arra is, hogy felhívjuk a figyelmet az el nem ért célokra.

2.3. Az elért eredményeket a 2011-es eredeti célkitűzések fényében kell vizsgálni, amelyek nem vehették figyelembe az azóta bekövetkezett geopolitikai (brexit, Kína felemelkedése), környezetvédelmi (nincs jele a globális felmelegedés lassulásának vagy a Párizsi Megállapodás céljainak elérésére való közös képességnek) vagy egészségügyi (Covid19-válság) eseményeket. Az egészségügyi válság rávilágított Európa függőségére a szuverenitás szempontjából stratégiai jelentőségű áruk behozatalától, és történelmi jelentőségű európai intervenciót váltott ki (750 milliárd eurós helyreállítási terv), amely maga is az európai környezetvédelmi politikai törekvések mélyreható változását követte: az európai zöld megállapodás keretében 2050-re karbonsemlegességet és a közlekedési ágazatban az üvegházhatású gázok (ÜHG-k) kibocsátásának 90 %-os csökkentését tűzték ki célul.

2.4. Az EGSZB tudomásul veszi az útiterv végrehajtását értékelő 2016. évi bizottsági szolgálati munkadokumentumot ⁽³⁾, amely arra a következtetésre jutott, hogy a fehér könyvben kitűzött célok tekintetében az elfogadása óta eltelt idő az esetek többségében még mindig túl rövid az elért haladás megfelelő értékeléséhez. Az értékelés rámutat arra, hogy erőfeszítéseket tesznek a releváns mutatók javítására, és megemlíti az érdekelt felek azzal kapcsolatos elvárásait, hogy nagyobb hangsúlyt helyezzenek a megvalósításra, fokozzák a közlekedési infrastruktúrába történő beruházásokat, jobban figyelembe vegyék a közlekedést igénybe vevők és a közlekedésben dolgozók igényeit, megerősítsék az egységes európai közlekedési térséget és a technológiai fejlesztéseket.

2.5. Bár ez a vélemény megpróbál az értékelési dokumentumban foglaltak körére szorítkozni, mégsem tud teljesen elvonatkoztatni a globális környezet változásaitól. Ezért a vélemény olvasóját arra ösztönözzük, hogy minden egyes pontnál tegye fel a kérdést, hogy milyen lehetséges, várható vagy elképzelhető rövid, közép- és hosszú távú hatásai lehetnek ezeknek az eseményeknek, amelyekre még nem rendelkezünk kellő rálátással.

2.6. Az EGSZB megerősíti az útitervről szóló véleményében kifejtett álláspontját, miszerint fontos bevonni a civil társadalmat az útiterv végrehajtásába és értékelésébe. Az EGSZB 2015-ben véleményt fogadott el az útiterv előrehaladásáról és kihívásairól az Európai Parlament kérésére, amely 2015 szeptemberében állásfoglalást fogadott el az útiterv végrehajtásáról. A 2016. évi szolgálati munkadokumentumban számos uniós szerv véleményét ismertették, amit az EGSZB jó gyakorlatnak tekint.

⁽¹⁾ HL C 286., 2021.7.16., 158. o.

⁽²⁾ HL C 24., 2012.1.28., 146. o.

⁽³⁾ SWD(2016) 226.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB örömmel üdvözli ezt az értékelési kezdeményezést, amely lehetővé teszi számára, hogy ismertesse álláspontját, és amelynek elsősorban a dokumentumban jelzett fejlemények, előrelépések és késedelmek rangsorolását kell szolgálnia. A jövőben az EGSZB azt szeretné, ha az egyes projektekhez igazodó rendszerességgel elvégzett ilyen típusú értékelő munkák révén rendszeresen tájékoztatást kapna a végrehajtott stratégiák előrehaladásáról. Az EGSZB kíváncsának tartja, hogy ezek az értékelések természetesen számba vegyék az eredményeket és a késedelmeket, de azokat a kulcsfontosságú elemeket is bemutassák, amelyek magyarázatot adnak ezekre az eredményekre és késedelmekre, valamint ismertessék azokat a nemzetközi fejleményeket és kezdeményezéseket, amelyek hatással vannak vagy lehetnek az eredeti útitervekre.

3.2. 2011. októberi véleményében az EGSZB sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a javasolt intézkedések listáján nagyon kevés határidő szerepel, és hogy az útiterv nem kapcsolja össze egyértelműen a stratégiai (2050-re vonatkozó) és a taktikai (már most meghozható) intézkedéseket. A véleményben azt javasolta, hogy különösen a 2013 és 2020 közötti időszakra kellene pontosabb munkatervet kidolgozni az útitervben. A 2015. évi véleményében az EGSZB az útiterv I. mellékletében szereplő cselekvési terv átfogó, jelenlegi politikai megvalósíthatósága szempontjából való újbóli értékelését javasolta. Megjegyzendő, hogy 2018-ban kevés előrelépés történt a három konkrét cél (az ÜHG-kibocsátás – 2050-ig az 1990-es szinthez képest 60 %-kal, 2030-ig pedig a 2008-as szinthez képest 20 %-kal történő csökkentése –, a fosszilis energiaforrásoktól való függés, a forgalmi torlódás növekedésének mérséklése) tekintetében. Az ÜHG-kibocsátás 32 %-kal haladja meg az 1990-es szintet, és növekedést mutatott a 2013 és 2018 közötti időszakban. A közlekedési ágazat energiaszükségletének legnagyobb részét továbbra is a fosszilis energiaforrások teszik ki. Bár ezek aránya az utóbbi években csökkenő tendenciát mutatott, azonban a csökkenés üteme, amely szorosan összefügg a különböző országok környezetvédelmi szabályainak végrehajtásával, nem elegendő. A forgalmi torlódásra vonatkozó mutatókkal kapcsolatban úgy tűnik, hogy a nem túl ambiciózusan megfogalmazott és nem számszerűsített célt sem sikerült elérni. Az EGSZB ugyanakkor rámutat arra, hogy az egészségügyi válság következtében kialakult új munkaszervezési módok új távlatokat nyitnak meg a rendszerekkel kapcsolatban.

3.3. 2011-es véleményében az EGSZB támogatta azt az útitervben vázolt stratégiát, hogy több piacialapú intézkedésre kerüljön sor. A 2015. évi véleményében az EGSZB rámutatott arra, hogy figyelmet kell fordítani többek között „a szennyező fizet” elv kohéziós szempontjaira, figyelembe kell venni a társadalmi kirekesztés kockázatát, valamint általánosan biztosítani kell az adókkal és díjakkal való koherenciát. Azonban a globális felmelegedés lassulásának elmaradása, az egészségügyi válság tanulságai, valamint a politikai erők által e válság során és kétségtelenül azt követően is játszott jelentős szerep miatt az EGSZB arra kéri Európát és a tagállamok hatóságait, hogy teljes mértékben vegyék ki részüket a fenntartható jövőhöz szükséges átalakítások irányításából, különösen a beruházási programok felgyorsítása révén.

3.4. A fehér könyvben tervezett kezdeményezések többsége egy komodális közlekedési rendszer megvalósítását célozza az egységes európai közlekedési térségen belül. Az EGSZB megerősíti, hogy támogatja a komodalitást. Az EGSZB ezzel összefüggésben arra is felhívja a figyelmet, hogy a gyakorlatban teljes mértékben végre kell hajtani a negyedik vasúti csomaggal elért hivatalos piacnyitást annak érdekében, hogy a vasút a multimodalitás szempontjából vonzó partner legyen, figyelembe véve a környezeti és társadalmi kérdéseket is.

3.5. Az EGSZB 2011-ben és 2015-ben rámutatott arra, hogy a rendszer környezetbarátabbá tételével kapcsolatos célok megvalósításának módja és költségei nem reálisak. A bejelentett késedelmek, az egészségügyi válság és annak gazdasági következményei miatt az EGSZB mély aggodalmát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy az érdekelt felek képesek lesznek-e finanszírozni a szükséges átalakításokat.

3.6. A közlekedési ágazat CO₂-kibocsátásának 2050-ig megvalósuló, 60 %-os csökkentésére vonatkozó eredeti célkitűzés nagyon ambiciózus volt, különösen a 2018 végi adatok és az értékelésben bemutatott kilátások fényében, amelyek azt jelzik, hogy további szakpolitikák vagy a meglévő intézkedések megerősítése nélkül ez nem érhető el. Az EGSZB azt szeretné, ha az európai zöld megállapodás új lendületet kapna egy a kihívásoknak megfelelő európai kutatási és fejlesztési politikának köszönhetően, illetve ha megfelelő irányítás alá vonnák és szorosabb végrehajtási ütemterv kísérmé.

3.7. Az EGSZB javasolja, hogy a szorosabb ütemterv és a középtávú célok meghatározása ne korlátozódjon a CO₂-kibocsátásra, hanem tartalmazzon konkrét, számszerűsített célokat az olajfüggőség, a zajkibocsátás és a légszennyezés csökkentésére vonatkozóan. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az energetikai átállás nem okozhatja az életkörülmények romlását Európa egyes területein. Az átállásnak méltányosnak kell lennie, és figyelembe kell vennie a gazdasági, társadalmi és területi sajátosságokat, anélkül, hogy céljait feladná.

3.8. Korábbi (2011-es és 2015-ös) véleményeivel összhangban az EGSZB felhívja a figyelmet az útiterv 18. pontjában szereplő kijelentés fontosságára, amely szerint „a mobilitás visszaszorítása nem tekinthető megoldásnak”. Az EGSZB emlékeztetni kíván arra, hogy ezt a kijelentést nem szabad olyan módon értelmezni, mintha ellentétes lenne a közlekedés energiahatékonyságára és alacsonyabb kibocsátására irányuló intézkedésekkel. Európa most olyan időszakon megy keresztül, amikor úgymond ellenszelek fújnak. Ez azonban nem vezethet irányváltásokhoz. Az útiterv célkitűzései közül az európai belső piac szervezésével kapcsolatos célkitűzések terén jelentős előrelépések történtek. Nagy kár lenne, ha a különböző európai kezdeményezések társadalmi és környezetvédelmi elvárásai az elkövetkező években háttérbe szorulnának.

3.9. Az útiterv figyelembe veszi azt, hogy fokozni kell a közúti közlekedés alternatíváját jelentő közlekedési módok versenyképességét. Az EGSZB továbbra is támogatja ennek a célkitűzésnek az elérését, amennyiben az a vasúti, belvízi és rövid távú tengeri fuvarozás kapacitásának és minőségének növelése, valamint a hatékony intermodális szolgáltatások népszerűsítése révén, és nem a hatékony és fenntartható uniós közúti szolgáltatások fejlődésének hátráltatásával történik.

3.10. Az EGSZB üdvözli a szociális területen elért eredményeket (az Európai Munkaügyi Hatóság létrehozása, az ILO Tengerészeti Munkaügyi Egyezményének az európai jogba való átültetése, a 2011. decemberi közúti intézkedéscsomagban meghatározott felügyeleti intézkedések végrehajtása stb.). Az EGSZB azonban továbbra is aggodalmát fejezi ki azon feszültségek miatt, amelyek a szociális védelem és a fizetések eltérő szintje miatt tapasztalhatók a közúti áru fuvarozási piacon, továbbá amiatt, hogy egyes munkafeltételek tisztességtelen jelleget öltenek. Az EGSZB – akárcsak 2011-ben és 2015-ben – a közúti biztonság, a szociális normák, valamint a rendelkezések és jogszabályok betartásának ellenőrzésére szolgáló humán és pénzügyi erőforrások megerősítése mellett emel szót. Végezetül az EGSZB azt is szeretné, ha az Európai Bizottság foglalkozna a házhozzállítási platformok „munkavállalóinak és önfoglalkoztatóinak” problémájával. A TEN 697. számú véleményéhez (*) hasonlóan az EGSZB a munkavállalói jogállás előmozdítását és a szociális dömping elleni küzdelmet szorgalmazza.

3.11. Korábbi (2011-es és 2015-ös) véleményeiben az EGSZB-nek komoly kétségei voltak afelől, hogy megfelelő-e az útitervnek a közlekedési módok közötti váltásra vonatkozó konkrét célkitűzése, vagyis az, hogy 2030-ra a 300 km-nél hosszabb távolságú közúti áru fuvarozás 30 %-át, 2050-re pedig több mint 50 %-át más közlekedési módoknak, például a vasúti vagy a vízi közlekedésnek kell átvállalnia. Az értékelésben szereplő elemek egyértelműen azt mutatják, hogy a mai napig nem történt változás a közlekedési módok megoszlásában. Az EGSZB e tekintetben egyetért az útiterv végrehajtásáról szóló, 2015. évi európai parlamenti állásfoglalásban foglalt állítással, miszerint az útiterv modális váltási stratégiája nem sikeres, ezért javítani kell valamennyi közlekedési mód fenntarthatóságát és komodalitási megoldásokat kell keresni. Az európai zöld megállapodás és a benne foglalt azon cél, hogy 2050-re 90 %-kal csökkenjen a közlekedés ÜHG-kibocsátása, úgy idézik elő az ártrendeződést, hogy közben nem adnak választ az ezen új törekvés által felvetett gyakorlati kérdésekre.

3.12. Az EGSZB ismételten aggodalmának ad hangot Európa és vállalatai versenyképességével kapcsolatban. Határozottan úgy véli, hogy a globális intézkedéseket kell előnyben részesíteni. A regionális vagy kontinentális intézkedéseket – például az európai fogyasztói jogokat, a szociális normákat és a fenntarthatósági intézkedéseket – a nem uniós országokban székhellyel rendelkező, a belső piacra, az onnan vagy azon belül működő közlekedési vállalatokra is alkalmazni kell, ami globális szinten egyenlő versenyfeltételeket eredményez, és segít elkerülni a kibocsátáshelyezést és a munkahelyek elvesztését.

3.13. Az EGSZB megjegyzi, hogy mindkét korábbi értékelés nagyrészt azt állítja, hogy még túl korai teljeskörűen értékelni az útiterv végrehajtásának eredményét. Az EGSZB nem tartja kielégítőnek, hogy a stratégia értékelése során annak bármely pontján nem áll rendelkezésre elegendő értékelési kritérium a hiteles áttekintéshez. Különösen annak fényében nem tekinthető kielégítőnek egy ilyen nyilatkozat, hogy a végrehajtási tevékenységek öt (2016), illetve kilenc (2020) éve zajlanak. Az EGSZB ezzel összefüggésben utal a 2011. évi véleményében szereplő, a 2013–2020-as időszakra vonatkozó pontosabb munkatervről szóló ajánlására, amely megkönnyíti az értékelést.

3.14. A 2016. évi és a 2020. évi értékelés egyaránt nagy jelentőséget tulajdonít az egységes európai közlekedési térség teljeskörű végrehajtásának, és a 2020. évi értékelés különösen az EU egységes piacát határozza meg a költségvetéshatékony változások erőteljes hajtóerejeként, ideértve különösen a technológiai változások széles körű elfogadását, továbbá rámutat ennek fontosságára az állami és magánberuházások ösztönzésében. E nyilatkozat fényében az EGSZB meglepőnek tartja, hogy az Európai Bizottság 2020-as fenntartható és intelligens mobilitási stratégiájában – a társadalmi és kohéziós szempontokat is beleértve – nem fordítanak nagyobb figyelmet a fenntarthatósági és digitalizációs célkitűzések, valamint az egységes piac közötti kapcsolatra. Mindezen okok miatt az EGSZB sajnálja, hogy a 2020. évi értékelést nem fejezték be az új stratégiáról szóló döntés előtt. Ez lehetővé tette volna, hogy a stratégia kidolgozásakor hasznosítani lehessen az értékelés következtetéseit.

3.15. Az EGSZB sajnálja, hogy az értékelés nem tükrözi kellőképpen a TEN-T és különösen a törzshálózati folyosók megvalósításával kapcsolatos problémákat és késedelmeket.

3.16. Az EGSZB felhívja a figyelmet annak fontosságára, hogy – többek között az EGSZB 2012. évi véleményében javasolt részvételen alapuló párbeszéd keretében – megszerezzék a civil társadalom és az érdekelték támogatását. A politikai célkitűzések széles körű megértése és elfogadása rendkívül hasznos lesz az eredmények eléréséhez.

(*) HL C 14., 2020.1.15., 112. o.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB továbbra is támogatja a transzeurópai közlekedési hálózatok programját. A zöld megállapodással kapcsolatban az EGSZB a jövőbeni kihívásokhoz igazodó, korszerű infrastruktúrába történő beruházási politikák mellett érvelt, érvel és fog érvelni a jövőben is⁽⁵⁾. Az EGSZB továbbra is támogatja a transzeurópai közlekedési hálózatok programját. Ezenkívül az EGSZB javasolja a légi csomópontok és a nagysebességű vasúti hálózat közötti közvetlen kapcsolatok prioritásként való kezelését; ez előfeltétele a rövid távú repülőjáratok esetleges betiltása megvitatásának.

4.2. Az EGSZB megismétli, hogy támogatja az egységes európai égbolt létrehozását és megvalósítását. TEN 697. számú véleményével összhangban és tekintettel a válságra az EGSZB arra kéri a tagállamokat és a légiközlekedési ágazat minden szereplőjét, hogy segítsék elő a légi közlekedés biztonságára, költséghatékonyságára, kapacitására és fenntarthatóságára vonatkozó ambiciózus uniós célkitűzések teljes mértékű és gyors elérését.

4.3. A vasúti közlekedésre vonatkozó politikájában az Európai Bizottság eddig főként a vasúti ágazatban folyó versenyre összpontosított ahelyett, hogy következetesen követte volna a közlekedésről szóló fehér könyv környezetpolitikai céljait. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az integrált vasúti rendszerek ugyanúgy garantálhatják a méltányos elosztást, mint a nem integrált rendszerek. A szétválasztás az infrastruktúra állapotától, a gördülőállomány minőségétől és méretétől, valamint a szétválasztási modelltől függően, tagállamonként eltérő következményekkel járt. Az új magánfuvarozók versenyképessége gyakran a rosszabb munkafeltételeken alapul. Az „egységes modell” nem kielégítő a vasúti ágazatban: ezért figyelembe kell venni a földrajzi sajátosságokat, a modell hatókörét, a vonalkialakítást, valamint az áru- és személyszállítás működtetési módjait.

4.4. A 2050-ig megvalósítandó karbonsemlegesség és az ÜHG-kibocsátás 2030-ig történő legalább 50 %-os csökkentése érdekében felhasználni tervezett jelentős összegek valószínűleg radikálisan meg fogják változtatni a közlekedési ágazatot. Az EGSZB azt szeretné, ha létrehoznának egy alapot a közlekedés méltányos átállásának támogatására, amely kifejezetten az ágazati munkavállalók és vállalkozások – nem csak a nagyvállalatok – számára nyújtana támogatást.

4.5. 2011 óta előrelépés történt a szociális területen, többek között az ILO 2006. évi Tengerészeti Munkaügyi Egyezménye végrehajtásának köszönhetően. Ezek a minimumszabályok azonban nem tudnak az európai projektnek megfelelő munkafeltételeket biztosítani az érintett munkavállalók számára. Miután az európai lobogó tervével felhagytak, az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Bizottság az EU-n belüli forgalom vonatkozásában folytatná a szociális normák harmonizálására irányuló erőfeszítéseit, és emellett figyelembe venné azt is, hogy e tekintetben nemzetközi szinten egyenlő versenyfeltételekre van szükség.

4.6. Az uniós nyilvántartás és az európai lobogó létrehozásával kapcsolatban az EGSZB megjegyzi, hogy az értékelés nem foglalkozik azokkal a sokrétű és összetett okokkal, amelyek miatt ez a cél nem valósult meg.

4.7. Az európai közlekedési kutatási, innovációs és megvalósítási stratégia kapcsán megjegyzi, hogy az európai zöld megállapodás új célkitűzéseinek megvalósításához hatékony erőforrás-felhasználási módokra és az ágazat különböző szereplőinek fokozottabb koordinációjára van szükség.

4.8. Az EGSZB emlékeztet az uniós közlekedéspolitikák szociális szempontjairól szóló 2011-es véleményében elhangzottakra, amelyben *„azt ajánlja, hogy a közlekedési ágazatban nyíló foglalkoztatási lehetőségeket a nők és a fiatalok számára is tegyék vonzóvá olyan intézkedésekkel, amelyek minden közlekedési mód esetében emelik a foglalkoztatás színvonalát, javítják a munkafeltételeket, a képzést és az egész életen át tartó tanulást, a karrierlehetőségeket, az üzemi és munkahelyi egészséget és biztonságot, és amelyek hozzájárulnak a munka és a magánélet jobb egyensúlyának megteremtéséhez”* ⁽⁶⁾.

4.9. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, hogy a közlekedési ágazatban létre kell hozni egy szociális, foglalkoztatási és képzési megfigyelőközpontot. Olyan ösztönző intézkedéseket kell bevezetni, amelyek az egész közlekedési ágazatban támogatják a minőségi szabványok elfogadását.

4.10. 2011-es véleményében az EGSZB rámutatott, hogy *„az útiterv szociális dimenziója általában gyenge”*. Az EGSZB ugyanezt az észrevételt teszi az értékelési dokumentummal kapcsolatban is. Az EGSZB véleménye szerint elsődlegesen társadalmi értékelésre van szükség, amelyet össze kellene kapcsolni az előző bekezdésben említett szociális megfigyelőközpont létrehozásának igényével. Az ágazattól megkövetelt változások és a változások üteme szükségszerűen megterheli majd a szervezeteket és az azokat működtető embereket.

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye: Az uniós közlekedéspolitika fenntartható fejlesztése és a TEN-T tervezése (feltáró vélemény) (HL C 248., 2011.8.25., 31. o.) (TEN/446).

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye: Az uniós politikák hatása a közlekedési dolgozók foglalkoztatására, képzési igényeire és munkafeltételeire (feltáró vélemény) (HL C 248., 2011.8.25., 22. o.) (CESE 1006/2011).

4.11. Az egészségügyi válság és a házhozszállítással vagy házhoz közeli kiszállítással társuló online értékesítés fejlődése következtében nőtt a „személyre szabott” áruszállítás, különösen a városi területeken. Az ilyen forgalmazási módok felgyorsulása az oka a városi környezet zsúfoltságának és szennyezésének, és mint az energia esetében is, felveti az „utolsó kilométer” kérdését. Az ilyen típusú fogyasztás által előidézett sokasodó kihívások abba az irányba mutatnak, hogy még gyorsabban kell bevezetni a CO₂-kibocsátás csökkentését célzó intézkedéseket, különösen a sűrűn lakott területeken.

4.12. Az EGSZB felhívja a figyelmet az elektromos gépjárműállomány terén elért eredményekre és az uniós országok közötti jelentős különbségekre. Ezek az eredmények, amelyek lényegében az egyes tagállamok jogszabályainak köszönhetők, infrastruktúrát igényelnek és szabványosítási kérdéseket vetnek fel. Az EGSZB ebben a témában készült véleményében ⁽⁷⁾ határozottan támogatta az elektromos járművek fejlesztésére irányuló törekvéseket. Óvatosan ugyan, de örömmel üdvözli a dekarbonizált energiaforrások használatát.

4.13. Az EGSZB megjegyzi, hogy a fehér könyv elsősorban a technológiai innovációval foglalkozik, és figyelmen kívül hagyja a fenntartható mobilitási politikák más fontos aspektusait, amelyek szintén innovatívak lehetnek (ilyenek például a nem kötelező erejű és a társadalmi innovációt célzó intézkedések, mint például az új tervezési megközelítések, a polgárok részvétele, a tudatosság növelésére szolgáló innovatív módszerek stb.). Ezért az innováció tágabb meghatározására van szükség.

4.14. Bár a nem motorizált közlekedést 2011-ben elismerték, annak népszerűsítése továbbra sem kap kellő figyelmet és nem következetes. Sok város hajt végre beruházást a gyalogos és kerékpáros infrastruktúrába (pl. az ERFA-programok keretében). Az Európai Unió azonban a mai napig sem stratégiával, sem igazgatási és irányítási kapacitással nem rendelkezik ahhoz, hogy átfogóan, több ágazatra kiterjedően és integráltan kezelje ezt a területet. Az EGSZB hivatkozni kíván véleményére az Európában használt aktív közlekedési módok, például a kerékpározás és a gyaloglás lehetséges jelentős egészségügyi előnyei kapcsán, amelyben szándékosan javasol „kisebb fellépéseket” arra vonatkozóan, hogy hogyan lehet kiaknázni a kerékpározásban és a gyaloglásban rejlő lehetőségeket az egészségre kifejtett jótékony hatások és a polgárok számára való elérhetőség tekintetében. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy dolgozzanak ki uniós stratégiát a nem motorizált közlekedési módokra vonatkozóan, amely konkrét európai intézkedéseket eredményezne a stratégiai tervezéssel, a kialakítással és a beruházással kapcsolatban a kerékpározás és a gyaloglás területén.

4.15. A városi mobilitási terveket illetően a fenntartható városi mobilitási tervre vonatkozó iránymutatások 2013-as közzététele óta az Európai Bizottság Európa-szerte több száz várost támogatott uniós forrásokból (pl. a Civitas kezdeményezés által) a fenntartható városi közlekedési módok kiegyensúlyozott és integrált fejlesztésének biztosítása érdekében. Mindezt jól szemléltetik az Európában elfogadott nagyszámú fenntartható városi mobilitási terv igen kedvező hatásai. Fontos megjegyezni, hogy ez egy olyan részvételi megközelítés alkalmazását jelenti, amely a folyamat középpontjában állók szükségleteire összpontosít. Az átfogó és fenntartható városi mobilitástervezés bebizonyította, hogy hatékony eszközzé válhat az éghajlati, energetikai és környezeti kihívások kezelésében. Az EGSZB egy európai kezdeményezést kíván ösztönözni, amelyet szükségesnek tart ahhoz, hogy az uniós országokban nemzeti kereteket hozzanak létre a városi mobilitástervezés fő stratégiai eszközeinek minősülő fenntartható városi mobilitási tervek kidolgozására és végrehajtására.

4.16. A városi mobilitással kapcsolatos kommunikációt és tudásátadást illetően az EGSZB elismeréssel szól arról a kiváló munkáról, amelyet a városi mobilitási megfigyelőközpontként működő ELTIS portál 2014-es létrehozásával végeztek, amely hozzájárul a fejlesztések és a bevált gyakorlatok láthatóságához.

4.17. Az útdíjjal és a gépjárművek városi területekre való behajtását szabályozó rendszerekkel kapcsolatos intézkedéseket továbbra sem fogadják el széles körben Európában. A fehér könyv megállapítja, hogy a forgalmi torlódások költségei 2050-re mintegy 50 %-kal fognak növekedni, és szükség van a meglévő úthasználati díjrendszerek értékelésére, valamint ösztönzőket kell meghatározni azon tagállamok számára, amelyek az ezen iránymutatásoknak megfelelő rendszerek kialakítására irányuló kísérleti projekteket indítanak el. A tömegközlekedés és a nem motorizált mobilitás támogatása és ösztönzése megoldást jelenthet.

4.18. A fehér könyv a közlekedés környezetbarátabbá tételéhez való hozzájárulásként az alternatív üzemanyagok (például az elektromos meghajtás vagy a hidrogén) egyre nagyobb mértékű fejlesztését irányozta elő. Bár az elmúlt tíz évben javulás és növekedés tapasztalható az alternatív üzemanyagok előállítása terén, 2018-ban az európai villamos energia mindössze 33 %-a származott megújuló energiaforrásból. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a járművek kibocsátásait és szénlábnymát a teljes életciklusuk során mérni kellene. Ezenfelül a belső égésű motorok elektromos járművekkel való helyettesítése egyáltalán nem fog változtatni a városainkban kialakuló forgalmi torlódásokon.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁷⁾ Az EGSZB véleménye: Az elektromos járművek szélesebb körű használata felé (feltáró vélemény) (HL C 44., 2011.2.11., 47. o.) (CESE 989/2010).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Indiai-óceáni Tonhalbizottság (IOTC) illetékességi területén alkalmazandó állomány-gazdálkodási, állományvédelmi és ellenőrzési intézkedések megállapításáról, valamint az 1936/2001/EK, az 1984/2003/EK és az 520/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2021) 113 *final* – 2021/0058 (COD))

(2021/C 341/15)

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.3.24. Tanács, 2021.3.31.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	187/0/2

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2021. június 9-én és 10-én tartott, 561. plenáris ülésén (a június 9-i ülésnapon) 187 szavazattal, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2017/625 rendeletnek az antimikrobiális szerek bizonyos felhasználásaira vonatkozó tilalomnak való megfelelés biztosítása érdekében a harmadik országokból az Unióba behozott állatokra és állati eredetű termékekre vonatkozó hatósági ellenőrzések tekintetében történő módosításáról

(COM(2021) 108 *final* – 2021/0055 (COD))

(2021/C 341/16)

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.3.11. Tanács, 2021.3.17.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése, 114. cikke, 168. cikke (4) bekezdésének b) pontja és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	212/0/4

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2021. június 9-én és 10-én tartott, 561. plenáris ülésén (a június 9-i ülésnapon) 212 szavazattal, 4 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Nyugat- és Közép-csendes-óceáni Halászati Egyezmény hatálya alá tartozó területen alkalmazandó állományvédelmi és -gazdálkodási intézkedések megállapításáról, valamint az 520/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2021) 198 *final* – 2021/0103 (COD))

(2021/C 341/17)

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.4.26. Tanács, 2021.5.6.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.6.9.
Plenáris ülés száma:	561.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	221/0/7

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2021. június 9-én és 10-én tartott, 561. plenáris ülésén (a június 9-i ülésnapon) 221 szavazattal, 7 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2021. június 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU